

מקורות הש"ס

מבואי התלמוד

2	ברכות
713	שבת
1410	עירובין
1613	פסחים

מקורות הש"ס מסכת ברכות

COPYRIGHT © 2020

כל הזכויות שמורות למחבר

Shmuel Zvuloni

All Rights Reserved

No part of this book may be reproduced, transmitted, copied or translated in any paper or digital media.

היות והושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבין לאומיות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, תרגום בנייר ובשום אמצעי דיגיטלי.

<> מנין שזמן קריאת שמע של ערבית מתחיל מצאת
הכוכבים?

<> מנין שזמן קריאת שמע של ערבית מתחיל מצאת הכוכבים?

דברים ו, ז וְשִׁנְנֶתֶם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשַׁבָּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ

ברכות ב:א תנא היכא קאי דקתני מאימתי ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך (**דברים ו, ז**) והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן

<> משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתם דהיינו צאת הכוכבים, "בשכבך" - זמן שרוב בני אדם שוכבים לישון.

<> מנין שהיום מתחיל מהערב?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שהיום מתחיל מהערב?

בראשית א, ה ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

ברכות ב:א ואי בעית אימא יליף מברייתו של עולם דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד (בראשית א, ה) אי הכי סיפא דקתני בשחר מברך שתים לפניא ואחת לאחריה

<> ערב לפני בוקר.

<> מנין שכהן שנטמא, אסור לאכול בתרומה עד לאחר צאת הכוכבים?

<> מנין שכהן שנטמא, אסור לאכול בתרומה עד לאחר צאת הכוכבים?

ויקרא כב, ז **וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא**

ברכות ב:א והא קמשמע לן דכפרה לא מעכבא כדתניא ובא השמש וטהר (**ויקרא כב, ז**) ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה

<> "ובא השמש" - אחר שקיעת השמש כמו "ממזרח שמש עד מבואו".

<> מנין שדוד קם בחצות לילה לשיר תשבחות לקב"ה?

<> מנין שדוד קם בחצות לילה לשיר תשבחות לקב"ה?

תהלים קיט, סב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך
תהלים קיט, קמח קדמו עיני אשמרות לשיח באמרתך

ברכות ג:ב אמר רב זריקא אמר רבי אמי אמר רבי יהושע בן לוי כתוב אחד אומר (תהלים קיט, סב) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך וכתוב אחד אומר (שם) קדמו עיני אשמורות הא כיצד ארבע משמרות הוי הלילה

<> בלילה ארבע משמרות, חצות לילה לאחר המשמרת השניה.

<> מנין שראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא,
כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון?

<> מנין שראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא, כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון?

שמות טו, טז תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו פאבן עד יעבר עמך יי עד יעבר עם זו קנית

ברכות ד:א (שמות טו, טז) עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא

<> ראוים היו לצאת בניסים אלא שגרם החטא, שבגלל עונותיהם במי עזרא המשיכו להיות משועבדים לבבל ופרס ורק חלק קטן חזר לארץ ישראל.

<> מנין שיעקב ירא שמה יגרום החטא?

<> מנין שיעקב ירא שמא יגרום החטא?

בראשית כח, טו אֲנֹכִי עֹמֵךְ וְשֹׁמְרֵתֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְךְ וְהִשְׁבַּתֶיךָ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ
בראשית לב, ח וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ וַיַּחַץ אֶת הָעֵם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי מַחֲנוֹת

ברכות ד:א אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב (**בראשית כח, טו**) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתוב (**בראשית לב, ח**) ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא

<> שלא קיים מצות כיבוד אב ואם בזמן שהיה בבית לבן.

<> מנין שכנור דוד היה מעירו משנתו בחצות לילה לשיר
תשבחות לקב"ה?

<> מנין שכנור דוד היה מעירו משנתו בחצות לילה לשיר תשבחות לקב"ה?

תהלים נז, ט עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֲעִירָה שְׁחָר

ברכות ד:א דרב אידי מאי קרא (תהלים נז, ט) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה
שחר רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד
הוה ידע כנור למה ליה לאתעורי משנתיה

<> 'משה לעולם הוה ידע' - מתי חצות.

<> אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני, שכל
מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני...

<> אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני, שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני...

תהלים פו, ב שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חֹסֵיד אֲנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אֶתְּהָ אֱלֹהֵי הַבּוֹטֵחַ אֵלַיךְ
תהלים קיט, סב חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ

ברכות ד:א (תהלים פו, ב) לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני (תהלים קיט, סב) חצות לילה אקום להודות לך

<> אמר דוד לפני הקב"ה יפה טהרתני, יפה טמאתני ולא
בושתני, שנאמר...

<> אמר דוד לפני הקב"ה יפה טהרתי, יפה טמאתי ולא בושתי, שנאמר...

תהלים קיט, מו וַאֲדַבְרָה בְּעֵדוֹתֶיךָ נֶגֶד מַלְכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ

ברכות ד:א ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא **(תהלים קיט, מו)** ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש

<> שהיה דוד מטהר אשה לבעלה ולא היה מתבייש לשאול ממפיבושת, אף על פי שלפעמים טעה.

<> ולמה נקרא שמו כלאב, שהיה מכלים פני מפיבשת
בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו, שנאמר...

<> ולמה נקרא שמו כלאב, שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו, שנאמר...

משלי כג, טו **בְּנֵי אִם חָכִים לִבָּךְ יִשְׂמַח לְבִי גַם אֲנִי**
משלי כז, יא **חָכִים בְּנֵי וְשִׂמְח לְבִי וְאֲשִׁיבָה חוֹרְפֵי דָבָר**

ברכות ד:א ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו (**משלי כג, טו**) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר (**משלי כז, יא**) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר

<> כלאב היה בנו של דוד, "ואשיבה חורפי דבר" - שיש לי מה לענות למי שחרף אותי, שהיה מפיבושת מכלים את דוד בהלכה.

<> דוד חשש שאין לו חלק לעולם הבא, שנאמר...

<> דוד חשש שאין לו חלק לעולם הבא, שנאמר...

תהלים כז, יג לולא האמנתי לראות בטוב יי בארץ חיים

ברכות ד:א ודוד מי קרי לנפשיה חסיד והכתיב **(תהלים כז, יג)** לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בכך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו

<> "בארץ חיים" - חיי העולם הבא. כמו "ועמד כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ".

<> מנין שמצוה לקרא קריאת שמע על המיטה?

<> מנין שמצוה לקרא קריאת שמע על המיטה?

תהלים ד, ה רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה

ברכות ד:ב א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי יוסי מאי קרא ([תהלים ד, ה](#)) רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה

<> "אמרו בלבבכם" - אמרו מה שנאמר בשמע "על לבבך", "על משכבכם" שנאמר "בשכבך", "ודמו סלה"- בשינה.

<> מצוה לומר "תהילה לדוד" שלוש פעמים ביום, כיון שכתוב בו...

<> מצוה לומר "תהילה לדוד" שלוש פעמים ביום, כיון שכתוב בו...

תהלים קיט, א אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דֶרֶךְ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת יי
תהלים קמה, טז פוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן
תהלים קלו, כה נֹתֵן לֶחֶם לְכֹל בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ

ברכות ד:ב מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף בי"ת נימא (תהלים קיט, א)
אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפין אלא משום דאית ביה (תהלים
קמה, טז) פותח את ידך נימא הלל הגדול דכתיב ביה (תהלים קלו, כה)
נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי

<> פרק קי"ט גם מסודר באלף בית, אבל המיוחד ב"אשרי" שיש בו ברכה על פרנסה.

<> לפי רבי יהושע בן לוי, קריאת שמע סמוך למיטתו,
שנאמר...

<> לפי רבי יהושע בן לוי, קריאת שמע סמוך למיטתו, שנאמר...

דברים ו, ז וְשִׁנְתָם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ

ברכות ד:ב ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב **(דברים ו, ז)** בשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר **מקיש** שכיבה לקימה מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר **מקיש** שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למטתו

היקש

<> לפי רבי יהושע בן לוי ק"ש סמוך למיטתו, כלומר בערב תפילה ואחרי כן קריאת שמע ואח"כ שינה, והלכה כרבי יוחנן.

<> לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר...

<> לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר...

תהלים ד, ה רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה

ברכות ה:א אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' **(תהלים ד, ה)** רגזו ואל תחטאו אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודמו סלה

<> 'ירגיז אדם...' - שיגבר יצר הטוב על יצר הרע.

<> לפי רבי יוחנן, הפסוק שאפילו תינוקות של בית רבן
יודעין...

<> לפי רבי יוחנן, הפסוק שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין...

שמות טו, כו וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמְּחֻלָּה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפֵאֲךָ

ברכות ה:א אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר **(שמות טו, כו)** ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך

<> מי שעוסק בתורה ומצוות אין ייסורין באים עליו.

<> רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו,
שנאמר...

<> רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו, שנאמר...

איכה ג, מ **נַחֲפֹשֶׁה דְרַכֵּינוּ וְנַחֲקֶרְהָ וְנָשׁוּבָה עַד יְיָ**

ברכות ה:א רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' [\(איכה ג, מ\)](#) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'

<> "נחפשה דרכינו" - יפשפש במעשיו.

<> פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, שנאמר...

<> פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, שנאמר...

תהלים צד, יב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר תִּיִסְרֶנּוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ

ברכות ה:א פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר **(תהלים צד, יב)** אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו

<> לימוד תורה וייסורים באותו פסוק, מכאן שביטול תורה מביא לייסורים.

<> תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר...

<> תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר...

משלי ג, יב **כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהָב יִי יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה**

ברכות ה:א ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר ([משלי ג, יב](#)) כי את אשר יאהב ה' יוכיח

<> אם לא מבטל תורה ובכל זאת באים עליו ייסורים, "את אשר יאהב ה' יוכיח" - הקב"ה מביא עליו ייסורים כדי להרבות שכרו בעולם הבא.

<> מנין שאין טוב אלא תורה?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שאין טוב אלא תורה?

משלי ד, ב כי לקח טוב נתתי לכם תורתִי אל תעזבו

ברכות ה:א ואין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתִי אל תעזבו

<> מנין שיסורין ממרקין עונותיו של אדם?

<> מנין שיסורין ממרקין עונותיו של אדם?

ויקרא ב, יג וְכֹל קָרְבַּן מִנְחֹתֶיךָ בַּמֶּלַח תִּמְלַח וְלֹא תִשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחֹתֶיךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח
דברים כח, סט אֱלֹהֵי דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה לְכַרֵּת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלִּבְדֵּי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אִתָּם בְּחָרֵב

ברכות ה:א דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב (ויקרא ב, יג) ולא תשבית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב (דברים כח, סט) אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם

גזירה שוה

<> "אלה דברי הברית" - נאמר לאחר התוכחה, לכן נקרא ייסורים.

<> מנין שארץ ישראל נקנית ביסורין?

<> מנין שארץ ישראל נקנית ביסורין?

וַיִּדְעַתְּ עִם לְבַבְךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיסַר אִישׁ אֶת בְּנוֹ יִי אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרֶךָ
כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ מִבִּיאַךְ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וּתְהַמַּת יִצְאִים
בְּבִקְעָה וּבְהָר

דברים ח, ה

דברים ח, ז

ברכות ה:א
שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא
ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר
אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ארץ ישראל דכתיב
סמיכות

(דברים ח, ה) כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתיב בתריה
כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה

<> "ארץ טובה" - ארץ ישראל.

<> מנין שהעולם הבא נקנה ביסורין?

<> מנין שהעולם הבא נקנה ביסורין?

משלי ו, כג פִּי נֹר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר

ברכות ה:א העולם הבא דכתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים
תוכחות מוסר

<> "ודרך חיים" - הדרך לחיי העולם הבא, "תוכחות מוסר" - ייסורים.

<> אף תלמיד חכם צריך שיאמר פסוק אחד של רחמים,
כגון...

<> אף תלמיד חכם צריך שיאמר פסוק אחד של רחמים, כגון...

תהלים לא, ו בְּיָדְךָ אֶפְקֵיד רוּחִי פְּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת

ברכות ה:א אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון
([תהלים לא, ו](#)) בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת

<> מי שרגיל ללמוד ואינו מחוייב לחזור ולקרא קריאת שמע על המיטה, צריך לקרא
לפחות פסוק כזה.

<> כל הקורא קריאת שמע על מטתו, מזיקין בדילין הימנו,
שנאמר...

<> כל הקורא קריאת שמע על מטתו, מזיקין בדילין הימנו, שנאמר...

איוב ה, ז
משלי כג, ה
דברים לב, כד

כִּי אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ עוֹף
הַתְּעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינָנוּ כִּי עָשָׂה יַעֲשֶׂה לוֹ כְּנַפִּים כְּנֹשֶׁר יַעוֹף הַשָּׁמַיִם
מְזִי רָעַב וּלְחָמֵי רֶשֶׁף וְקֹטֵב מְרִירֵי וְשֵׁן בְּהֵמוֹת אֲשֶׁלַח בָּם עִם חֲמַת זֹחֲלֵי
עֶפֶר

ברכות ה:א כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר ([איוב ה](#)),
ז) ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר ([משלי כג, ה](#)) התעִיף
עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר ([דברים לב, כד](#)) מזי רעב
ולחומי רשף וקטב מרירי

<> "בני רשף" - מזיקים.

<> מנין שיסורים שממרקין כל גופו של אדם, מנקין אותו מעונותיו?

<> מנין שיסורים שממרקין כל גופו של אדם, מנקין אותו מעונותיו?

ברכות ה:א אלא מה ת"ל ומתורתך תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה
מתורתך תלמדנו ק"ו משן ועין מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם
עבד יוצא בהן לחרות יסורין שממרקין כל גופו של אדם **על אחת כמה**
וכמה

קל וחומר

<> 'על אחת כמה וכמה' - שממרקין עונותיו.

<> כל הקורא ק"ש על מטתו, כאלו אוחז חרב של שתי
פיות, שנאמר...

<> כל הקורא ק"ש על מטתו, כאלו אוחז חרב של שתי פיות, שנאמר...

תהלים קמט, ו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם

ברכות ה:א א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמר (**תהלים קמט, ו**) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם

<> "חרב פיפיות" - חרב חדה משני צידיה נגד המזיקין.

<> מנין שתורה נקנית ביסורים?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שתורה נקנית ביסורים?

תהלים צד, יב אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ

ברכות ה:א תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו

<> תורה וייסורים באותו פסוק.

<> אם מקבל יסורים באהבה, יראה זרע ויאריך ימים,
שנאמר...

<> אם מקבל יסורים באהבה, יראה זרע ויארץ ימים, שנאמר...

ישעיהו נג, י וַיִּי חֲפֹץ דְּכָאוֹ הֶחְלִי אִם תְּשִׁים אֶשֶׁם נִפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יֵאָרֶץ יָמִים וְחֲפֹץ יִי בְּיָדוֹ יִצְלַח

ברכות ה:א ואם קבלם מה שכרו ([ישעיהו נג, י](#)) יראה זרע יארץ ימים

<> "אם תשים אשם נפשו" - אם יקבל ייסורים באהבה ויאשים רק את עצמו.

<> אם מקבל יסורים באהבה תלמודו מתקיים בידו,
שנאמר...>

<> אם מקבל יסורים באהבה תלמודו מתקיים בידו, שנאמר...

ישעיהו נג, י וַיִּי חֲפֵץ דָּכְאוּ הַחֲלִי אִם תִּשִׁים אֶשֶׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יֵאָרִיךְ יָמִים וְחֲפֵץ יִי בְיָדוֹ יִצְלַח

ברכות ה:א ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנא' [\(ישעיהו נג, י\)](#) וחפץ ה' בידו יצלח

<> "חפץ ה' " - התורה. "בידו יצלח"- מתקיים בידו.

<> כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, מוחלין לו על כל
עוונותיו, שנאמר...>

<> כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, מוחלין לו על כל עוונותיו, שנאמר...

משלי טז, ו **בְּחֶסֶד וְאֱמֶת יִכָּפֵר עֵוֹן וּבִיִּרְאָת יי' סוּר מֵרָע**

ברכות ה:ב תורה וגמילות חסדים דכתיב [\(משלי טז, ו\)](#) בחסד ואמת יכופר עון

<> "ואמת" - זו תורה.

<> כל העוסק בגמילות חסדים, זוכה לחיים, צדקה וכבוד,
שנאמר ...

<> כל העוסק בגמילות חסדים, זוכה לחיים, צדקה וכבוד, שנאמר...

משלי כא, כא רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד

ברכות ה:ב גמילות חסדים שנאמר (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד

מסכת ברכות

מבואי התלמוד

<> מנין שאמת זו תורה?

<> מנין שאמת זו תורה?

משלי כג, כג אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה

ברכות ה:ב אמת זו תורה שנאמר (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור

<> "אמת" - תורה שהיא חכמה, מוסר ובינה, צריך ללמוד ולא לשכוח.

<> מנין שהקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו?

<> מנין שהקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו?

משלי טז, ו
ירמיהו לב, יח
בְּחֶסֶד וְאֱמֶת יִכַּפֵּר עֵוֹן וּבִירְאָת יי' סוּר מֵרָע
עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים וּמִשְׁלָם עֵוֹן אָבוֹת אֶל חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגָּדוֹל
הַגָּבוֹר יי' צָבָאוֹת שְׁמוֹ

ברכות ה:ב
גזירה שוה
אלא קובר את בניו מנין תנא ליה ההוא סבא משום ר' שמעון בן יוחאי
אתיא עון עון כתיב הכא בחסד ואמת יכופר עון וכתוב התם ירמיהו לב,
יח) ומשלם עון אבות אל חיק בניהם

<> כשם שתורה (אמת) וגמילות חסדים מכפרים על עוונות, כך מות הבנים.

<> ואין צור אלא הקב"ה, שנאמר...

<> ואין צור אלא הקב"ה, שנאמר...

טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאֶפֶס הַלְמַעֲנָךְ תַּעֲזֹב אֶרֶץ וַיַּעֲתֵק צוֹר מִמְּקוֹמוֹ
צוֹר יִלְדֵךְ תִּשִׂי וְתִשְׁכַּח אֶל מַחְלָלֶךָ **איוב יח, ד**
דברים לב, יח

ברכות ה:ב שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו
ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר (**איוב יח, ד**) טורף נפשו באפו
הלמענך תעזב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל
שנאמר (**איוב יח, ד**) ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר
(**דברים לב, יח**) צור ילדך תשי ואם המתין לו מה שכרו

<> "ויעתק צור ממקומו" - גורם לשכינה שתסתלק. "צור ילדך תשי" - את ה' שברא
אותך, שכחת.

<> מנין שאין תפלה של אדם נשמעת, אלא בבית הכנסת?

<> מנין שאין תפלה של אדם נשמעת, אלא בבית הכנסת?

מלכים א, ח, כח וּפְנִיַת אֶל תְּפִלַּת עֲבָדָךְ וְאֶל תְּחִנָּתוֹ יְיָ אֱלֹהֵי לְשִׁמְעֵ אֶל הַרְנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה
אֲשֶׁר עֲבָדָךְ מִתְּפִלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם

ברכות ו:א אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (**מלכים א, ח, כח**)
לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה

<> 'במקום רנה' - בבית הכנסת ששם שרים זמירות ותשבחות לה'.

<> מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת?

<> מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת?

תהלים פב, א מְזִמּוֹר לְאֶסֶף אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדֹת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט

ברכות ו:א מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר (תהלים פב, א) אלהים נצב בעדת אל

<> "בעדת א-ל" - מקום שמתקבצים העדה להתפלל לא-ל.

<> מנין ששלשה שיושבין בדין, שכינה עמהם?

<> מנין לשלשה שיושבין בדין, שכינה עמהם?

תהלים פב, א מְזִמּוֹר לְאַסֵּף אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדֹת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט

ברכות ו:א ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר (תהלים פב, א) בקרב אלהים ישפוט

<> "בקרב אלוהים ישפוט" - אלוהים בחלק השני של הפסוק הוא שלושה דיינים.

<> מנין ששנים שיושבים ועוסקין בתורה, שכינה עמהם?

<> מנין ששנים שיושבים ועוסקין בתורה, שכינה עמהם?

מלאכי ג, טז אַז נִדְבְּרוּ יִרְאִי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאִי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ

ברכות ו:א ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר (מלאכי ג, טז) אַז נִדְבְּרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וְגו'

<> "איש אל רעהו" - הרי כאן שנים.

<> מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה, שכינה עמו?

<> מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה, שכינה עמו?

שמות כ, כא מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחַת עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ אֶת צֹאנֶךָ וְאֶת בְּקָרְךָ בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֵּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ

ברכות ו:א ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר (**שמות כ,** **כא**) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך

<> "אליך" - הרי כאן אחד.

<> מנין שהקב"ה מניח תפילין?

<> מנין שהקב"ה מניח תפילין?

ישעיהו סב, ח נִשְׁבַּע יי בַּיָּמִינוּ וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ אִם אֶתְּנֶן אֶת דְּגָגְךָ עוֹד מֵאֲכָל לְאִיבֶיךָ וְאִם
יִשְׁתּוּ בְּנֵי נֹכַר תִּירוּשָׁךְ אֲשֶׁר יִגְעֶת בּוֹ
דברים לג, ב וַיֹּאמֶר יי מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פָּאֲרֹן וְאֶתָּה מֵרַבֶּבֶת קִדְּשׁ
מִיָּמִינוּ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ
תהלים כט, יא יי עֲזַ לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם

ברכות ו:א מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (**ישעיהו סב, ח**) נשבע ה' בימינו
ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר (**דברים לג, ב**) מימינו אש דת למו
ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר (**תהלים כט, יא**) ה' עוז לעמו יתן

<> "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו" - נשבע ה' בתורה ובתפילין שעל זרועו, "אם אתן את
דגגך..."

<> מנין שהתפילין עוז הם לישראל?

<> מנין שהתפילין עוז הם לישראל?

דברים כח, י וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יִּי נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ

ברכות ו:א ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' [\(דברים כח, י\)](#) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך

<> 'עוז' - אומץ, עוצמה.

<> מנין שישראל עושים הקב"ה חטיבה אחת?

<> מנין שישראל עושים הקב"ה חטיבה אחת?

דברים ו, ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד

ברכות ו:א אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר
(**דברים ו, ד**) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי
אחד בארץ

<> 'חטיבה אחת' - אומרים שה' הוא אחד.

<> מנין שעשרה שמתפללין שכינה עמהם?

<> מנין שעשרה שמתפללין שכינה עמהם?

תהלים פב, א מְזַמֵּר לְאֶסְף אֱלֹהִים נִצַּב בְּעֵדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט

ברכות ו:א מנין לעשרה שמתפללין שכינה עמהם שנאמר אלהים ניצב בעדת אל

<> מחטא המרגלים לומדים שעדה הם עשרה ששם כתוב "העדה הרעה הזאת" שם היו עשרה מרגלים בלי יהושע וכלב שלא השתתפו בחטא. "אלוהים ניצב בעדת" - השכינה שורה במקום שיש עדה שהם עשרה.

<> מנין שהקב"ה עושה את ישראל חטיבה אחת?

<> מנין שהקב"ה עושה את ישראל חטיבה אחת?

דברי הימים א
יז, כא
ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך האלהים לפדות לו עם לשוים
לך שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר פדית ממצרים גוים

ברכות ו:א
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי
אחד בארץ

<> "אחד" - ה' עונה לישראל שגם הם, עם יחיד ומיוחד.

<> לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, שנאמר...

<> לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, שנאמר...

הושע יא, י אַחֲרַי יִי יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשָּׂאֵג כִּי הוּא יִשָּׂאֵג וַיַּחְרְדוּ בְנֵי מִיָּם

ברכות ו:ב לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא' ([הושע יא, י](#)) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג

<> "כאריה ישאג" - למרות שפסיעה גסה אסורה בשבת, שנאמר "אם תשיב משבת רגלך", ירוץ לדבר הלכה (לשמוע דבר הלכה), כבורח מן הארי ששואג.

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שנאמר...

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שנאמר...

מלכים א יח, לו וַיְהִי בַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׂ אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל הַיּוֹם יוֹדַע כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עַבְדְּךָ וּבְדַבְּרְךָ עָשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

ברכות ו:ב לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (**מלכים א יח, לו**) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו'

<> ומזה שה' נענה לאליהו במאורע זה ועשה לו נס לומדים שתפילת המנחה חשובה. (אפילו שאסור להקריב קרבנות מחוץ למקדש, שהרי זה היה בהר הכרמל, כיון שהיה זה צורך השעה, שהיה מקומם של נביאי הבעל בהר הכרמל, ה' נענה לו).

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת ערבית, שנאמר...

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת ערבית, שנאמר...

תהלים קמא, ב תכּוֹן תּפִלַּתִי קִטְרֵת לְפָנֶיךָ מְשָׁאת כִּפֵּי מִנְחַת עֶרֶב

ברכות ו:ב ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר **(תהלים קמא, ב)** תכּוֹן תּפִלַּתִי קִטְרֵת לְפָנֶיךָ מְשָׁאת כִּפֵּי מִנְחַת עֶרֶב

<> "תכּוֹן תּפִלַּתִי קִטְרֵת" - כהקרבת הקטורת בבית המקדש. "מנחת ערב" - ערבית.

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת שחרית, שנאמר...

<> לעולם יהא אדם זהיר בתפלת שחרית, שנאמר...

תהלים ה, ד **” בִּקְרַתְּ תִשְׁמַע קוֹלִי בִּקְרַתְּ אֶעֱרֹךְ לְךָ וְאֶצְפֶּה**

ברכות ו:ב אף תפלת שחרית שנאמר (**תהלים ה, ד**) ה' בקר תשמע קולי בקר אערך
לך ואצפה

<> ”בוקר אערך לך ואצפה” - שה' יענה לתפילתנו.

<> בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה,
מיד הוא כועס, שנאמר...

<> בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד הוא כועס, שנאמר...

ישעיהו נ, ב **י** מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין
בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר תבאש דגתם
מאין מים ותמת בצמא

ברכות ו:ב בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס
שנא' **(ישעיהו נ, ב)** מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה

<> "קראתי ואין עונה" - שלא יכולים לענות דבר קדושה (בקדיש וקדושה).

<> כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בחמשה
קולות, שנאמר...

<> כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בחמשה קולות, שנאמר...

ירמיהו לג, יא קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אמרים הודו את יי
צבאות כי טוב יי כי לעולם חסדו מבאים תודה בית יי כי אשיב את שבות
הארץ כבראשנה אמר יי

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה
קולות שנאמר (**ירמיהו לג, יא**) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
קול אמרים הודו את ה' צבאות

<> כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין, שנאמר...

<> כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין, שנאמר...

קהלת יב, יג סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת יב, יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'

<> דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן,
עליהם נאמר...>

<> דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, עליהם נאמר...

תהלים יב, ט סָבִיב רְשָׁעִים תִּתְהַלְכוּן כָּרִים זְלוּת לְבַנֵי אָדָם

ברכות ו:ב ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי **(תהלים יב, ט)** כרום זלות
לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם
מזלזלין בהן

<> "כרום" - ברומו של עולם, "זלות" - מזלזלין.

<> מנין שכל המתפלל אחורי בית הכנסת, נקרא רשע?

<> מנין שכל המתפלל אחורי בית הכנסת, נקרא רשע?

תהלים יב, ט **סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן כָּרִם זְלוֹת לְבַנֵי אָדָם**

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר
(תהלים יב, ט) סביב רשעים יתהלכון

<> "סביב רשעים התהלכון" - שמתפללים סביב לבית הכנסת ואינם נכנסים אליו.

<> מנין שהמשמח חתן וכלה, זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות?

<> מנין שהמשמח חתן וכלה, זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות?

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיטְבֵּל הַבְּקָר וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הַהָר וְקוֹל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד וַיִּחָרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֲזָק מְאֹד מִשֶּׁה יִדְבֹּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עֹשֶׂן וַיִּרְא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק

שמות יט, טז

שמות יט, יט

שמות כ, יד

וּבְרָכּוֹת ו:ב וְאִם מִשְׁמַחוּ מֵה שִׁכְרוּ אִמְרַי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי זֹכֵה לַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּחַמְשָׁה קוֹלוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יט, טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיטְבֵּל הַבְּקָר וַיְהִי קוֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הַהָר וְקוֹל שׁוֹפָר וְגו' וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר וְגו' וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל אִינִי וְהָא כְּתִיב (שְׁמוֹת כ, יד) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת אוֹתָן קוֹלוֹת דְּקוֹדֵם מִתֵּן תּוֹרָה

<> 'וְאִם מִשְׁמַחוּ' - אֵת הַחֲתָן.

<> מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו?

שמות לג, יד ויאמר פני ילכו והנחותי לך

ברכות ז:א וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (שמות לג, יד) פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך

<> בלעם ידע לכוון מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

<> בלעם ידע לכוון מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות יי

מיכה ו, ה

שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' מאי (מיכה ו, ה) למען דעת צדקות ה' א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע

ברכות ז:א

<> בלעם ידע מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

<> בלעם ידע מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

במדבר כג, ח מה אָקֵב לֹא קִבָּה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יִי
תהלים ל, ו כִּי רָגַע בְּאֵפוֹ חַיִּים בְּרִצּוֹנוֹ בְּעָרֵב יְלִין בְּכִי וְלִבְקָר

ברכות ז:א והיינו דקא"ל בלעם לבלק (במדבר כג, ח) מה אקב לא קבה אל ומה
אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם וכמה זעמו רגע וכמה
רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה ומנא לן דרגע רתח
שנא' (תהלים ל, ו) כי רגע באפו חיים ברצונו

<> "מה אקב לא קבה אל..." - אמר בלעם לבלק שהוא לא יכול לקלל את ישראל
כשה' אינו זועם עליהם, לכן חיפש את הרגע שה' זועם על ישראל ולא מצא.

<> כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, בניס נענשים בעון
אבות, שנאמר...

<> כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, בנים נענשים בעון אבות, שנאמר...

שמות לד, ז נִצַּר חֶסֶד לְאֲלֹפִים נְשִׂיא עֵוֹן וּפְשָׁע וְחִטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֵוֹן אָבוֹת
עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים
דברים כד, טז לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֻטְאוֹ יוֹמְתוּ

ברכות ז:א אמר מר צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק ורע לו צדיק ורע לו צדיק בן רשע איני
והא כתיב (**שמות לד, ז**) פקד עון אבות על בנים וכתיב (**דברים כד, טז**)
ובנים לא יומתו על אבות ורמינן קראי אהדדי ומשנינן לא קשיא הא
כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם הא כשאין אוחזין מעשה אבותיהם
בידיהם

<> יש סתירה בשני הפסוקים והתשובה, כשהולכים הבנים בדרך רעה של אבותיהם
נענשים גם על עוונותיהם וגם על עון אבותיהם, וזהו "פקד עון אבות על בנים", אבל
כשלא הולכים בדרכם הרעה, "לא יומתו...".

<> מנין שמשה זכה לקלסתר פנים?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שמושה זכה לקלסתר פנים?

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מִשֵּׁה פָּנָיו כִּי יִרְאֵהוּ מִהַבֵּית אֵל הָאֱלֹהִים	שמות ג, ו
וַיִּרְאֵהוּ אַהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשֵּׁה וְהִנֵּה קֶרֶן עֹזר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגֹּשֶׁת אֱלֹהִים	שמות לד, ל
כֹּה אָל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָהּ וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנָּת יְיָ יְבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדֵי בְּמִשֵּׁה	במדבר יב, ח
וְהִסֵּרְתִּי אֶת כַּפֵּי וּרְאִיתָ אֶת אַחֲרָי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ	שמות לג, כג

ברכות ז:א א"ר יונתן בשכר שלש זכה לשלש בשכר (שמות ג, ו) ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים בשכר כי ירא זכה (שמות לד, ל) לוייראו מגשת אליו בשכר מהביט זכה (במדבר יב, ח) לותמונת ה' יביט: (שמות לג, כג) והסירתי את כפי וראית את אחרי

<> כיון שהסתיר פניו בסנה זכה ל"קרן אור פניו" ו"תמונת ה' יביט".

<> מנין שטובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה
מלקיות?

<> מנין שטובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות?

הושע ב, ט וְרִדְפָה אֶת מְאֵהְבֶיהָ וְלֹא תִשִּׁיג אֹתָם וּבִקְשִׁיתָם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלֶכָה וְאֲשׁוּבָה אֶל אִישֵׁי הָרְאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אֶזְמַעְתָּה

ברכות ז:א טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנא' **(הושע ב, ט)** ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה

<> 'מרדות' - הכנעה לפני ה' שאדם שם על ליבו מעצמו, טובה מעונשים שיקבל מאחרים. "מאהביה" - עבודה זרה, "אישי הראשון" - הקב"ה.

<> מנין שביקש משה שלא תשרה שכינה בעובדי כוכבים?

<> מנין שביקש משה שלא תשרה שכינה בעובדי כוכבים?

שמות לג, טז וּבַמָּה יוֹדַע אֲפֹא כִּי מִצָּאתַי חֹן בְּעֵינַיִךְ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלִכְתֶּךָ עִמָּנוּ
וְנִפְּלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ מִכָּל הָעַם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
שמות לג, יג וְעַתָּה אִם נָא מִצָּאתַי חֹן בְּעֵינַיִךְ הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ וְאֲדַעְךָ לְמַעַן אֲמַצֵּא
חֹן בְּעֵינַיִךְ וְרָאֵה כִּי עַמֶּךָ הִגּוּי הַזֶּה

ברכות ז:א שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו בקש שתשרה שכינה על
ישראל ונתן לו שנאמר (שמות לג, טז) הלווא בלכתך עמנו בקש שלא
תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר (שמות לג, טז) ונפלינו
אני ועמך בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנא' (שמות לג, יג)
הודיעני נא את דרכיך

<> "ונפלינו" - שתשרה שכינה רק על עם ישראל.

<> מנין שמותר להתגרות ברשעים בעולם הזה?

<> מנין שמותר להתגרות ברשעים בעולם הזה?

משלי כח, ד עֲזָבִי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָּם

ברכות ז:ב מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר (משלי כח, ד) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם

<> מנין שאסור לקנא ברשעים?

<> מנין שאסור לקנא ברשעים?

תהלים לז, א לְדוֹד אֶל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֶל תִּקְנֵא בְעוֹשֵׂי עוֹלָה

ברכות ז:ב והא כתיב ([תהלים לז, א](#)) אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה
אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות
כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה

<> "אל תקנא בעושי עולה" - אם תראה שהם מצליחים אל תרצה להיות כמוהם.

<> קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג, שנאמר...

<> קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג, שנאמר...

מְזִמּוֹר לְדוֹד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ	תהלים ג, א
יִּמָּה רַבּוֹ צָרִי רַבִּים קָמִים עָלַי	תהלים ג, ב
לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְגּוּ רִיק	תהלים ב, א

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר	ברכות ז:ב
(תהלים ג, א) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה	סמיכות
(תהלים ג, ב) ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג	
כתיב (תהלים ב, א) למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב	

<> "בברחו מפני אבשלום" - תרבות רעה בביתו של אדם, "רבים קמים עלי" - וביניהם אבשלום בנו, "למה רגשו גוים" - מלחמת גוג ומגוג.

<> אברהם קרא להקב"ה אדון, שנאמר...

<> אברהם קרא להקב"ה אדון, שנאמר...

בראשית טו, ב וַיֹּאמֶר יְיָ בְּמֵה אֲדַע כִּי אִירְשָׁנָה

ברכות ז:ב א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר **(בראשית טו, ח)** ויאמר אדני (אלהים) במה אדע כי אירשנה

<> אד-ני מתפרש גם כאדון וגם כה'.

<> מנין שגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה?

<> מנין שגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה?

מלכים ב ג, יא וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁפָט הַאִיִן פֶּה נְבִיא לִי וְנִדְרָשָׁה אֶת יְיָ מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֶּה אֱלִישֶׁע בֶּן שָׁפְט אֲשֶׁר יָצַק מִים עַל יְדֵי אֱלֹהָיו

ברכות ז:ב וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' ([מלכים ב ג, יא](#)) פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה

<> אלישע שימש את אליהו בזה שיצק מים על ידיו, וזה נחשב ליותר חשוב ממה שלמד ממנו.

<> אסור לצאת מבית הכנסת בשעה שקוראים בתורה,
שנאמר...

<> אסור לצאת מבית הכנסת בשעה שקוראים בתורה, שנאמר...

ישעיהו א, כח וְשֹׁבֵר פְּשָׁעִים וְחַטָּאִים יִחַדּוּ וְעֲזָבִי יִי יְכָלוּ

ברכות ח:א מאי דכתי' (ישעיהו א, כח) ועוזבי ה' יכלו זה המניח ס"ת ויוצא

<> מנין שגדול הנהנה מיגיעו כפיו יותר מירא שמים?

<> מנין שגדול הנהנה מיגיעו כפיו יותר מירא שמים?

תהלים קיב, א הָלֵלוּ יְהוָה אֲשֶׁר־יֵשׁ אִישׁ יִרְאֵהוּ אֶת יְיָ בְּמַצּוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד
תהלים קכח, ב יִגִּיעַ כַּפִּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁר־יֵדְךָ וְטוֹב לְךָ

ברכות ח:א גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים
קיב, א) אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (תהלים
קכח, ב) יגיע כפידך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך
לעולם הבא

<> מנין שבשעה שהצבור מתפללין, זה עת רצון?

<> מנין שבשעה שהצבור מתפללין, זה עת רצון?

תהלים סט, יד ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך
ישעיהו מט, ח כה אמר יי בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך לברית
עם להקים ארץ להנחיל נחלות שממות
איוב לו, ה הן אל כביר ולא ימאס כביר כח לב

ברכות ח:א מאי דכתיב (תהלים סט, יד) ואני תפלתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון
בשעה שהצבור מתפללין ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (ישעיהו מט, ח)
כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא (איוב לו,
ה) הן אל כביר ולא ימאס

<> "הן אל כביר ולא ימאס" - הקב"ה אינו מואס בתפילתם של רבים.

<> מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים?

<> מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים?

תהלים נה, יט פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְרָב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עֲמָדֵי
איוב לו, ה הֵן אֵל כְּבִיר וְלֹא יִמָּאֵס כְּבִיר כַּח לֵב

ברכות ח:א וכתוב (תהלים נה, יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי
תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים
שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו'
אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור
מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם

<> "ברבים היו עמדי" - שרבים התפללו שאנצח, "כביר" - תפילת רבים.

<> אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות
ומבתי מדרשות, שנאמר...

<> אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, שנאמר...

תהלים פז, ב אהב יי שערי ציון מפל משכנות יעקב

ברכות ח:א אמר רב חסדא מאי דכתי' **(תהלים פז, ב)** אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות

<> "שערי ציון" - שלומדים תורה, אליבא דהלכתא.

<> לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים לבית הכנסת ואחר
כך יתפלל, שנאמר...

<> לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים לבית הכנסת ואחר כך יתפלל, שנאמר...

משלי ה, לד אֲשֶׁרִי אָדָם שָׁמַע לִי לְשִׁקֵּד עַל דְּלֹתַי יוֹם יוֹם לְשֹׁמֵר מְזוּזַת פְּתָחַי
משלי ה, לה כִּי מִצָּאֵי מִצְאָ חַיִּים וַיִּפֶּק רְצוֹן מִי?

ברכות ח:א מאי קרא (משלי ה, לד) אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום
לשמור מזוזת פתחי וכתוב בתריה כי מוצאי מצא חיים אמר רב חסדא
לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך
אלא אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל

סמיכות

<> שלא ישב סמוך לפתח שנראה שממהר לצאת. ומהסמיכות לומדים שאם נכנס
שעור שני פתחים ולא נשאר ליד הפתח, "מצא חיים" - מאריך ימים.

<> צריך להתפלל שבעת שתגיע העת לשאת אשה, שתהיה
ראויה לו, שנאמר...

<> צריך להתפלל שבעת שתגיע העת לשאת אשה, שתהיה ראויה לו, שנאמר...

תהלים לב, ו על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו

משלי יח, כב **מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיִּפֶּק רְצוֹן מִיָּי**

ברכות ח:א **(תהלים לב, ו)** על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא' **(משלי יח, כב)** מצא אשה מצא טוב

<> "לעת מצא" - מצא אשה.

<> מנין שכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב
כאילו מתענה תשיעי ועשירי?

<> מנין שכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי?

ויקרא כג, לב שֶׁבֶת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם בַּתְּשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַּי מִעֶרְבַּי
עַד עֶרְבַּי תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֵיכֶם

ברכות ח:ב (**ויקרא כג, לב**) וענייתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי

<> "בתשעה לחודש" - ערב יום כיפור.

<> כשיועצין, אין יועצין אלא בשדה, שנאמר...

<> כשיועצין, אין יועצין אלא בשדה, שנאמר...

בראשית לא, ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשָּׂדֶה אֶל צֹאנֹו

ברכות ח:ב בשלשה דברים אוהב אני את המדיים כשחותכין את הבשר אין חותכין אלא על גבי השולחן כשנושקין אין נושקין אלא על גב היד וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה אמר רב אדא בר אהבה מאי קראה (**בראשית לא**, **ד**) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו

<> הפרסיים מקודשין ומזומנין לגיהנם, שנאמר...

<> הפרסיים מקודשין ומזומנין לגיהנם, שנאמר...

ישעיהו יג, ג אני צויתי למקדשי גם קראתי גבורי לאפי עליזי גאותי

ברכות ח:ב [\(ישעיהו יג, ג\)](#) אני צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו הפרסיים המקודשין ומזומנין לגיהנם

<> "אני צויתי" - שציוה הקב"ה את הפרסים שינצחו את בבל.

<> מנין שקורבן פסח נאכל עד חצות?

<> מנין שקורבן פסח נאכל עד חצות?

וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֲשֶׁר וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֵאָכְלוּ
וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם
וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אָנֹכִי יי

שמות יב, ח
שמות יב, יב

ברכות ט:א דתניא (שמות יב, ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה רבי אלעזר בן עזריה
אומר נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן (שמות יב, יב) ועברתי בארץ
מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות

גזירה שוה

<> הפסוק השני - מכת בכורות, הפסוק הראשון פסח מצרים, מכת בכורות היתה
בחצי הלילה, שנאמר "ויהי בחצי הלילה..." ומגזירה שווה לומדים שגם קורבן פסח
נאכל עד חצי הלילה.

<> כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכשיצאו,
יצאו ביום, שנאמר...

<> כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכשיצאו, יצאו ביום, שנאמר...

דברים טז, א שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה

במדבר לג, ג וַיִּסְעוּ מִרְעַמְסֵס בְּחֹדֶשׁ הָרֵאשִׁוֹן בְּחֹמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הָרֵאשִׁוֹן מִמִּחְרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם

ברכות ט:א א"ר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר (**דברים טז, א**) הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא' (**במדבר לג, ג**) ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה

<> "ביד רמה" - ביום, לעיני כל מצרים, בלי לפחד.

<> מנין שמצוה להתפלל בנץ?

<> מנין שמצוה להתפלל בנץ?

תהלים עב, ה **יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יְרַח דּוֹר דּוֹרִים**

ברכות ט:ב ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר זירא מאי קראה **(תהלים עב, ה)** ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים

<> ייראוך - יפחדו ממך (וגילו ברעדה), "עם שמש" - עם הנץ החמה.

<> דוד לא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים,
שנאמר...

<> דוד לא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים, שנאמר...

תהלים קד, לה ?תמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי הללו יה

ברכות ט:ב ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר (**תהלים קד, לה**) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה

<> "יתמו חטאים..." , ואחר כך, "ברכי נפשי..." .

<> מנין שסמוכין מן התורה?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שסמוכין מן התורה?

תהלים קיא, ח סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר

ברכות י:א סמוכין מן התורה מנין שנא' [\(תהלים קיא, ח\)](#) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר

<> מכאן לימוד סמיכות בפסוקים.

<> מנין שצריך להתפלל שיתמו החטאים לא החוטאים?

<> מנין שצריך להתפלל שיתמו החטאים לא החוטאים?

תהלים קד, לה ?תמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי הללו יה

ברכות י:א אמרה לי ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב (**תהלים קד, לה**) יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב

<> יתמו חטאים ולא חוטאים, כלומר שיחזרו החוטאים בתשובה. (זאת אמרה ברוריה לרבי מאיר).

<> מנין שדוד אמר שירה במעי אמו?

<> מנין שדוד אמר שירה במעי אמו?

משלי לא, כו פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה
תהלים קג, א לדוד ברכי נפשי את יי וכל קרבי את שם קדשו

ברכות י:א מאי דכתיב (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה
כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר
בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר (תהלים
קג, א) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו

<> "פיה פתחה בחכמה" - אמר שלמה כנגד דוד אביו שאמר שירה לה' בחמישה
עולמות. "וכל קרבי" - קרבי אמו שדר בתוכן.

<> יצא דוד לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר
שירה, שנאמר...

<> יצא דוד לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה, שנאמר...

תהלים קג, כ בָּרְכוּ יְיָ מְלֹאכֵינוּ גִבּוֹרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְבָרוֹ

ברכות י:א יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר **(תהלים קג, כ)** ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו

<> מהשמים רואים גדולת הבורא.

<> דוד ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה, שנאמר...

<> דוד ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה, שנאמר...

תהלים קד, לה ?תמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי הללו יה

ברכות י:א ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר **(תהלים קד, לה)** יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה

<> דוד נסתכל ביום המיתה ואמר שירה, שנאמר...

<> דוד נסתכל ביום המיתה ואמר שירה, שנאמר...

תהלים קד, א בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהִדָּר לְבִשְׁתָּ
תהלים קד, כט תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יְבַהֲלוּן תוֹסֵף רוּחַם יִגְוְעוּן וְאֶל עַפְרָם יְשׁוּבוּן

ברכות י:א נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר [\(תהלים קד, א\)](#) ברכי נפשי את
ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע דעל יום המיתה
נאמר אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב [\(תהלים קד, כט\)](#)
תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון

<> "הוד והדר לבשת" - ביום הדין, "תוסף רוחם יגועון" - יום המיתה.

<> הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה,
קרבים ובני מעים, שנאמר...

<> הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה, קרבים ובני מעים, שנאמר...

שמואל א ב, ב אין קדוש פיי כי אין בלתיך ואין צור כאלהינו

ברכות י:א שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה (**שמואל א ב, ב**) אין קדוש כה' כי אין בלתיך ואין צור כאלהינו מאי אין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו

<> "ואין צור כאלוהינו" - אין צייר כאלוקינו.

<> מנין שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל
ימנע עצמו מן הרחמים?

<> מנין שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים?

איוב יג, טו הן יקטלני לו איחל אך דרכי אל פניו אוכיח

ברכות י:א אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים
שנא' (איוב יג, טו) הן יקטלני לו איחל

<> "יקטלני" - יהרגני. "לו איחל" - לו אתפלל. גם אם מגיע לי למות לא אפסיק להתפלל שיציל אותי.

<> מנין שאסור לאכל קודם התפילה?

<> מנין שאסור לאכל קודם התפילה?

ויקרא יט, כו לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו

ברכות י:ב מאי דכתיב (**ויקרא יט, כו**) לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם

<> 'על דמכם' - על נפשיכם - "כי הדם הוא הנפש".

<> מנין שצריך להתפלל ממקום נמוך?

<> מנין שצריך להתפלל ממקום נמוך?

תהלים קל, א שיר המעלות ממעמקים קראתיך ??

ברכות י:ב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנא'
(תהלים קל, א) ממעמקים קראתיך ה'

<> מקום שהחזן מתפלל.

<> לפי בית הלל קוראין שמע, בערב, בשעה שבני אדם
שוכבים ובבוקר, בשעה שבני אדם עומדים, שנאמר ...

<> לפי בית הלל קוראין שמע, בערב, בשעה שבני אדם שוכבים ובבוקר, בשעה שבני אדם עומדים, שנאמר ...

דברים ו, ז וְשִׁנְתֶם לְבַנְיָהּ וְדַבַּרְתֶּם בָּם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְכְךָ וּבְקוּמְךָ

ברכות י:ב בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבוקר יעמוד שנאמר **(דברים ו, ז)** ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים

<> בית שמאי אומרים בערב קוראים שמע בשכיבה ובבוקר בעמידה והלכה כבית הלל.

<> מנין שחזקיהו התפלל מקירות ליבו?

<> מנין שחזקיהו התפלל מקירות ליבו?

ישעיהו לח, ב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
ירמיהו ד, יט מְעִי מְעִי אוֹחִילָה קִירוֹת לִבִּי הֲמָה לִי לִבִּי לֹא אֶחָרֵשׁ כִּי קוֹל שׁוֹפֵר שָׁמְעַתָּ
נִפְשֵׁי תְרוּעַת מְלַחֲמָה

ברכות י:ב מיד (**ישעיהו לח, ב**) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר
אמר רשב"ל מקירות לבו שנא' (**ירמיהו ד, יט**) מעי מעי אוחילה קירות
לבי וגו' ר' לוי אמר על עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה
שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא
שחפה את ההיכל כולו בכסף ובזהב על אחת כמה וכמה

קל וחומר

<> שונמית עשתה עליית קיר לאלישע. 'אבי אבא' - שלמה המלך, שחזקיהו היה מצאצאיו.

<> לפי רבי יוסי בר חנינה גיחזי אחזה בהוד יופיה, שנאמר...

<> לפי רבי יוסי בר חנינה גיחזי אחזה בהוד יופיה, שנאמר...

מלכים ב ד, כז וַתָּבֵא אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל הָהָר וַתַּחֲזֹק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ גִּיחְזִי לְהַדְפָּה וַיֹּאמֶר
אִישׁ הָאֱלֹהִים הֲרַפָּה לָהּ כִּי נִפְשָׁה מְרָה לָהּ וַיֵּן הָעֲלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי

ברכות י:ב א"ר יוסי בר רבי חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש שנא' **(מלכים ב ד, כז)** ויגש גיחזי להדפה א"ר יוסי בר חנינא שאחזה בהוד יפיה

<> 'בהוד יופיה' - בדדיה.

<> מנין שהמתפלל צריך שיכוין רגליו?

<> מנין שהמתפלל צריך שיכוין רגליו?

יחזקאל א, ז וְרַגְלֵיהֶם רְגֵל יִשְׂרָאֵל וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רַגְלֵי עֵגֶל וְנֹצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלִיל

ברכות י:ב המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' [\(יחזקאל א, ז\)](#) ורגליהם רגל ישראל

<> "רגל ישראל" - שיהיו צמודות כרגל אחת.

<> אפילו אדם חולם שלמחר הוא מת, אל יתיאש ויבקש
רחמים, שנאמר...

<> אפילו אדם חולם שלמחר הוא מת, אל יתייאש ויבקש רחמים, שנאמר...

קהלת ה, ו כִּי בְרַב חֲלוּמוֹת וְהִבְלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹהִים יִרְא

ברכות י:ב בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר ([קהלת ה, ו](#)) כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא

<> לפי רבי יהודה, חזקיהו סמך גאולה לתפילה, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, חזקיהו סמך גאולה לתפילה, שנאמר...

ישעיהו לח, ג וַיֹּאמֶר אָנֹכִי יי זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאַמַּת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל

ברכות י:ב (ישעיהו לח, ג) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה

<> "והטוב בעיניך עשיתי" - שסמך גאולה לתפילה.

<> כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל, עליו הכתוב אומר...

<> כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל, עליו הכתוב אומר...

מלכים א יד, ט וַתֵּרַע לַעֲשׂוֹת מִכָּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו וַתִּלְךָ וַתַּעֲשֶׂה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וּמִסְכּוֹת לְהַכְעִיסַנִי וְאֵתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרַי גִּוְךָ

ברכות י:ב כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר (**מלכים א יד, ט**)
ואותי השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך אלא גאיך אמר הקב"ה לאחר
שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים

<> "גוּךְ" - גופך, שצריך להתפלל על החיים בגוף, קודם שיאכל.

<> מנין שמשה תלה בזכות אחרים?

<> מנין שמשה תלה בזכות אחרים?

שמות לב, יג זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֶבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וּתְדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרֻבָּה אֶת זְרַעְכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזְרַעְכֶם וְנַחֲלוּ לְעָלָם

ברכות יב: משה תלה בזכות אחרים שנא' **(שמות לב, יג)** זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך

<> משה התפלל בזכות אחרים (האבות), זכות האבות תעמוד לו.

<> כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל
התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו, שנאמר...

<> כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו, שנאמר...

שמות לב, יג זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת זְרַעְכֶם כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזַרְעֲכֶם וְנָחְלוּ לָעָלָם

תהלים קו, כג וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לֹוִי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עֲמַד בְּפָרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חַמְתּוֹ מִהַשְׁחִית

מלכים ב יט, לד וַגִּנּוּתִי אֶל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעְנֵי וּלְמַעַן דּוֹד עֲבָדִי

ישעיהו לח, ג וַיֹּאמֶר אָנֹכִי יי זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֶמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל

ברכות יב: א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו משה תלה בזכות אחרים שנא' **(שמות לב, יג)** זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר **(תהלים קו, כג)** ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית תלה בזכות עצמו דכתיב זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנא' **(מלכים ב יט, לד)** וגנתי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי

<> חזקיהו התפלל בזכות עצמו, "זכור נא את אשר התהלכתי לפניך", מזכירים לו זכות אחרים "ולמען דוד עבדי". משה התפלל בזכות אחרים, "זכור לאברהם...", מזכירין לו בזכות עצמו, "לולי משה..."

<> מנין שצריך אדם להתפלל מתוך ענווה ושפלות?

<> מנין שצריך אדם להתפלל מתוך ענווה ושפלות?

תהלים קב, א תפלה לעני כי יעטוף ולפני יי יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ

ברכות י:ב וכתוב (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף

<> לעני אין במה להתגאות.

<> מנין שאשה מכירה את האורחים יותר מן האיש?

<> מנין שאשה מכירה את האורחים יותר מן האיש?

מלכים ב ד, ט ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עבר עלינו תמיד

ברכות י:ב וא"ר יוחנן שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. (**מלכים ב ד, ט**) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא

<> האשה השונמית הבחינה באלישע שהוא איש אלוקים, ולא אישה (בעלה).

<> מנין שאבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין?

<> מנין שאבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין?

יחזקאל כד, יז הַאֲנִי דָם מֵתִים אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֵרֶךְ חֲבוּשׁ עֲלֶיךָ וְנִעְלִיךָ תְּשִׂים בְּרִגְלֶיךָ וְלֹא תַעֲטֶה עַל שִׁפְסָם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל

ברכות יא:א אמר רב אבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר (**יחזקאל כד, יז**) פארך חבוש עליך

<> "פארך חבוש עליך" - אבל פטור מן התפילין כי הם פאר. פסוק זה אמר ה' ליחזקאל, שאשתו תמות במגיפה ושהוא יניח תפילין על ראשו ומזה שהיה צריך לומר לו שיניח, לומדים שאבל פטור מן התפילין.

<> לפי חכמים, אומרים אהבת עולם, שנאמר...

<> לפי חכמים, אומרים אהבת עולם, שנאמר...

ירמיהו לא, ב מרחוק יי נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד

ברכות יא:ב אמר רב יהודה אמר שמואל אהבה רבה וכן אורי ליה רבי אלעזר לר' פדת בריה אהבה רבה תניא נמי הכי אין אומרים אהבת עולם אלא אהבה רבה ורבנן אמרי אהבת עולם וכן הוא אומר **(ירמיהו לא, ג)** ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד

<> מכאן ההבדל בנוסח בין אשכנזים לספרדים.

<> כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית,
לא יצא ידי חובתו, שנאמר...

<> כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית, לא יצא ידי חובתו, שנאמר...

תהלים צב, ג **להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות**

ברכות יב:א כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר ([תהלים צב, ג](#)) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות

<> מנין שהמתפלל כורע בברוך וזוקף בה'?

<> מנין שהמתפלל כורע בברוך וזוקף בה'?

תהלים קמו, ח ?? פִּקַּח עֵוְרִים ?? זָקַף כְּפֹפִיִּים ?? אֶהֱבֶה צְדִיקִים

ברכות יב:א המתפלל כשהוא כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב (תהלים קמו, ח) ה' זוקף כפופים

<> כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש,
נקרא חוטא, שנאמר...

<> כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש, נקרא חוטא, שנאמר...

שמואל א יב, כג גם אנכי חלילה לי מחטא ליי מחדל להתפלל בעדכם והוריתי אתכם
בדרך הטובה והישרה

ברכות יב:ב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר
(**שמואל א יב, כג**) גם אנכי חלילה לי מחטא לה' מחדול להתפלל בעדכם

<> שמואל הנביא אמר לעם ישראל.

<> אחרי לבבכם זו מינות, שנאמר...

<> אחרי לבבכם זו מינות, שנאמר...

תהלים יד, א לְמִנְצַח לְדָוִד אָמַר נָבֵל בְּלָבוֹ אֵין אֱלֹהִים הַשְּׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עָלֶיךָ אֵין עֲשֵׂה טוֹב

ברכות יב:ב ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר (**תהלים יד, א**) אמר נבל בלבו אין אלהים

<> "בליבו" - "אחרי לבבכם", 'מינות' - אפיקורסות.

<> אחרי עיניכם, זה הרהור עבירה, שנאמר...

<> אחרי עיניכם, זה הרהור עבירה, שנאמר...

שופטים יד, ג וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאָמוֹ הֲאִין בְּבָנוֹת אַחִיךָ וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעַרְלִים וַיֹּאמֶר שְׁמֹשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינַי

ברכות יב:ב אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר **(שופטים יד, ג)** ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני

<> "כי ישרה היא בעיני" - "אחרי עיניכם" - עריות.

<> אתם זונים, זה הרהור עבודה זרה, שנאמר...

<> אתם זונים, זה הרהור עבודה זרה, שנאמר...

שופטים ח, לג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גְּדֵעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים וַיִּשְׁימוּ לָהֶם בְּעַל בְּרִית לְאֱלֹהִים

ברכות יב:ב אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר ([שופטים ח, לג](#)) ויזנו אחרי הבעלים

<> "ויזנו אחרי הבעלים" - "אתם זונים" - עבודה זרה.

<> צריך לזכור יציאת מצרים, גם ביום וגם בלילה,
שנאמר...

<> צריך לזכור יציאת מצרים, גם ביום וגם בלילה, שנאמר...

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבועת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים **כל ימי חיך**

ברכות יב:ב **(דברים טז, ג)** למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א ימי חיך העוה"ז כל להביא לימות המשיח

<> מנין שכל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלין לו על כל עונותיו?

<> מנין שכל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלין לו על כל עונותיו?

יחזקאל טז, סג לִמְעַן תִּזְכְּרִי וּבִשְׁתּוֹ וְלֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד פֶּתַח חוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְּלַמֶּתְךָ בְּכַפְרֵי לֶךְ לְכֹל אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם יי יי

ברכות יב:ב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר (יחזקאל טז, סג) למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית

<> מנין שבמצות ציצית יש קבלת עול מצוות?

<> מנין שבמצות ציצית יש קבלת עול מצוות?

במדבר טו, לט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּם זָנִים אַחֲרֵיהֶם

ברכות יב:ב חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת מפרשן עול מצות דכתיב ([במדבר](#) **טו, לט**) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'

<> לפי רבי אלעזר, גם אם אמר האל הקדוש בעשרת ימי
תשובה, יצא, שנאמר...

<> לפי רבי אלעזר, גם אם אמר האל הקדוש בעשרת ימי תשובה, יצא, שנאמר...

ישעיהו ה, טז וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצַדִּיקָה

ברכות יב:ב ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט ורבי אלעזר אמר אפילו אמר האל הקדוש יצא שנאמר (**ישעיהו ה, טז**) ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה

<> בימים אלה ה' שופט את העולם ומוזכר בפסוק זה הא-ל הקדוש.

<> אלו פסוקים מרמזים על שעבוד מלכויות ויציאת מצרים?

<> אלו פסוקים מרמזים על שעבוד מלכויות ויציאת מצרים?

ישעיהו מג, יח אֵל תִּזְכְּרוּ רֵאשֹׁנוֹת וְקִדְמוֹנוֹת אֵל תִּתְבַּנְּנוּ

ברכות יג:א אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו וכן הוא אומר (**ישעיהו מג, יח**) אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תתבוננו אל תזכרו ראשונות זה שעבוד מלכויות וקדמוניות אל תתבוננו זו יציאת מצרים

<> "אל תזכרו ראשונות" - "שעבוד מלכויות" - בבל, פרס, יון ורומי.

<> כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, שנאמר...

<> כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, שנאמר...

בראשית יז, ה ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך

ברכות יג:א כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר ([בראשית יז, ה](#)) והיה שמך אברהם רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנאמר ([בראשית יז, ה](#)) ולא יקרא עוד [את] שמך אברם

<> 'עובר בעשה' - כי הקב"ה נתן לו את השם הזה.

<> כל הקורא לשרה שרי עובר בעשה, שנאמר...

<> כל הקורא לשרה שרי עובר בעשה, שנאמר...

בראשית יז, טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרִי אֶשְׂתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ

ברכות יג:א אלא מעתה הקורא לשרה שרי הכי נמי התם קודשא בריך הוא אמר לאברהם (**בראשית יז, טו**) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה

<> 'עובר בעשה' - כי הקב"ה נתן לה את השם הזה.

<> הקורא ליעקב ישראל אינו עובר בעשה, שנאמר...

<> הקורא ליעקב ישראל אינו עובר בעשה, שנאמר...

בראשית מו, ב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּנִי

ברכות יג:א אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה"נ שאני התם דהדר אהדריה קרא
דכתיב (**בראשית מו, ב**) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר
יעקב יעקב

<> אינו עובר בעשה, כי הכתוב קרא לו יעקב לאחר שקרא לו ישראל.

<> לפי רב יוסף, איזה פסוק מרמז על מלחמת גוג ומגוג?

<> לפי רב יוסף, איזה פסוק מרמז על מלחמת גוג ומגוג?

ישעיהו מג, יט **הַנְּנִי עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה עִתָּה תִצְמַח הַלְּוֹא תִדְעוּיָהּ אִף אֲשֵׁים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בְּיַשְׁמוֹן נְהָרוֹת**

ברכות יג:א **(ישעיהו מג, יט)** הנני עושה חדשה עתה תצמח תני רב יוסף זו מלחמת גוג ומגוג משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל ממנו והיה מספר והולך מעשה זאב פגע בו ארי וניצל ממנו והיה מספר והולך מעשה ארי פגע בו נחש וניצל ממנו שחח מעשה שניהם והיה מספר והולך מעשה נחש אף כך ישראל צרות אחרונות משכחות את הראשונות

<> לפי רבי עקיבא, כל פרשה ראשונה של קריאת שמע
צריכה כוונה, שנאמר...

<> לפי רבי עקיבא, כל פרשה ראשונה של קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

דברים ו, ו וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ

ברכות יג:ב (דברים ו, ו) אשר אנכי מצוך היום על לבבך מכאן אתה למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה

<> "והיו הדברים האלה" - הפסוקים הבאים. "על לבבך" - צריכים כוונה.

<> לפי רבי יצחק, קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

<> לפי רבי יצחק, קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

דברים יא, יח וּשְׁמַתֶּם אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהִים עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשֹׁכֶם וְקִשְׁרֹתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם

ברכות יג:ב לכדרבי יצחק דאמר **(דברים יא, יח)** ושמתם את דברי אלה צריכה שתהא שימה כנגד הלב

<> לפי רבי מאיר, רק פסוק ראשון של שמע צריך כוונה,
שנאמר...

<> לפי רבי מאיר, רק פסוק ראשון של שמע צריך כוונה, שנאמר...

דברים ו, ד **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד**

ברכות יג:ב **(דברים ו, ד)** שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד עד כאן צריכה כוונת הלב
דברי ר"מ

<> "שמע" - צריך להשמיע לאוזנו ולהתכוון.

<> מנין שכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאלו
עשאו במה?

<> מנין שכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאלו עשאו במה?

ישעיהו ב, כב חֲדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בְמָה נִחְשָׁב הוּא

ברכות יד:א כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר (**ישעיהו ב, כב**) חֲדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בְמָה נִחְשָׁב הוּא אֵל תְּקַרֵּי בְמָה אֵלָא בְמָה

<> אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל, שנאמר...

<> אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל, שנאמר...

תהלים פה, יד צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו

ברכות יד:א אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר **(תהלים פה, יד)** צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו

<> כל המתפלל ואחר כך עושה חפציו (יוצא לדרך), הקב"ה עושה עמו צדק (משלם גמול לעושי רצונו).

<> כל המשביע עצמו מדברי תורה ואחר כך לן, לא חולם
חלום רע, שנאמר...

<> כל המשביע עצמו מדברי תורה ואחר כך לן, לא חולם חלום רע, שנאמר...

משלי יט, כג יִרְאֵת יְיָ לְחַיִּים וְשִׁבְעַת יְלִין בַּל יִפְקֹד רָע

ברכות יד:א א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר ושבע ילין בל יפקד רע

<> "ושבע ילין בל יפקד רע" - שבע מדברי תורה ואחר כך לן, לא יראה חלום רע.

<> מנין שמוותר להפסיק בהלל ובמגילה, לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד?

<> מנין שמותר להפסיק בהלל ובמגילה, לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד?

ברכות יד:א דבי רבי חייא מרבי חייא בהלל ובמגילה מהו שיפסיק אמרינן ק"ו ק"ש
דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא או דלמא פרסומי ניסא עדיף א"ל
פוסק ואין בכך כלום

<> בהלל ובמגילה, מותר להפסיק מקל וחומר ואפילו שיש בזה פרסום הנס.

<> על איזה פסוק חולקים האמוראים אם חוזר ואומר
"אמת"?

<> על איזה פסוק חולקים האמוראים אם חוזר ואומר "אמת"?

ירמיהו י' י וַיִּי אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא יִכְלוּ גוֹיִם זַעֲמוֹ

ברכות יד:ב וה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר אינו חוזר ואומר אמת

<> פרשת ציצית מסתיימת ב"אני ה' אלוהיכם" מוסיפים אמת מ"אמת ואמונה" כדי להסמיך אלוהיכם לאמת כפי שמזכיר הפסוק בירמיהו "ה' אלוהיכם אמת".

<> כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל,
מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן,

<> כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל, מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר...

תהלים כו ו אַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי וְאֶסְבְּבָה אֶת מִזְבִּיחֲךָ יי

ברכות טו:א כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב ([תהלים כו ו](#)) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'

<> לפי רבי יוסי, הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו,
שנאמר...

<> לפי רבי יוסי, הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו, שנאמר...

דברים ו, ד **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד**

ברכות טו:א מאי טעמא דר' יוסי משום דכתיב שמע השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיק הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר (**דברים ו, ד**) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד

<> לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אבל בשאר מצוות
אם לא כוון לא יצא, דכתיב...

<> לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אבל בשאר מצוות אם לא כוון לא יצא, דכתיב...

דברים כז, ט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נְהַיִיתָ לְעַם לִי אֱלֹהֶיךָ

ברכות טו:ב אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצוות דברי הכל לא יצא דכתיב **(דברים כז, ט)** הסכת ושמע ישראל

<> לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אם לא השמיע לאזנו, אם יצא או לא, אבל בשאר מצוות אין מחלוקת, חייב להשמיע לאוזנו ואם לא השמיע, לא יצא.

<> מנין שכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה, מצננין לו גיהנם?

<> מנין שכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה, מצננין לו גיהנם?

תהלים סח, טו בְּפֶרֶשׁ שְׁדֵי מַלְכִים בְּהַ תְּשַׁלַּג בְּצַלְמוֹן

ברכות טו:ב א"ר חמא ברבי חנינא כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר (**תהלים סח, טו**) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות

<> אם תפרש - תדקדק ב"שדי" - קבלת עול מלכות שמים, התורה שכתוב עליה "בה מלכים ימלוכו", "תשלג" - תצנן לך, "צלמון" - צלמוות שזה גיהנום.

<> תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה,
מהפסוק...>

<> תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה, מהפסוק...

משלי ל, טו לעלוקה שְׁתִּי בְּנוֹת הַבַּיִת הַבִּי שְׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׁבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא אֶמְרוּ הוֹן
משלי ל, טז שְׂאוֹל וְעוֹצֵר רַחֵם אֶרֶץ לֹא שְׁבַעָה מִיָּם וְאֵשׁ לֹא אֶמְרָה הוֹן

ברכות טו:ב מאי דכתיב ([משלי ל, טו](#)) שלש הנה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי
מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכניס ומוציא אף שאול
מכניס ומוציא והלא דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין
ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין
ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה

קל וחומר

<> 'רחם שמוציאין ממנו בקולי קולות' - קולות של שמחה שהתינוק נולד.
'שאוּל(קבר), שמכניסין בו בקולי קולות' - קולות של בכי. 'אינו דין שמוציאין ממנו
בקולי קולות' - בתחיית המתים.

<> בתפילין ומזוזות שלא כמו בסוטה, צוואות גם כן צריך
שיהיו כתובות, שנאמר...

<> בתפילין ומזוזות שלא כמו בסוטה, צוואות גם כן צריך שיהיו כתובות, שנאמר...

במדבר ה, כג **וְכָתַבְתָּ אֶת הָאֱלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמַחָה אֶל מֵי הַמָּרִים**
 דברים ו, ט **וְכָתַבְתֶּם עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ**

ברכות טו:ב תני ר' אושעיא קמיה דרבא **וכתבתם** הכל בכתב אפילו צואות א"ל דאמר
 לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צואות אינו כותב
 והתם הוא דכתיב **(במדבר ה, כג) וכתב** את האלות האלה אבל הכא
 דכתיב וכתבתם אפי' צואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב
 וכתב טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלות אלות אין צואות לא אצטריך
 סד"א נילף כתיבה כתיבה מהתם מה התם אלות אין צואות לא אף הכא
 נמי צואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צואות

גזירה שוה

<> "אלות" - הקללות שבפרשת סוטה כגון "יתן ה' את בטנך צבה". צוואות - הצויים
 בפרשה כגון "והשביע אותה הכהן". כיון שבסוטה כתוב "האלות האלה" בסוטה
 כותבים רק את האלות ומג"ש הייתי חושב שגם במזוזה כותבים רק את האלות, קא
 משמע לן שבמזוזה כותבים גם את הצוואות כיון שכתוב בהן "וכתבתם", באופן כללי
 ולא "וכתבתם את האלות".

<> מנין שבתאי מדרשות מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות?

<> מנין שבתאי מדרשות מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות?

במדבר כד, ו **כְּנַחֲלִים נָטְיוּ כְּגִנֹּת עָלַי נָהַר כְּאֹהֲלִים נָטַע יְיָ כְּאֶרְזִים עָלַי מַיִם**

ברכות טז:א ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו דכתיב (**במדבר כד, ו**) כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות

סמיכות

<> 'אף אוהלים מעלין' - אוהלה של תורה. כמו "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" - אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה.

<> מנין שהקורא את שמע צריך שיכוין את לבו?

<> מנין שהקורא את שמע צריך שיכוין את לבו?

דברים ו, ד **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד**
דברים כז, ט **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהִכְהִנִּים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל**
הַיּוֹם הַזֶּה נְהַיִיתָ לְעַם לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ

ברכות טז:א הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו שנאמר **שמע ישראל** ולהלן הוא
אומר (**דברים כז, ט**) **הסכת ושמע ישראל** מה להלן בהסכת אף כאן
בהסכת גזירה שוה

<> "הסכת" - בכוונת הלב, ומג"ש לומדים שגם בקריאת שמע צריך כוונת הלב.

<> אבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן
התפילין, שנאמר...

<> אבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, שנאמר...

יחזקאל כד, יז הַאֲנִי דָם מֵתִים אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֶרְךָ חֲבוּשׁ עָלֶיךָ וְנִעְלִיךָ תְּשִׂים בְּרִגְלֶיךָ וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל

ברכות טז:ב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר שנאמר (**יחזקאל כד, יז**) פארך חבוש עליך

<> בפסוק זה ה' מודיע לנביא יחזקאל שאשתו תמות במגפה ושלא ינהג כמנהג האבלים ושיניח תפילין כרגיל, מכאן שאבל פטור מן התפילין וזה משום שהן פאר.

<> הנזהר בקריאת שמע ותפילה, כאילו מקריב חלב על
המזבח ונוחל שני עולמות, שנאמר...

<> הנזהר בקריאת שמע ותפילה, כאילו מקריב חלב על המזבח ונוחל שני עולמות, שנאמר ...

תהלים סג, ה **כֵּן אֲבָרְכְךָ בְּחַיֵּי בְשִׁמְךָ אֲשֶׁא כִפִּי**
תהלים סג, ו **כְּמוֹ חֶלֶב וְדֶשֶׁן תִּשָּׁבַע נַפְשִׁי וְשִׁפְתֵי רִנָּנוֹת יִהְלֵל פִּי**

ברכות טז:ב א"ר אלעזר מאי דכתיב (תהלים סג, ה) כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי כן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אשא כפי זו תפלה ואם עושה כן עליו הכתוב אומר (תהלים סג, ו) כמו חלב ודשן תשבע נפשי ולא עוד אלא שנוחל שני עולמים העוה"ז והעולם הבא שנאמר (תהלים סג, ו) ושפתי רננות יהלל פי

<> הפסוק הראשון - ק"ש ותפילה, הפסוק השני - קרבנות. התפילה בזמן הזה במקום קרבנות. "ושפתי רננות" - ברבים - עולם הזה ועולם הבא.

<> אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח
ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר

<> אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה...>

קהלת ז, א טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו

ברכות יז:א אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה [\(קהלת ז, א\)](#) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו

<> שם טוב ישמור על הזכרון שיש מהאדם, יותר משמן שמשמר דברים לאורך זמן.

<> תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם
קורא ושונה ובוועט באביו ובאמו ובמי שגדול ממנו בחכמה

<> תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו ובמי שגדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר...

תהלים קיא, י **ראשית חכמה יראת יי שכל טוב לכל עשיהם תהלתו עמדת לעד**

ברכות יז:א תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר **(תהלים קיא, י)** ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא

<> 'לעושים לשמה' - שלומדים תורה כדי לקיימה.

<> לעולם יהא אדם ערום ביראה, שנאמר...

<> לעולם יהא אדם ערום ביראה, שנאמר...

משלי טו, א **מַעֲנֶה רֶךְ יָשִׁיב חֲמָה וּדְבַר עֶצֶב יַעֲלֶה אָף**

ברכות יז:א לעולם יהא אדם ערום ביראה (**משלי טו, א**) מענה רך משיב חמה ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק

<> 'ערום ביראה' - להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו ולמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

<> העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה
ורביה, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים

<> העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר...

שמות כד, יא וְאֵל אֲצִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ

ברכות יז:א העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר (**שמות כד, יא**) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו

<> "אצילי בני ישראל" - נדב ואביהוא וזקני ישראל. "לא שלח ידו" - לא גער בהם הקב"ה שנהנו מזיו השכינה.

<> מנין שגדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן
האנשים?

<> מנין שגדולה הבטחה שהבטיחון הקב"ה לנשים יותר מן האנשים?

ישעיהו לב, ט נָשִׁים שְׂאֲנָנוֹת קָמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלֵי בָנוֹת בְּטַחוֹת הָאֲזָנָה אִמְרָתִי

ברכות יז:א גדולה הבטחה שהבטיחון הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנא' [\(ישעיהו](#)
[לב, ט\)](#) נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האזנה אמרתי

<> כפל בהן שאננות ובוטחות, מכאן ששכרן גדול מן האנשים.

<> לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה
בזרועו וקורא, משום שנאמר...

<> לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, משום שנאמר...

משלי יז, ה **לַעֲג לְרֵשׁ חֲרָף עֲשֵׂהוּ שְׂמֵחַ לְאִיד לֹא יִנְקָה**

ברכות יח:א לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם עושה כן עובר משום **(משלי יז, ה)** לועג לרש חרף עושהו

<> "לועג לרש חרף עושהו" - מחרף את ה' שעשהו, הרש הוא המת ששוכב בבית הקברות ואינו יכול לקיים מצוות.

<> מנין שהמלוה את המת יש לו שכר?

<> מנין שהמלוה את המת יש לו שכר?

משלי יט, יז מלוה יי חונן דל וגמלו ישלם לו
משלי יד, לא עשק דל חרף עשהו ומכבדו חונן אביון

ברכות יח:א כל הרואה המת ואינו מלוהו עובר משום לועג לרש חרף עושהו ואם הלוהו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר ([משלי יט, יז](#)) מלוה ה' חונן דל ([משלי יד, לא](#)) ומכבדו חונן אביון

<> מי שמלוה את המת כאילו מלוה את ה' וה' ישיב לו גמולו והמכבד את ה' הוא מי שחונן את האביון.

<> מנין שצדיקים במיתתן קרואין חיים?

<> מנין שצדיקים במיתתן קרואין חיים?

קהלת ט, ה **כי החיים יודעים שימתו והמתים אינם יודעים מאומה ואין עוד להם שִׁכָּר כִּי נִשְׁכַּח זְכָרָם**
שמואל ב כג, כ **ובניהו בן יהודע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אֲרָאֵל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבאר ביום השלג**

ברכות יח:א **(קהלת ט, ה)** כי החיים יודעים שימתו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר **(שמואל ב כג, כ)** ובניהו בן יהודע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג

<> "החיים יודעים שימתו" - שנותנים אל ליבם יום המיתה ואינם חוטאים ומנין שצדיקים במיתתן קרויין חיים, שיהודע שהיה צדיק גם לאחר מותו נקרא חי, לכן בנייהו בנו נקרא בן איש חי.

<> לפי רב אשי, מי שמוטל עליו לקבור את המת כמוטל
לפניו דמי, שנאמר...

<> לפי רב אשי, מי שמוטל עליו לקבור את המת כמוטל לפניו דמי, שנאמר...

בראשית כג, ג וַיִּקַּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֶתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת לֵאמֹר
בראשית כג, ד גֵּר וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם תָּנוּ לִי אַחֲזַת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי

ברכות יח:א רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי שנאמר
(**בראשית כג, ג**) ויקם אברהם מעל פני מתו ונאמר ואקברה מתי מלפני
כל זמן שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי

<> ומי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה.

<> מנין שרשעים בחייהן קרויין מתים?

<> מנין שרשעים בחייהן קרויין מתים?

יחזקאל כא, ל וְאַתָּה חָלַל רָשָׁע נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּא יוֹמוֹ בְּעֵת עֵוֹן קָץ

ברכות יח:ב והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחייהן קרויין מתים שנאמר
(**יחזקאל כא, ל**) ואתה חלל רשע נשיא ישראל

<> הרשעים אינם יודעים מאומה, שמתנהגים כמי שלא יודעים שימותו ומנין שרשעים בחייהם קרויים מתים, שיחזקאל ניבא על צדקיהו המלך וקרא לו חלל רשע בעודו חי.

<> מנין שהמתים מספרים זה עם זה?

<> מנין שהמתים מספרים זה עם זה?

דברים לד, ד וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵי זֶה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתְנַנֶּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַיִךְ וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹר

ברכות יח:ב מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר **(דברים לד, ד)** ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם

<> "לך אמור להם לאברהם יצחק ויעקב... " מכאן שמשה דיבר עם האבות כשהיו מתים.

<> מניין שכל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים, נופל
בגיהנם?

<> מנין שכל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים, נופל בגיהנם?

תהלים קכה, ה **וְהַמְטִים עַקְלֻקְלוֹתָם יוֹלִיכֶם יְיָ אֶת פְּעָלֵי הָאָוֶן שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל**

ברכות יט:א כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם שנא' **(תהלים קכה, ה)** **וְהַמְטִים עַקְלֻקְלוֹתָם יוֹלִיכֶם ה'** את פועלי האון שלום על ישראל אפילו בשעה ששלום על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון

<> "והמטים עקלקלותם" - רשעים המטים את דבריהם של צדיקים לאחר מותם והם אינם יכולים להשיב להם, הקב"ה יפרע מהם.

<> בן המתחטא לפני אביו ואביו עושה רצונו, עליו הכתוב
אומר...

<> בן המתחטא לפני אביו ואביו עושה רצונו, עליו הכתוב אומר...

משלי כג, כה **ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך**

ברכות יט:א מאי היא דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר (**משלי כג, כה**) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך

<> 'שמתחטא' - חוטא - מתפנק, חוני חג מעגל וכביכול הכריח את אביו שבשמים להוריד גשם, וכיון שהיה צדיק, הקב"ה שמע לו.

<> מנין שלעולם אל יפתח אדם פיו לשטן?

<> מנין שלעולם אל יפתח אדם פיו לשטן?

ישעיהו א, ט לולי יי צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסדם היינו לעמרה דמינו
ישעיהו א, י שמעו דבר יי קציני סדם האזינו תורת אלהינו עם עמרה

ברכות יט:א לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן ואמר רב יוסף מאי קראה שנאמר
(ישעיהו א, ט) כמעט כסדום היינו

<> "כמעט כסדום היינו" - תושבי ירושלים אמרו את זה על עצמם ובכך עוררו על
עצמם את מידת הדין, והנביא עונה להם באותה הלשון - "קציני סדום...".

<> המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, שנאמר...

<> המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, שנאמר...

משלי כא, ל אין חִקְמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֵצָה לְנֶגֶד יי

ברכות יט:ב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק מ"ט ([משלי כא, ל](#)) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'

<> אין חכמה, תבונה או עצה נגד ה' (נגד מה שכתוב בתורת ה') ולכן צריך להסיר בגדו, אפילו אם הדבר פוגע בכבוד הבריות.

<> אם היה כהן ומצא אבידה והיא בבית הקברות אינו
חייב להשיב, שנאמר...

<> אם היה כהן ומצא אבידה והיא בבית הקברות אינו חייב להשיב, שנאמר...

דברים כב, א לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לא אחיך

ברכות יט:ב ת"ש (**דברים כב, א**) והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד אם היה כהן והיא בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו לכך נאמר והתעלמת אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' שאני התם דכתיב והתעלמת מהם

<> כיון שכתוב "והתעלמת מהם" לא אומרים "אין חכמה..." ומוצוה להתעלם ולא להחזיר את האבידה.

<> מנין שמצוה לנזיר להטמא למת מצוה?

<> מנין שמצוה לנזיר להטמא למת מצוה?

במדבר ו, ז לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֵתָם כִּי נֶזֶר אֶלְהִיו עַל
רִאשׁוֹ

ברכות יט:ב ת"ש (**במדבר ו, ז**) ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את
פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יחזור ויטמא אמרת לא
יטמא יכול כשם שאינו מטמא להם כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל
ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה

<> "ולאחותו" - המילה מיותרת כי בפסוק הקודם נאמר "על נפש מת לא יבא" לכן
באה מילה זו ללמד שלאחותו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה.

<> מנין שזרעו של יוסף, אין עין הרע שולטת בהם?

<> מנין שזרעו של יוסף, אין עין הרע שולטת בהם?

בראשית מט, כב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור

ברכות כ:א אנא מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב
(**בראשית מט, כב**) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין

<> "עלי עין" - עין הרע.

<> כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם,

<> כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, שנאמר...

בראשית מח, טז הַמְלֵאךְ הַגֵּאֵל אֶתִּי מִכָּל רֶעַ יְבָרַךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אָבִתִּי אַבְרָהָם וַיִּצְחַק וַיִּדְגּוּ לָרֹב בְּקִרְבַּ הָאָרֶץ

ברכות כ:א רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (**בראשית מח, טז**) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם

<> ברכה זו ברך יעקב את זרעו של יוסף (בניו).

<> היה מקום לומר שנשים פטורות מתפילה, כיון שזה מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר...

<> היה מקום לומר שנשים פטורות מתפילה, כיון שזה מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר ...

תהלים נה, יח ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי

ברכות כ:ב וחייבין בתפלה דרחמי נינהו מהו דתימא הואיל וכתיב בה **(תהלים נה, יח)** ערב ובקר וצהרים כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל

<> קמ"ל שלא כן, ונשים חייבות בתפילה, כי מהתורה אין זמן לתפילה, שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם".

<> היה מקום לומר שנשים פטורות מברכת המזון, כיון
שזה מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר...

<> היה מקום לומר שנשים פטורות מברכת המזון, כיון שזה מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר ...

שמות טז, ח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְיָ לָכֶם בְּעֶרְבַּ בֶּשֶׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֶּקֶר לְשִׁבְעַת בְּשָׁמַע יְיָ אֶת תְּלַנְתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מְלִינִים עָלָיו וְנַחֲנוּ מָה לֹא עָלִינוּ תְּלַנְתֵיכֶם כִּי עַל יְיָ

ברכות כ:ב ובברכת המזון: פשיטא מהו דתימא הואיל וכתביב (**שמות טז, ח**) בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל

<> מהפסוק נראה שאכילה זה זמן גרמא כי נאמר ערב ובוקר, קמ"ל שלא ונשים חייבות (כי אכילה יכולה להיות בכל זמן).

<> מנין שנשים חייבות בקידוש בשבת?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שנשים חייבות בקידוש בשבת?

שמות כ, ז זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ
דברים ה, יא שָׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֶיךָ

ברכות כ:ב אמר רבא אמר קרא (**שמות כ, ז**) זכור (**דברים ה, יא**) ושמור כל שישנו
בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה

<> שנאמר שמור וזכור בדיבור אחד ולכן נשים כיון שישנם בשמור ישנם בזכור
וחייבות בקידוש בשבת.

<> מנין שהקב"ה נושא פנים לישראל?

<> מנין שהקב"ה נושא פנים לישראל?

דברים י, יז כי יי אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא
אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד
במדבר ו, כו ישא יי פניו אליך וישם לך שלום

ברכות כ:ב אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך (דברים י, יז)
אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב
(במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך

<> מנין שמדאוריתא חייבים בברכת המזון רק אחרי
שביעה?

<> מנין שמדאוריתא חייבים בברכת המזון רק אחרי שביעה?

דברים ה, י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות כ:ב אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה (**דברים ח, י**)
ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית
ועד כביצה

<> מנין שברכת המזון לאחריה מן התורה?

<> מנין שברכת המזון לאחריה מן התורה?

דברים ה, י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות כא: א אמר רב יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנאמר (דברים ת, ז) ואכלת ושבעת וברכת

<> מנין שברכת התורה לפניה מן התורה?

<> מנין שברכת התורה לפנייה מן התורה?

דברים לב, ג **כִּי שֵׁם יְיָ אֱקַרְא הֲבו גְדֹל לֵאלֹהֵינוּ**

ברכות כא:א מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר **(דברים לב, ג)** כי שם ה' אקרא ה'בו גדל לאלהינו

<> מנין שצריך לברך אחר קריאה התורה?

<> מנין שצריך לברך אחר קריאה התורה?

דברים ה, י ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך

ברכות כא:א למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר וברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מקל וחומר ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון **מקל וחומר** ומה מזון שאין טעון לפניו טעון לאחריו תורה שטעונה לפניה אינו דין שטעונה לאחריה **קל וחומר**

<> 'טעון לאחרי' - שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת", 'תורה שטעונה לפניה' - שנאמר "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוהינו".

<> מנין שצריך לברך לפני אכילת פת?

<> מנין שצריך לברך לפני אכילת פת?

דברים לב, ג **כִּי שֵׁם יְיָ אֱקָרָא הָבוּ גְדֹל לְאֱלֹהֵינוּ**

ברכות כא:א וברכת המזון לפנייה מן ברכת התורה מק"ו ומה תורה שאין טעונה
לאחריה טעונה לפנייה מזון שהוא טעון לאחריו אינו דין שיהא טעון
לפניו

<> 'מזון שהוא טעון לאחריו' - שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת". אינו דין שיהא טעון
לפניו - ברכת המוציא.

<> מנין שכל דבר שבקדושה, לא יהא פחות מעשרה?

<> מנין שכל דבר שבקדושה, לא יהא פחות מעשרה?

ויקרא כב, לב ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם
במדבר טז, כא הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע
במדבר יד, כז עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל
אשר המה מלינים עלי שמעתי

ברכות כא:ב מנין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר (ויקרא כב, לב) ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה מאי משמע דתני רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם (במדבר טז, כא) הבדלו מתוך העדה הזאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה

גזירה שוה

<> עדה שהם עשרה לומדים מחטא המרגלים (הפסוק השלישי) שהיו עשרה בלי יהושע וכלב ולכן בפסוק השני כתוב "מתוך העדה" ומג"ש לומדים שגם הפסוק הראשון (דבר שבקדושה) צריך עשרה.

<> מנין שבעל קרי אסור בדברי תורה?

<> מנין שבעל קרי אסור בדברי תורה?

דברים ד, ט רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיידך והודעתם לבניך ולבני בניך
דברים ד, י יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחרב באמר יי אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון לראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון

ברכות כא:ב והאמר ריב"ל מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה שנאמר (דברים ד, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת וגו' מה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין

סמיכות

<> "והודעתם" - ולמדתם, כמו בהר סיני שפרשו מנשותיהם.

<> מנין שמכשפה נענשת בסקילה?

<> מנין שמכשפה נענשת בסקילה?

שמות כב, יז מְכַשְׁפָּה לֹא תַחֲיֶה
שמות כב, יח כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוֹמָת

ברכות כא:ב נאמר (שמות כב, יז) מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת **סמיכות** סמכו ענין לו לומר מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשפה נמי בסקילה

<> ושוכב עם בהמה מיתתו בסקילה, לומדים מגזירה שווה ממסית ומדיח שגם הוא בסקילה.

<> רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו, שכתוב...

<> רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו, שכתוב...

לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו
דברים כג, א
ונתן האיש השכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ולו תהיה לאשה תחת
דברים כב, כט
אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו

ברכות כא:ב דתניא רבי אליעזר אומר נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת
בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו ואמר רב
גידל אמר רב מאי טעמא דר' יהודה דכתיב (דברים כג, א) לא יקח איש
סמיכות
את אשת אביו ולא יגלה (את) כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה

<> מסמיכות הפסוקים לומדת הגמרא שמדובר באנוסת או מפותת אביו ולכן סובר
רבי יהודה שגם אם היא לא אשת אביו היא אסורה לבן, 'כנף שאביו ראה לא יגלה'.

<> מנין שכל המלמד לבנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו
קבלה מהר חורב?
?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שכל המלמד לבנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב?

דברים ד, ט רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך
דברים ד, י יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחורב באמר יי אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון לראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון

ברכות כא:ב כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר (דברים ד, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתורה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב

סמיכות

<> מנין שמכשפה דינה בסקילה?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שמכשפה דינה בסקילה?

שמות כב, יז מְכַשֶּׁפָה לֹא תַחֲזֶינָה
ויקרא כ, כז וְאִישׁ אוֹ אוֹשָׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יְדַעְנֵי מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאָבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם
דְּמִיָּהֶם בָּם

ברכות כא:ב אלא אוב וידעוני בכלל כל המכשפים היו ולמה יצאו להקיש להן ולומר
לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה

<> אוב וידעוני דינם בסקילה שכתוב "באבן ירגמו אתם" וכן מכשיפה.

<> מנין שאין דברי תורה מקבלין טומאה?

<> מנין שאין דברי תורה מקבלין טומאה?

ירמיהו כג, כט הָלוֹא כֹה דִּבְרֵי כָּאֵשׁ נָאֵם יְיָ וּכְפֹטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע

ברכות כב:א אמר ליה בני פתח פּיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה
שנאמר (**ירמיהו כג, כט**) הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינו מקבל
טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה

<> מנין שהנצרך לנקביו לא יתפלל?

<> מנין שהנצרך לנקביו לא יתפלל?

עמוס ד, יב לכן פה אַעֲשֶׂה לְךָ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת אַעֲשֶׂה לְךָ הַפּוֹן לְקִרְאֵת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל

ברכות כג:א הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל משום שנאמר ([עמוס ד, יב](#)) הכון לקראת אלהיך ישראל

<> "הכון" - צריך להכין גופו לפני התפילה.

<> שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני,
שנאמר...

<> שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני, שנאמר...

קהלת ד, יז שְׁמֹר רִגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בַּיִת הָאֱלֹהִים וְקָרֹב לִשְׁמֵעַ מִתַּת הַכְּסִילִים זָבַח
כִּי אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע

ברכות כג:א אמר רבי יונתן מ"ד (**קהלת ד, יז**) שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים
שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני

<> "שמור רגלך כאשר תלך" - שלא תחטא ולא תצטרך ללכת אל בית אלוקים להביא
קרבן.

<> מנין ששוק באשה ערוה?

<> מנין ששוק באשה ערוה?

ישעיהו מז, ב קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שבל גלי שוק עברי נהרות
ישעיהו מז, ג תגל ערותך גם תראה חרפתך נקם אקח ולא אפגע אדם

ברכות כד: א אמר רב חסדא שוק באשה ערוה שנאמר [\(ישעיהו מז, ב\)](#) גלי שוק עברי
נהרות וכתוב [\(ישעיהו מז, ג\)](#) תגל ערותך וגם תראה חרפת סמיכות

<> בפסוק הראשון - "גלי שוק" בפסוק השני "תגל ערותך" וכיון שפסוקים אלה סמוכים לומדת הגמרא שגילוי השוק נחשב לערוה ואסור לגלות.

<> מנין שקול באשה ערוה?

<> מנין שקול באשה ערוה?

שיר השירים ב, יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך
ד כי קולך ערב ומראיך נאוה

ברכות כד: א אמר שמואל קול באשה ערוה שנא' (שיר השירים ב, יד) כי קולך ערב
ומראך נאוה

<> "כי קולך ערב ומראך נאוה" - לכן מביא לידי הרהור עבירה.

<> מנין ששער באשה ערוה?

<> מנין ששער באשה ערוה?

שיר השירים ד, הַנֶּדֶךְ יָפָה רַעֲיִתִי הַנֶּדֶךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמֶּתֶךָ שְׁעָרְךָ כְּעֵדֶר הָעִזִּים
א שְׂגָלְשׁוֹ מִהָרַגְלָעֵד

ברכות כד:א אמר רב ששת שער באשה ערוה שנא' (שיר השירים ד, א) שערך כעדר העזים

<> "שערך כעדר העזים" - משבח הכתוב את שער האשה, מכאן שמביא לידי הרהור עבירה.

<> מנין שכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה?

<> מנין שכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה?

ירמיהו כז, כב בְּבִלְהָ יוֹבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתֶם נְאֻם יְיָ וְהֶעֱלִיתִים וְהִשְׁיבְתִים אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה

ברכות כד:ב כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר (**ירמיהו כז, כב**) בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'

<> שעולה לארץ ישראל, לפני "יום פקדי".

<> מנין שההלך במבואות המטונפות, לא יקרא ק"ש?

<> מנין שהמהלך במבואות המטונפות, לא יקרא ק"ש?

יחזקאל כ, כה וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם
ישעיהו ה, יח הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה
במדבר טו, לא כי דבר יי בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה

ברכות כד:ב היה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר' מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו [בהם] ר' אסי אמר (ישעיהו ה, יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא רב אדא בר אהבה אמר מהכא (במדבר טו, לא) כי דבר ה' בזה

<> צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא, רב הונא אמר
מותר לקרות ק"ש, רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש, אמר

<> צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא, רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש, רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש, אמר רבא מ"ט דרב הונא, דכתיב...

תהלים קנ, ו **פַּל הַנְּשִׁמָּה תְהַלֵּל יְהוָה הַלְלוּ יְהוָה**
תהלים לה, י **כָּל עֲצֻמוֹתַי תִּאמְרָנָה יי מִי כְמוֹךָ מְצִיל עֲנִי מִחֶזֶק מְמַנּוּ וְעֲנִי וְאֲבִיוֹן מִגְּזֵלוֹ**

ברכות כה:א אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב **(תהלים קנ, ו)** כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב **(תהלים לה, י)** כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך

<> לפי רב הונא רק הפה והחוטם צריכים להיות נקיים שהם בכלל "כל הנשמה..." ולפי רב חסדא כל הגוף צריך להיות נקי שכתוב "כל עצמותיי..."

<> מנין שערזה בעששית, אסור לקרות ק"ש כנגדה?

<> מנין שערורה בעששית, אסור לקרות ק"ש כנגדה?

דברים כג, טו כי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך
דברים כג, יד ויתד תהיה לך על אזנך והיה בשבתך חוץ וּחִפְרָתָהּ בָּהּ וּשְׁבַת וְכִסִּיתָ אֶת צְאָתְךָ

ברכות כה:ב אמר רבא צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה דצואה בכסוי תליא מילתא והא מיכסיא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה (**דברים כג, טו**) ולא יראה בך ערות דבר

<> 'עששית' - זכוכית, צואה מותרת דרך זכוכית כי היא מכוסה וכתוב "ושבת וכיסית", ערוה אסורה דרך זכוכית כי היא נראית וכתוב "ולא יראה...".

<> ערות עכו"ם ערוה ואסור לקרא קריאת שמע כנגדם,
שנאמר...

<> ערות עכו"ם ערוה ואסור לקרא קריאת שמע כנגדם, שנאמר...

יחזקאל כג, כ ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם
בראשית ט, כג ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו
את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו

ברכות כה:ב עכו"ם ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו מאי איריא עכו"ם אפילו ישראל
נמי ישראל פשיטא ליה דאסור אלא עכו"ם אצטריכא ליה מהו דתימא
הואיל וכתביב בהו (**יחזקאל כג, כ**) אשר בשר חמורים בשרם אימא כחמור
בעלמא הוא קמ"ל דאינהו נמי איקרו ערוה דכתביב (**בראשית ט, כג**)
וערות אביהם לא ראו

<> על אף שכתוב בשר חמורים בשרם והייתי חושב שאולי זה לא ערוה, מכיון שאצל
נוח כתוב "ערות אביהם" אסור לקרא את שמע כנגדם.

<> טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום שזה
אותו היום, שנאמר...

<> טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום שזה אותו היום, שנאמר...

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

ברכות כו: א טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא דכתיב
(**בראשית א, ה**) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

<> ביטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית, או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית, לא יכול לתקן, שנאמר...

<> ביטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית, או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית,
לא יוכל לתקן, שנאמר...>

קהלת א, טו מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות

ברכות כו:א מיתבי (קהלת א, טו) מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות
מעות לא יוכל לתקן זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או
תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה
שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם

<> אברהם תקן תפלת שחרית ואין עמידה אלא תפילה,
שנאמר...

<> אברהם תקן תפלת שחרית ואין עמידה אלא תפילה, שנאמר...

בראשית יט, כז וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עֵמֵד שָׁם אֶת פָּנָיו יְיָ
תהלים קו, ל וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה

ברכות כו:ב אברהם תקן תפלת שחרית שנא' (**בראשית יט, כז**) וישכם אברהם בבקר
אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (**תהלים קו, ל**)
ויעמד פינחס ויפלל

<> אברהם תיקן עמידה בשחרית ומפנחס לומדים שעמידה היא תפילה.

<> מנין שיצחק תיקון תפילת מנחה?

<> מנין שיצחק תיקן תפילת מנחה?

בראשית כד, סג וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עֲרֵב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים
תהלים קב, א תִּפְלֵה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ

ברכות כו:ב יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר (**בראשית כד, סג**) ויצא יצחק לשוח
בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנאמר (**תהלים קב, א**) תפלה
לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו

<> יצחק תיקן תפילת מנחה, ומתהלים לומדים ששיחה היא תפילה.

<> מנין שיעקב תיקון תפילת ערבית?

<> מנין שיעקב תיקן תפילת ערבית?

בראשית כח, יא וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֹּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאשֵׁיתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא
ירמיהו ז, טז וְאַתָּה אֵל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעַם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְעַדָם רְנָה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ

ברכות כו:ב תפלת ערבית שנאמר (**בראשית כח, יא**) ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (**ירמיהו ז, טז**) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי

<> יעקב תיקן תפילת ערבית שנאמר "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", ולומדים שפגיעה נקראת תפילה מירמיהו "וואל תפגע בי".

<> לאחר כמה שעות נמס המן?

<> לאחר כמה שעות נמס המן?

שמות טז, כא וַיִּלְקֹטוּ אֶת־כֶּסֶד בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא אִישׁ כַּפֵּי אָכְלוֹ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמַס
בראשית יח, א וַיֵּרָא אֱלֹהֵי יְיָ בְּאֵלֶיךָ מִמְּרָא וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם

ברכות כז:א מאן תנא להא דתנן (שמות טז, כא) וחם השמש ונמס בארבע שעות
אתה אומר בארבע שעות או אינו אלא בשש שעות כשהוא אומר
(בראשית יח, א) כחום היום הרי שש שעות

<> עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות, שנאמר...

<> עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות, שנאמר...

דברים כג, ד לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יי עד עולם

ישעיהו י, יג כי אמר בלח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבנותי ואסיר גבולת עמים ועתודותיהם שושתי ואוריד כאביר יושבים

ברכות כח:א דתנן בו ביום בא יהודה גר עמוני לפנייהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל א"ל ר"ג אסור אתה לבא בקהל א"ל ר' יהושע מותר אתה לבא בקהל א"ל ר"ג והלא כבר נאמר (דברים כג, ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' א"ל ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנאמר (ישעיהו י, יג) ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שוסתי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובא פריש

<> "ואסיר גבולות עמים", סנחריב בלבל את האומות ולכן לפי רבי יהושע, אי אפשר לדעת מי עמוני ומי מואבי מותר אתה לבא בקהלי - אמר רבי יהושע לגר העמוני כיון שאי אפשר לדעת מי עמוני.

<> המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות, עליו
הכתוב אומר...

<> המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות, עליו הכתוב אומר...

צפניה ג, יח נוגי ממועד אספתי ממך היו משאת עליה חרפה

ברכות כח:א אריב"ל כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר (**צפניה ג, יח**) נוגי ממועד אספתי ממך היו

<> "נוגי" - שברים, כיון שמאחרים אוספים שברי התפילות וזו חרפה לפני ה'.

<> המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות, עליו
הכתוב אומר...

<> המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות, עליו הכתוב אומר...

תהלים קיט, כח דַלְפָּה נַפְשִׁי מִתּוֹגָה קִיְמֵנִי כְּדַבְּרֶךָ
איכה א, ד דְּרָכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָּאִי מוֹעֵד כָּל שְׁעָרֶיהָ שׁוּמְמִין כְּהִנִּיחַ נְאֻחִים
בְּתוֹלְתֶיהָ נוֹגוֹת וְהִיא מֵרָ לָהּ

ברכות כח:א א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא דכתיב (תהלים קיט, כח) דלפה נפשי מתוגה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (איכה א, ד) בתולותיה נוגות והיא מר לה

<> "תוגה", "נוגות" לשון צער, מאיחור התפילות.

<> מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

<> מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

תהלים עב, ה **יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרַח דוֹר דוֹרִים**

ברכות כט:ב א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה וא"ר זירא מאי קראה **(תהלים עב, ה)** יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרַח דוֹר דוֹרִים

<> "יִירָאוּךָ" - יפחדו ממך (יתפללו), 'עם שמש' - עם הנץ החמה, "ולפני ירח" - קודם אור ירח שזו תפילת מנחה.

<> מנין שבית המקדש נקרא תל שכל פיות פונים אליו?

<> מנין שבית המקדש נקרא תל שכל פיות פונים אליו?

שיר השירים ד, כַּמְגִדֵּל דָּוִד צֹאֲרֵךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תְּלוּי עֲלָיו כֹּל שְׁלֵטֵי הַגְּבוּרִים

ברכות ל:א ר' אבינא מאי קראה [\(שיר השירים ד, ד\)](#) כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו

<> "תלפיות" - תל שכל הפיות פונים אליו.

<> צריך לשהות בין תפילה לתפילה כדי שתתחונן דעתו,
שנאמר...

<> צריך לשהות בין תפילה לתפילה כדי שתתחונן דעתו, שנאמר...

דברים ג, כג וְאֶתְחַנֵּן אֶל יְיָ בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר
שמות לב, יא וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְיָ יַחַרְהֵ אַפָּי בְּעַמִּי אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיַד חֲזָקָה

ברכות ל:ב כמה ישהה בין תפלה לתפלה רב הונא ור"ח חד אמר כדי שתתחונן דעתו
עליו וחד אמר כדי שתתחולל דעתו עליו מאן דאמר כדי שתתחונן דעתו
עליו דכתיב (**דברים ג, כג**) ואתחנן אל ה' ומ"ד כדי שתתחולל דעתו עליו
דכתיב (**שמות לב, יא**) ויחל משה

<> 'כדי שתתחונן דעתו' - שתהיה דעתו מיושבת להתפלל מתוך תחינה. 'שתתחולל
דעתו' - שתהיה דעתו מיושבת ליחל (לקוות) שה' יענה לתפילתו.

<> מנין שאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש?

<> מנין שאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש?

וְהִיא מֵרַת נֶפֶשׁ וְתִתְפַּלֵּל עַל יְיָ וּבִכָּה תִבְכֶּה
וְאֲנִי בְּרַב חֲסִדִּים אָבוֹא בֵּיתְךָ אֲשֶׁתְּחַוֶּה אֶל הַיְכָל קֹדֶשְׁךָ בִּירְאֶתְךָ
שמואל א, י
תהלים ה, ח

ברכות ל:ב
אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין
שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים אפי' המלך
שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: גמ' מנא
ה"מ א"ר אלעזר דאמר קרא (שמואל א, י) והיא מרת נפש ממאי
דילמא חנה שאני דהות מרירא לבא טובא אלא א"ר יוסי בר' חנינא
מהכא (תהלים ה, ח) ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך
ביראתך

<> "לפי רבי אלעזר, "והיא מרת נפש" - מתוך הכנעה וכך מתפללים בכובד ראש, לפי
רבי יוסי בר' חנינא, מתוך כובד ראש, ביראת קודש, לומדים מתהלים.

<> לפי ר' יהושע בן לוי, אין עומדין להתפלל אלא מתוך
כובד ראש, שנאמר...

<> לפי ר' יהושע בן לוי, אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, שנאמר...

תהלים כט, ב הָבו לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ

ברכות ל:ב אמר ר' יהושע בן לוי מהכא ([תהלים כט, ב](#)) השתחוו לה' בהדרת קדש
אל תקרי בהדרת אלא בחרדת

<> מנין שבמקום גילה שם תהא רעדה?

<> מנין שבמקום גילה שם תהא רעדה?

תהלים ב, יא עבדו את יי ביראה וגילו ברעדה

ברכות ל:ב א"ר נחמן בר יצחק מהכא (תהלים ב, יא) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה

<> 'שם תהא רעדה' - שמתוך גילה לא יבואו לידי קלות ראש.

<> מנין שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה?

<> מנין שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה?

תהלים קכו, ב אֲזַיְמַלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזַיְאָמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים

ברכות לא:א א"ר יוחנן משום רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר ([תהלים קכו, ב](#)) אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה

<> "אז ימלא שחוק פינו" - לעתיד לבא, כלומר שעכשיו אסור.

<> מנין שהמתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים?

<> מנין שהמתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים?

תהלים י, יז תְּאֹת עֲנוּיִם שְׁמַעַת יי תְּכִין לִבִּם תִּקְשִׁיב אֲזַנְךָ

ברכות לא: א המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר סימן לדבר
(תהלים י, יז) תכין לבם תקשיב אזנך

<> "תכין לבם תקשיב אזנך" - אם יכינו לבם להתכוון בתפילתם, הקב"ה יקשיב להם.

<> מנין שהמתפלל לא ישמיע קולו בתפילתו?

<> מנין שהמתפלל לא ישמיע קולו בתפילתו?

שמואל א א, יג וְחִנָּה הִיא מְדַבֵּרַת עַל לִבָּהּ רַק שְׂפָתֶיהָ נְעוּת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וַיִּחְשְׁבָה עָלַי לְשִׁפְרָה

ברכות לא: א יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה שנאמר (שמואל א א, יג) וקולה לא ישמע

<> "וקולה לא ישמע" - בתפילת העמידה.

<> בתפילה, תחילה ברכות של שבח ואחר כך של בקשות,
שנאמר...

<> בתפילה, תחילה ברכות של שבת ואחר כך של בקשות, שנאמר...

מלכים א ה, כח וּפְנִיַת אֶל תְּפִלַּת עֲבָדְךָ וְאֶל תְּחִנָּתוֹ יְיָ אֱלֹהֵי לְשִׁמְעֵ אֶל הַרְנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה
אֲשֶׁר עֲבָדְךָ מִתְּפִלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם

ברכות לא: א יכול ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל כבר מפורש על ידי שלמה שנאמר
(**מלכים א ה, כח**) לשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו
בקשה

<> רינה זה תפילה של שבת, תפילה זה בקשות, לכן חז"ל תקנו שלוש ברכות ראשונות
של שבת.

<> המתפלל צריך לכוין ליבו, יחתוך בשפתיו, אסור שיגביה קולו ואסור להתפלל כשהוא שכור, שנאמר...

<> המתפלל צריך לכוין ליבו, יחתוך בשפתיו, אסור שיגביה קולו ואסור להתפלל כשהוא שכור, שנאמר ...

שמואל א א, יג וְחִנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וְיִחְשְׁבֶהָ עָלַי לְשִׁפְרָהּ

ברכות לא:א אמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (שמואל א א, יג) וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו רק שפתיה נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו ויחשבה עלי לשכורה מכאן ששכור אסור להתפלל

<> כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל
ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה,

<> כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה, שנאמר...

ירמיהו ב, ו וְלֹא אָמְרוּ אֵיחָד יְיָ הִמְעֵלָה אֶתֵּנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֶתֵּנוּ בְּמִדְבַּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוֹחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יֹשֵׁב אָדָם שָׁם

ברכות לא:א מאי דכתיב (**ירמיהו ב, ו**) בארץ אשר לא עבר בה איש ולא יושב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היאך יושב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה

<> מנין ששכור שמתפלל כאילו עובד עבודה זרה?

<> מנין ששכור שמתפלל כאילו עובד עבודה זרה?

דברים יג, יד יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבֵי עירם לאמר נלכה ונעבדה
אלהים אחרים אשר לא ידעתם

שמואל א א, טז אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה

ברכות לא:ב אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד ע"ז כתיב הכא לפני
בת בליעל וכתוב התם (דברים יג, יד) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה
גזירה שוה להלן ע"ז אף כאן ע"ז

<> "בת בליעל" - חנה אומרת לעלי הכהן שחשב אותה לשיכורה, הפסוק הראשון
מדבר על עבודה זרה ומג"ש לומדים ששכור שמתפלל כאילו עובד ע"ז.

<> חנה אמרה לפני הקב"ה, אסתר לפני אלקנה ואשתה מי
סוטה והתורה הבטיחה...

<> חנה אמרה לפני הקב"ה, אסתר לפני אלקנה ואשתה מי סוטה והתורה הבטיחה...

במדבר ה, כח ואם לא נטמאה האשה וטהרה הוא ונקתה ונזרעה זרע

ברכות לא:ב אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע אם ראה מוטב ואם לאו תראה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה ואי אתה עושה תורתך פלסתר שנאמר **(במדבר ה, כח)** ונקתה ונזרעה זרע

<> 'ואי אתה עושה תורתך פלסתר' - מלאה סתירות, שהרי היא תורת אמת. אם תסתתר ותשתה את מי הסוטה, התורה הבטיחה "ונקתה ונזרעה זרע".

<> אמרה חנה, ונתת לאמתך זרע ששקול כמשה ואהרון,
שנאמר...

<> אמרה חנה, ונתת לאמתך זרע ששקול כמשה ואהרן, שנאמר...

תהלים צט, ו מִשָּׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשִׁמְוֹאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ קִרְאִים אֶל יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם

ברכות לא:ב ונתתה לאמתך זרע אנשים מאי זרע אנשים אמר רב גברא בגוברין
ושמואל אמר זרע שמושח שני אנשים ומאן אינון שאול ודוד ורבי יוחנן
אמר זרע ששקול כשני אנשים ומאן אינון משה ואהרן שנאמר [\(תהלים](#)
[צט, ו\)](#) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו

<> אליהו בכרמל הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר...

<> אליהו בכרמל הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר...

מלכים א יח, לז עֲנִי יְיָ עֲנִי וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי אַתָּה יְיָ הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הִסַּבְתָּ אֶת לִבָּם אַחֲרֵיכֶם

ברכות לא:ב ואמר רבי אלעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר (מלכים א יח, לז) ואתה הסבות את לבם אחורנית א"ר שמואל בר רבי יצחק מנין שחזר הקב"ה והודה לו לאליהו

<> "ואתה הסיבות את ליבם" - 'הטיח דברים כלפי מעלה' - התלונן על הנהגת הבורא.

<> מנין שאסור לישב בארבע אמות של המתפלל?

<> מנין שאסור לישיב בארבע אמות של המתפלל?

שמואל א א, כו וַתֹּאמֶר בֵּי אֲדֹנָי חַי נְפֻשְׁךָ אֲדֹנָי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנּוֹצֵבֶת עִמָּכָה בָּזָה לְהִתְפַּלֵּל אֶל
”

ברכות לא:ב אני האשה הנצבת עמכה בזה אמר ריב"ל מכאן שאסור לישיב בתוך ארבע
אמות של תפלה

<> "הנצבת עמך" - חנה היתה ניצבת (עומדת) בתפילה וכן היה עלי.

<> מנין שהקב"ה נשבע שעם ישראל לא יכחד?

<> מנין שהקב"ה נשבע שעם ישראל לא יכחד?

שמות לב, יג זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם
בראשית כב, טז ויאמר בי נשבעתי נאם יי כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנק את יחידך
בראשית כב, יז כי ברך אברכה והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו

ברכות לב:א (שמות לב, יג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבוננו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ בטלים כך שבועתך בטלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים

<> "בי נשבעתי" - ה' נשבע בשמו הגדול. "ככוכבי השמים" - בימי שלמה ובימות משיח. "וכחול..." - בימי הגלות.

<> אמר לו הקב"ה למשה, משה החייתני בדבריך, שנאמר...

<> אמר לו הקב"ה למשה, משה החייתני בדבריך, שנאמר...

במדבר יד, כא וְאוֹלָם חַי אֲנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד יְיָ אֶת כָּל הָאָרֶץ

ברכות לב: א (במדבר יד, כא) ואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתני בדבריך

<> מנין שלעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך
יתפלל?

<> מנין שלעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל?

וְאַתְחַנֵּן אֶל יי בַּעַת הַהוּא לְאֹמֵר דברים ג, כג
יי יי אֶתְּהַ חֲחֻלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבֹדְךָ אֶת גְּדֻלְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי דברים ג, כד
אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וְכַגְבוּרֹתֶיךָ
אֲעִבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה דברים ג, כה
וְהִלְבִּינוּ

ברכות לב:א לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל מנלן ממש דכתיב
(דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות
להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ
אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את
הארץ הטובה

<> קודם "את גדלך ואת ידך החזקה" ואחר כך "אעברה נא ואראה".

<> הקב"ה יכול לשנות את יצרנו, שנאמר...

<> הקב"ה יכול לשנות את יצרנו, שנאמר...

<p>בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְיָ אֲסַפֶּה הַצֹּלְעָה וְהַנִּדְחָה אֶקְבְּצָה וְאֲשֶׁר הִרְעֵיתִי הַכִּיּוֹצֵר הַזֶּה לֹא אוֹכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בַּיַּת יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר יְיָ הִנֵּה כַחֲמֹר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַד בַּיַּת יִשְׂרָאֵל</p>	<p>מיכה ד, ו ירמיהו יח, ו</p>
<p>וְנִתַּתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסֵּרְתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנִתַּתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר</p>	<p>יחזקאל לו, כו</p>
<p>וְאֵת רוּחִי אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם וְעִשִּׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם</p>	<p>יחזקאל לו, כז</p>

ברכות לב:א אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב [\(ירמיהו יח, ו\)](#) הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב [\(יחזקאל לו, כו\)](#) והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא [\(יחזקאל לו, כז\)](#) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתני את אשר בחקי תלכו

<> 'שונאי ישראל' - ישראל, בסגי נהור, "ואשר הרעותי" - הודה הקב"ה לאליהו שאמר "אתה הסיבות את לב העם".

<> מנין שגדולה תפלה יותר ממעשים טובים?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שגדולה תפלה יותר ממעשים טובים?

דברים ג, כו וַיִּתְעַבֵּר יי בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵי רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דִּבֶּר אֱלֹהֵי עוֹד בְּדִבְרֵי הַזֶּה

דברים ג, כז עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יְמָה וְצַפְנָה וְתִימְנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה

ברכות לב:ב גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר (דברים ג, כו) אל תוסף דבר אלי וסמיך ליה עלה ראש הפסגה

סמיכות

<> שבזכות שהתפלל (ואתחנן אל ה' בעת ההיא...) נתרצה הקב"ה להראות לו את ארץ ישראל.

<> מנין שגדולה תפלה יותר מן הקרבנות?

<> מנין שגדולה תפלה יותר מן הקרבנות?

ישעיהו א, יא לָמָּה לִּי רֹב זְבָחִיכֶם יֹאמֵר יי שְׁבַעְתִּי עֲלוֹת אֵילִים וְחֶלֶב מְרִיאִים וְדָם פְּרִים וְקִבְשִׁים וְעֲתוּדִים לֹא חִפְצָתִי

ישעיהו א, טו וּבְפִרְשֵׁיכֶם כְּפִיכֶם אֶעֱלֶה עֵינֵי מִכֶּם גַּם כִּי תִרְבוּ תַפְלָה אֵינְנִי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ

ברכות לב:ב גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנא' **(ישעיהו א, יב)** למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם וכו'

<> מזה שכתוב קודם "למה לי רב זבחיכם" ואחר כך "גם כי תרבו תפילה אינני שומע" משמע שאפילו אם תרבו תפילה, מכאן שהתפילה יותר מהקרבנות.

<> מנין שכהן שהרג את הנפש, לא ישא את כפיו?

<> מנין שכהן שהרג את הנפש, לא ישא את כפיו?

ישעיהו א, טו וּבְפָרְשֵׁיכֶם כְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינֵי מַכֶּם גַּם כִּי תִרְבוּ תַפְלָה אֵינְנִי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ

ברכות לב:ב א"ר יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנא' (ישעיהו א, טו) ידיכם דמים מלאו

<> שהכהן פורש את כפיו בברכת כהנים וכיון שהרג את הנפש אינו יכול לברך כיון שכתוב "ידיכם דמים מלאו" ולכן ה' יעלים עיניו מכם.

<> מיום שחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפלה, שנאמר...

<> מיום שחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפלה, שנאמר...

איכה ג, ח גם כי אָזַעַק וְאֶשׁוּעַ שְׁתָּם תִּפְלְתִי

ברכות לב:ב מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר ([איכה ג, ח](#)) גם כי אָזַעַק וְאֶשׁוּעַ שְׁתָּם תִּפְלְתִי

<> "שתם" - סתם.

<> אע"פ ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו,
שנאמר...

<> אע"פ ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר...

תהלים לט, יג **שְׁמַעַה תְּפִלָּתִי יְיָ וְשׁוֹעֲתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֵל תִּחְרַשׁ כִּי גַר אָנֹכִי עַמּוּד תּוֹשֵׁב כָּכָל אֲבוֹתַי**

ברכות לב:ב ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר **(תהלים לט, יג)** שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש

<> רבא לא גזר תענית ביום המעונן, משום שנאמר...

<> רבא לא גזר תענית ביום המעונן, משום שנאמר...

איכה ג, מד ספּוּתָהּ בְּעֵנָן לֶךְ מַעְבוֹר תְּפִלָּה

ברכות לב:ב רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנא' ([איכה ג, מד](#)) סכותה
בענן לך מעבור תפלה

<> הקב"ה כביכול הביא את העננים כי לא רוצה שהתפילות יגיעו אליו.

<> מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל
לאביהם שבשמים, שנאמר...

<> מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים, שנאמר...

יחזקאל ד, ג וְאַתָּה קַח לְךָ מִחֶבֶת בְּרֹזֶל וְנִתְּתָה אוֹתָהּ קִיר בְּרֹזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וְהַכִּינֹתָ אֶת פְּנֵיךָ אֵלֶיהָ וְהִיתָה בְּמִצּוֹר וְצִרְתָּ עָלֶיהָ אוֹת הַיָּא לְבֵית יִשְׂרָאֵל

ברכות לב:ב וא"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנא' **(יחזקאל ד, ג)** ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר

<> מנין שכל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם?

<> מנין שכל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם?

דברים ט, כו וְאֶתְפַּלֵּל אֵל יְיָ וְאָמַר יְיָ אֵל תִּשְׁחַת עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגֹדְלֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה

דברים י, י וְאֲנֹכִי עֹמְדָתִי בְּהַר כְּנָעַיִם הָרִאשׁוֹנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְיָ אֱלֹהֵי גַם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא אָבָה יְיָ הַשְׁחִיתֶךָ

ברכות לב:ב כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם מנא לן ממשה רבינו שנא' **(דברים ט, כו)** ואתפלל אל ה' וכתוב בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם סמיכות ההיא

<> אחרי ארבעים יום של תפילה - "וישמע ה' אלי".

<> מנין שאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל?

<> מנין שאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל?

תהלים כז, יד קוה אַל יִי חֶזֶק וַיֵּאמֶץ לְבָבְךָ וְקוּה אֶל יְיָ

ברכות לב:ב אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר **(תהלים כז, יד)** קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'

<> המילה קוה חוזרת על עצמה ופירוש הדבר, שיתפלל ויקוה שיענה ואם לא נענה ישוב ויתפלל ויקוה שיענה.

<> מנין שהמתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו?

<> מנין שהמתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו?

תהלים קמ, יד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך

ברכות לב:ב ואמר ר' יהושע ב"ל המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו שנא'
(תהלים קמ, יד) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך

<> "ישבו" - ישהו, ימתינו, 'שעה אחת' - זמן מה.

<> כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלאו, שנאמר...

<> כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלאו, שנאמר...

שמות כ, ו לא תשא את שם יי אלהיך לשוא כי לא ינקה יי את אשר ישא את שמו לשוא

ברכות לג:א ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום ([שמות כ, ו](#)) לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינוחו לו ברכות על ראשו

<> 'ברכה שאינה צריכה' - שמברך ברכה, אחר שכבר יצא ידי חובתו.

<> מנין שכל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו?

<> מנין שכל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו?

ישעיהו כז, יא בִּיבֹשׁ קְצִירָה תִשְׁבְּרֶנָּה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עִם בִּינּוֹת הוּא
עַל כֵּן לֹא יִרְחֲמֶנּוּ עֲשֵׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא יִחַנְּנוּ

ברכות לג:א וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (**ישעיהו כז, יא**) כי לא עם
בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו

<> 'מי שאין בו דעת' - מי שלא רוצה להכיר את בוראו.

<> מנין שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים?

<> מנין שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים?

דברים י' יב וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה יִי אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמּוֹךְ כִּי אִם לִיְרָאָה אֶת יִי אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וּלְעַבְדוֹ אֶת יִי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ

ברכות לג:ב ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר **(דברים י' יב)** וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמּוֹךְ כִּי אִם לִירָאָה

<> "כי אם ליראה" - כל השאר לא בידך, אלא בידי שמים לכן לא שואל ממך.

<> מנין שאין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת
שמים?

<> מנין שאין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים?

ישעיהו לג, ו וְהָיָה אֱמוּנַת עַתִּידָךְ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת יְרֵאתָ יי' הִיא אוֹצְרוֹ

ברכות לג:ב היא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר ([ישעיהו לג, ו](#)) יראת ה' היא אוצרו

<> יראת ה' היא אוצרו של האדם ואותה שומר הקב"ה בבית גנזיו.

<> מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה
מקצר יותר מדאי, א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה, א"ל

<> מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי, א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה, א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו, דכתיב...

במדבר יב, יג וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ

ברכות לד:א מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב (**במדבר יב, יג**) אל נא רפא נא לה

<> מנין שקידה, על אפים היא?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שקידה, על אפים היא?

מלכים א א, לא ותקד בת שבע אפים ארץ ותשתחו למלך ותאמר יחי אדני המלך דוד לעלם

ברכות לד:ב ת"ר קידה על אפים שנאמר (מלכים א א, לא) ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מכרוע על ברכיו

<> מנין שהשתחואה, זו פשוט ידים ורגלים?

<> מנין שהשתחוואה, זו פשוט ידים ורגלים?

בראשית לז, י וַיִּסְפֹּר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחִיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאֶחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה

ברכות לד:ב השתחוואה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר (**בראשית לז, ז**) הבא נבא אני ואמך ואחריך להשתחוות לך ארצה

<> "להשתחוות לך ארצה" - פשוט ידים ורגלים.

<> כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם הבא...

<> כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם הבא...

ישעיהו סד, ג ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו

ברכות לד:ב (**ישעיהו סד, ג**) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך

<> "עין לא ראתה" - רק הקב"ה רואה את העולם הבא.

<> מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד
מלכיות בלבד?

<> מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכיות בלבד?

דברים טו, יא **פ**י לא יִחַדֵּל אָבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנֹכִי מְצַוֶּה לְאמֹר פֶּתַח תִּפְתַּח אֶת יְדֶיךָ לְאַחִיד לְעֹנֶיךָ וּלְאַבְיָנוֹךָ בְּאֶרֶץ

ברכות לד:ב אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד שנאמר (**דברים טו, יא**) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ

<> "כי לא יחדל אביון... " - שגם בימות המשיח יהיו עניים ועשירים, כלומר עולם כמנהגו נוהג, וההבדל היחיד שישראל לא יהיו משועבדים לאומות העולם ויוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות בלי הפרעות.

<> מנין שאסור לאדם לספר חטאיו לפני חברו?

<> מנין שאסור לאדם לספר חטאיו לפני חבריו?

תהלים לב, א לְדוֹד מְשֹׁכֵל אֲשֶׁרִי נְשׁוּי פֶשַׁע כָּסוּי חַטָּאָה

ברכות לד:ב ואמר רב כהנא חציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנאמר (תהלים לב, א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה

<> "כסוי חטאה" - אשרי מי שמכסה על חטאיו לפני הבריות (חטאים שבין אדם למקום מתוודה רק לפני ה').

<> מנין שמקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים
אינם עומדין?

<> מנין שמקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין?

ישעיהו נז, יט בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר יי וּרְפָאתַיִו

ברכות לד:ב מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר
([ישעיהו נז, יט](#)) שלום שלום לרחוק ולקרוב ורחוק ברישא והדר לקרוב

<> "לרחוק ולקרוב" - נאמר הרחוק לפני הקרוב (הצדיק), הרחוק הוא זה שהיה רחוק ונתקרב.

<> לפי רבי עקיבא, אסור לאדם שיטעום כלום קודם
שיברך, לומדים מהפסוק...

<> לפי רבי עקיבא, אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך, לומדים מהפסוק...

ויקרא יט, כד ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קדש הלולים ליי

ברכות לה:א מנא ה"מ דתנו רבנן (**ויקרא יט, כד**) קדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפניהם ולאחריהם מכאן אמר ר"ע אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך

<> "קודש הלולים לה' " - הלולים ברבים, שני הלולים ברכה לפני אכילה וברכה אחרי.

<> כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי
שמים, שנאמר...>

<> כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים, שנאמר...

תהלים כד, א לְדוֹד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיִּשְׁבֵי בָּהּ
תהלים קטו, טז הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם

ברכות לה:א אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' (תהלים כד, א) לה' הארץ ומלואה ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה

<> לפני הברכה - "לה' הארץ ומלואה", אחרי הברכה - "והארץ נתן לבני אדם".

<> מנין שתבואה שמותר לאכול פירותיה רק בשנה
החמישית, היא כרם?

<> מנין שתבואה שמותר לאכול פירותיה רק בשנה החמישית, היא כרם?

ויקרא יט, כה וּבִשְׁנַת הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת פְּרִי לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם
דברים כב, ט לא תִזְרַע כְּרֶמֶךְ כְּלָאִים פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוּאָת הַכְּרֶם

ברכות לה:א דתניא ר' אומר נאמר כאן (ויקרא יט, כה) להוסיף לכם תבואתו ונאמר
להלן (דברים כב, ט) ותבואת הכרם מה להלן כרם אף כאן כרם גזירה שוה

<> הפסוק השני מדבר על כרם ומגזירה שווה לומדים שגם בפסוק הראשון מדובר בכרם.

<> מניין שכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה, כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל?

<> מנין שכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה, כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל?

משלי כח, כד גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע חֵבֵר הוא לְאִישׁ מְשֻׁחִית
דברים לב, ו הֲלִי? תִּגְמְלוּ זֹאת עִם נָבֵל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קִנְיָהּ הוּא עֲשֶׂה וְיִכְנְנֶה
משלי א, ח שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ

ברכות לה:ב א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה
וכנסת ישראל שנא' ([משלי כח, כד](#)) גוזל אביו ואמו ואין אביו אלא
הקב"ה שנא' ([דברים לב, ו](#)) הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת
ישראל שנא' ([משלי א, ח](#)) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך

<> "אביך" - הקב"ה, "אמך" - כנסת ישראל.

<> בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית
ע"י אחרים ובזמן שלא עושים רצונו של מקום, נעשית

<> בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י אחרים ובזמן שלא עושין רצונו של מקום, נעשית מלאכתן ע"י עצמן, שנאמר...

ישעיהו סא, ה **וְעַמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נִכְרֵי אֶפְרַיִם וְלִרְמִיָּה**
דברים יא, יד **וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאֲסַפְתָּ דָגָן וְתִירֹשׁ וְיִצְהָרְךָ**
דברים כח, מח **וְעַבְדָּתָ אֶת אֱלֹהֵי אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְיָ בְּךָ בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְעִירֹם וּבְחָסֵר כֹּל וְנָתַן עַל בְּרָזֶל עַל צֹאֲרֶךְ עַד הַשְּׁמִידוֹ אֶתְךָ**

ברכות לה:ב תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' (**ישעיהו סא, ה**) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' (**דברים יא, יד**) ואספת דגן ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' (**דברים כח, מח**) ועבדת את אויביך

<> מנין שאין הטבל מתחייב במעשר עד שיכניסו לביתו?

<> מנין שאין הטבל מתחייב במעשר עד שיכניסו לביתו?

דברים כו, יג ואמרת לפני יי אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום
ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי
דברים כו, יב כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר
ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו

ברכות לה:ב דא"ר ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנא' (דברים
כו, יג) בערתי הקדש מן הבית ור' יוחנן אמר אפי' חצר קובעת שנא'
(דברים כו, יב) ואכלו בשעריך ושבעו

<> מנין שאין ארץ ישראל חסרה כלום?

<> מנין שאין ארץ ישראל חסרה כלום?

דברים ח, ט אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִחְסַר פֶּלֶא אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנְיָהּ בְּרִזָּל וּמִהֲרִיָּהּ תִּחְצַב נְחֹשֶׁת

ברכות לו:ב ואיזהו זה הפלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר (**דברים ח, ט**) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה

<> מנין שבפסח מניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע?

<> מנין שבפסח מניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

ברכות לט:ב אמר רב פפא הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע מאי טעמא **(דברים טז, ג)** לחם עוני כתיב

<> 'פרוסה' - לא שלמה, עני אוכל פרוסה, בפסח נאמר לחם עני, וצריך לאכול מן השלמה.

<> מנין שבשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות?

<> מנין שבשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות?

שמות טז, כב וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְקַטֹּר לֶחֶם מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֵר לְאֶחָד וַיָּבֵאוּ כָּל נְשִׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּדּוּ לְמֹשֶׁה

ברכות לט:ב א"ר אבא ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ"ט (שמות טז, כב) לחם משנה

<> שהיו לוקטים בשישי גם לשבת.

<> מנין שאסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו?

<> מנין שאסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו?

דברים יא, טו וַנְתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֶׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ וְאָכְלָתָּ וּשְׁבַעְתָּ

ברכות מ:א דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שזא' **(דברים יא, טו)** ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת

<> "לבהמתך" ואחר כך "ואכלת ושבעת".

<> האילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן
היה, רבי נחמיה אומר תאנה היתה, שנאמר...

<> האילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן היה, רבי נחמיה אומר תאנה היתה, שנאמר...

בראשית ט, כא וַיֵּשֶׁת מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה
בראשית ג, ז וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עָלֶיהָ תְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת

ברכות מ:א אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין שנאמר (**בראשית ט, כא**) וישת מן היין וישכר רבי נחמיה אומר תאנה היתה שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו שנאמר (**בראשית ג, ז**) ויתפרו עלה תאנה ר"י אומר חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן

<> מנין לפי רבי יוחנן, שכל ברכה שאין בה שם ומלכות,
אינה ברכה?

<> מנין לפי רבי יוחנן, שכל ברכה שאין בה שם ומלכות, אינה ברכה?

דברים כו, יג וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ בְּעֵרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נָתַתִּיו לְלוֹי וְלִגֵּר לִיתּוֹם וְלֹא־לְמִנָּה כְּכֹל מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתַנִּי לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שְׁכַחְתִּי

ברכות מ:ב אמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ורבי יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר אביי כוותיה דרב מסתברא דתניא (**דברים כו, יג**) לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי לא עברתי מלברכך ולא שכחתי מלהזכיר שמך עליו ואילו מלכות לא קתני ור' יוחנן תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו

<> "ולא שכחתי" - להזכיר שם ומלכות.

<> לפי רב יוסף, בשבעת המינים כל המוקדם בפסוק זה,
מוקדם לברכה, שנאמר...

<> לפי רב יוסף, בשבעת המינים כל המוקדם בפסוק זה, מוקדם לברכה, שנאמר...

דברים ת, ח אֶרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפְנֵי וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן. אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ

ברכות מא:א דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה שנאמר (**דברים ת, ח**) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש

<> מה שקרוב יותר לארץ.

<> מנין שהמארח תלמיד חכם זוכה מייד לברכה?

<> מנין שהמארח תלמיד חכם זוכה מייד לברכה?

בראשית ל, כז וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לָבָן אִם נָא מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נְחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בְּגִלְגָל
בראשית לט, ה וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית הַמְצָרִי
בְּגִלְגַל יוֹסֵף וַיְהִי בִרְפֹת יְיָ בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֶה

ברכות מב:א אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף
לנטילת ידיים ברכה אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה
שנאמר (**בראשית ל, כז**) ויברכני ה' בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר
(**בראשית לט, ה**) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף

<> ה' ברך את בית לבן בגלל יעקב ואת בית פוטיפר בגלל יוסף.

<> מנין שמברכין על הריח?

<> מנין שמברכין על הריח?

תהלים קנ, ו **כל הנשמה תהלל יה הללו יה**

ברכות מג:ב אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על הריח שנאמר
(תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו
ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח

<> מנין שעתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון?

<> מנין שעתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון?

הושע יד, ז יִלְכוּ יֹנְקוֹתַי וַיְהִי כַזֵּית הַיְּהוּדָה וְרִיחַ לֹא כִלְבָנוֹן

ברכות מג:ב אמר רב עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר ([הושע יד, ז](#)) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון

<> "ילכו יונקותיו" - יתרבו בניו ויהי כזית הודם.

<> מנין שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו?

<> מנין שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו?

קהלת ג, יא אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפֵה בְעֵתוֹ גַּם אֶת הָעֵלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצָא
הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשִׁית וְעַד סוֹף

ברכות מג:ב ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב (קהלת ג, יא) את הכל
עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו

<> שיהיה אוהב את אומנתו.

<> מנין שנזח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל
ילבין פני חברו ברבים?

<> מנין שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים?

בראשית לח, כה הוא מוצאת והיא שְלָחָה אֶל חֶמְיָה לְאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹה לֹא אֲנֹכִי הָרָה וְתֹאמֶר הִכָּר נָא לְמִי הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה

ברכות מג:ב אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר (**בראשית לח, כה**) היא מוצאת וגו

<> אמרה אם יודה מוטב ואם לאו, אשרף ולא אלבין פניו ברבים.

<> המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות, כאילו דוחק
רגלי שכינה, שנאמר...

<> המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות, כאילו דוחק רגלי שכינה, שנאמר...

ישעיהו ו, ג וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יי צְבָאוֹת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ

ברכות מג:ב ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב ([ישעיהו ו, ג](#)) מלא כל הארץ כבודו

<> שכתוב "השמים כסאי והארץ הדום רגלי" לכן נאמר כאילו דוחק רגלי השכינה.

<> לפי רבן גמליאל, אכל ענבים ותאנים ורמונים מברך
אחריהם שלש ברכות, דכתיב...

<> לפי רבן גמליאל, אכל ענבים ותאנים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות, דכתיב...

אָרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֵרָה וְגִפְנֵי וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ	דברים ח, ח
אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנְיָהּ בְּרָזַל וּמִהַרְרֵיהָ תִּחְצַב נְחֹשֶׁת	דברים ח, ט
וְאָכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ	דברים ח, י

ברכות מד:א אכל ענבים ותאנים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות דברי רבן גמליאל וחכ"א ברכה אחת (מעין שלש) ר"ע אומר אפי' אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות השותה מים לצמאו מברך שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונן: גמ' מ"ט דר"ג דכתיב [\(דברים ח, ח\)](#) ארץ חטה ושעורה וגו' **וכתיב** ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' **וכתיב (דברים ח, י)** ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך

סמיכות

<> לפי רבן גמליאל, מברך ברכת המזון גם על לחם וגם על שבעת המינים, כיון ששלושת הפסוקים סמוכים.

<> שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

<> שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

תהלים לד, ד גִּדְלוּ לִי אֶתִי וְנִרְוַמְנָה שְׁמוֹ יְחַדּוּ

ברכות מה:א מתני: שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן גמ' מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו

<> אחד אומר לשנים "גדלו לה' איתי", יחד איתו זה שלושה.

<> לפי רבי אבהו שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן,
שנאמר...

<> לפי רבי אבהו שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

דברים לב, ג **כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לַאלֹהֵינוּ**

ברכות מה:א רבי אבהו אמר מהכא (**דברים לב, ג**) כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו

<> "אקרא" - אחד, "הבו" - שנים, יחד שלושה.

<> מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא?

<> מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא?

שמות יט, יט וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֶזֶק מְאֹד מִשֶּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל

ברכות מה:א מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר (שמות יט, יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול שאין תלמוד לומר בקול ומה תלמוד לומר בקול בקולו של משה תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא

<> כמו משה שלא הגביה קולו על הגבורה.

<> מעשר ראשון שהקדים הלוי את הכהן בעוד התבואה
בשבליים, פטור מתרומה גדולה, שנאמר...

<> מעשר ראשון שהקדים הלוי את הכהן בעוד התבואה בשבלים, פטור מתרומה גדולה, שנאמר...>

במדבר יח, כו וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְעֵשֶׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתֶם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְיָ מֵעֵשֶׂר מִן הַמְעֵשֶׂר

ברכות מז:א אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה שנאמר (**במדבר יח, כו**) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר

<> פטור מתרומה גדולה שמגיעה לכהן.

<> לפי רב יהודה, כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר...

<> לפי רב יהודה, כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר...

ויקרא כה, מו וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אַחֲזָה לְעֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֲחֵיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפִרְךָ

ברכות מז:ב מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה שחרר אין לא שחרר לא תרי אצטריכו שחרר חד ונפיק בחד והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (**ויקרא כה, מו**) לעולם בהם תעבודו לדבר מצוה שאני מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני

<> מדובר בעבד כנעני.

<> מנין שברכת המזון מן התורה?

<> מנין שברכת המזון מן התורה?

דברים ה, י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות מח:ב תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר (**דברים ת, י**) ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן את ה' אלהיך זו ברכת הזמון על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים

<> לברכת הארץ הטובה בברכת המזון, רמז בתורה,
שנאמר...

<> לברכת הארץ הטובה בברכת המזון, רמז בתורה, שנאמר...

דברים ג, כה אַעֲבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הֲהִיא הַטּוֹבָה הַזֶּה וְהַלְבַּנוֹן

ברכות מח:ב וכן הוא אומר (**דברים ג, כה**) ההר הטוב הזה והלבנון אשר נתן לך זו הטוב והמטיב

<> תפילת משה להכנס לארץ ישראל.

<> מנין שיש רמז לברכה ראשונה על הלחם בתורה?

<> מנין שיש רמז לברכה ראשונה על הלחם בתורה?

שמות כג, כה וְעִבַדְתֶּם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרִתִּי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ

ברכות מב:ב ההר הטוב הזה והלבנון הטוב והמטיב ביבנה תקנוה אין לי אלא לאחריו
לפניו מנין תלמוד לומר אשר נתן לך משנתן לך רבי יצחק אומר אינו
צריך הרי הוא אומר (**שמות כג, כה**) וברך את לחמך ואת מימך אל תקרי
ובירך אלא וברך ואימתי קרוי לחם קודם שיאכלנו

<> מנין שמברכין ברכת התורה לאחר שעולים לתורה?

<> מנין שמברכין ברכת התורה לאחר שעולים לתורה?

ברכות מח:ב ואין לי אלא ברכת המזון ברכת התורה מנין אמר ר' ישמעאל ק"ו על חיי שעה מברך על חיי עוה"ב לא כ"ש

<> 'חיי שעה' - מזון, 'חיי עולם הבא' - קריאה בתורה.

<> מנין שיש חיוב לברך על לימוד תורה?

<> מנין שיש חיוב לברך על לימוד תורה?

דברים ח, י
שמות כד, יב
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לְךָ
וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהֲרָה וְהִיא שָׁם וְאָתְנָה לְךָ אֶת לַחַת הָאֶבֶן
וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם

ברכות מח:ב רבי ישמעאל אומר משום רבי ישמעאל אינו צריך הרי הוא אומר
גזירה שוה (דברים ח, י) על הארץ הטובה אשר נתן לך ולהלן הוא אומר (שמות כד,
יב) ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה וגו

<> בברכת המזון כתוב "וברכת" ומגזירה שווה לומדים שגם על לימוד תורה (הפסוק השני) צריך לברך.

<> מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה?

<> מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה?

דברים ה, י
דברים כו, יא
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לְךָ
וְשִׂמַחְתָּ בְּכֹל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יי אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ אֶתָּה וְהַלְוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּךָ

ברכות מח:ב ר"מ אומר ומנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך דיינך בכל דין שדנך בין מדה טובה ובין מדה פורענות

מסכת ברכות

מבואי התלמוד

<> מנין שטובה זו תורה?

<> מנין שטובה זו תורה?

משלי ד, ב פִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזָבוּ

ברכות מח:ב טובה הטובה טובה זו תורה וכן הוא אומר ([משלי ד, ב](#)) כי לקח טוב נתתי לכם הטובה זו בנין ירושלים

<> לפי רב נחמן, אפילו פתח ברחם על ישראל חותם בבונה
ירושלים, שנאמר...

<> לפי רב נחמן, אפילו פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים, שנאמר...

תהלים קמז, ב **בונה ירושלים יי נדחי ישראל יכנס**

ברכות מט:א ורב נחמן אמר אפילו פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים משום שנאמר (**תהלים קמז, ב**) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אימתי בונה ירושלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס

<> בנין ירושלים, וקיבוץ גלויות ענין אחד הוא.

<> ברכת הזימון משתנה לפי מספר המברכין, שנאמר...

<> ברכת הזימון משתנה לפי מספר המברכין, שנאמר...

תהלים סח, כז **בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל**

ברכות מט:ב ר' יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר (**תהלים סח, כז**)
במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל

<> שלושה, מניין וכו'

<> כל המברך על כוס מלא, נותנין לו נחלה בלי מצרים,
שנאמר...

<> כל המברך על כוס מלא, נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר...

דברים לג, כג וּלְנִפְתָּלִי אָמַר נִפְתָּלִי שִׁבְעַתְּ רִצּוֹן וּמְלֵא בְרַכָּתְךָ יְיָ יְסִים וְדָרוֹם יְרֵשָׁה

ברכות נא:א א"ר יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר
([דברים לג, כג](#)) ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה

<> "ים ודרום ירשה" - נחלה בלי מצרים.

<> מנין שנוטלו (כלי לנטילת ידים) בשתי ידיו?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שנוטלו (כלי לנטילת ידיים) בשתי ידיו?

תהלים קלד, ב שאו ידיכם קדש וברכו את יי

ברכות נא: א רב אסי פריס סודרא על רישיה נוטלו בשתי ידיו א"ר חנינא בר פפא מאי קראה (תהלים קלד, ב) שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ונותנו לימין

<> מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו
של איש?

<> מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש?

דברים ז, יג וְאֶהְבֶּךָ וְיִבְרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וְיִבְרַךְ פְּרֵי בִטְנְךָ וּפְרֵי אֲדָמְתְךָ דְגַגְךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ
שָׁגַר אֶלְפִיד וְעִשְׂתֵּרֶת צֹאנְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ לָתֵת לְךָ

ברכות נא: ב אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש שנאמר (**דברים ז, יג**) וברך פרי בטנך פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך

<> "וברך פרי בטנך" - אם הבעל שותה מכוס של ברכה ונותנה לאשתו, האשה מתברכת בפרי בטן.

<> לפי בית הלל, אם היו יושבין בבית המדרש והביאו אור
לפניהם, אחד מברך לכולן, משום שנאמר...

<> לפי בית הלל, אם היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם, אחד מברך לכולן, משום שנאמר...

משלי יד, כח **בְּרֹב עִם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וּבְאֶפְסֹ לְאִם מְחַתֶּת רְזוֹן**

ברכות נג:א ת"ר היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם בש"א כל אחד ואחד מברך לעצמו ובה"א אחד מברך לכולן משום שנאמר (**משלי יד, כח**) ברוב עם הדרת מלך

<> "ברוב עם הדרת מלך" - מלכו של עולם.

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

תהלים סח, יד אם תִּשְׁכַּבוּ בֵּין שְׁפָתַיִם כַּנֶּפֶץ יוֹנָה נֶחְפָּה בַּכֶּסֶף וְאַבְרוֹתֶיהָ בִּירְקָק חָרוּץ

ברכות נג:ב ומאי שנא יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב ([תהלים סח, יד](#)) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות

<> והייתם קדושים אלו מים אחרונים, מאיזה פסוק
לומדים מים ראשונים?

<> והייתם קדושים אלו מים אחרונים, מאיזה פסוק לומדים מים ראשונים?

ויקרא כ, ז והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יי אלהיכם

ברכות נג:ב (ויקרא כ, ז) והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן אני יי אלהיכם זו ברכה

<> מנין שחייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה?

<> מנין שחייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה?

דברים ו, ה וְאֶהְבֶּתְּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ

ברכות נד:א חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר **(דברים ו, ה)** ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו

<> התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם,
שנאמר...

<> התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר...

והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים יי עמכם ויאמרו לו יברכה יי
שופטים ו, יב וירא אליו מלאך יי ויאמר אליו יי עמך גבור החיל

ברכות נד:א והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר (רות ב, ד) והנה
בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה' ואומר
(שופטים ו, יב) ה' עמך גבור החיל

<> 'בשם' - בשם ה' ואין בזה זלזול בכבוד המקום.

<> מנין שמותר לשאול שלום חבירו בשם ה', על אף
שלכאורה נראה אסור?

<> מנין שמותר לשאול שלום חבירו בשם ה', על אף שלכאורה נראה אסור?

תהלים קיט, קכו עת לעשות לי' הפרו תורתך

ברכות נד:א (תהלים קיט, קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה'

<> "עת לעשות לה' " - לעיתים מותר להפר תורה כדי לעשות רצון ה', ורצון ה' להרבות שלום.

<> הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך
שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, שנאמר...

<> הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, שנאמר...

שמות יח, י
וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם

ברכות נד:א
מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא (שמות יח, י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'

<> מנין שאפילו בשעת כעסו, הקב"ה זוכר את הצדיקים?

<> מנין שאפילו בשעת כעסו, הקב"ה זוכר את הצדיקים?

בראשית יט, כט וַיְהִי בְשַׁחַת אֱלֹהִים אֶת עֲרֵי הַכֶּכֶר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מֵתוֹךְ הַהֶפְכָּה בְּהַפֵּךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט

ברכות נד:ב ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר (**בראשית יט, כט**) ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה

<> מנין שיורדי הים צריכים לברך ברכת הגומל?

<> מנין שיורדי הים צריכים לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, כג יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים
תהלים קז, לא יודו לי חסדו ונפלאותיו לבני אדם

ברכות נד:ב אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב (תהלים קז, כג) יורדי הים באניות וגו'

<> וכתוב אחרי כן, "יודו לה' חסדו..." , מכאן שצריכים לברך ברכת הגומל.

<> מנין שהולכי מדבריות צריכים לברך ברכת הגומל?

<> מנין שהולכי מדבריות צריכים לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, ד תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו
תהלים קז, לא יודו לי חסדו ונפלאותיו לבני אדם

ברכות נד:ב הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו
ויצעקו אל ה' וידריכם בדרך ישרה

<> וכתוב אחרי כן, "יודו לה' חסדו..." , מכאן שצריכים לברך ברכת הגומל.

<> מנין שחולה שנתרפא צריך לברך ברכת הגומל?

<> מנין שחולה שנתרפא צריך לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, יז אֱוֹלִים מְדַרְךָ פִּשְׁעֵם וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ
תהלים קז, לא יוֹדוּ לִי חֶסְדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבְנֵי אָדָם

ברכות נד:ב מי שחלה ונתרפא דכתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויזעקו אל ה' בצר להם

<> "אוילים" - שחטאו ונעשו חולים, שהרי אין ייסורין בלי עון. וכתוב אחרי כן, "יודו לה' חסדו..." , מכאן שצריכים לברך ברכת הגומל.

<> מנין שמי שיצא מבית האסורים, צריך לברך ברכת
הגומל?

<> מנין שמי שיצא מבית האסורים, צריך לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, י יְשִׁבֵי חֶשֶׁךְ וְצַלְמוֹת אֶסִירֵי עֵינֵי וּבְרִזָּל
תהלים קז, לא יוֹדוּ לִי חֶסֶדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבַנְי אָדָם

ברכות נד:ב מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגומר כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות

<> וכתוב אחרי כן, "יודו לה' חסדו..." , מכאן שצריכים לברך ברכת הגומל.

<> מנין שצריך לברך ברכת הגומל בעשרה?

<> מנין שצריך לברך ברכת הגומל בעשרה?

תהלים קז, לב וירממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו

ברכות נד:ב מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים אביי אמר וצריך לאודוויי קמי עשרה דכתיב (תהלים קז, לב) וירוממוהו בקהל עם

<> "בקהל עם" - עשרה.

<> כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו
שלחנו של אדם מכפר עליו, שנאמר...

<> כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו, שנאמר ...

יחזקאל מא, כב המזבח עץ שלוש אמות גבה וארכו שתיים אמות ומקצעותיו לו וארכו וקירתיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יי

ברכות נה:א **(יחזקאל מא, כב)** המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתוב **(יחזקאל מא, כב)** וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו

<> שולחן שאוכלים ומברכים עליו, דומה למזבח שמקריבים עליו קורבנות.

<> נותנין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא, מתקצרין ימיו,
שנאמר...

<> נותנין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא, מתקצרין ימיו, שנאמר...

דברים ל, כ לַאֲהָבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיד וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַתְּ לָהֶם

ברכות נה:א שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (**דברים ל, כ**) כי הוא חייך ואורך ימך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (**בראשית יב, ג**) ואברכה מברכך והמנהיג עצמו ברבנות דא"ר חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות

<> על התורה נאמר "כי הוא חייך ואורך ימך" מכאן שאם מסרב לעלות לתורה אינו זוכה לאורך ימים.

<> שלשה צריכים רחמים מלך טוב, שנה טובה וחלום טוב,
שנאמר...

<> שלשה צריכים רחמים מלך טוב, שנה טובה וחלום טוב, שנאמר...

משלי כא, א פלגי מים לב מלך ביד יי על כל אשר יחפץ יטנו
דברים יא, יב ארץ אשר יי אלהיך דרש אתה תמיד עיני יי אלהיך בה מרשית השנה ועד
אחרית שנה
ישעיהו לח, טז יי עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחיני

ברכות נה:א שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב מלך טוב דכתיב
(משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד ה' שנה טובה דכתיב (דברים יא, יב)
תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה חלום טוב
דכתיב (ישעיהו לח, טז) ותחלימני ותחיני

<> "פלגי מים לב מלך ביד ה' " - כמו שביד האדם להטות פלגי מים להשקות שדהו כך
לב מלך ביד ה' לעשות רצון ה' ולכן צריך רחמים. "עיני ה' אלוקיך בה" - ארץ ישראל
שלא כשאר הארצות, צריכה רחמים, כי ה' מוריד בה גשם כשישראל ראויים לכך.
"ותחלימני והחיני" - חלום טוב.

<> מנין שבצלאל היה הגון ומקובל על ישראל?

<> מנין שבצלאל היה הגון ומקובל על ישראל?

שמות לה, ל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְיָ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוֹרֵי בֶן חוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה

ברכות נה:א (שמות לה, ל) ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבוננו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן

קל וחומר

<> מי שנותנין לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך,
מתקצרין ימיו, שנאמר...

<> מי שנותנין לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך, מתקצרין ימיו, שנאמר...

בראשית יב, ג
דברים ל, כ
וְאֶבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר וְנִבְרַכְוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה
לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַע בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ
לְשִׁבְתָּ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְתָּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַת
לָהֶם

ברכות נה:א
שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות
ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת
לקרות ואינו קורא דכתיב (**דברים ל, כ**) כי הוא חייך ואורך ימך כוס של
ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (**בראשית יב, ג**) ואברכה מברכך

<> מנין שחלום טוב צריך רחמים לפני ה'?

<> מנין שחלום טוב צריך רחמים לפני ה'?

ישעיהו לח, טז יי עליהם חיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחייני

ברכות נה:א חלום טוב דכתיב (**ישעיהו לח, טז**) ותחלימני ותחייני

<> "ותחלימני" - ה' מביא לו החלום לכן צריך רחמים שיהיה חלום טוב.

<> שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן, רעב
ושובע ופרנס טוב, שנאמר...

<> שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן, רעב ושובע ופרנס טוב, שנאמר ...

מלכים ב ח, א וְאֶלִישֶׁעַ דָּבַר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִחִיָּה אֶת בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וּלְכִי אֵת וּבֵיתְךָ
וְגוּרֵי בְּאֶשֶׁר תִּגּוּרֵי כִי קָרָא יִי לְרַעֲב וְגַם בָּא אֶל הָאָרֶץ שְׁבַע שָׁנִים
יחזקאל לו, כט וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וְקִרְאתִי אֶל הַדָּגָן וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְלֹא אֶתֶן
עֲלֵיכֶם רָעֵב
שמות לא, ב רָאָה קִרְאתִי בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יִהוּדָה

ברכות נה:א שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס
טוב רעב דכתיב (מלכים ב ח, א) כי קרא ה' לרעב וגו' שובע דכתיב
(יחזקאל לו, כט) וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב
(שמות לא, ב) ויאמר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל

<> יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ,
שנאמר...

<> יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, שנאמר...

שמות לה, לא וַיִּמְלֵא אֶת־רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה
משלי ג, יט ? בְּחָכְמָה יֶסֶד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה

ברכות נה:א אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ כתיב
הכא (שמות לה, לא) וימלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת
וכתיב התם (משלי ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה

<> פסוק ראשון - בצלאל, פסוק שני - בריאת שמים וארץ, שניהם בחכמה ותבונה.

<> חלום אף על פי שמקצתו מתקיים, כולו אינו מתקיים,
שנאמר...

<> חלום אף על פי שמקצתו מתקיים, כולו אינו מתקיים, שנאמר...

בראשית לז, ט וַיִּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֵתוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹמֹתַי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי

ברכות נה:א אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב ([בראשית](#) [לז, ט](#)) והנה השמש והירח וגו'

<> 'כולו אינו מתקיים' - שרחל אמו לא השתחוה לו שנפטרה לפני כן.

<> אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור,
שנאמר...

<> אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור, שנאמר...

שמות לה, ל ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא יי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה

ברכות נה:א אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנא' (שמות לה, ל) ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן

<> "ויאמר משה אל בני ישראל" - נמלכים בציבור.

<> מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

<> מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

בראשית מט, כב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור
בראשית מח, טז המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי
אברהם ויצחק וידגו ללב בקרב הארץ

ברכות נה:ב פלוני בר פלוני מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא
שנאמר (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וגו' אל תקרי
עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (בראשית מח, טז)
וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה
שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם

<> האם לחלומות יש משמעות?

<> האם לחלומות יש משמעות?

זכריה י, ב פִּי הַתְּרַפִּים דִּבְרוּ אֶוֹן וְהַקּוֹסְמִים חֲזוּ שֶׁקֶר וְחִלְמוֹת הַשּׁוֹא יִדְבְּרוּ הֶבֶל
יִנְחִמוֹן עַל כֵּן נִסְעוּ כְּמוֹ צֶאֱן יַעֲנוּ כִּי אֵין רֵעָה
במדבר יב, ו וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ נָא דְבַרְי אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יִּ בְּמִרְאָה אֱלֹו אֶתְוֹדַע בְּחִלוֹם
אֲדַבֵּר בּוֹ

ברכות נה:ב שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר (זכריה י, ב) וחלומות השוא ידברו
כי הוה חזי חלמא טבא אמר וכי החלומות השוא ידברו והכתיב (במדבר
יב, ו) בחלום אדבר בו רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתיב וחלומות
השוא ידברו לא קשיא כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד

<> "חלומות השוא ידברו", חלומות שווא, "בחלום אדבר בו" - נבואה.

<> כשם שדגים שבים, מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם,

<> כשם שדגים שבים, מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, שנאמר...

בראשית מח, טז הַמְלֵאךְ הַגֹּאֵל אֶתִי מִכָּל רֵעַ יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אָבִתִּי אֲבָרְהָם וַיִּצְחַק וַיִּדְגּוּ לְרֹב בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ

ברכות נה:ב ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (**בראשית מח, טז**) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם

<> הברכה למנשה ואפרים שהם זרעו של יוסף.

<> לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה, שנאמר...

<> לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה, שנאמר...

בראשית לז, ב אֱלֹהֵי תְלֻדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שֶׁבַע עָשָׂר שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחָיו בְּצֹאן
וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זְלֶפְחָה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם
רָעָה אֶל אָבִיהֶם
בראשית מא, מו וַיֹּסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעֹמְדוֹ לִפְנֵי פְרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי
פְרַעֲה וַיַּעֲבֵר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם

ברכות נה:ב א"ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה מנלן מיוסף דכתיב
(**בראשית לז, ב**) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו' וכתוב
(**בראשית מא, מו**) ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וגו' מן
שבסרי עד תלתין כמה הוי תלת סרי ושב דשבעא ותרתי דכפנא הא כ"ב

<> שלוש עשרה ההפרש ועוד שבע שנות השבע ושני שנות הרעב שאז נפגש עם אחיו
ונתקיים החלום שהשתחוו לו.

<> הרואה באר בחלום, רואה שלום ורואה תורה, שנאמר...

<> הרואה באר בחלום, רואה שלום ורואה תורה, שנאמר...

בראשית כו, יט ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים
משלי ח, לה כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מי?

ברכות נו:ב אמר רבי חנינא הרואה באר בחלום רואה שלום שנאמר (בראשית כו, יט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים רבי נתן אומר מצא תורה שנאמר (משלי ח, לה) כי מוצאי מצא חיים וכתוב הכא באר מים חיים

גזירה שוה

<> עבדי יצחק עשו שלום עם עבדי אבימלך ולכן 'רואה שלום' ותורה נמשלה למים חיים לכן רואה תורה.

<> הרואה ענבים בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה ענבים בחלום, ישכים ויאמר...

הושע ט, י **פְּעֻנְבִים** בַּמְדַּבֵּר מִצֵּאתַי יִשְׂרָאֵל כְּבִכּוּרָה בְּתֵאנָה בְּרֵאשִׁיתָה רְאִיתִי
אֲבוֹתֶיכֶם הֵמָּה בָּאוּ בְּעַל פְּעוּר וַיִּנְזְרוּ לַבִּשְׁת׃ וַיְהִי שְׂקוּצִים כְּאֶהָבָם
דברים לב, לב כִּי מִגִּפְּן סֹדֶם גִּפְּנָם וּמִשְׁדָּמַת עַמֶּזְרָה עֲנַבְמוֹ עֲנַבֵּי רוּשׁ אֲשֶׁכְּלַת מְרֹרֶת לְמוֹ

ברכות נו:ב הרואה ענבים בחלום ישכים ויאמר (**הושע ט, י**) כענבים במדבר קודם
שיקדמנו פסוק אחר (**דברים לב, לב**) ענבימו ענבי רוש

<> הרואה הר בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה הר בחלום, ישכים ויאמר...

ישעיהו נב, ז מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה
אמר לציון מלך אלהיך

ירמיהו ט, ט על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עבר
ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו

ברכות נו:ב הרואה הר בחלום ישכים ויאמר (**ישעיהו נב, ז**) מה נאוו על ההרים רגלי
מבשר קודם שיקדמנו פסוק אחר (**ירמיהו ט, ט**) על ההרים אשא בכי
ונהי הרואה

<> הרואה שופר בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה שופר בחלום, ישכים ויאמר...

ישעיהו כז, יג והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו ליי בַהַר הקִדְשׁ בִּירוּשָׁלַם

ברכות נו:ב הרואה שופר בחלום ישכים ויאמר (ישעיהו כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול

<> הרואה כלב בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה כלב בחלום, ישכים ויאמר...

שמות יא, ז ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעון אשר יפלה יי בין מצרים ובין ישראל

ברכות נו:ב הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר (שמות יא, ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו

<> הרואה ארי בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה ארי בחלום, ישכים ויאמר...

עמוס ג, ח אַרְיָה שָׁאֵג מִי לֹא יִירָא יְיָ דְבַר מִי לֹא יִנְבֵּא

ברכות נו:ב הרואה ארי בחלום ישכים ויאמר (עמוס ג, ח) אריה שאג מי לא יירא קודם

<> הרואה שור בחלום, ישכים ויאמר...

<> הרואה שור בחלום, ישכים ויאמר...

דברים לג, יז בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ
והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה

ברכות נו:ב הרואה שור בחלום ישכים ויאמר (**דברים לג, יז**) בכור שורו הדר לו

<> הרואה חמור בחלום, יצפה לישועה, שנאמר...

<> הרואה חמור בחלום, יצפה לישועה, שנאמר...

זכריה ט, ט גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות

ברכות נו:ב הרואה חמור בחלום יצפה לישועה שנאמר (זכריה ט, ט) הנה מלך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור

<> חמורו של משיח.

<> המניח תפילין בחלום, יצפה לגדולה, שנאמר...

<> המניח תפילין בחלום, יצפה לגדולה, שנאמר...

דברים כח, י וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יִי נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִפְּנֵי

ברכות נז:א המניח תפילין בחלום יצפה לגדולה שנאמר [\(דברים כח, י\)](#) וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וגו

<> הרואה גפן טעונה בחלום, אין אשתו מפלת נפלים,
שנאמר...

<> הרואה גפן טעונה בחלום, אין אשתו מפלת נפלים, שנאמר...

תהלים קכח, ג אֶשְׁתָּךְ כְּגֹפֶן פְּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ בְּנֵידָךְ כְּשֶׁתְּלִי זֵיתִים סְבִיב לְשַׁלְּחָנְךָ

ברכות נז:א הרואה גפן טעונה בחלום אין אשתו מפלת נפלים שנאמר (תהלים קכח, ג) אשתך כגפן פוריה

<> "פוריה" - אינה מפלת.

<> הרואה שורקה בחלום, יצפה למשיח, שנאמר...

<> הרואה שורקה בחלום, יצפה למשיח, שנאמר...

בראשית מט, יא אֲסְרֵי לְגֶפֶן עִירוֹ וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כֶּבֶס בֵּינָן לְבָשׁוּ וּבָדָם עֲנָבִים סוּתוּ

ברכות נז:א שורקה יצפה למשיח שנאמר (**בראשית מט, יא**) אוסרי לגפן עירה
ולשורקה בני אתונו

<> "בני אתונו" - רמז למלך המשיח, ראה מפרשים.

<> הרואה רמונים בחלום, אם תלמיד חכם יצפה לתורה,
שנאמר...

<> הרואה רמונים בחלום, אם תלמיד חכם יצפה לתורה, שנאמר...

שיר השירים ח, אָנְהָגְךָ אֲבִיָּאֵךְ אֶל בֵּית אִמִּי תִלְמַדְנִי אֲשַׁקֶּךָ מִיַּיִן הַרְקַח מֵעֵסִיס רְמָנִי **ב**

ברכות נז:א הרואה רמונים בחלום זוטרי פרי עסקיה כרמונא רברבי רבי עסקיה כרמונא פלגי אם ת"ח הוא יצפה לתורה שנאמר ([שיר השירים ח, ב](#)) אשקך מיין הרקח מעסיס רמני

<> "מעסיס רימוני" - אם תלמיד חכם הוא יצפה לתורה כי עסיס הרימון מתוק ועל התורה נאמר "מתוקים מדבש ונופת צופים" - אם עם הארץ הוא יצפה לזכות במצוות, שנאמר "כפלח הרימון רקתך", אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון.

<> הרואה רמונים בחלום, אם עם הארץ הוא יצפה
למצוות, שנאמר...

<> הרואה רמונים בחלום, אם עם הארץ הוא יצפה למצוות, שנאמר...

[שיר השירים ד, ג](#) כחוט השני שפתתיך ומדבריך נאווה כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך

ברכות נז:א ואם ע"ה הוא יצפה למצות שנאמר ([שיר השירים ד, ג](#)) כפלח הרמון רקתך מאי רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון

<> הרואה תמרים בחלום, תמו עונותיו, שנאמר...

<> הרואה תמרים בחלום, תמו עונותיו, שנאמר...

איכה ד, כב **תם עונך** בת ציון לא יוסיף להגלותך פקד עונך בת אדום גלה על חטאתיך

ברכות נז:א הרואה תמרים בחלום תמו עונותיו שנאמר (**איכה ד, כב**) תם עונך בת ציון

<> הרואה יין בחלום, יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו,
שנאמר ...

<> הרואה יין בחלום, יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו, שנאמר...

תהלים קד, טו ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד
משלי לא, ו תנו שכר לאובד ויין למרי נפש

ברכות נז:א כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש

<> כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין, שנאמר...

<> כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין, שנאמר...

משלי לא, ו תנו שכר לאובד ויין למרי נפש

ברכות נז:א תנא קמיה דרבי יוחנן כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש

<> מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של
צדיקים שיחרבו ולעתיד לבא יחזירן הקב"ה לישובן,

<> מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו ולעתיד לבא יחזירן הקב"ה לשובן, שנאמר...

ישעיהו ה, ט בְּאֶזְנֵי יְיָ צְבָאוֹת אִם לֹא בְּתִים רַבִּים לְשִׁמָּה יִהְיוּ גְדֹלִים וְטוֹבִים מֵאֵין יוֹשֵׁב
תהלים קכה, א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בַּיְיָ כֹּהֵר צִיּוֹן לֹא יִמוּט לְעוֹלָם יֹשֵׁב

ברכות נח:ב מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר (**ישעיהו ה, ט**) באזני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לשובן שנאמר (**תהלים קכה, א**) שיר המעלות לדוד הבוטחים ביי' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לשובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לשובן

<> "גדולים וטובים" - צדיקים, "הבוטחים בהי'" - צדיקים, "לעולם ישבי" - שהקב"ה יחזירן לשובן.

<> מנין שאין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר
חדש?

<> מנין שאין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש?

תהלים לא, יג **נְשַׁכַּחְתִּי כְּמַת מִלֵּב הָיִיתִי כְּכֹלִי אֲבָד**

ברכות נח:ב אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש שנאמר
(תהלים לא, יג) נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד

<> "הייתי ככלי אובד" - כאבידה שמתייאשים ממנה לאחר שנים עשרה חודש.

<> לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב,
שנאמר ...

<> לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר...

קהלת ג, יד ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע והאלהים עשה שיראו מלפניו

ברכות נט:א אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר [\(קהלת ג, יד\)](#) והאלהים עשה שייראו מלפניו

<> 'לפשוט עקמימות שבלב' - ליישר המחשבות העקומות שבלב. "והאלוקים עשה" - רעמים שיראו מלפניו.

<> לפי ריב"ל, הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו,
שנאמר...

<> לפי ריב"ל, הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו, שנאמר...

יחזקאל א, כח כְּמֵרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יְהִי בְּעֵנָן בַּיּוֹם הַגֹּשֶׁם כִּן מֵרְאֵה הַנִּגְהָ סָבִיב הוּא
מֵרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד יי וְאֵרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנָי וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר

ברכות נט:א אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו שנאמר (**יחזקאל**
א, כח) כְּמֵרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יְהִי בְּעֵנָן וְגו' ואראה ואפול על פני

<> מנין שמיום שחרב בהמ"ק, לא נראית רקיע בטהרתה?

<> מנין שמיום שחרב בהמ"ק, לא נראית רקיע בטהרתה?

ישעיהו נ, ג אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים כְּסוֹתָם

ברכות נט:א א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה שנאמר
([ישעיהו נ, ג](#)) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם

<> 'בטהרתה' - שמים כחולים.

<> איש מזריע תחלה יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה
יולדת זכר, שנאמר...

<> איש מזריע תחלה יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, שנאמר...

ויקרא יב, ב דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים
כִּימֵי גִדּוּת דּוֹתָהּ תִטְמָא

ברכות ס:א והא"ר יצחק בריה דרב אמי איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת
תחלה יולדת זכר שנאמר (**ויקרא יב, ב**) אשה כי תזריע וילדה זכר

<> "אשה כי תזריע" - אם מזרעת תחילה "וילדה זכר" ואם לאו נקבה.

<> מנין שרשות ניתנה לרופא לרפאות?

<> מנין שרשות ניתנה לרופא לרפאות?

שמות כא, יט אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא
ירפא

ברכות ס:א דתני דבי רבי ישמעאל ([שמות כא, יט](#)) ורפא מכאן שניתנה רשות
לרופא לרפאות

<> אף על פי שנאמר "אין יסורים בלא עון" ולכאורה זה רצון הבורא שיהיה חולה,
מכיון שכתוב "ורפא ירפא" ניתנה רשות לרופא לרפא.

<> לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, שנאמר...

<> לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, שנאמר...

ישעיהו א, ט לולי יי צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסדום היינו לעמרה דמינו

ברכות ס:א אמר אביי לא לימא אינש הכי דלא לפתח פומיה לשטן דאמר ר"ל וכן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן אמר רב יוסף מאי קראה דכתיב ([ישעיהו א, ט](#)) כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו מאי אהדר להו נביא שמעו דבר יי קציני סדום

<> אלה היו בני ישראל שאמרו "כמעט כסדום היינו..." ובכך פתחו פה לשטן לקטרג עליהם.

<> דינה בת יעקב נהפכה לבת, שנאמר...

<> דינה בת יעקב נהפכה לבת, שנאמר...

בראשית ל, כא ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה

ברכות ס:א מתיב רב יוסף (**בראשית ל, כא**) ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה י"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות מיד נהפכה לבת שנא' ותקרא את שמה דינה

<> מנין שצריך אדם לברך על הטובה כשם שמברך על הרעה?
הרעה?

<> מנין שצריך אדם לברך על הטובה כשם שמברך על הרעה?

תהלים קא, א לְדוֹד מְזִמּוֹר חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לְךָ יְיָ אֲזַמְרָה
תהלים נו, יא בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבַר בְּיָי אֶהְלֵל דְּבַר

ברכות ס:ב על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא (תהלים קא, א) חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא (תהלים נו, יא) בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר זו מדה טובה באלהים אהלל דבר זו מדת פורענות

<> "חסד ומשפט אשירה" - אשיר לה' כשעושה עמי חסד (מידת הרחמים) וגם כשעושה משפט (מידת הדין).
"באלוקים אהלל דבר" - כשנוהג בי במידת הדין, "בה' אהלל דבר" - כשנוהג בי במידת הרחמים.

<> על בשורות רעות אומר...

<> על בשורות רעות אומר...

תהלים קטז, יג פוס ישועות אשא ובשם יי אקרא
איוב א, כא ויאמר ערם יצאתי מבטן אמי וערם אשוב שמה יי נתן ויי לקח יהי שם יי
מברך

ברכות ס:ב רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קטז, יג) כוס ישועות אשא ובשם ה'
אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא (איוב א, כא)
ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך

<> לפני "כוס ישועות אשא" נאמר "צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא" שזה בשורות
רעות. "ה' נתן וה' לקח" - כשם שאדם מברך כשהי נותן, צריך לברך כשהוא לוקח.

<> הקב"ה ברא את האדם בשני יצרים, אחד יצר טוב ואחד יצר רע, שנאמר...

<> הקב"ה ברא את האדם בשני יצרים, אחד יצר טוב ואחד יצר רע, שנאמר...

בראשית ב, ז וַיִּצְרֵם יי אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה וַיִּפְחַ בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה

ברכות סא:א מאי דכתיב (**בראשית ב, ז**) וייצר ה' אלהים את האדם בשני יודין שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד יצר רע

<> וייצר בשני יודים.

<> המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו, לא ינקה מדינה

<> המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר...

משלי יא, כא יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט

ברכות סא:א המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם

<> 'כמשה רבינו' - שקיבל תורה מידי הקב"ה. "רע" - גהינם.

<> מנין שיצר הרע יושב בין שני פתחי הלב?

<> מנין שיצר הרע יושב בין שני פתחי הלב?

זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט **קהלת י, א**
הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו **בראשית ד, ז**
ואתה תמשל בו

ברכות סא:א יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני פתחי הלב שנא' (**קהלת י, א**) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח ושמואל אמר כמין חטה הוא דומה שנאמר (**בראשית ד, ז**) לפתח חטאת רובץ

<> "זבובי מות יבאיש" - שיצר הרע יבאיש את שמו ("טוב שם משמן טוב") כזבובים שנפלו לתוך שמן. "לפתח חטאת רובץ" - חטאת (אחד הכינויים של יצר הרע) יושב על שני פתחי הלב.

<> שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתבר שהטובה לימינו והרעה לשמאלו,

<> שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתבר שהטובה לימינו והרעה לשמאלו, שנאמר ...

קהלת י, ב **לֵב חָכָם לְיָמֵינוּ וְלֵב כְּסִיל לְשִׁמְאֵלוֹ**

ברכות סא:א ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב ([קהלת י, ב](#)) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו

<> דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון, שנאמר...

<> דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון, שנאמר...

תהלים קלט, ה **אָחור וְקֶדֶם צִרְתָּנִי וְתִשָּׁת עָלַי כַּפָּה**

ברכות סא:א ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון שנאמר
([תהלים קלט, ה](#)) אחור וקדם צרתני

<> ומהם יצר זכר ונקבה.

<> רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, על איזה פסוק אמרו?

<> רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, על איזה פסוק אמרו?

בראשית ב, כב וַיְבִן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם

ברכות סא:א (**בראשית ב, כב**) ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למאן דאמר זנב מאי אחור וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר ר' אמי אחור למעשה בראשית וקדם לפורענות

<> מנין שבגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן
הקטן?

<> מנין שבגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן?

ויקרא י' יב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל אֱלֻעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בְּנֵי הַנּוֹתָרִים קָחוּ אֶת
הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְיָ וְאֶכְלוּהָ מִצּוֹת אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא

ברכות סא:א בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין
מן הגדול דכתיב (**ויקרא י' יב**) וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל
איתמר בניו הנותרים בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש
ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם

<> מנין שצדיקים יצר טוב שופטן?

<> מנין שצדיקים יצר טוב שופטן?

תהלים קט, כב **כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי**

ברכות סא:ב רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר **(תהלים קט, כב)** ולבי חלל בקרבי

<> "ולבי חלל בקרבי" - "חלל" - מת, הלב אצל צדיקים, כמת שאין בו יצר הרע.

<> מנין שרשעים יצר רע שופטן?

<> מנין שרשעים יצר רע שופטן?

תהלים לו, ב נאם פֶשַׁע לְרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין פֶּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו

ברכות סא:ב רשעים יצר רע שופטן שנאמר (תהלים לו, ב) נאם פשע לרשע בקרב לבי
אין פחד אלהים לנגד עיניו

<> היצר הרע אומר לרשע לא לפחד מאלוקים.

<> מנין שבינונים זה וזה (יצר הטוב ויצר הרע) שופטן?

<> מנין שבינונים זה וזה (יצר הטוב ויצר הרע) שופטן?

תהלים קט, לא כי יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו

ברכות סא:ב בינונים זה וזה שופטן שנאמר (תהלים קט, לא) יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו

<> "כי יעמוד (הקב"ה) לימין אביון" - לימין הבינוני שמנסה בכל כוחו לנצח את יצר הרע, 'להושיע משופטי נפשו' - להציל אותו במלחמה בין יצר הטוב ליצר הרע.

<> אמרו מלאכי השרת להקב"ה על רבי עקיבא, מידך היה
לו למות ולא מידי בשר ודם, שנאמר...

<> אמרו מלאכי השרת להקב"ה על רבי עקיבא, מידך היה לו למות ולא מידי בשר ודם, שנאמר ...

תהלים יז, יד **מַמְתִּים יָדְךָ יְיָ מִמְתִּים מְחֹלְדֵי חֶלְקֵם בְּחַיִּים וְצַפּוֹנֵךְ תִּמְלֵא בְטָנָם יִשְׁבְּעוּ בָּנִים וְהַנִּיחוּ יִתְּרָם לְעוֹלָלֵיהֶם**

ברכות סא:ב יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה (**תהלים יז, יד**) ממתים ידך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב

<> "ממתים ידך הי' ", היה עליו למות בידך, מוות טבעי (ולא בידי הרומאים).

<> מנין שישראל לא יכולים לחיות בלי תורה?

<> מנין שישראל לא יכולים לחיות בלי תורה?

דברים ל, כ לַאֱהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיד וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַתְּ לָהֶם

ברכות סא:ב ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה **(דברים ל, כ)** כי הוא חייד ואורך ימיו כך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו קל וחומר

<> "כי הוא חייד ואורך ימיו" - כשם שדגים לא יכולים לחיות מחוץ למים, כך עם ישראל לא יכול לחיות בלי תורה שנמשלה למים.

<> מנין שהתורה ניתנה בימין?

מבואי התלמוד

מסכת ברכות

<> מנין שהתורה ניתנה בימין?

דברים לג, ב וַיֹּאמֶר יי מְסִינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן וְאַתָּה מִרְבַּבַת קֹדֶשׁ מִיְמִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ

ברכות סב:א מפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני שהתורה ניתנה בימין שנאמר (**דברים לג, ב**) מימינו אש דת למו

<> מנין שרקיקה אסורה בהר הבית?

<> מנין שרקיקה אסורה בהר הבית?

שמות ג, ה וַיֹּאמֶר אֶל תְּקַרְב הַלֵּם שֶׁל נְעֻלְיָךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמָּת קֹדֶשׁ הוּא

ברכות סב:ב לא יכנס אדם להר הבית לא במקלו שבידו ולא במנעלו שברגלו ולא במעות הצרורים לו בסדינו ובפונדתו מופשלת לאחוריו ולא יעשנה קפנדריא ורקיקה מקל וחומר ממנעל ומה מנעל שאין בו דרך בזיון אמרה תורה (שמות ג, ה) של נעליך מעל רגליך רקיקה שהיא דרך בזיון לא כל שכן

קל וחומר

<> 'רקיקה' - יריקה.

<> לפי רבי יוסי, רקיקה אסורה בהר הבית, שנאמר...

<> לפי רבי יוסי, רקיקה אסורה בהר הבית, שנאמר...

אסתר ד, ב וַיָּבֹא עַד לַפָּנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לְבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ שֶׁק

ברכות סב:ב רבי יוסי בר יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר (**אסתר ד, ב**) כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק והלא דברים קל וחומר ומה שק שאינו מאוס לפני בשר ודם כך רקיקה שהיא מאוסה לפני מלך מלכי המלכים לא כל שכן

קל וחומר

<> מנין שאין עונין אמן במקדש?

<> מנין שאין עונין אמן במקדש?

נחמיה ט, ה ויאמרו הלויים ישוע וקדמיאל בני חשבנניה שרביה הודיה שבניה פתחיה קומו ברכו את יי אלהיכם מן העולם עד העולם ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה

ברכות סג:א כל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר (נחמיה ט, ה) קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר (נחמיה ט, ה) ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה

<> איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה?

<> איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה?

משלי ג, ו **בְּכֹל דַּרְכֵיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישֵׁר אַרְחֻתֶיךָ**

ברכות סג:א דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה (משלי ג, ו)
בכל דרכיך דעהו והוא ישר ארחותיך

<> "בכל דרכיך דעהו" - שיהיו כל מעשיך לשם שמים.

<> כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן, סוף נצרך לכהן על ידי אשתו, שנאמר...

<> כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן, סוף נצרך לכהן על ידי אשתו, שנאמר ...

במדבר ה, י **וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיוּ אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה**
במדבר ה, יב **דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׂטֵה אֶשְׁתּוֹ וּמָעַל בּוֹ מְעַל**

ברכות סג:א כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר (**במדבר ה, י**) ואיש את קדשיו לו יהיו **וסמיק ליה** איש איש כי תשטה אשתו **סמיכות**

<> 'נצרך לכהן על ידי אשתו', שנאמר בפרשת סוטה "והביא את אשתו אל הכהן".

<> ואם נתן לכהן (תרומות ומעשרות) סופו שמתעשר,
שנאמר...

<> ואם נתן לכהן (תרומות ומעשרות) סופו שמתעשר, שנאמר...

במדבר ה, י ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה

ברכות סג:א ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר (**במדבר ה, י**) איש אשר יתן לכהן לו יהיה
לו יהיה ממון הרבה

<> "לו יהיה" - סופו שמתעשר.

<> מנין שכל המשתף שם שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו?

<> מנין שכל המשתף שם שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו?

איוב כב, כה וְהָיָה שְׂדֵי בְצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לְךָ

ברכות סג:א כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר (**איוב כב, כה**)
והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך

<> "והיה שדי בצריך" - אם תשתף שם שמים בצרות שלך, "וכסף תועפות" - (כסף רב) יהיה לך.

<> מנין שכל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד
ביום צרה?

<> מנין שכל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה?

משלי כד, י **הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צָר לְפָחָהּ**

ברכות סג:א כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר
(משלי כד, י) **הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה**

<> "התרפית" - הרפת עצמך מדברי תורה, "ביום צרה" - ביום שתצטרך להתמודד עם יצר הרע, "צר" - האויב שלך, יצר הרע, "כוחכה" - מחכה לך. כמו שנאמר בראתי יצר הרע בראתי תורת תבלין.

<> תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה
ללמוד תורה, נקראים מבקשי ה', שנאמר...

<> תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה, נקראים מבקשי ה', שנאמר...

שמות לג, ז ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש יי יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה

ברכות סג:ב ודרש (**שמות לג, ז**) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה והלא דברים קל וחומר ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא שנים עשר מיל אמרה תורה (**שמות לג, ז**) והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה על אחת כמה וכמה

קל וחומר

<> "מבקשי ה'" - מגדלים שמו בעולם.

<> חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום, כיום שנתנה מהר
סיני, שנאמר...

<> חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום, כיום שנתנה מהר סיני, שנאמר...

דברים כז, ט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נְהַיִּיתָ לְעַם לִי אֱלֹהִים

ברכות סג:ב ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש (**דברים כז, ט**) הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני

<> "היום הזה" - אותו היום שאמר משה "היום הזה נהייתה לעם" היה חביב לעם ישראל כיום שנתנה בו תורה, וכך צריכה תורה להיות חביבה בכל יום ויום כיום שנתנה בו תורה.

<> מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו
עליה?

<> מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה?

במדבר יט, יד זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל
טמא שבעת ימים

ברכות סג:ב מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר
(**במדבר יט, יד**) זאת התורה אדם כי ימות באהל

<> המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו
ומהנהו מנכסיו שכרו גדול מאד, שנאמר...

<> המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו שכרו גדול מאד, שנאמר ...

דברים כג, ח לא תתעב אדםי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו
בראשית מז, ו ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך ישובו
בארץ גשן ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי

ברכות סג:ב פתח ר' יוסי בכבוד אכסניא ודרש (דברים כג, ח) לא תתעב אדומי כי
אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו והלא דברים קל וחומר
קל וחומר ומה מצריים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר (בראשית
מז, ו) ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי כך
המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על
אחת כמה וכמה

<> על המצרים נאמר "לא תתעב מצרי" אפילו שארחו אותנו לשם עצמם, ק"ו שמי
שמארח תלמיד חכם בביתו לא לטובת עצמו, ששכרו גדול מאד.

<> על איזה פסוק נאמר אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם
ויצחק?

<> על איזה פסוק נאמר אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם ויצחק?

תהלים כ, ב יענך יי ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב

ברכות סד:א מאי דכתיב (תהלים כ, ב) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה

<> כיון שיעקב היה אביהם של השבטים וטרח בגידולם.

<> מנין שכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה
כאילו נהנה מזיו השכינה?

<> מנין שכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה?

שמות יח, יב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וַזְּבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים

ברכות סד:א כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה שנאמר ([שמות יח, יב](#)) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני האלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה

<> מנין שהנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך
לשלום?

<> מנין שהנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום?

שמות ד, יח וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יְתֵר חַתָּנוּ וַיֹּאמֶר לוֹ אֲלֶכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֵל אַחֵי אֲשֶׁר
בְּמִצְרַיִם וְאֶרְאֶה הַעֲוֹדִים חַיִּים וַיֹּאמֶר יְתֵרוֹ לְמֹשֶׁה לָךְ לְשָׁלוֹם
שמואל ב טו, ט וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָךְ בְּשָׁלוֹם וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ חֶבְרוֹנָה

ברכות סד:א הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר
לו למשה (שמות ד, יח) לך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום
(שמואל ב טו, ט) לך בשלום הלך ונתלה

<> מנין שהנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך
בשלום?

<> מנין שהנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום?

בראשית טו, טו וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבְּרָ בְּשִׁיבָה טוֹבָה

ברכות סד:א הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר (**בראשית**
טו, טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום

<> היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה,
זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר...

<> היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר ...

תהלים פד, ח יִלְכוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן

ברכות סד:א היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ([תהלים פד, ח](#)) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציזן

<> "יראה אל אלוקים בציזן" - יזכה ל"ותחזנה עיננו בשובך לציזן" ולזיו השכינה בעולם הבא.

<> תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר...

<> תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר ...

ישעיהו נד, יג וְכֹל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ
תהלים קיט, וְרַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מְכָשׁוּל
קסה

ברכות סד:א אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיהו נד, יג) וְכֹל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ אֵל תִּקְרֵי בְּנֵיךְ אֵלָּא בּוֹנֵיךְ (תהלים קיט, קסה) שְׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מְכָשׁוּל

<> "למודי ה' " - תלמידי חכמים. "אוהבי תורתך" - לומדי התורה ותומכיה.

מקורות הש"ס מסכת שבת

COPYRIGHT © 2020

כל הזכויות שמורות למחבר
Shmuel Zvuloni

All Rights Reserved

No part of this book may be reproduced, transmitted, copied or translated in any paper or digital media.

היות והושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבין לאומיות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, תרגום בנייר ובשום אמצעי דיגיטלי.

<> לפי רבי, יחיד ועשה אותה (מלאכה בשבת) חייב, שנים
ועשו אותה פטורין, שנאמר...

<> לפי רבי, יחיד ועשה אותה (מלאכה בשבת) חייב, שנים ועשו אותה פטורין, שנאמר ...

ויקרא ד, כז **וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֵׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאָשָׁם**

שבת ג:א **(ויקרא ד, כז)** מעם הארץ בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין

<> "נפש אחת" - יחיד ועשה אותה, חייב, שנים שעשו פטורין אבל אסור.

<> לפי רבי זירא, אסור להאריך יותר מדי בתפילה על
חשבון לימוד תורה, שנאמר...

<> לפי רבי זירא, אסור להאריך יותר מדי בתפילה על חשבון לימוד תורה, שנאמר...

משלי כח, ט מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה גַם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה

שבת י:א רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא והווי עסקי בשמעתא נגה לצלויי והוה קא מסרהב ר' ירמיה קרי עליה ר' זירא ([משלי כח, ט](#)) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה

<> כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה

<> כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שנאמר ...

שמות יח, יג וַיְהִי מִמָּחֳרַת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֶּקֶר עַד הָעֶרֶב

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתוב התם (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

שבת י:א

גזירה שוה

<> מנין שהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו?

<> מנין שהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו?

שמות לא, יג וְאֵתָּה דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבָּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיָנֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשְׁכֶם

שבת י:ב אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (**שמות לא, יג**) לדעת כי אני ה' מקדשכם תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם מכאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו

<> השבת היא מתנה.

<> לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה, שמתוך
שישיבתה קרובה עונותיה מועטין, שנאמר...

<> לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה, שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מועטין, שנאמר...

בראשית יט, כ הַנָּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרִיבָה לְנוֹס שָׂמָּה וְהִיא מְצֻעֶר אֶמְלֶטָה נָא שָׂמָּה הֲלֹא מְצֻעֶר הוּא וְתַחֲי נַפְשֵׁי

שבת יב: אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מועטין שנאמר (**בראשית יט,** **כ**) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער

<> 'שיבתה קרובה' - עיר חדשה, שהיתה צוער חדשה יותר מסדום ועונותה מועטין.

<> מנין שכל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה?

<> מנין שכל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה?

עזרא ט, ט
כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֵּתָנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיֵּט עָלֵינוּ חֶסֶד לְפָנַי מֶלְכִי
פָּרַס לָתֵת לָנוּ מַחִיָּה לְרוּמָם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ וּלְהַעֲמִיד אֶת חֲרֻבְתֵּנוּ וּלְתֵת
לָנוּ גֹדֶר בֵּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם

שבת יא:א כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה שנאמר **(עזרא ט, ט)**
לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו וה"מ בבתים אבל
בקשקושי ואברורי לית לן בה

<> "לרומם את בית אלוקיננו" - כשם שלרומם את בית אלוקיננו, מעמיד חורבותיו, אם
עושים ההיפך לסוף חריבה.

<> מנין שחייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה?

<> מנין שחייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה?

שבת יב:א דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה ק"ו
מציץ מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה (**שמות כח, לח**)
והיה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות
הרבה על אחת כמה וכמה

קל וחומר

<> 'אזכרה' - שם ה'.

<> מנין ששכינה מלווה את החולה?

<> מנין ששכינה מלוה את החולה?

תהלים מא, ד **?? יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו**

שבת יב:ב כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי שאני חולה דשכינה עמו דאמר רב ענן אמר רב מנין ששכינה סועד את החולה שנאמר (**תהלים מא, ד**) ה' יסעדנו על ערש דוי

<> "יסעדנו" - יעזור לו, "על ערש דוי" על מיטת חוליו.

<> לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד,
שנאמר...

<> לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד, שנאמר...

ויקרא יח, ו איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני יי

שבת יג:א לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד שנאמר **(ויקרא יח, ו)**
איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה

<> "לא תקרבו לגלות ערוה" - קורבה (נגיעה) של גילוי עריות, אבל חכמים גזרו על כל קורבה כדי להרחיקו מן העבירה.

<> מנין שתורה מאריכה חיי אדם?

<> מנין שתורה מאריכה חיי אדם?

דברים ל, כ
לְאַהֲבָהּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיד וְאוֹרֵךְ יָמֶיךָ
לְשִׁבֹת עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַת
לָהֶם

שבת יג:א
מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים
הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה (**דברים ל, כ**) כי הוא
חייד ואורך ימיו בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה

<> "כי הוא חייד ואורך ימיו" - התורה.

<> מנין ששכיבה יחד באותה מיטה אסורה באשתו נידה,
אפילו הוא בבגדו והיא בבגדה?

<> מנין ששכיבה יחד באותה מיטה אסורה באשתו נידה, אפילו הוא בבגדו והיא בבגדה?

יחזקאל ית, ו אל הָהָרִים לֹא אָכַל וְעִינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גְּלוּלֵי בַיִת יִשְׂרָאֵל וְאֶת אִשְׁתֵּי רְעֵהוּ לֹא טָמָא וְאֶל אִשָּׁה נְדָה לֹא יִקְרַב

שבת יג:א ת"ש לא יאכל הזב עם הזבה משום הרגל עבירה ה"נ דיעות איכא שינוי ליכא ת"ש (יחזקאל ית, ו) אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרבו מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור

היקש

<> כשם שבאשת רעהו קרבה אסורה, כך גם באשתו כשהיא נידה.

<> מנין ששכיבה יחד באותה מיטה אסורה באשתו נידה?

<> מנין ששכיבה יחד באותה מיטה אסורה באשתו נידה?

ויקרא יח, יט וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדְתָּ טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ

שבת יג:ב בימי לבונויך מהו אצלך אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה (**ויקרא יח, יט**) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב

<> לא כתוב "לא תגלה ערוותה" אלא "לא תקרב לגלות ערוותה" משמע שכל קרבה אסורה.

<> קשה רימה למת כמחט בבשר החי, שנאמר...

<> קשה רימה למת כמחט בבשר החי, שנאמר...

איוב יד, כב אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלְיוֹ יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלְיוֹ תִּאָּכַל

שבת יג:ב אמר רשב"ג אף אנו מחבבין את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין ד"א אין שוטה נפגע ד"א אין בשר המת מרגיש באיזמל איני והאמר רב יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנא' **(איוב יד, כב)** אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאכל

<> המת מרגיש ברימה (תולעים) שאוכלת אותו.

<> טבול יום דאורייתא הוא, שנאמר...

<> טבול יום דאורייתא הוא, שנאמר...

ויקרא כב, ז **וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר יֵאָכֵל מִן הַקֶּדָשִׁים כִּי לַחֲמוּ הוּא**

שבת יד:ב טבול יום דאורייתא הוא דכתיב (**ויקרא כב, ז**) ובא השמש וטהר

<> "ובא השמש" - אחר השקיעה, כמו אצל יעקב "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" - הטובל במקוה צריך לחכות עד השקיעה כדי להיות טהור.

<> מנין שמשקין הבאין מחמת שרץ, טמאין מהתורה?

<> מנין שמשקין הבאין מחמת שרץ, טמאין מהתורה?

ויקרא יא, לד מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיָּמִים יִטְמָא וְכָל מַשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלֵי יִטְמָא

שבת יד:ב אילימא במשקין הבאין מחמת שרץ דאורי"י נינהו דכתיב ([ויקרא יא, לד](#)) וכל משקה אשר ישתה אלא במשקין הבאין מחמת ידים וגזירה משום משקין הבאין מחמת שרץ

<> 'הבאין מחמת שרץ' - שנגע שרץ מת במשקה.

<> מנין שמשקין דזב טמאין מהתורה?

<> מנין שמשקין דזב טמאין מהתורה?

ויקרא טו, ח וְכִי יִלֶק הַזֵּב בְּטָהוֹר וְכִפֹּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב

שבת יד:ב אילימא במשקין דזב דאורי' נינהו דכתיב ([ויקרא טו, ח](#)) וכי ירוק הזב בטהור מה שביד טהור טמאתי לך

<> משקין היוצאים מן הזב כגון רוקו ומי רגליו.

<> בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים, יצתה בת קול
ואמרה...

<> בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים, יצתה בת קול ואמרה...

משלי כג, טו בְּנֵי אִם חָכִים לִבָּךְ יִשְׂמַח לְבִי גַם אֲנִי
משלי כז, יא חָכִים בְּנֵי וְשִׂמְח לְבִי וְאֲשִׁיבָה חֲרָפִי דָּבָר

שבת יד:ב אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול
ואמרה (משלי כג, טו) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני (משלי כז, יא)
חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר

<> כלומר הסכימה בת קול עם נטילת הידיים ועירובין שתיקן שלמה.

<> טומאה על כלי מתכות מהתורה, שנאמר...

<> טומאה על כלי מתכות מהתורה, שנאמר...

במדבר לא, כב אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הבדיל ואת העפרת

שבת טז:ב שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו דכתיב (**במדבר לא, כב**) אך את הזהב ואת הכסף וגו

<> מנין לפי רב יוסף שבינת כלים בשבת?

<> מנין לפי רב יוסף שביתת כלים בשבת?

שמות כג, יג ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך

שבת יח:א אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום מאי טעמא אמר רבה מפני שמשמעת קול א"ל רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים דתניא (**שמות כג, יג**) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו לרבות שביתת כלים

<> "תשמרו" - לרבות שביתת כלים, שכלים שלך אסורים במלאכה.

<> אם התחילו לצור את העיר פחות מג' ימים קודם שבת,
אין מפסיקין אפילו בשבת, שנאמר...

<> אם התחילו לצור את העיר פחות מג' ימים קודם שבת, אין מפסיקין אפילו בשבת, שנאמר ...

דברים כ, כ רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וקרף ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה

שבת יט:א ת"ר אין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת ואם : התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי אומר (**דברים כ, כ**) עד רדתה אפי' בשבת

<> "עד רדתה" - עד שתיפול ואפילו בשבת, כיון שזה פיקוח נפש.

<> מנין שמבעירין אש במקדש בשבת?

<> מנין שמבעירין אש במקדש בשבת?

שמות לה, ג לא תבערו אש בכל משבותיכם ביום השבת

שבת כ:א ומאחיזין את האור וכו': מנהני מילי אמר רב הונא (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד

<> "בכל מושבותיכם" - דוקא בכל מושבותיכם אסור אבל במדורת בית המוקד מותר. 'מדורת בית המוקד' - מדורה שהיו מדליקים בבית המקדש לחמם רגלי הכהנים, כיון שהיו הולכים יחפים.

<> מנין שצריך שתאחז האש במזבח משני קצותיו?

<> מנין שצריך שתאחז האש במזבח משני קצותיו?

יחזקאל טו, ד הנה לאש נתן לאכלה את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה

ירמיהו לו, כב והמלך יושב בית החרף בחדש התשיעי ואת האח לפניו מבערת

שבת כ:א רבי יהודה בן בתירא אומר כדי שתאחז האש משני צדדין ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר (יחזקאל טו, ד) את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה: (ירמיהו לו, כב) והאח לפניו מבערת

<> פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת,
אין מדליקין בהן במקדש, שנאמר...

<> פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת, אין מדליקין בהן במקדש, שנאמר ...

שמות כז, כ וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִיב לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד

שבת כא:א פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' (**שמות כז, כ**) להעלות נר תמיד

<> "להעלות נר תמיד" - שתהא הלהבה עולה יפה ושלא צריך להטותה וזה רק בפתילות ושמנים המותרים בשבת.

<> מנין שבבור שהורידו האחים את יוסף היו נחשים
ועקרבים?

<> מנין שבבור שהורידו האחים את יוסף היו נחשים ועקרבים?

בראשית לז, כד וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלְכֵהוּ אֶתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר יֶרֶק אֵין בּוֹ מַיִם

שבת כב:א אי דכתיב (**בראשית לז, כד**) והבור רק אין בו מים ממשמע שנא' והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו

<> יש לכסות את הדם ביד, שלא יהיו מצוות בזויות עליו,
שנאמר...

<> יש לכסות את הדם ביד, שלא יהיו מצוות בזויות עליו, שנאמר...

ויקרא יז, יג וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף
אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפְךָ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפְרָר

שבת כב:א וכי דם קדושה יש בו דתניא (ויקרא יז, יג) ושפך וכסה במה ששפך יכסה
שלא יכסנו ברגל שלא יהו מצות בזויות עליו ה"נ שלא יהו מצות בזויות
עליו

<> מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של חנוכה,
והיכן צונו?

<> מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של חנוכה, והיכן צונו?

דברים יז, יא על פי התורה אשר ירוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך זמין ושמאל

שבת כג:א מאי מברך מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה והיכן צונו רב אויא אמר (**דברים יז, יא**) מלא תסור

<> חנוכה לא מוזכרת בתורה לכן נשאלת השאלה "והיכן צונו" והתשובה מזה שכתוב "לא תסור" (ממה שיאמרו לך חכמים) וחכמים צו לברך על נרות חנוכה.

<> מנין שאסור לברך כשהוא ערום?

<> מנין שאסור לברך כשהוא ערום?

דברים כג, טו כי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך

שבת כג:א הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמרת כל מדרבנן בעי ברכה הכא כי קאי ערום היכי מברך והא בעינן **(דברים כג, טו)** והיה מחנך קדוש

<> "ערות דבר" - כשהוא ערום.

<> מנין שעמוד ענן היה משלים לעמוד האש ועמוד האש
משלים לעמוד הענן?

<> מנין שעמוד ענן היה משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן?

שמות יג, כב לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם

שבת כג:ב (שמות יג, כב) לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן

<> עמוד הענן היה בא ביום ועמוד האש בלילה והיו חופפין זה את זה.

<> מנין שאין שורפין קדשים ביו"ט?

<> מנין שאין שורפין קדשים ביו"ט?

שמות יב, י ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו

שבת כד:ב מ"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט מנהני מילי אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא (**שמות יב, י**) ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר שאין ת"ל עד בקר מה ת"ל עד בקר בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו

<> מזה שכתוב פעמים "עד בוקר" לומדים שמצות השריפה היא לא באותו בוקר אלא למחרת שהוא חול המועד.

<> מנין שמכשירי אוכל נפש אסורין ביום טוב?

<> מנין שמכשירי אוכל נפש אסורין ביום טוב?

שמות יב, טז וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶךְ אֲשֶׁר יֹאכַל לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם

שבת כד:ב רבא אמר אמר קרא (**שמות יב, טז**) הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בק"ו

<> "הוא לבדו" - בא ללמד שרק אוכל נפש מותר כגון בישול, אבל לא המכשירין לבישול כגון השחזת הסכינים או בניית התנור וכן מילה שלא בזמנה שנופלת ביום טוב אינה דוחה יום טוב. (המילה נדחת).

<> מנין שבשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה
ואחת תרומה טמאה?

<> מנין שבשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה?

במדבר יח, ח וַיִּדְבֹר יְיָ אֶל אֶהֱרֹן וְאֶנִּי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמַתִּי לְכֹל קֹדֶשִׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נָתַתִּים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָד לְחֶק עוֹלָם

שבת כה:א דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא (**במדבר יח, ח**) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא לך שלך תהא להסיקה תחת תבשילך

<> 'תרומה טמאה' - תרומה שנגע בה שרץ טמא, או טמא מת מותר להסיק בה את התנור, כי היא מותרת בהנאה.

<> מנין שאין מבעירין שמן של קודש שנטמא?

<> מנין שאין מבעירין שמן של קודש שנטמא?

דברים כו, יד לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יי אלהי עשיתי ככל אשר צויתני

שבת כה:א דאמר רבי אבהו א"ר יוחנן (**דברים כו, יד**) ולא בערתי ממנו בטמא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמאת ואימא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של קדש שנטמא לאו קל וחומר הוא מה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא קדש חמור לא כ"ש

קל וחומר

<> "לא בערתי ממנו בטמא" - לא השתמשתי במעשר שנטמא, ק"ו לשמן של קודש (שמן שהקדיש למנחות) שנטמא, שאסור בהנאה.

<> מנין שאריג שיש בו שלושה על שלושה טפחים מטמא
בנגעים?

<> מנין שאריג שיש בו שלושה על שלושה טפחים מטמא בנגעים?

ויקרא יג, מז וְהִבְגֵּד כִּי יְהִיָּה בּוֹ נֹגַע צָרְעַת בְּבִגְד צָמָר אוֹ בְּבִגְד פְּשִׁתִּים

שבת כו:ב דתניא בגד אין לי אלא בגד שלש על שלש מנין ת"ל (**ויקרא יג, מז**) והבגד ואימא לרבות שלשה על שלשה לאו ק"ו הוא השתא שתי וערב מיטמא שלשה על שלשה מיבעיא אי הכי שלש על שלש נמי ליתי בק"ו אלא שלשה על שלשה דחזו בין לעשירים בין לעניים אתי בק"ו שלש על שלש לעניים הוא דחזיין לעשירים לא חזיין לא אתי בק"ו

קל וחומר

<> העלאה על גופו שלא כדרך לבישה, אסור בצמר ופשתים
ומותר בשאר כלאים שאינם צמר ופשתים, שנאמר...

<> העלאה על גופו שלא כדרך לבישה, אסור בצמר ופשתים ומותר בשאר כלאים שאינם צמר ופשתים, שנאמר ...

דברים כב, יא לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו

שבת כז:א רב פפא אמר אף כל לאתווי כלאים כלאים בהדיא כתיבי ביה (דברים כב, יא) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו ס"ד אמינא ה"מ דרך לבישה אבל בהעלאה כל תרי מיני אסור ולא ק"ו הוא ומה לבישה דקא מיתהני כולי גופיה מכלאים אמרת צמר ופשתים אין מידי אחרינא לא העלאה לא כ"ש

קל וחומר

<> ואי אפשר לומר שהעלאה על גופו שלא כדרך לבישה, אסורה בכל שתי מינים של בגד, לא רק צמר ופשתים כי יש ק"ו, בלבישה שכל גופו נהנה אסור רק בצמר ופשתים קל וחומר בהעלאה שלא כדרך לבישה שרק חלק מגופו נהנה, שתהא אסורה רק בצמר ופשתים ומותרת בשאר מינים.

<> צמר ופשתים פוטרין (חובת ציצית) בין במינן בין שלא במינן, שאר מינן במינן פוטרין, שלא במינן אין פוטרין,

<> צמר ופשתים פוטרין (חובת ציצית) בין במינן בין שלא במינן, שאר מינין במינן פוטרין, שלא במינן אין פוטרין, שנאמר...

לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו **דברים כב, יא**
 גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה **דברים כב, יב**
 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם **במדבר טו, לח**
 לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת

שבת כז:ב לאתווי ציצית בהדיא כתיב **(דברים כב, יא)** לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וכתוב **(דברים כב, יב)** גדלים תעשה לך ס"ד כדרבא דרבא רמי כתיב **(במדבר טו, לח)** הכנף מין כנף וכתוב צמר ופשתים יחדיו הא כיצד צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ס"ד כדרבא קמ"ל

סמיכות

<> מהסמיכות לומדים שאין איסור כלאים בציצית. ועוד לומדים, שאם חוטי הציצית מצמר או מפשתים, אפשר לשים אותם על בגד צמר או על בגד פשתים, אבל אם חוטי הציצית ממין אחר יוצאים ידי מצות ציצית רק אם הציצית והבגד מאותו המין.

<> מנין שפשתן מקורם מעץ?

<> מנין שפשתן מקורם מעץ?

יהושע ב, ו והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ הערכות לה על הגג

שבת כז:ב מנלן דפשתן איקרי עץ אמר מר זוטרא דאמר קרא (יהושע ב, ו) והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ

<> מנין שרק אוהל של פשתן קרוי אוהל?

<> מנין שרק אוהל של פשתן קרוי אוהל?

במדבר יט, יד זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים

שמות מ, יט ויפרש את האהל על המשכן וישם את מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה יי את משה

שבת כח:א כתיב הכא (**במדבר יט, יד**) זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתוב התם (**שמות מ, יט**) ויפרוש את האהל על המשכן מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן של פשתן קרוי אהל אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול

גזירה שוה

<> אוהל שהיה במשכן היה עשוי מפשתים ומג"ש לומדים שרק אוהל (פסוק ראשון) העשוי מפשתים נקרא אוהל (לענין טומאת אוהלים).

<> מנין שמכסה התחש נקרא אוהל?

<> מנין שמכסה התחש נקרא אוהל?

במדבר ד, כה וְנִשְׂאוּ אֶת יְרִיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד מִכִּסֵּהוּ וּמִכִּסֵּה הַתְּחָשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת מִסְךְ פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

שבת כח:א דכתיב (**במדבר ד, כה**) ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו **מקיש** עליון לתחתון מה תחתון קרוי אהל אף עליון קרוי אהל

היקש

<> מנין שתפילין צריכים להיות מעורר בהמה טהורה?

<> מנין שתפילין צריכים להיות מעור בהמה טהורה?

שמות יג, ט וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בָּיִד תִּזְקֶה הוֹצֵאָה יְיָ מִמִּצְרַיִם

שבת כח:ב דתני רב יוסף לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד למאי הלכתא לתפילין תפילין בהדיא כתיב בהו (**שמות יג, ט**) למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך

<> 'מן המותר בפיך' - בהמה טהורה.

<> לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות קודם שימות, שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצוות ואין להקב"ה שבח בו,

<> לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות קודם שימות, שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצוות ואין להקב"ה שבח בו, שנאמר...

תהלים קטו, יז
קהלת ד, ב
קהלת ט, ד

לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה
ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה
כי מי אשר יחבר אל כל החיים יש בטחון כי לכלב חי הוא טוב מן האריה
המת

שבת ל:א

שלמה אן חכמתך אן סוכלתנותך לא דיך שדבריך סותרין דברי דוד אביך
אלא שדבריך סותרין זה את זה דוד אביך אמר (תהלים קטו, יז) לא
המתים יהללו יה ואת אמרת (קהלת ד, ב) ושבח אני את המתים שכבר
מתו וחזרת ואמרת (קהלת ט, ד) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת
לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק
אדם בתורה ובמצוות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן
המצוות ואין להקב"ה שבח בו

<> מנין שכשאדם נפטר נעשה חפשי מן התורה ומן המצוות?

<> מנין שכשאדם נפטר נעשה חפשי מן התורה ומן המצוות?

תהלים פח, ו **בַּמַּתִּים חִפְּשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שִׁכְבִּי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָּם עוֹד וְהִמָּה מִיָּדָד נִגְזְרוּ**

שבת ל:א והיינו דאמר ר' יוחנן מאי דכתיב **(תהלים פח, ו)** במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות

<> אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם מחול לי על אותו
עון, שנאמר...>

<> אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם מחול לי על אותו עון, שנאמר...

תהלים פו, יז עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שְׁנָאֵי וַיִּבְשׂוּ כִּי אָתָּה יְיָ עֲזַרְתָּנִי וְנַחַמְתָּנִי

שבת ל:א מאי דכתיב **(תהלים פו, יז)** עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע

<> 'על אותו עון' - עם בת שבע.

<> כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית
קדשי הקדשים ודבקו שערים זה בזה, שנאמר...

<> כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבקו שערים זה בזה, שנאמר...

תהלים כד, ז
תהלים כד, ט
דברי הימים ב
ו, מב

שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְהִנֵּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד
 שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וַיָּבֹאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד
 יְיָ אֱלֹהִים אֵל תִּשָּׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זְכָרָה לְחִסְדֵי דָוִד עַבְדְּךָ

שבת ל:א

כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים
 דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה פתח
 ואמר **(תהלים כד, ז)** שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך
 הכבוד והטו בתריה למיבלעיה אמרו מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו
 ה' עזוז וגבור חזר ואמר **(תהלים כד, ט)** שאו שערים ראשיכם ושאו
 פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך
 הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר **(דברי הימים ב ו, מב)** ה' אלהים אל
 תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו
 פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו
 הקב"ה על אותו עון

<> מנין שדוד ביקש לדעת מתי ימות?

<> מנין שדוד ביקש לדעת מתי ימות?

תהלים לט, ה הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצֵּי וּמַדַּת יְמֵי מַה הִיא אֲדַעָה מַה חָדַל אָנֹכִי

שבת ל:א מאי דכתיב (תהלים לט, ה) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמַדַּת יְמֵי מַה הִיא אֲדַעָה מַה חָדַל אָנֹכִי אָמַר דוּד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי אָמַר לוֹ גְזֵרָה הִיא מִלִּפְנֵי שָׁאִין מוֹדִיעֵין קִצּוֹ שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם וּמַדַּת יְמֵי מַה הִיא גְזֵרָה הִיא מִלִּפְנֵי שָׁאִין מוֹדִיעֵין מַדַּת יְמֵי שֶׁל אָדָם וְאֲדַעָה מַה חָדַל אָנֹכִי אָמַר לוֹ בְּשֶׁבֶת תָּמוֹת אָמוֹת בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶת אָמַר לוֹ כִּבְרַת הַגִּיעַ מַלְכוּת שְׁלֹמֹה בֶּנֶךְ וְאִין מַלְכוּת נֹוגַעַת בְּחִבְרַתָּה אֲפִי כִּמְלֵא נִימָא

<> אמר הקב"ה לדוד, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי

<> אמר הקב"ה לדוד, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח, שנאמר...

תהלים פד, יא **כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֶיךָ מֵאַלְף בְּבֵית אֱלֹהִים מְדוּר בְּאֶהְלֵי רֶשַׁע**

שבת ל:א אמות בערב שבת אמר לו **(תהלים פד, יא)** כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח

<> ספר קהלת לא נגנז, כיון שתחילתו דברי תורה,
שנאמר...

<> ספר קהלת לא נגנז, כיון שתחילתו דברי תורה, שנאמר...

קהלת א, ג **מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש**

שבת ל:ב בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא גנזוהו מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה תחילתו דברי תורה דכתיב ([קהלת א, ג](#)) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי ר' ינאי תחת השמש הוא דאין לו קודם שמש יש לו

<> ופסוק זה דברי תורה, כי פירוש הפסוק, אם עמל בתורה שקדמה לשמש (שהרי התורה קדמה לבריאת העולם) אז יש לו יתרון.

<> וסופו דברי תורה, שנאמר...

<> וסופו דברי תורה, שנאמר...

קהלת יב, יג סוף דְבַר הַפֶּלֶל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם

שבת ל:ב סופו דברי תורה דכתיב ([קהלת יב, יג](#)) סוף דבר הכל נשמע את האלהים
ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם מאי כי זה כל האדם אמר רבי
(אליעזר) כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה

<> טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק
שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה, שנאמר...

<> טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה, שנאמר...

טוב כְּעֵס מְשַׁחֵק כִּי בָרַע פְּנִים יִיטֵב לֵב קהלת ז, ג
 לְשַׁחֹק אִמְרָתִי מְהוֹלֵל וְלִשְׂמֹחַהּ מֵהַ עֲשֵׂה קהלת ב, ב
 וְשִׁבְחָתִי אֲנִי אֶת הַשְּׂמֹחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי אִם לְאָכּוֹל קהלת ח, טו
 וְלִשְׂתוֹת וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יְלֹוֹנוּ בְּעַמְלוֹ יָמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת
 הַשָּׁמֶשׁ

שבת ל:ב

כתיב (קהלת ז, ג) טוב כעס משחוק וכתוב (קהלת ב, ב) לשחוק אמרתי מהלל כתיב (קהלת ח, טו) ושבחתי אני את השמחה וכתוב (קהלת ב, ב) ולשמחה מה זה עושה לא קשיא טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה ולשחוק אמרתי מהלל זה שחוק שמשחק הקב"ה עם הצדיקים בעולם הבא ושבחתי אני את השמחה שמחה של מצוה

<> אין שכינה שורה על האדם מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר...

<> אין שכינה שורה על האדם מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר...

מלכים ב ג, טו וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֹן וְהָיָה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן וְתָהִי עָלָיו יָד יְיָ

שבת ל:ב ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (**מלכים ב ג, טו**) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' אמר רב יהודה וכן לדבר הלכה אמר רבא וכן לחלום טוב

<> אלישע בן שפט כשביקש להנבא.

<> כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות
מר תכוינה, שנאמר...

<> כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוונה, שנאמר...

שיר השירים ה, יג לְחָיו כְּעָרוֹגַת הַבָּשָׂם מְגֹדְלוֹת מְרַקְחִים שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נְטֹפֹת מִזֶּבֶר

שבת ל:ב רב גידל אמר רב כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוונה שנאמר (**שיר השירים ה, יג**) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי מור עובר אלא מר עובר

<> מור לשון מרירות - מפסוק זה משמע שלימוד תורה צריך להיות באימה.

<> האם צריך לענות לכסיל?

<> האם צריך לענות לכסיל?

משלי כו, ד אַל תַּעֲן כָּסִיל כְּאוֹלֶתוֹ פֶּן תִּשְׁוֶה לוֹ גַּם אֶתָּה
משלי כו, ה עֲנֵה כָּסִיל כְּאוֹלֶתוֹ פֶּן יִהְיֶה חָכֵם בְּעֵינָיו

שבת ל:ב ומאי דבריו סותרים זה את זה כתיב (משלי כו, ד) אל תען כסיל כאולתו
וכתיב (משלי כו, ה) ענה כסיל כאולתו לא קשיא הא בדברי תורה הא
במילי דעלמא

<> "אל תען כסיל כאולתו" - בדברים בטלים. "ענה כסיל כאולתו" - בדברי תורה, כי
אם לא תענה לו, יחשוב שהוא צודק.

<> מנין שעתידה אשה שתלד בכל יום?

<> מנין שעתידה אשה שתלד בכל יום?

ירמיהו לא, ז הַנְּנִי מֵבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבְּצָתִים מֵיִרְכַּתִּי אֶרֶץ בָּם עוֹר וּפְסֹחַ הָרָה וְיִלְדֹת יַחְדָּו קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הִנֵּה

שבת ל:ב מאי היא כי הא דיתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידה אשה שתלד בכל יום שנאמר ([ירמיהו לא, ז](#)) הרה ויולדת יחדיו ליגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש א"ל בא ואראך דוגמתן בעוה"ז נפק אחוי ליה תרנגולת

<> "הרה ויולדת יחדיו" - מהפסוק משמע, תהרה ותלד באותו היום.

<> מנין שעתידים אילנות להוציא פירות בכל יום?

<> מנין שעתידים אילנות להוציא פירות בכל יום?

יחזקאל יז, כג בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁתְּלַנּוּ וְנָשָׂא עֲנָף וְעָשָׂה פְּרִי וְהָיָה לְאָרֶז אֲדִיר וְשָׁכְנוּ תַּחְתָּיו כֹּל צֶפֶר כֹּל כָּנָף בְּצֶל דְּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכַּנּוּ

שבת ל:ב ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום שנאמר (**יחזקאל יז, כג**) ונשא ענף ועשה פרי מה ענף בכל יום אף פרי בכל יום

<> מנין שעתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות?

<> מנין שעתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות?

תהלים עב, טז **יְהִי פֶסֶת בַּר בְּאֶרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׂ כְּלָבָנוֹן פְּרִי וְיִצְיָצוּ מֵעִיר כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ**

שבת ל:ב עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר **(תהלים עב, טז)** יהי פסת בר בארץ ליגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש

<> "פסת בר" - תבואה, 'גלוסקאות' - לחמניות.

<> מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע
קול סופר שהיה אומר...>

<> מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר...

שמות כח, ד וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֹּד וּמְעִיל וּכְתָנֶת תְּשֻׁבֵץ מְצַנֶּפֶת וְאַבְנֵיט וְעֲשׂוּ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיד וּלְבָנָיו לְכַהֵנוּ לִי

שבת לא:א מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר (**שמות כח, ד**) ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגייר בשביל שישמוני כהן גדול

<> רצה את הכבוד הגדול שיש לכהן גדול.

<> גר שהלל גיירו הבין שאינו יכול להיות כהן גדול, כיון
שנאמר ...

<> גר שהלל גיירו הבין שאינו יכול להיות כהן גדול, כיון שנאמר...

במדבר א, נא **וּבְנִסְעַתְּ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנַּת הַמִּשְׁכָּן יְקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהִזְרֹהֶרֶב יוֹמֶת**

שמות ד, כב **וְאָמַרְתָּ אֶל פְּרַעֲהַ כֹּה אָמַר יְיָ בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל**

שבת לא:א **הַלֵּךְ וּקְרָא כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ (במדבר א, נא) וְהִזְרֹהֶרֶב יוֹמֶת אָמַר לִי מִקְרָא**

זֶה עַל מִי נֹאמַר א"ל אֲפִי' עַל דּוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִשְׂא אוֹתוֹ גַּר קַל וְחוֹמֵר

בְּעֲצָמוֹ וּמָה יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ בָנִים לְמִקּוֹם וּמִתּוֹךְ אֶהְבֵּה שֶׁאֵהָבִם קְרָא

לָהֶם (שמות ד, כב) בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב עֲלֵיהֶם וְהִזְרֹהֶרֶב יוֹמֶת גַּר

הַקַּל שֶׁבָּא בְּמִקְלוֹ וּבִתְרַמִּילוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה

<> כיון שנשא קל וחומר בעצמו, הבין שבקשתו להיות כהן גדול אינה הגיונית.

<> בשעה שמכניסין אדם לדין, יראת השם שהיתה לו, היא
המזכה אותו, שנאמר...>

<> בשעה שמכניסין אדם לדין, יראת השם שהיתה לו, היא המזכה אותו, שנאמר...

ישעיהו לג, ו וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִידֵךְ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֻכְמַת וְדַעַת יִרְאַת יי' הִיא אוֹצְרוֹ

שבת לא:א **(ישעיהו לג, ו)** יראת ה' היא אוצרו אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפו"ר צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפ"ה אי יראת ה' היא אוצרו

<> יראת ה' מביאה ללימוד תורה לשמה, לקיום מצוות וגמילות חסדים שמביאים לחיי העולם הבא.

<> מנין שאין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד?

<> מנין שאין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד?

דברים י, יב וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמּוֹךְ כִּי אִם לִירְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וּלְעַבְדוֹ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ

שבת לא:ב אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר (**דברים י, יב**) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'

<> "כי אם ליראה" - אם יש יראת שמים יש קיום תורה ומצוות ובשביל זה ברא הקב"ה את העולם.

<> יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם,
שנאמר...

<> יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם, שנאמר...

תהלים מט, יד זה דרכם כסל למו ואחריהם בפייהם ירצו סלה

שבת לא:ב לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא להן כאולם והיינו דאמר רבה מאי דכתיב (**תהלים מט, יד**) זה דרכם כסל למו יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם

<> 'חלב על כסלם' - על הכליות, ולכן מקשה על האדם לשוב בתשובה, לב מבין, כליות יועצות. (ברכות סא, א)

<> לעולם יבקש אדם רחמים לפני שיחלה, שאם חלה
אומרים לו הבא זכות והפטר, שנאמר...

<> לעולם יבקש אדם רחמים לפני שיחלה, שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטר, שנאמר ...

בראשית לב, יא **קטנתי** מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות

שבת לב:א **(בראשית לב, יא)** קטנתי מכל החסדים ומכל האמת רבי זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלא אמר ר' יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר

<> כי אם חלה צריך נס גדול כדי להנצל ולכן אם אין לו זכויות לא יוכל להנצל, אבל לפני שחלה זה פחות נס להשאר בריא.

<> מנין שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב?

<> מנין שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב?

דברים כב, ח **כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגִגְךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבִיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ**

שבת לב:א מאי קראה **(דברים כב, ח)** כי יפול הנופל ממנו ממונו להביא ראיה תנא דבי רבי ישמעאל כי יפול הנופל ממנו (ממנו) ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב

<> הנופל היה צריך ליפול מן הגג כי כתוב "כי יפול הנופל" כלומר לנופל יש חובה בשמים שבגללה צריך למות, ומשום שבעל הבית ביטל מצות מעקה מגלגלין חובה על ידו.

<> אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה
ואחד מלמד עליו זכות, ניצול, שנאמר...

<> אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות, ניצול, שנאמר ...

איוב לג, כג אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו

שבת לב:א אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול ואם לאו אינו ניצול ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים ואפי' תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצול שנאמר (**איוב לג, כג**) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת וגו'

<> בעון מזוזה, ימי בניס מתקצרים, שנאמר...

<> בעון מזוזה, ימי בנים מתקצרים, שנאמר...

דברים יא, כ וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך
דברים יא, כא למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת
להם כימי השמים על הארץ

שבת לב:ב פליגי בה ר"מ ור' יהודה חד אמר בעון מזוזה וחד אמר בעון ציצית
בשלמא למ"ד בעון מזוזה דכתיב (דברים יא, כ) וכתבתם על מזוזות ביתך
סמיכות וכתוב בתריה למען ירבו ימיכם וימי בניכם אלא למ"ד בעון ציצית מ"ט

<> מהסמיכות לומדים שמזוזה מאריכה ימיו של האדם, מכאן שאם אין מזוזה ח"ו,
ימיו וימי בניו מתקצרים

<> מניין שמותר לנסות את ה' במתן מעשר?

<> מנין שמותר לנסות את ה' במתן מעשר?

מלאכי ג, י
הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת
אמר יי צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם
ברכה עד בלי די

שבת לב:ב
ואם נותנין מתברכין שנאמר **(מלאכי ג, י)** הביאו את כל המעשר אל בית
האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח
לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די
אמר רמי בר א"ר עד שיבלו שפתותיכם מלומר די

<> אסור לנסות את ה', שנאמר: "לא תנסו את ה' אלוקיכם כאשר ניסיתם במסה",
אבל במצות מעשר מותר לנסות את ה', שנאמר "בחנוני נא בזאת".

<> מנין שבעון ציצית, בניו מתים?

<> מנין שבעון ציצית, בניו מתים?

ירמיהו ב, לד גם בכנפיך נמצאו דם אביונים נקיים לא במחֶתֶרֶת מְצֹאתִים פִּי עַל כָּל אֱלֹהִים

שבת לב:ב אלא למ"ד בעון ציצית מ"ט א"ר כהנא ואיתימא שילא מרי דכתיב **(ירמיהו ב, לד)** גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים

<> נאמר, "גם בכנפיך נמצאו דם" - ונאמר, "ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת".

<> מנין שבעון גזל, הרעב בא ובני אדם אוכלים בשר בניהן
ובנותיהן?

<> מנין שבעון גזל, הרעב בא ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן?

עמוס ד, א שָׁמְעוּ הַדְּבָר הַזֶּה פְּרוֹת הַבֶּשֶׁן אֲשֶׁר בְּהַר שֹׁמְרוֹן הַעֲשִׂקוֹת דְּלִים הַרְצָצוֹת אַבְיוֹנִים הָאֹמְרִים לְאֲדֹנֵיהֶם הִבִּיֵּא וְנִשְׁתֵּה

שבת לב:ב בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן שנאמר (**עמוס ד, א**) שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים

<> 'הגובאי' - סוג של חגב שמחסל את התבואה, 'אוכלים בשר בניהן ובנותיהם' - מחמת הרעב וכל זה בגלל "פרות הבשן" נשים עשירות, מדושנות שהיו עושקות את הדלים ורוצצות את האביונים. והעונש הוא מידה כנגד מידה החגב גוזל את התבואה כעונש על גזל ועושק.

<> מנין שבעון נדרים מתה אשה של אדם?

<> מנין שבעון נדרים מתה אשה של אדם?

משלי כב, כז אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד

שבת לב:ב בעון נדרים מתה אשה של אדם שנאמר **(משלי כב, כז)** אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד

<> "אם אין לך לשלם" - את הנדר, "משכבך מתחתיד" - אשתך.

<> מנין שבעון נדרים בניס מתים כשהן קטנים?

<> מנין שבעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים?

קהלת ה, ה אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך

שבת לב:ב בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר (**קהלת ה, ה**) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם

<> "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך" - עון נדרים.

<> בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים
וזרעין זרעים ואחרים אוכלין, שנאמר...

<> בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין, שנאמר...>

ויקרא כו, טז אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלהו איביכם

שבת לב:ב בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר (**ויקרא כו, טז**) אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלהו אויביכם אל תקרי בהלה אלא בחלה

<> 'מכונס' - תבואה שמכניסים לאסם, 'מארה' - קללה.

<> אם נותנים חלה לכהן מתברכין, שנאמר...

<> אם נותנים חלה לכהן מתברכין, שנאמר...

יחזקאל מד, ל וְרֵאשִׁית כָּל בְּפוּרֵי כָל וְכָל תְּרוּמַת כָּל מִכַּל תְּרוּמוֹתֵיכֶם לַפְּהֲנִים יִהְיֶה
וְרֵאשִׁית עֲרִסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן לְהַנִּיחַ בְּרֹכָה אֶל בֵּיתְךָ

שבת לב:ב ואם נותנין מתברכין שנאמר (**יחזקאל מד, ל**) ראשית עריסותיכם תתנו
לכהן להניח ברכה אל ביתך

<> "להניח ברכה" - להביא ברכה.

<> מנין שאין ברית אלא תורה?

<> מנין שאין ברית אלא תורה?

ירמיהו לג, כה פה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי

שבת לג:א ואין ברית אלא תורה שנאמר ([ירמיהו לג, כה](#)) אם לא בריתי יומם ולילה

<> "חוקות שמים וארץ לא שמתיי" - העולם מתקיים בזכות זה שעם ישראל לומד תורה יומם ולילה, ומקיים את מה שנאמר ביהושע "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה".

<> בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול ה' וחילול שבת,
חיה רעה רבה, שנאמר...

<> בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול ה' וחילול שבת, חיה רעה רבה, שנאמר...

וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בְשֵׁמִי לְשָׁקֵר וְחִלַּלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי
וְלֹא תִחַלְלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יי מְקַדְּשֶׁכֶם
וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֵיהָ מוֹת יוֹמַת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה
בָּהּ מְלֹאכָה וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ שמות לא, יד

שבת לג:א וכתוב בשבועת שקר (ויקרא יט, יב) ולא תשבועו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך ובחלול השם כתיב (ויקרא כב, לב) ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת ויליף חילול חילול משבועת שקר

גזירה שוה

<> בשבועת שקר יש חילול השם כי כתוב "וחללת את שם אלוקיך" ובעון שבועת שקר כתוב בתוכחה "והשלכתי בכס את חית השדה" ומגזירה שווה לומדים שגם בחילול שבת חיה רעה רבה בארץ.

<> בעון שפיכות דמים, בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת
מישראל, שנאמר...

<> בעון שפיכות דמים, בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל, שנאמר...

במדבר לה, לג וְלֹא תַחְנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחְנִיף אֶת הָאָרֶץ
וְלֹאֲרֶץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפַּף בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שִׁפְכוּ

שבת לג:א בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר
(**במדבר לה, לג**) ולא תחניפו וגו' ולא תטמא את הארץ אשר אתם
יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם
יושבים בה ואיני שוכן בתוכה

<> "ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך בה" - לכן באה גלות לכפר על עון שפיכות דמים.

<> בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין
ויובלות, גלות באה לעולם, שנאמר...

<> בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות, גלות באה לעולם, שנאמר...

ויקרא יח, כז **ויקרא יח, כח** **ויקרא כו, ל**
ויקרא כו, לד
 כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם והשמדתתי את במתיכם והכרתי את חמניכם ונתתי את פגריכם על פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם
 אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה

שבת לג:א
 בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר **(ויקרא יח, כז)** כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו' וכתוב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה וגו' וכתוב **(ויקרא יח, כח)** ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ובעבודת כוכבים כתיב **(ויקרא כו, ל)** ונתתי את פגריכם וגו' וכתוב והשמותי את מקדשיכם וגו' ואתכם אזרה בגוים בשמיטין וביובלות כתיב **(ויקרא כו, לד)** אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו' וכתוב **(ויקרא כו, לד)** כל ימי השמה תשבות

<> פסוק ראשון ושני - גילוי עריות. פסוק שלישי - עבודת כוכבים. פסוק רביעי - עון שמיטת ויובלות.

<> בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה,
חרב וביזה רבה ודבר ובצורת באים לעולם, שנאמר...

<> בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה, חרב וביזה רבה ודבר
ובצורת באים לעולם, שנאמר...

ויקרא כו, כה וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב וְנִקְמַת נַקֵּם בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל עַרְיֹכֶם וְשַׁלַּחְתִּי דָבָר
בְּתוֹכְכֶם וְנִתְתָּם בְּיַד אוֹיֵב
ירמיהו לג, כה כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שִׁמְתִּי

שבת לג:א בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה
ודבר ובצורת בא ובני אדם אוכלין ואינן שבעין ואוכלין לחמם במשקל
דכתיב (**ויקרא כו, כה**) והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וגו' ואין
ברית אלא תורה שנאמר (**ירמיהו לג, כה**) אם לא בריתי יומם ולילה

<> הפסוק השני - ביטול תורה.

<> בעון נבלות פה, צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות,
שנאמר...

<> בעון נבלות פה, צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות, שנאמר...

ישעיהו ט, טז על כן על בחוריו לא ישמח יי ואת יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה

שבת לג:א בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנא' **(ישעיהו ט, טז)** על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו [ואת] (ו) אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה

<> מנין שכל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם?

<> מנין שכל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם?

משלי כב, יד שוחה עמקה פי זרות זעום יי יפול [יפל] שם

שבת לג:א אמר רב חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם שנאמר (משלי כב, יד) שוחה עמוקה פי זרות

<> "שוחה עמוקה" - גיהנום, "פי זרות" - נבלות פה.

<> עלינו לבקש רחמים בזכות אבות ראשונים, שילדינו יהיו
ממושכין לרועי הדור ופרנסיו, שנאמר...

<> עלינו לבקש רחמים בזכות אבות ראשונים, שילדינו יהיו ממושכין לרועי הדור ופרנסיו, שנאמר...

שיר השירים א, אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים ח

שבת לג:ב א"ר יצחק בר זעירי ואמרי לה א"ר שמעון בן נזירא מאי קראה (שיר השירים א, ח) אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וגו' ואמרינן גדיים הממושכנין על הרועים

<> "משכנות הרועים" - ממושכין לגדולי הדור.

<> מנין שיעקב בא שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו?

<> מנין שיעקב בא שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו?

בראשית לג, יח וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדוֹן אָרֶם וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר

שבת לג:ב אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא דכתיב (**בראשית לג, יח**) ויבא יעקב שלם ואמר רב שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו

<> 'שלם בגופו' - שנתרפא מצלעתו, 'שלם בתורתו' - שלא שכח תלמודו מטורח הדרך.

<> ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם
חשכה, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר, שנאמר...

<> ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר, שנאמר...

איוב ה, כד וַיֵּדְעַתְּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶה וּפְקֻדַת נֹדֶךְ וְלֹא תַחֲטָא

שבת לד:א ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשכה ספק אינו חשכה אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות אבל מעשרין את הדמאי ומערבין וטומנין את החמין: גמ' מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי אמר קרא (**איוב ה, כד**) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נודך ולא תחטא

<> ששלושת דברים אלה קשורים לשלום בית.

<> מנין שכל העולה מבבל לא"י (לפני הזמן) עובר בעשה?

<> מנין שכל העולה מבבל לא"י (לפני הזמן) עובר בעשה?

ירמיהו כז, כב **בְּבִלְיָה יוֹבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֶתֶם נְאֻם יְיָ וְהֶעֱלִיתִים וְהִשְׁיִבְתִּים אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה**

שבת מא:א דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר (**ירמיהו כז, כב**), **בבלה יובאו ושמה יהיו**

<> "עד יום פקדי" - ולא לפני.

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

תהלים סח, יד אם תִּשְׁכַּבוּ בֵּין שְׁפָתַיִם כַּנְּפֵי יוֹנָה נֶחֱפָה בַּכֶּסֶף וְאַבְרוֹתֶיהָ בִּירְקָרֶק חָרוּץ

שבת מט:א ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה
שנאמר (**תהלים סח, יד**) כנפי יונה נחפה בכסף וגו' מה יונה כנפיה
מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן

<> כנסת ישראל נמשלה ליונה וכנפיה למצוות.

<> מנין שרוחץ אדם פניו ורגליו בכל יום בשביל קונו?

<> מנין שרוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו?

משלי טז, ד **כָּל פֶּעַל יִי לְמַעַנְהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה**

שבת נ:ב דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר
(משלי טז, ד) כל פעל ה' למענהו

<> "כל פעל ה' למענהו" - שהכל ברא לכבודו.

<> מנין שתולין טרסקל לבהמה בשבת?

<> מנין שתולין טרסקל לבהמה בשבת?

שבת נג:א אמר רב תולין טרסקל לבהמה בשבת וקל וחומר למרדעת ומה התם
דמשום תענוג שרי הכא דמשום צער לא כל שכן **קל וחומר**
<> "מרדעת" - כיסוי לחמור מפני הצינה. 'טרסקל' - סל למזונותיה.

<> מנין שלבובין לשון קרוב הוא?

<> מנין שלבובין לשון קרוב הוא?

שיר השירים ד, **לַבְּתָנִי אַחֲתִי כָּלָה לַבְּתָנִי בְּאַחַת מְעִינֶיךָ בְּאַחַד עֲנָק מִצֹּרְנֶיךָ**
ט

שבת נג:ב זכרים יוצאין לבובין:מאי לבובין אמר רב הונא תותרי מאי משמע דהאי
לבובין לישנא דקרובי הוא דכתיב ([שיר השירים ד, ט](#)) לבבתני אחותי
כלה

<> "לבבתני" - הקב"ה אומר לכנסת ישראל קרבתני אליך, כשקדמו נעשה לנשמע.

<> מנין שהי ישפוט את הזקנים על שלא מיחו בשרים?

<> מנין שה' ישפוט את הזקנים על שלא מיחו בשרים?

ישעיהו ג, יד **וְיִבְרַחְכֶם בְּמִשְׁפַּט יְבוּא עִם זַקְנֵי עַמּוֹ וְשָׂרֵיו וְאַתֶּם בְּעֵרְתֶם הַכֶּרֶם גָּזַלְתֶּם הָעֵנִי בְּבִתְיֶיכֶם**

שבת נד:ב אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסו על כולי עלמא כי הא דאמר רבי חנינא מאי דכתיב ([ישעיהו ג, יד](#)) ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם שרים חטאו זקנים מה חטאו אלא אימא על זקנים שלא מיחו בשרים

<> מנין שאין יסורין בלא עון?

<> מנין שאין יסורין בלא עון?

תהלים פט, לג וּפְקַדְתִּי בַשֶּׁבֶט פְּשָׁעִים וּבַנְּגָעִים עֲוֹנִים

שבת נה:א אין יסורין בלא עון דכתיב (תהלים פט, לג) וּפְקַדְתִּי בַשֶּׁבֶט פְּשָׁעִים וּבַנְּגָעִים עֲוֹנִים

<> הקב"ה נשבע לדוד שהמשיח יבא מזרעו וכדי לא לבטל השבועה יביא על זרעו יסורים אם לא ילכו בדרכיו, מכאן שאין יסורין בלא עון.

<> מנין שאדם שלא שומע את זעקת הדל ולא עוזר לו,
לבסוף יקרא ולא ישמעו לו?

<> מנין שאדם שלא שומע את זעקת הדל ולא עוזר לו, לבסוף יקרא ולא ישמעו לו?

משלי כא, יג אטם אָזְנוֹ מְזַעֶקֶת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא וְלֹא יֵעָנֶה

שבת נה:א ההיא איתתא קא צווחה קמיה ולא הוה משגח בה א"ל לא סבר ליה מר
(משלי כא, יג) אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה א"ל שיננא
רישך בקרירי רישא דרישיך בחמימי

<> מנין שאין מיתה בלא חטא?

<> מנין שאין מיתה בלא חטא?

יחזקאל יח, כ הנפש החטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן
צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה

שבת נה:א אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון אין מיתה בלא חטא דכתיב
(**יחזקאל יח, כ**) הנפש החוטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא
ישא בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה

<> מפסוק זה משמע שהנפש שאינה חוטאת לא תמות (לפני זמנה).

<> אל תקרי מקדשי אלא מקודשי, אלו בני אדם שקיימו
את התורה כולה מאלף ועד תיו, דכתיב...

<> אל תקרי מקדשי אלא מקודשי, אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו, דכתיב...

יחזקאל ט, ו זָקֵן בַּחֹר וּבַתּוֹלָה וְטָף וְנָשִׁים תִּהְרְגוּ לְמִשְׁחִית וְעַל כָּל אִישׁ אֲשֶׁר עָלְיוֹ הָתוּ אֶל תִּגְשׁוּ וּמִמִּקְדָּשָׁי תִּחְלוּ וַיִּחְלוּ בְּאֲנָשִׁים הַזִּקְנִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת

שבת נה:א והיינו דכתיב (**יחזקאל ט, ו**) זקן בחור ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התיו אל תגשו וממקדשי תחלו וכתוב ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית תני רב יוסף אל תקרי מקדשי אלא מקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו

<> "תחלו" - תיראו.

<> למה נגזירה מיתה לצדיקים?

<> למה נגזירה מיתה לצדיקים?

קהלת ט, ב הכל פֶּאֶשֶׁר לְכָל מִקְרָה אֶחָד לְצַדִּיק וְלִרְשָׁע לְטוֹב וְלִטְהוֹר וְלִטְמֵא וְלִזְבַּח וְלֵאֶשֶׁר אֵינְנוּ זָבַח כְּטוֹב כַּחֲטָא הַנְּשַׁבֵּעַ פֶּאֶשֶׁר שְׁבוּעָה יֵרָא

שבת נה:ב אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון אמר להם מצוה קלה צויתיו ועבר עליה א"ל והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו א"ל (**קהלת ט, ב**) מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב

<> מנין שאף משה ואהרן בחטאם מתו?

<> מנין שאף משה ואהרן בחטאם מתו?

במדבר כ, יב וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם

שבת נה:ב ר"ש בן אלעזר אומר אף משה ואהרן בחטאם מתו שנא' **(במדבר כ, יב)** יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי הֵאֱמַנְתֶּם בִּי הֵאֱמַנְתֶּם בִּי עַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לִיפְטֹר מִן הָעוֹלָם

<> מנין שכל האומר ראובן חטא, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר ראובן חטא, אינו אלא טועה?

בראשית לה, כב וַיְהִי בְשָׁכְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיֵּלֶד רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּילְגֶשֶׁת אָבִיו
וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר

שבת נה:ב כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה שנאמר (**בראשית לה, כב**) ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד שכולן שקולים כאחת

<> מזה שכתוב ויהיו בני יעקב שנים עשר, כלומר שהם שקולים, לומדים שלא שכב אלא ביקש לתבוע עלבון אמו ובלבל מצעו של אביו, העביר המיטה מאוהל בלהה לאוהל לאה אמו.

<> ראובן בלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו
שכב עמה, שנאמר...

<> ראובן בלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה, שנאמר...

בראשית לה, כב וַיְהִי בְשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיֵּלֶדְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּילְגֶשׁ אֲבִיו
וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר

שבת נה:ב אלא מה אני מקיים (**בראשית לה, כב**) וישכב את בלהה פילגש אביו
מלמד שבלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה

<> העביר את מיטת אביו מאוהל בלהה לאוהל אימו לאה.

<> לא יתכן שיבא חטא זה לידו של ראובן, בגלל שעתיד
זרעו לעמוד על הר איבל, ולומר...

<> לא יתכן שיבא חטא זה לידו של ראובן, בגלל שעתידי זרעו לעמוד על הר איבל, ולומר...

דברים כז, כ אָרוֹר שׁוֹכֵב עִם אִשְׁתּוֹ אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנֶפֶס אָבִיו וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן

שבת נה:ב ר"ש בן אלעזר אומר מוצל אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידו אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר ([דברים כז, כ](#)) ארוור שוכב עם אשת אביו ויבא חטא זה לידו אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פילגש אביו עלבון אמו תבע אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי עמד ובלבל את מצעה

<> מנין שראובן בלבל שתי מצעות?

<> מנין שראובן בלבל שתי מצעות?

בראשית מט, ד פַּחַז כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חִלַּלְתָּ יְצוּעֵי עֵלָה

שבת נה:ב אחרים אומרים שתי מצעות בלבל אחת של שכינה ואחת של אביו והיינו דכתיב (**בראשית מט, ד**) אז חללת יצועי עלה (אל תקרי יצועי אלא יצועיי) כתנאי פחז כמים אל תותר

<> "משכבי אביך" - בלשון רבים.

<> מנין שכל האומר בני עלי חטאו, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר בני עלי חטאו, אינו אלא טועה?

שמואל א א, ג וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא מְעִירוֹ מִיָּמִים יְמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְלִזְבַּח לַיהוָה צְבָאוֹת בְּשֵׁלָה וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָי עָלַי חֲפָנִי וּפְנֹחַס כְּהֲנִיִּים לִי

שבת נה:ב כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א א, ג) ושם שני בני עלי (עם ארון ברית האלהים) חפני ופנחס כהנים לה' סבר לה רב דאמר רב פנחס לא חטא מקיש חפני לפנחס מה פנחס לא חטא אף חפני לא חטא אלא מה אני מקיים אשר ישכבון את הנשים מתוך ששהו את קיניהן שלא הלכו אצל בעליהן מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום

<> 'ששהו את קיניהן' - קורבן היולדת וכיון שעכבו אותם מלחזור לבעליהן, מעלה הכתוב כאילו שכבום.

<> מנין שכל האומר בני שמואל חטאו, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר בני שמואל חטאו, אינו אלא טועה?

שמואל א, ח, ג וְלֹא הִלְכוּ בְנֵי בְּדַרְכֵי וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבְּצֵעַ וַיִּקְחוּ שִׁחָד וַיִּטּוּ מִשְׁפָּט

שבת נו:א כל האומר בני שמואל חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א, ח, ג)
ויהי כי זקן שמואל ובניו לא הלכו בדרכיו בדרכיו הוא דלא הלכו מיחטא
נמי לא חטאו

<> "לא הלכו בניו בדרכיו" - לא כתתו רגליהם כמוהו ללמד תורה בכל גבולות ישראל,
אבל לא חטאו.

<> שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם
בעריהם, שנאמר...>

<> שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם, שנאמר...

שמואל א ח, ג ולא הלכו בניו בדרךיו ויטו אחרי הבצע ויקחו שחד ויטו משפט
שמואל א ז, טז והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את
כל המקומות האלה

שבת נו:א אלא מה אני מקיים (שמואל א ח, ג) ויטו אחרי הבצע שלא עשו כמעשה
אביהם שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם
בעריהם שנאמר (שמואל א ז, טז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל
והגלגל והמצפה ושפט את ישראל והם לא עשו כן אלא ישבו בעריהם
כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן

<> ואילו בניו נשארו בעריהם וזה היה חטאם, שלא כתתו רגליהם ללמד תורה כמו
שמואל אביהם.

<> מנין שכל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה?

שמואל א יח, יד וַיְהִי דָּוִד לְכָל דְּרָכָו מְשָׁפִיל וַיֵּי עִמּוֹ

שבת נו:א כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א יח, יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו' אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו

<> מנין שדוד בקש לחטא עם בת שבע קודם שקבלה גט
מאוריה ולא חטא?

<> מנין שדוד בקש לחטא עם בת שבע קודם שקבלה גט מאוריה ולא חטא?

שמואל ב יב, ט מדוע בזית את דבר יי לעשות הרע בעיני את אוריה החתי הפית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו הרגת בחרב בני עמון

שבת נו:א אלא מה אני מקיים (**שמואל ב יב, ט**) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע שביקש לעשות ולא עשה אמר רב רבי דאיתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע

<> "לעשות הרע" - ולא כתוב ויעש הרע, מכאן שרק ביקש לחטא קודם שקבלה גט ולא חטא.

<> היה על דוד לדון את אוריה בסנהדרין ולא דן, שנאמר...

<> היה על דוד לדון את אוריה בסנהדרין ולא דן, שנאמר...

שמואל ב יב, ט מדוע בזית את דבר יי לעשות הרע בעיני את אוריה החתי הפית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו הרגת בחרב בני עמון

שבת נו:א רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה (**שמואל ב יב, ט**) את אוריה החתי הכית בחרב שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת ואת אשתו לקחת לך לאשה

<> היה עליו לדון אותו לפני הסנהדרין שהיה אוריה מורד במלכות ולא דן לכן נאמר כאילו הרגו.

<> מנין שדוד לא נענש על מות אוריה?

<> מנין שדוד לא נענש על מות אוריה?

שמואל א יז, יח וְאֵת עֶשְׂרֵת חֲרִצֵי הַחֶלֶב הָאֵלֶּה תָּבִיא לְשֵׁר הָאֶלֶף וְאֵת אַחִיד תִּפְקֹד לְשֵׁלֹם וְאֵת עֲרֻבְתֶּם תִּקַּח

שמואל ב יב, ט מִדּוּעַ בָּזִיתָ אֶת דְּבַר יְיָ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינַי אֶת אֹרִיָּה הַחֲתִי הַכֵּיתָ בְּחָרֵב וְאֵת אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְאֹתוֹ הֲרַגְתָּ בְּחָרֵב בְּנֵי עֲמוֹן

שבת נו:א ליקוחין יש לך בה דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו שנאמר (שמואל א יז, יח) ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח מאי ערובתם תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבינה (שמואל ב יב, ט) ואותו הרגת בחרב בני עמון מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו

<> "ערובתם" - גט על תנאי. אוריא נתן גט על תנאי לבת שבע ולכן לא היתה אשתו.

<> מנין שאוריה מורד במלכות היה ודוד לא חטא בעון
אשת איש?

<> מנין שאוריה מורד במלכות היה ודוד לא חטא בעון אשת איש?

שמואל ב יא, יא וַיֹּאמֶר אֹרִיָּה אֶל דָּוִד הָאֲרוֹן וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה יֹשְׁבִים בְּסֻכּוֹת וְאֲדָנִי יוֹאֵב
וְעִבְדֵי אֲדָנִי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים וְאֲנִי אָבוֹא אֶל בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכַּב
עִם אִשְׁתִּי חֵידָּ וְחִי נִפְשְׁךָ אִם אַעֲשֶׂה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה
מלכים א טו, ה אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יי וְלֹא סָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוְּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק
בְּדַבַּר אֹרִיָּה הַחֲתָנִי

שבת נו:א מאי טעמא מורד במלכות הוה דאמר ליה (שמואל ב יא, יא) ואדוני יואב
ועבדי אדוני על פני השדה חונים אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא
משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב (מלכים א טו, ה) רק בדבר אוריה החתי

<> במלכים מצוין שדוד לא סר מכל אשר צוה ה' אלא רק בדבר אוריה החיתי שגרם
למותו ולא כתוב בדבר בת שבע, מכאן שבענין אשת איש לא חטא כי הגיע הגט לידה.

<> מנין שכל האומר שלמה חטא, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר שלמה חטא, אינו אלא טועה?

מלכים א יא, ד וַיְהִי לְעֵת זְקִנְתָּ שְׁלֹמֹה נָשָׂיו הָטוּ אֶת לִבָּבוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא הָיָה לִבָּבוֹ שָׁלֵם עִם יְיָ אֱלֹהָיו כְּלִבָּב דָּוִד אָבִיו

שבת נו:ב כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר (**מלכים א יא, ד**) ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא

<> לא היה כלבב דוד אביו אבל לא כתוב שחטא.

<> נשיו של שלמה הטו את לבבו ללכת אחרי אלוהים
אחרים ולא הלך, שנאמר...

<> נשיו של שלמה הטו את לבבו ללכת אחרי אלוהים אחרים ולא הלך, שנאמר...

מלכים א יא, ד וַיְהִי לְעֵת זְקִנְתָּ שְׁלֹמֹה נָשָׂיו הֵטוּ אֶת לְבָבוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא הָיָה לְבָבוֹ שְׁלֵם עִם יְיָ אֱלֹהָיו כְּלָבֵב דָּוִד אָבִיו

שבת נו:ב אלא מה אני מקיים **(מלכים א יא, ד)** ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא הלך

<> כתוב "הטו את לבבו" ולא כתוב שהלך, מכאן לומדת הגמרא הטו את לבבו אבל לא הלך.

<> מנין ששלמה ביקש לבנות במה ולא בנה?

<> מנין ששלמה ביקש לבנות במה ולא בנה?

מלכים א יא, ז אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב בהר אשר על פני ירושלים ולמלך שקץ בני עמון

שבת נו:ב והכתיב (מלכים א יא, ז) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב שבקש לבנות ולא בנה

<> שכתוב יבנה ולא כתוב בנה, משמע שביקש לבנות ולא בנה.

<> מנין שהיה על שלמה למחות על נשיו ולא מיחה?

<> מנין שהיה על שלמה למחות על נשיו ולא מיחה?

יהושע ח, ל
מלכים ב כג, יג
אז יבנה יהושע מזבח ליי אלהי ישראל בהר עיבל
ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחית אשר בנה
שלמה מלך ישראל לעשתרת שקץ צידנים ולכמוש שקץ מואב ולמלפם
תועבת בני עמון טמא המלך
מלכים א יא, ו
ויעש שלמה הרע בעיני יי ולא מלא אחרי יי כדוד אביו

שבת נו:ב
והכתיב (מלכים א יא, ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו
למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא

<> שהיה לו למחות על נשיו שעבדו עבודה זרה ולא מחה, לכן נאמר "ויעש הרע..."

<> מנין שכל האומר יאשיהו חטא, אינו אלא טועה?

<> מנין שכל האומר יאשיהו חטא, אינו אלא טועה?

מלכים ב כב, ב וַיַּעַשׂ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָי יי וַיִּלְךְ בְּכָל דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא סָר יְמִין וּשְׂמֹאל
מלכים ב כג, כה וְכִמּוּהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֵל יי בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל
מְאֹדוֹ כָּל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא קָם כְּמֹהוּ

שבת נו:ב א"ר יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר **(מלכים ב כב, ב)** ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו אלא מה אני מקיים **(מלכים ב כג, כה)** וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' שכל דין שדן מבן שמנה עד שמנה עשרה החזירן להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאודו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו

<> לפי רבי יונתן, "שב אל ה'" - שהשיב מכספו את כל מה ששפט את העם מגיל שמונה עד שמונה עשרה.

<> מנין שאין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו?

<> מנין שאין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו?

מלכים ב כג, כה וְכִמּוּהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל יְיָ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ כָּל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא קָם כָּמֹהוּ

שבת נו:ב אלא מה אני מקיים **(מלכים ב כג, כה)** וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' שכל דין שדן מבן שמנה עד שמנה עשרה החזירן להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאודו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו

<> לפי רב, יאשיהו שב בתשובה ולא היה גדול ממנו.

<> מנין שכלי משמיע קול בכלי מתכות מקבל טומאה?

<> מנין שכלי משמיע קול בכלי מתכות מקבל טומאה?

במדבר לא, כג כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים

שבת נח:ב אמר ר' יונתן מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא שנאמר (במדבר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אפי' דיבור יבא באש

<> 'משמיע קולי' - זוג מתכות שמשמעין קול כשנוגעים זה בזה (כגון פעמון).

<> בנות ציון היו מהלכות בקומה זקופה ומכניסות בבחורי
ישראל יצר הרע כארס, שנאמר...

<> בנות ציון היו מהלכות בקומה זקופה ומכניסות בבחורי ישראל יצר הרע כארס, שנאמר...

ישעיהו ג, טז וַיֹּאמֶר יְיָ יַעֲקֹב כִּי גָבְהוּ בָנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּיֹת גְּרוֹן וּמְשֻׁקְרוֹת עֵינַיִם הַלֹּךְ וְטָפַף תִּלְכְּנָה וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲכֹסְנָה

שבת טז: דרש רבא בריה דרב עילאי מאי דכתיב ([ישעיהו ג, טז](#)) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעינייהו ומרמזן הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ([ישעיהו ג, טז](#)) וברגליהן תעכסנה אמר רב יצחק דבי ר' אמי מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן ומהלכות בשוקי ירושלים וכיון שמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות בקרקע ומתזות עליהם ומכניסות בהן יצר הרע כארס

<> לפי חכמים, היוצא בסייף בשבת חייב כיון שאין זה
תכשיט, שנאמר...

<> לפי חכמים, היוצא בסייף בשבת חייב כיון שאין זה תכשיט, שנאמר...

ישעיהו ב, ד וְשֹׁפֵט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ חֲרָבוֹתָם לְאֵתִים וְחַנִּיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמְרוֹת לֹא יֵשָׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

שבת סג:א לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכ"א אינן אלא לגנאי שנאמר (**ישעיהו ב, ד**) וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה

<> ומנין שכלי מלחמה בטליון, לימות המשיח, שנאמר...

<> ומנין שכלי מלחמה בטלין, לימות המשיח, שנאמר...

ישעיהו ב, ד וְשֹׁפֵט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ חֻבּוֹתָם לְאַתָּים
וְחִנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יֵשָׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרָב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

שבת סג:א תניא אמרו לו לרבי אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן
בטלין לימות המשיח אמר להן לפי שאינן צריכין שנאמר **(ישעיהו ב, ד)**
לא ישא גוי אל גוי חרב ותהוי לנוי בעלמא

<> כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לא לעולם הבא, שנאמר...

<> כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לא לעולם הבא, שנאמר...

ישעיהו סד, ג ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו

שבת סג:א דא"ר חייא בר אבא כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא (**ישעיהו סד, ג**) עין לא ראתה אלהים זולתך

<> "עין לא ראתה אלוקים זולתך" - רק הקב"ה רואה את העולם הבא.

<> מנין שהיגעים בתורה זוכים לאריכות ימים?

<> מנין שהיגעים בתורה זוכים לאריכות ימים?

משלי ג, טז אָרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ בְּשִׁמְאוּלָהּ עֲשֹׂר וְכָבוֹד

שבת סג:א רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא א"ר ששת מאי דכתיב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד

<> שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה, הקדוש ברוך
הוא מקשיב להן, שנאמר...

<> שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה, הקדוש ברוך הוא מקשיב להן, שנאמר...

מלאכי ג, טז אִז נִדְבְּרוּ יִרְאִי יְיָ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר זְכוֹרֹן לְפָנָיו
לְיִרְאִי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ

שבת סג:א שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן
שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' וגו'

<> "איש את רעהו" - הרי זה שנים.

<> שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה, הקדוש
ב"ה שומע לקולן, שנאמר...

<> שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה, הקדוש ב"ה שומע לקולן, שנאמר...

שיר השירים ח, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני יג

שבת סג:א שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן שנאמר (**שיר השירים ח, יג**) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני

<> ואם אין עושין כן, גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל,
שנאמר ...

<> ואם אין עושין כן, גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל, שנאמר...

שיר השירים ח, בָּרַח דּוּדִי וּדְמָה לָךְ לְצַבִּי אוּ לְעֹפֶר הָאֵילִים עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם
יְד

שבת סג:א ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל שנאמר (שיר
השירים ח, יד) ברח דודי ודמה וגו

<> "דודי" - הקב"ה.

<> שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה, הקדוש ברוך הוא
אוהבן, שנאמר...

<> שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה, הקדוש ברוך הוא אוהבן, שנאמר...

שיר השירים ב, ד הַבִּיאֲנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן וְדַגְלוּ עָלַי אַהֲבָה

שבת סג:א שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן שנאמר (שיר
השירים ב, ד) ודגלו עלי אהבה

<> 'מדגילים' - מסייעים זה לזה בהבנת הלימוד.

<> מנין שכל המגדל כלב רע בתוך ביתו, מונע חסד מתוך
ביתו?

<> מנין שכל המגדל כלב רע בתוך ביתו, מונע חסד מתוך ביתו?

איוב ו, יד **לְמַס מְרַעְהוּ חֶסֶד וַיִּרְאֵת שְׂדֵי יַעֲזֹב**

שבת סג:א כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר **(איוב ו, יד)** למס מרעהו חסד שכן בלשון יונית קורין לכלב למס

<> אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד גלויות
בלבד, שנאמר...

<> אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד גלויות בלבד, שנאמר...

דברים טו, יא **פי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוה לאמר פתח תפתח את**
ידך לאחיק לעניך ולאביון בארץ

שבת סג:א **אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד גלויות בלבד שנאמר**
(דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ

<> "כי לא יחדל אביון..." - יהיו עניים ועשירים כרגיל. 'שיעבוד גלויות' - בימות המשיח ישראל לא יהיו משועבדים לאומות העולם, כי לא יהיו דרים בגלות.

<> שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה, הקב"ה מצליח להם, שנאמר...>

<> שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה, הקב"ה מצליח להם, שנאמר...

תהלים מה, ה וְהִדְרֹךְ צֶלַח רָכַב עַל דָּבָר אֱמֶת וְעִנְיָה צָדֵק וְתוֹרָה נוֹרְאוֹת יְמִינֶךָ

שבת סג:א א"ר אלעזר שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר ([תהלים מה, ה](#)) והדרך צלח אל תקרי והדרך אלא וחדך

<> "והדרך צלח" - הקב"ה מצליח לימודם.

<> מנין שכל העושה מצוה כמאמרה, אין מבשרין אותו
בשורות רעות?

<> מנין שכל העושה מצוה כמאמרה, אין מבשרין אותו בשורות רעות?

קהלת ת, ה שומר מצוה לא ידע דבר רע ועת ומשפט ידע לב חכם

שבת סג:א א"ר חנינא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר (קהלת ת, ה) שומר מצוה לא ידע דבר רע

<> כל המגדל כלב רע בתוך ביתו, פורק ממנו יראת שמים,
שנאמר...

<> כל המגדל כלב רע בתוך ביתו, פורק ממנו יראת שמים, שנאמר...

איוב ו, יד **לְמַסּ מִרְעֵהוּ חֶסֶד וְיִרְאַת שְׁדֵי יַעֲזוּב**

שבת סג:ב רב נחמן בר יצחק אמר אף פורק ממנו יראת שמים שנאמר **(איוב ו, יד)**
ויראת שדי יעזוב

<> "מס" ביונית - כלב, "יראת שדי" - יראת שמים.

<> מה אומר יצר הרע לבחור?

<> מה אומר יצר הרע לבחור?

קהלת יא, ט שִׁמַּח בְּחֹר בְּיִלְדוּתֶיךָ וְיִטִּיבְךָ לִבְךָ בְּיָמֵי בְּחֹרֹתֶךָ וְהֵלֶךְ בְּדַרְכֵי לֵבָד וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל כָּל אֱלֹהֵי יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט

שבת סג:ב מאי דכתיב **(קהלת יא, ט)** שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט עד כאן דברי יצר הרע מכאן ואילך דברי יצר טוב

<> עד "ובמראה עיניך" דיברי יצר הרע, מ"ודע כי על כל אלה... " ואילך, דברי יצר הטוב.

<> בגד ועור האמור במת לא מטמא אלא טווי ואריג,
שנאמר...

<> בגד ועור האמור במת לא מטמא אלא טווי ואריג, שנאמר...

וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוּ בְּגָד אוּ עוֹר אוּ שֶׁקֶץ
כָּל כְּלֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה בָּהֶם בַּיָּמִים יוֹבֵא וְיִטְמָא עַד הָעֶרֶב וְטָהַר
וְכֹל בְּגָד וְכֹל כְּלֵי עוֹר וְכֹל מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכֹל כְּלֵי עֵץ תִּתְחַטְּאוּ

ויקרא יא, לב

במדבר לא, כ

ודין הוא טימא בשרץ וטימא במת מה כשטימא בשרץ לא טימא אלא
טווי ואריג אף כשטימא במת לא טימא אלא טווי ואריג הן אם היקל
בטמא שרץ שהיא קלה נקיל בטומאת המת שהיא חמורה תלמוד לומר
בגד ועור בגד ועור לגזירה שוה נאמר (ויקרא יא, לב) בגד ועור בשרץ
ונאמר (במדבר לא, כ) בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ לא
טימא אלא טווי ואריג אף בגד ועור האמור במת לא טימא אלא טווי
ואריג ומה בגד ועור האמור במת טמא כל מעשה עזים אף בגד ועור
האמור בשרץ טמא כל מעשה עזים

שבת סד:א

גזירה שוה

<> 'טווי ואריג' - שמקבלים טומאה ולא חבלים שאינם מקבלים טומאה.

<> הצרוע צריך להודיע צערו לרבים כדי שיבקשו עליו
רחמים, שנאמר...

<> הצרוע צריך להודיע צערו לרבים כדי שיבקשו עליו רחמים, שנאמר...

ויקרא יג, מה והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא

שבת סז:א כדתניא (**ויקרא יג, מה**) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים
<> 'יבקשו עליו רחמים' - יתפללו שיתרפא.

<> מנין שגד אינו אלא לשון ע"ז?

<> מנין שגד אינו אלא לשון ע"ז?

ישעיהו סה, יא וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָם הֵרַקְדְּשִׁי הָעֲרֻכִים לְגַד שְׁלַחַן וְהִמְמַלְאִים לְמִנֵּי מִמְסָד

שבת סז:ב ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר (**ישעיהו סה, יא**) העורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי דונו דני יש בו משום דרכי האמורי

<> אין דן אלא לשון ע"ז, שנאמר...

<> אין דן אלא לשון ע"ז, שנאמר...

עמוס ח, יד הַנְּשִׁבְעִים בְּאִשְׁמַת שׁוֹמְרוֹן וְאָמְרוּ חִי אֱלֹהֵיךָ דָן וְחִי דָרְךָ בְּאֵר שֶׁבַע וְנִפְּלוּ וְלֹא יִקְוּמוּ עוֹד

שבת סז:ב ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר **(עמוס ח, יד)** הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר לעורב לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירי לי זנביך לטובה יש בו משום דרכי האמורי

<> מנין ששוגג צריך שהיתה לו ידיעה?

מבואי התלמוד

מסכת שבת

<> מנין ששוגג צריך שהיתה לו ידיעה?

במדבר טו, כט האֲזַרְח בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָגַר הָגֵר בְּתוֹכְכֶם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּשִׁגְגָה
במדבר טו, ל וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רְמָה מִן הָאֲזַרְח וּמִן הָגֵר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּה

שבת סח:ב דכתיב (במדבר טו, כט) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה וסמך ליה
והנפש אשר תעשה ביד רמה הקיש שוגג למזיד מה מזיד שהיתה לו ידיעה אף שוגג שהיתה לו ידיעה

היקש

<> "ביד רמה" - במזיד. שהיתה לו ידיעה - שידע שזה אסור, אבל שכח.

<> כל עבירות שבתורה חייב חטאת, רק אם על אותה
עבירה במזיד חייב כרת, דכתיב...

<> כל עבירות שבתורה חייב חטאת, רק אם על אותה עבירה במזיד חייב כרת, דכתיב...

במדבר טו, כב **וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה**
במדבר טו, ל **וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רְמָה מִן הָאֲזָרַח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּה**

שבת סט:א **(במדבר טו, כב)** וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וכתוב **(במדבר טו, ל)** והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשו כולם לע"ז מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ושגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת

היקש

<> על כל עבירות בשוגג ("וכי תשגו") שבתורה חייב להביא קורבן חטאת, אם על אותה עבירה במזיד ("ביד רמה") חייב כרת.

<> לפי ריש לקיש, אינו חייב כרת עד שישגוג בלאו וכרת
שבה, שנאמר...

<> לפי ריש לקיש, אינו חייב כרת עד שישגוג בלאו וכרת שבה, שנאמר...

ויקרא ד, ב דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה **ויקרא ד, כז** וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בְּעִשְׂתָּהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאָשָׁם

שבת סט:א מאי טעמא דרשב"ל אמר קרא (**ויקרא ד, ב**) אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם עד שישגוג בלאו וכרת שבה ורבי יוחנן האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא (**ויקרא ד, כז**) מעם הארץ פרט למומר

<> אם עבר במזיד עבירה שחייבין עליה כרת אבל חשב שזה לאו, לפי רבי יוחנן חייב קורבן חטאת, כי שגג בזה שזה כרת, לפי ריש לקיש אינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו ובכרת והרי המעשה היה במזיד.

<> היודע עיקר שבת, אם שמירה אחת לשבתות הרבה או
לכל שבת ושבת?

<> היודע עיקר שבת, אם שמירה אחת לשבתות הרבה או לכל שבת ושבת?

שמות לא, טז ויקרא יט, ג
וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם
אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם

שבת סט:ב
היודע עיקר שבת: מנהגי מילי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה תרי קראי כתיבי (שמות לא, טז) ושמרו בני ישראל את השבת וכת' (ויקרא יט, ג) ואת שבתותי תשמורו הא כיצד ושמרו בני ישראל את השבת שמירה אחת לשבתות הרבה ואת שבתותי תשמורו שמירה אחת לכל שבת ושבת

<> 'שמירה אחת לשבתות הרבה' - שאינו יודע שהדבר אסור בשבת מביא חטאת אחת. 'שמירה אחת לכל שבת ושבת' - יודע שהדבר אסור בשבת אבל שכח שהיום שבת, מביא חטאת על כל שבת ושבת.

<> מנין שיש שלושים ותשע מלאכות בשבת?

<> מנין שיש שלושים ותשע מלאכות בשבת?

שמות לה, א וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם

שבת ע:א ותיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לר' נתן דתניא ר' נתן אומר (**שמות לה, ג**) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת מה ת"ל לפי שנאמר (**שמות לה, א**) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה דברים הדברים אלה הדברים אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני

<> אלה הדברים - אלה בגימטריא 36, דברים 2, הדברים 3 = 39 .

<> מנין שכל שהוא אב מלאכה, חייבין קורבן חטאת על כל
מלאכה בפני עצמה?

<> מנין שכל שהוא אב מלאכה, חייבין קורבן חטאת על כל מלאכה בפני עצמה?

שמות לד, כא שמות לה, ג שמות כ, ט

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת
 לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ
 עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ

שבת ע:א ה'יקש

יכול עשאו כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת ת"ל (שמות לד, כא) בחריש ובקציר תשבות ועדיין אני אומר על חרישה ועל הקצירה חייב שתים ועל כולן אינו חייב אלא אחת ת"ל לא תבערו אש הבערה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה

<> "בחריש ובקציר תשבות" - בא ללמד שאם עשה מספר מלאכות בהעלם אחד (שלא נודע לו שחטא ובינתים עשה עוד מלאכה) חייב על כל אחת ואחת. הבערה בכלל מלאכות היתה, "לא תעשה כל מלאכה", ויצאה להקיש כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה - אם עשה מספר מלאכות חייב על כל אחת ואחת.

<> לפי רבי יוסי, פעמים שחייבים חטאת אחת על כולן
ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת, שנאמר...

<> לפי רבי יוסי, פעמים שחייבים חטאת אחת על כולן ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת, שנאמר ...

ויקרא ד, ב דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֹפֶשׁ כִּי תִחַטָּא בְשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה

שבת ע:א דתניא רבי יוסי אומר **(ויקרא ד, ב)** ועשה מאחת מהנה פעמים שחייבים אחת על כולן ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת

<> כשעשה מספר מלאכות בהעלם אחד, כלומר שפעמים שהמלאכות נחשבות כמלאכה אחת ופעמים נחשבות לכמה מלאכות.

<> אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון
וחזר ונודע לו על השני, לפי רבי יוחנן, חייב שתי חטאות לפי

<> אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני, לפי רבי יוחנן, חייב שתי חטאות לפי ריש לקיש חייב אחת..

וּמִיָּד, ד, ג
 אִם הִפְהִין הַמְּשִׁיחַ יִחָטֵא לְאַשְׁמַת הָעֵם וְהִקְרִיב עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר
 בֶּן בְּקָר תָּמִים לִי לְחֲטָאת
 וְאֵת כָּל חֶלְבוֹ יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַה כְּחֶלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֹּר עָלָיו הִפְהִין
 מִחֲטָאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ

שבת עא:ב
 איתמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע
 לו על השני ר' יוחנן אמר חייב שתיים וריש לקיש אמר אינו חייב אלא
 אחת רבי יוחנן אמר חייב (ויקרא ד, ג) על חטאתו והביא וריש לקיש
 אמר פטור (ויקרא ד, כו) מחטאתו ונסלח לו וריש לקיש הכתיב על
 חטאתו והביא ההוא לאחר כפרה ולרבי יוחנן נמי הכתיב מחטאתו
 ונסלח לו הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית
 וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלמו של שני מהו דתימא ליצטרפו קמ"ל

<> לפי רבי יוחנן חייב שתי חטאות כי כשנודע לו על הראשון נתחייב באחת ואחר נודע
 לו על השני ונתחייב בשני. לפי ריש לקיש כיון שאכל את שניהם בהעלם אחד ורק אחר
 כך נודע לו שאכל שני זיתי חלב חייב רק קורבן אחד. רבי יוחנן לומד מהפסוק הראשון
 "על חטאתו אשר חטא" על כל חטא שחטא וריש לקיש לומד מהפסוק השני "מחטאתו
 ונסלח לו" שנסלח לו כבר על החטאת הראשונה שהביא.

<> מנין שהלומד דבר אחד מן המגוש (אפיקורס) חייב
מיתה?

<> מנין שהלומד דבר אחד מן המגוש (אפיקורס) חייב מיתה?

דברים יח, ט כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת פְּתוּעַבַת הַגּוֹיִם הָהֵם

שבת עה:א דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאי ס"ד חרשי הכתיב (**דברים יח, ט**) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות

<> 'מגוש' - מכשף ויש אומרים אפיקורס.

<> כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב, עליו
הכתוב אומר...>

<> כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב, עליו הכתוב אומר...

ישעיהו ה, יב וְהָיָה כְּנֹר וְנֶבֶל תֵּף וְחִלְלִיל וְזִין מִשְׁתִּיָּהֶם וְאֵת פֶּעַל יְיָ לֹא יִבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵיו לֹא יֵאָדוּ

שבת עה:א כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר
(**ישעיהו ה, יב**) ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו

<> שנאמר, "כי היא חכמתכם...", "ראה בפסיקה הבאה שמצוה לחשב בתקופות ומזלות לכן אם יודע ואינו חושב נאמר עליו "ואת פועל ה' לא יביטו..."

<> מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות?

<> מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות?

דברים ד, ו ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה

שבת עה:א מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר (**דברים ד, ו**) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות

<> אמר רב, בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו לשנים,
בנות מלכים מושחות אותן בשמן המור, שנאמר...

<> אמר רב, בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו לשנים, בנות מלכים מושחות אותן בשמן המור, שנאמר...>

אסתר ב, יב
וּבְהִגִּיעַ תֵּרַח וְנִעְרָה וְנִעְרָה לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ מִקֶּץ הַיּוֹת לָהּ כָּדָת
הַנְּשִׂים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלֹאוּ יְמֵי מְרוּקִיהֶן שְׁשֵׁה חֹדָשִׁים בְּשֶׁמֶן
הַמֹּר וְשְׁשֵׁה חֹדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבִתְמָרוּקֵי הַנְּשִׂים

שבת פ:ב
אמר רב בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו [לשנים] בנות עניים
טופלות אותן בסיד בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים
טופלות אותן בשמן המור שנאמר (**אסתר ב, יב**) ששה חדשים בשמן
המור

<> שהגיעו לפירקן ויש להן שיער אבל הן קטנות בשנים ולכן מתביישות בזה ומשירות
אותם.>

<> מנין שעבודה זרה מטמאה במשא כנדה?

<> מנין שעבודה זרה מטמאה במשא כנדה?

ישעיהו ל, כב וְטִמְאַתֶּם אֶת צְפוּי פְּסִילֵי כֶסֶף וְאֶת אַפְדֵּי מִסְכֵּת זֶהָבָךְ תִּזְרֹם כְּמוֹ דָּוָה
צֵא תֹאמַר לוֹ

שבת פב:א אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא כנדה שנאמר
(ישעיהו ל, כב) תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף
עבודה זרה מטמאה במשא

<> "דוה" - אשה נידה, ע"ז מטמאה במשא אף על פי שלא נגע בה, כמו אשה נידה
שמטמאה במשא אף על פי שלא נגעה בה.

<> מנין שאבניו ועציו ועפריו של עובד עבודה זרה, מטמאים כשרץ?

<> מנין שאבניו ועציו ועפריו של עובד עבודה זרה, מטמאים כשרץ?

דברים ז, כו ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא

שבת פב:ב היה שלו ושל ע"ז נידון מחצה על מחצה אבניו ועציו ועפריו מטמאים כשרץ שנאמר (**דברים ז, כו**) שקץ תשקצנו וגו'

<> "שקץ" - שרץ.

<> מנין שאין נוכרים מטמאין בזיבה?

<> מנין שאין נוכרים מטמאין בזיבה?

ויקרא טו, ב דברו אל בני ישראל ואמרתם אלהם איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא

שבת פג:א והתניא (ויקרא טו, ב) דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל מטמאין בזיבה ואין נכרים מטמאין בזיבה

<> מנין שעבודה זרה מטמאה בכזית?

<> מנין שעבודה זרה מטמאה בכזית?

מלכים ב כג, ו וַיֵּצֵא אֶת הָאֲשֵׁרָה מִבֵּית יְיָ מִחוּץ לִירוּשָׁלַם אֶל נַחַל קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף אֹתָהּ
בְּנַחַל קִדְרוֹן וַיֵּדֶק לְעֶפֶר וַיִּשְׁלַךְ אֶת עֲפָרָהּ עַל קִבְרֵי בְנֵי הָעָם

שבת פג:ב דתניא ע"ז פחותה מכזית אין בה טומאה כל עיקר שנאמר **(מלכים ב כג, ו)**
ו וישלך את עפרה (אל) קבר בני העם מה מת בכזית אף ע"ז בכזית

היקש

<> ע"ז הוקשה לקבר, מה מת מטמא בכזית אף ע"ז מטמאה בכזית.

<> מנין לספינה שאינה מקבלת טומאה?

<> מנין לספינה שאינה מקבלת טומאה?

משלי ל, יט דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה

שבת פג:ב מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר (משלי ל, יט) דרך אניה בלב ים

<> ספינה הרי היא כים שאינה מקבלת טומאה.

<> לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי
תורה ואפילו בשעת מיתה, שנאמר...

<> לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפילו בשעת מיתה, שנאמר ...

במדבר יט, יד **זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל טמא שבעת ימים**

שבת פג:ב אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה שנא' **(במדבר יט, יד)** זאת התורה אדם כי ימות באהל אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה

<> אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה,
שנאמר ...

<> אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר...

במדבר יט, יד זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל
טמא שבועת ימים

שבת פג:ב אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר
זאת התורה אדם כי ימות באהל

<> אם עבודה זרה מטמאה בכעדשה או בכזית?

<> אם עבודה זרה מטמאה בכעדשה או בכזית?

דברים ז, כו וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ וְהֵייתָ חָרֵם כָּמֹהוּ שֶׁקָּץ תִּשְׁקָצְנוּ וְתֵעֵב תִּתְעַבְנוּ כִּי חָרֵם הוּא

שבת פג:ב כיון שזוכרה מוציאה מתוך כיסו ומחבקה ומנשקה אלא לענין טומאה מאי כיון דאיתקיש לשרץ מה שרץ בכעדשה אף ע"ז נמי בכעדשה או דילמא הא איתקיש למת מה מת בכזית אף ע"ז בכזית **היקש**

<> אם עבודה זרה כשרץ אז מטמאה בכעדשה ואם כמת אז מטמאה בכזית.

<> לפי חזקיה, משכבו של זב אינו מטמא א"כ יש לו
טהרה במקוה, שנאמר...

<> לפי חזקיה, משכבו של זב אינו מטמא א"כ יש לו טהרה במקוה, שנאמר...

ויקרא טו, ה **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַע בְּמִשְׁכָּבוֹ כִּבְּס בְּגָדָיו וְרַחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרְב**

שבת פד:א ומדרס כלי חרס מנלן דטהור אמר חזקיה דאמר קרא (**ויקרא טו, ה**) ואיש
אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא אית ליה טהרה במקוה אף
משכבו נמי אית ליה טהרה במקוה היקש

<> גם משכבו אינו מטמא א"כ יש לו טהרה במקוה כמו לו.

<> משכב נידה אינו מטמא א"כ יש לו טהרה במקוה,
שנאמר...

<> משכב נידה אינו מטמא א"כ יש לו טהרה במקוה, שנאמר...

ויקרא טו, כו כָּל הַמְשָׁכֵב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל יְמֵי זוּבָה כְּמִשְׁכַּב נִדְתָּהּ יְהִי לָהּ וְכָל הַכֹּלִי אֲשֶׁר תִּשָּׁב עָלָיו טָמֵא יְהִי כְּטַמְאֵת נִדְתָּהּ

שבת פד:א דבי ר' ישמעאל תנא **(ויקרא טו, כו)** כמשכב נדתה יהיה לה **מקיש** משכבה לה מה היא אית לה טהרה במקוה אף משכבה נמי אית לה טהרה במקוה לאפוקי כלי חרס דלית ליה טהרה במקוה **היקש**

<> ערוגה היא ששה על ששה טפחים שזרעין בתוכה חמשה
זרעונים ד' על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע, שנאמר ...

<> ערוגה היא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונים ד' על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע, שנאמר...

ישעיהו סא, יא **כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צְמֻחָה וּכְגִנָּה זְרוּעִיהָ תִצְמִיחַ כֵּן יִי יִצְמִיחַ צְדָקָה וּתְהִלָּה נִגְדָד כָּל הַגּוֹיִם**

שבת פד:ב מנין לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונים ד' על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע שנא' **(ישעיהו סא, יא)** כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה

<> ואין בזה כלאים.

<> לפי רבי יהודה, שיעור הרוחב בין הערוגות טפח,
שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, שיעור הרוחב בין הערוגות טפח, שנאמר...

דברים יא, י כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יֵצְאוּתָם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זְרַעְךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלְךָ כְּגֹן הַיַּרְק

שבת פה:א רבי יהודה אומר רוחב כמלא רוחב פרסה א"ר זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא מ"ט דר' יהודה דכתיב **(דברים יא, י)** והשקית ברגלך כגן הירק מה רגל טפח אף גבול נמי טפח

<> טפח הוא רוחב פסת הרגל.

<> מנין שפולטת שכבת זרע ביום השלישי טמאה?

<> מנין שפולטת שכבת זרע ביום השלישי טמאה?

שמות יט, טו ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה

שבת פו:א מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (שתהא) טמאה שנא' (שמות יט, טו) היו נכונים לשלשת ימים

<> "לשלושת ימים" - לפני מתן תורה שהיו צריכים להיות טהורים, מכאן שאם היו נגשים אל אשה היו טמאים.

<> מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות
בשבת?

<> מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת?

בראשית לד, כה וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיוֹתָם לְאָבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אָחִי דִינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיָּבֵאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר

שבת פו:א מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר **(בראשית לד, כה)** ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים

<> מותר לחמם מים לתינוק ביום השלישי למילה, כיון שביום השלישי יש סכנה לתינוק.

<> מנין שסיכה היא כשתייה ביוה"כ?

<> מנין שסיכה היא כשתייה ביוה"כ?

תהלים קט, יח וילבש קללה כמדו ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו

שבת פו:א מנין לסיכה שהיא כשתייה ביוה"כ אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר היקש שוא' (תהלים קט, יח) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו

<> בפסוק היקש של מים לשמן.

<> מנין שמשה ירד מהר סיני השכם בבוקר?

<> מנין שמשה ירד מהר סיני השכם בבוקר?

ויפסל שני לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֵׁינִים וַיִּשְׁכֶּם מֹשֶׁה בַּבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל הַר סִינַי
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים
וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ לֵךְ רֵד וְעֲלִיתָ אֵתָהּ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֵל יְהִרְסוּ
לְעֵלֹת אֶל יְיָ פֶּן יִפְרֹץ בָּם

שמות לד, ד

שמות יט, כד

כדאמר רב אדא בר אהבה משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד בהשכמה
עלה דכתיב (שמות לד, ד) וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני בהשכמה
ירד דכתיב (שמות יט, כד) לך רד ועלית אתה ואהרן עמך מקיש ירידה
לעלייה מה עלייה בהשכמה אף ירידה בהשכמה

שבת פו:א

היקש

<> בפסוק הראשון עליה בבוקר, בפסוק השני היקש ירידה לעליה "רד ועלית".

<> מנין שבני ישראל הגיעו למדבר סיני לקבלת התורה
בראש חודש סיון?

<> מנין שבני ישראל הגיעו למדבר סיני לקבלת התורה בראש חודש סיון?

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁי חֹדְשֵׁי רֵאשֹׁן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה

שמות יט, א

שמות יב, ב

ת"ר בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבי יוסי אומר בשבעה
בו אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא (שמות יט,
א) ביום הזה באו מדבר סיני וכתוב התם (שמות יב, ב) החדש הזה לכם
ראש חדשים מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח

שבת פו:ב

גזירה שוה

<> בפסוק השני ראש חודש ניסן, ומג"ש לומדים שגם הפסוק הראשון בראש חודש.

<> מנין שבשבת ניתנה תורה לישראל?

<> מנין שבשבת ניתנה תורה לישראל?

שמות כ, ז זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ
שמות יג, ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִמִּצְרָיִם מִבֵּית
עֲבָדִים כִּי בַחֲזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ

שבת פו:ב ודכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל כתיב הכא (שמות כ, ז) זכור
גזירה שוה את יום השבת לקדשו וכתוב התם (שמות יג, ג) ויאמר משה אל העם
זכור את היום הזה מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום

<> הפסוק הראשון מדבר על שבת, ומגיש לומדים שגם הפסוק השני היה בשבת.

<> כיצד הבין משה שצריך לפרוש מאשתו?

<> כיצד הבין משה שצריך לפרוש מאשתו?

שמות יט, יא וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד יַיִ לְעֵינַי כָּל הָעָם עַל הַר סִינַי

שבת פז:א ופירש מן האשה מאי דריש נשא קל וחומר בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה **(שמות יט, יא)** והיו נכונים וגו' אל תגשו אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה **קל וחומר**

<> מנין שהקב"ה הסכים עם משה שפרש מאשתו?

<> מנין שהקב"ה הסכים עם משה שפרש מאשתו?

לך אמר להם שובו לכם לאהליכם
דברים ה, כו
ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחקים והמשפטים
דברים ה, כז
אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה
במדבר יב, ח
פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת ותמנת יי יביט ומדוע לא יראתם
לדבר בעבדי במשה

ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו דכתיב (דברים ה, כו) לך אמור להם שובו
לכם לאהליכם וכתוב בתורה ואתה פה עמוד עמדי ואית דאמרי (במדבר
שבט פז:א סמיכות
יב, ח) פה אל פה אדבר בו

<> שאמר לבני ישראל "שובו לכם לאהליכם" (לנשותיכם) ואילו למשה אמר "ואתה
פה עמוד עמדי".

<> מאיזה פסוק חשב משה שישראל לא ראויים לקבל את הלוחות?

<> מאיזה פסוק חשב משה שישראל לא ראויים לקבל את הלוחות?

שמות יב, מג וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֶאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נֹכַר לֹא יֹאכַל בּוֹ

שבת פז:א ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה (**שמות יב, מג**) וכל בן **קל וחומר** נכר לא יאכל בו התורה כולה [כאן] וישראל מומרים **על אחת כמה וכמה**

<> משה אמר על פסח שהיא מצוה אחת אמרה תורה וכל בן נכר (מומר לעבודה זרה) לא יאכל בו, קל וחומר ישראל מומרים לעבודה זרה (שעבדו לעגל) שאינם ראויים לקבל את התורה כולה (הלוחות).

<> מנין שהקב"ה הסכים עם משה כששבר הלוחות?

<> מנין שהקב"ה הסכים עם משה כששבר הלוחות?

שמות לד, א וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פָּסַל לְךָ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּחַת הָרֵאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ

שבת פז:א ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר (**שמות לד, א**) אשר שברת ואמר ר"ל יישר כחך ששיברת

<> מכאן הברכה "יישר כח" לעדות אשכנז למי שעולה לתורה.

<> מנין שיום ראשון שירד המן היה יום ראשון בשבת?

<> מנין שיום ראשון שירד המן היה יום ראשון בשבת?

ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים
שמות טז, א

ובקר וראיתם את כבוד יי בשמעו את תלנתיכם על יי ונחנו מה כי תלינו עלינו
שמות טז, ז

ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו
שמות טז, כו

אמר רב פפא ת"ש (שמות טז, א) ויסעו מאילים ויבואו כל עדת בני ישראל וגו' בחמשה עשר יום לחדש השני ואותו היום שבת היה דכתיב (שמות טז, ז) ובקר וראיתם את כבוד ה' וכתוב (שמות טז, כו) ששת ימים תלקטוהו ומדחמיסר באייר שבתא ריש ירחא דסיון חד בשבת

<> "ששת ימים תלקטוהו..." - מכאן שיום הראשון שירד המן היה ביום ראשון.

<> כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית ואמר להם אם אתם
מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם,

<> כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, שנאמר...

שמות יט, יז ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויציצבו בתחתית ההר

שבת פח:א (שמות יט, יז) ויציצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם

<> עם ישראל קיבל על עצמו את התורה בפעם השניה בימי
אחשורוש, שנאמר...

<> עם ישראל קיבל על עצמו את התורה בפעם השניה בימי אחשורוש, שנאמר...

אסתר ט, כז קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה

שבת פח:א א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב (**אסתר ט, כז**) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר

<> התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל
מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם

<> התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, שנאמר...

בראשית א, לא וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי

שבת פח:א דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (**בראשית א, לא**) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה' יתירה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו

<> "הששי" - 'ה' יתירה - כנגד חמישה חומשי תורה.

<> כיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי
חבלה ופירקו הכתרים של נעשה ונשמע, שנאמר...

<> כיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקו הכתרים של נעשה ונשמע, שנאמר...

שמות לג, ו וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדִים מֵהָר חוֹרֵב

שבת פח:א דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר ([שמות לג, ו](#)) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב

<> "עדים" - תכשיטים, כתרים.

<> עתיד הקב"ה להחזיר לנו את הכתרים של נעשה ונשמע,
שנאמר...

<> עתיד הקב"ה להחזיר לנו את הכתרים של נעשה ונשמע, שנאמר...

ישעיהו לה, י וּפְדוּיֵי יְיָ יִשְׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה
יְשִׁיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה

שבת פח:א אמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזיר לנו שנאמר (**ישעיהו לה, י**) וּפְדוּיֵי ה'
יִשְׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שִׂמְחָה שְׂשׂוֹן עַל
רֵאשִׁים

<> "ושמחת עולם על ראשם" - כתרים של נעשה ונשמע.

<> בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול
ואמרה להן מי גילה לבני, רז זה שמלאכי השרת משתמשין

<> בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני, רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר...

תהלים קג, כ בְּרָכוּ יי מְלֹאכֵי גְבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ

שבת פח:א אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב **(תהלים קג, כ)** ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע

<> "עושי דברו לשמוע..." - גם מלאכי השרת הקדימו נעשה לנשמע. 'רז' - סוד.

<> נמשלו ישראל לתפוח לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, שנאמר...

<> נמשלו ישראל לתפוח לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, שנאמר...>

שיר השירים ב, ג **כְּתוּפֹחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חֲמֻדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מְתוֹק לְחֵפִי**

שבת פח:א א"ר חמא ברבי חנינא מ"ד (**שיר השירים ב, ג**) כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע

<> העלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין
מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר...>

<> העלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר...

שופטים ה, לא פֶּן יֵאָבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ יְיָ וְאַהֲבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ וְתִשְׁקַט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה

שבת פח:ב ת"ר עלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר (**שופטים ה, לא**) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

<> 'עלובין ואינן עולבין' - יוסף שבזכות זה שמחל לאחיו שהעליבוהו (מכרוהו לעבד), זכה ויצא ממנו "כצאת השמש בגבורתו" - יהושע שהקב"ה שינה סדרי בראשית עבורו, "שמש בגבעון דום...".

<> מנין שכל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות?

<> מנין שכל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות?

ירמיהו כג, כט הָלוֹא כֹה דִבְרֵי פֶּאֶשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יִפְצֹץ סֶלַע

שבת פח:ב כל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות תני דבי ר' ישמעאל ([ירמיהו כג, כט](#)) וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה נחלק לכמה ניצוצות אף כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשונות

<> דברי תורה נמשלו לנגיד, לומר לך מה נגיד זה יש בו
להמית ולהחיות, אף דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות,

<> דברי תורה נמשלו לנגיד, לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות, אף דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות, שנאמר...>

משלי ח, ו שָׁמְעוּ כִּי נֹגִידִים אֲדַבֵּר וּמִפֶּתַח שְׁפָתַי מִיִּשְׂרָאֵל

שבת פח:ב מ"ד (משלי ח, ו) שמעו כי נגידים אדבר למה נמשלו דברי תורה כנגיד לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות אף ד"ת יש בהם להמית ולהחיות

<> "נגידים" - מושלים שיש בהם כח להמית ולחיות.

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אף על פי
שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין, שנאמר...

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אף על פי שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין, שנאמר...

שיר השירים א, צרור המר דודי לי בין שדי ילין
ג

שבת פח:ב מ"ד (שיר השירים א, ג) צרור המור דודי לי בין שדי ילין אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אף על פי שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין

<> 'מיצר ומימר לי דודי' - אחר חטא העגל, ומיד אחרי כן בין שדי ילין - "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם".

<> מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי, שנאמר

...

<> מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי, שנאמר ...

שיר השירים א, אֶשְׁכַּל הַכּוֹפֵר דּוּדִי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי
יְד

שבת פח:ב (שיר השירים א, יד) אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו
מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי

<> 'עון גדי' - חטא העגל. 'שכרמתי לי' - אלהות הרבה שאספתי לי.

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, נתמלא כל העולם
כולו בשמים, שנאמר...

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, נתמלא כל העולם כולו בשמים, שנאמר...

שיר השירים ה, יג לְחַיּוֹ כְּעֶרְוַת הַבָּשָׂם מְגַדְלוֹת מְרַקְחִים שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נְטָפוֹת מִזֶּרַע עֵבֶר

שבת פח:ב וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (**שיר השירים ה, יג**) לחייו כערות הבושם כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים

<> וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך?
הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון,

<> וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך? הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון, שנאמר...

שיר השירים ה, יג לְחָיו כְּעָרוֹגַת הַבָּשָׂם מְגֹדְלוֹת מְרֻקָּחִים שְׁפָתָיו שׁוֹשְׁנִים נְטָפוֹת מִזֵּית עֵבֶר

שבת פח:ב וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שנאמר (**שיר השירים ה, יג**) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים

<> "נוטפות מור עובר" - בכל דיבור נתמלא העולם בריח המור.

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, יצתה נשמתן של
ישראל, שנאמר...>

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר...

שיר השירים ה, פְּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חִמַּק עָבַר נַפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְּרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא
מְצֹאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עֲנֵנִי

שבת פח:ב ואריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל
שנאמר (**שיר השירים ה, ו**) נפשי יצאה בדברו

<> דיבור שני, היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו
מתים והחיה אותם, שנאמר...

<> דיבור שני, היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, שנאמר...

תהלים סח, י גִּשְׁם נְדָבוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנֵנֶתָה

שבת פח:ב דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר ([תהלים סח, י](#)) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל
לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן,

<> כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן, שנאמר...

תהלים סח, יג מְלָכֵי צְבָאוֹת יִדְדוּן יִדְדוּן וַיָּנֹת בֵּית תְּחִלָּק שָׁלַל

שבת פח:ב כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר ([תהלים סח, יג](#)) מלאכי צבאות ידודון ידודון אל תיקרי ידודון אלא ידודון

<> 'מדדין אותם' - מסייעין להם לחזור.

<> אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה
בינינו, שנאמר...

<> אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, שנאמר...

תהלים ת, ה **מָה אָנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ**

שבת פח:ב אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם (**תהלים ת, ה**) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים

<> 'לילוד אשה' - משה רבינו.

<> אמר משה למלאכי השרת למצרים ירדתם? שנאמר...

<> אמר משה למלאכי השרת למצרים ירדתם? שנאמר...

שמות כ, ב אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי

שבת פח:ב אמר לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (**שמות כ, ב**) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אִמְרָ לְהֵן לְמִצְרַיִם יִרְדְּתֶם לְפָרְעָה הַשְׂתַּעֲבַדְתֶּם

<> הקב"ה אומר לישראל בתחילה באחת מעיניך,
לכשתעשי בשתי עיניך, שנאמר...

<> הקב"ה אומר לישראל בתחילה באחת מעיניך, לכשתעשי בשתי עיניך, שנאמר...

שיר השירים ד, ט לַבַּתְנִי אַחֲתִי כֹלָה לַבַּתְנִי בְּאַחַת מְעִינֶיךָ בְּאַחַד עֲנָק מִצְוֹרְנֶיךָ

שבת פח:ב א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב ([שיר השירים ד, ט](#)) לבבתני אחותי כלה לבבתני באחת מעיניך בתחילה באחת מעיניך לכשתעשי בשתי עיניך

<> "לבבתיני" - לשון חיבוב, כשקיבלת את התורה - "באחת מעיניך", כשתקיימי - בשתי עיניך.

<> מנין שבשכר שקראוהו (את משה) אדם, לקח מתנות?

<> מנין שבשכר שקראוהו (את משה) אדם, לקח מתנות?

תהלים סח, יט עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם ואף סוררים לשפן זה אלהים

שבת פט:א (תהלים סח, יט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות

<> בשכר שהמלאכים קראוהו למשה אדם (ילוד אשה), לקח מתנות - את התורה.

<> אמרו לו אצל מי נלך עכשיו, אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי, שנאמר...

<> אמרו לו אצל מי נלך עכשיו, אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי, שנאמר...

ישעיהו א, יח לְכוּ נָא וְנוֹכַחְהּ יֹאמֶר יי אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבְּנוּ אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצֶמֶר יִהְיוּ

שבת פט:ב אצל מי נלך עכשיו יאמר ה' אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבְּנוּ

<> 'אצל מי נלך' - אחר שמשה נפטר, "כשנים" - צבע אדום. "כשלג ילבינו" - יכופרו.

<> בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם...

<> בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם...

שמות ד, כב וְאָמַרְתָּ אֶל פְּרַעֲהַ כֹּה אָמַר יְיָ בְנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל

שבת פט:ב בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם ([שמות ד, כב](#)) בני בכורי עכשיו בני ולא בניך

<> ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של
ברזל אלא שזכותו גרמה לו, שנאמר...

<> ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו, שנאמר ...

הושע יא, ד בְּחַבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם בְּעִבְתוֹת אֶהְיֶה וְאֶהְיֶה לָהֶם כְּמִרְיָמִי עַל עַל לְחִיָּהֶם וְאֵט אֵלָיו אוֹכִיל

שבת פט:ב ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב ([הושע יא, ד](#)) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמרימי עול על לחיהם ואט אליו אוכיל

<> 'בשלשלאות של ברזלי' - שכך אדם מובל לגלות, אלא שזכותו עמדה לו שירד הוא ובניו למצרים בכבוד.

<> לפי רבי יהודה, משמשי ע"ז צריך לגונזן אפילו בכל
שהוא, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, משמשי ע"ז צריך לגונזן אפילו בכל שהוא, שנאמר...

דברים יג, יח ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב יי מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבתך

שבת צ:א פלפלת כל שהוא ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעין אותן לגונזן רבי יהודה אומר אף המוציא משמשי ע"ז כל שהוא שנאמר (**דברים יג, יח**) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם

<> 'משמשי עבודה זרה' - תקרובת ע"ז.

<> לפי רבי שמעון, אם שנים הוציאו בשבת ככר לרשות הרבים שניהם פטורים, שנאמר...

<> לפי רבי שמעון, אם שנים הוציאו בשבת ככר לרשות הרבים שניהם פטורים, שנאמר ...

ויקרא ד, כז **וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֻׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאִשָּׁם**

שבת צב:ב המוציא ככר לרשות הרבים חייב הוציאו שנים רבי מאיר מחייב ורבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין ואם לאו פטורים ורבי שמעון פוטר מנא הני מילי דתנו רבנן **(ויקרא ד, כז)** בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה כיצד שנים שהיו אוחזין במלגז ולוגזין בכרכר ושובטין בקולמוס וכותבין בקנה והוציאו לרשות הרבים יכול יהו חייבין תלמוד לומר בעשותה העושה את כולה ולא העושה מקצתה

<> פטורים מלהביא קורבן, אבל אסור לעשות כן.

<> לפי רבי יהודה, אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו
שנים, שניהם חייבים, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים, שניהם חייבים, שנאמר...

ויקרא ד, כז **וְאִם נִפְשׁ אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֻׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאִשָּׁם**

שבת צג:א רבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ואם לאו פטורין ר"ש אומר אע"פ שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורים לכך נאמר בעשותה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאה פטורין במאי קמיפלגי בהאי קרא (**ויקרא ד, כז**) ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה

<> לפי רבי יהודה אם לא יכול אחד להוציאו, הדרך היא להוציאה בשנים ולכן חייבים, לפי רבי שמעון פטורים כי עדיין העושה את כולה חייב ולא העושה מקצתה.

<> ומודים חכמים לר"א במלקט שערות לבנות מתוך
שחורות בשבת, אפילו אחת חייב ודבר זה אף בחול אסור,

<> ומודים חכמים לר"א במלקט שערות לבנות מתוך שחורות בשבת, אפילו אחת חייב
ודבר זה אף בחול אסור, משום...

דברים כב, ה לא יִהְיֶה כָּלִי גֹבֵר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבֹּשׁ גֹּבֵר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה כִּי תוֹעֵבֶת יִי
אֶלְהֵידָךְ כָּל עֲשֵׂה אֱלֹהִים

שבת צד:ב ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב
ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר (**דברים כב, ה**) לא ילבש גבר
שמלת אשה

<> כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך
בנין בכך, כן, שנאמר...

<> כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך, כן, שנאמר...

בראשית ב, כב וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם

שבת צה:א כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך אין כדדרש רבי שמעון בן מנסיא (**בראשית ב, כב**) ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שקילעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם

<> 'פוקסת' - קולעת שערותיה.

<> וכי מה ענין יער אצל דבש, אלא לומר לך מה יער התולש
ממנו בשבת חייב חטאת, אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת

<> וכי מה ענין יער אצל דבש, אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת, אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת, שנאמר...

שמואל א יד, כז וַיֹּונֶתֶן לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת הָעַם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצֵה הַמָּטָה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בַּיַּעֲרָת הַדְּבַשׁ וַיֵּשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתֵּאָרְנָה עֵינָיו

שבת צה:א א"ר אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב (**שמואל א יד, כז**) ויטבול אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת

<> לפי רבי שמעון, התורה ריבתה טהרה אצל זרעים,
שנאמר...

<> לפי רבי שמעון, התורה ריבתה טהרה אצל זרעים, שנאמר...

ויקרא יא, לז וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא

שבת צה:ב ר"ש אומר אין בין נקוב לשאינו נקוב אלא להכשיר זרעים בלבד א"ל לכל מילי רבי שמעון כתלוש משוי ליה ושאיני לענין טומאה דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים שנאמר (**ויקרא יא, לז**) על כל זרע זרוע אשר יזרע

<> לפי רבי שמעון, התורה ריבתה טהרה אצל זרעים ללמד שעציץ נקוב אינו מקבל טומאה ועציץ שאינו נקוב מקבל טומאה ואילו לגבי תלישה בשבת אין הבדל בין עציץ נקוב לשאינו נקוב בשניהם פטור.

<> מנין איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים?

<> מנין איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים?

שמות לו, ו וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלֹא הָעַם מִהֵבִיא

שבת צו:ב מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא הוצאה גופה היכא כתיבא א"ר יוחנן דאמר קרא (**שמות לו, ו**) ויצו משה ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לוויה ומחנה לוויה רה"ר הואי וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דידכו לרה"ר

<> "ויכלא העם מהביא" - משה ישב ברשות הרבים במחנה לוויה וציוה להפסיק להביא תרומות מאהליהם, רשות היחיד למחנה לוויה רשות הרבים.

<> ומנין שהעברת הקול במחנה היתה ביום שבת?

<> ומנין שהעברת הקול במחנה היתה ביום שבת?

ויקרא כה, ט **וְהֵעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֲרָצְכֶם**

שמות לו, ו **וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלֶאכֶה לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּפְּלֵא הָעַם מִהָבִיא**

שבת צו:ב **גמר העברה העברה מיוה"כ כתיב הכא ויעבירו קול במחנה וכתוב התם (ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור**

גזירה שוה

<> בפסוק הראשון "והעברת שופר" ביום הכיפורים שאסור במלאכה ומג"ש לומדים שגם בפסוק השני, העברת הקול במחנה שלא להוציא מרשות לרשות, היתה ביום שאסור במלאכה שזה יום שבת.

<> מנין שהמקושש עצים במדבר היה צלופחד?

<> מנין שהמקושש עצים במדבר היה צלופחד?

במדבר טו, לב ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת
במדבר כז, ג אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על יי בעדת קרח כי
בִּחְטָאוֹ מֵת וּבָנָיִם לֹא הָיוּ לוֹ

שבת צו:ב ת"ר מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר (במדבר טו, לב) ויהיו בני ישראל
גזירה שוה במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר (במדבר כז, ג) אבינו מת
במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי ר' עקיבא

<> בפסוק השני בנות צלופחד מעידות על אביהן שמת במדבר, ומגייש לומדים שגם
בפסוק הראשון המקושש היה צלופחד.

<> מנין שגם אהרון לקה בצרעת כמו מרים?

<> מנין שגם אהרון לקה בצרעת כמו מרים?

במדבר יב, י וְהֶעֱנַן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהָיָה מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אֶהָרֹן אֶל מִרְיָם וְהָיָה מִצְרַעַת

שבת צז:א תניא כמאן דאמר אף אהרן נצטרע דכתיב (**במדבר יב, י**) ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת תנא שפנה מצרעתו

<> 'שפנה מצרעתו' - נתרפא מצרעתו.

<> מנין שהחושד בכשרים לוקה בגופו?

מבואי התלמוד

מסכת שבת

<> מנין שהחושד בכשרים לוקה בגופו?

ויַעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא יֵאָמְנוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהִים יי

ויֹאמֶר יי לו עוֹד הֵבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקֶךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ מְצֻרֶתת כְּשֶׁלֶג

שבת צ:א החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב ([שמות ד, א](#)) והן לא יאמינו לי וגו' וגליא קמי קוב"ה דמהימני ישראל אמר לו הן מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין

<> הפסוק הראשון חושד בכשרים, הפסוק השני לוקה בגופו.

<> מנין שישראל מאמינים בני מאמינים?

<> מנין שישראל מאמינים בני מאמינים?

שמות ד, לא וַיֵּאֱמַן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד יְיָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ

בראשית טו, ו וַהֲאֵמֶן בְּיַי וַיַּחֲשֹׁבָהּ לוֹ צְדָקָה

שבת צז:א הן מאמינים דכתיב (שמות ד, לא) ויאמן העם בני מאמינים (בראשית טו, ו) והאמין בי"י

<> מאמינים - "ויאמן העם", בני מאמינים - "והאמין בה". נאמר על אברהם אבינו.

<> מנין שמשה, כיון שלא האמין שה' יוציא את ישראל
ממצרים, אין סופו להאמין?

<> מנין שמשה, כיון שלא האמין שה' יוציא את ישראל ממצרים, אין סופו להאמין?

במדבר כ, יב וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם
שמות ד, ו וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא עוֹד הֵבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקֶךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ מְצֻרֶת כְּשֵׁלֶג

שבת צז:א אתה אין סופך להאמין שנאמר (**במדבר כ, יב**) יען לא האמנתם בי וגו' ממאי דלקה דכתיב (**שמות ד, ו**) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'
<> בפסוק השני, משה לא האמין שה' יוציא את עם ישראל ממצרים והיה צריך לאות, בפסוק הראשון - אין סופו להאמין כשהכה בסלע במקום לדבר אל הסלע.

<> מנין שמדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות?

<> מנין שמדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות?

ויאמר יי לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצורעת כשגלג

שמות ד, ו

ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו

שמות ד, ז

מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות דאילו במדת פורענות כתיב (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשגלג ואילו במדה טובה כתיב ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו מחיקו הוא דשבה כבשרו

שבת צ:א

<> מידת פורענות - "ויוציאה", שידו של משה נהיתה מצורעת לאחר שהוציאה מחיקו, מדה טובה, "ויוציאה מחיקו", שבה כבשרו כבר כשהיתה בחיקו ולכן מידה טובה ממהרת לבא ממידת פורענות.

<> קרשים במשכן, מלמטה עוביין אמה ומלמעלה כלין
והולכין עד כאצבע, שנאמר...

<> קרשים במשכן, מלמטה עוביין אמה ומלמעלה כלין והולכין עד כאצבע, שנאמר...

שמות כו, כד וַיְהִי תֵאֵמִים מִלְמֶטָה וַיִּחַדּוּ יְהוָה תְּמִים עַל רֵאשׁוֹ אֶל הַטְּבַעַת הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לְשֵׁנֵיהֶם לְשֵׁנֵי הַמְּקַצְעֹת יִהְיוּ
יהושע ג, טז וַיַּעֲמְדוּ הַמִּים הַיַּרְדִּים מִלְמַעְלָה קָמוּ גַד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מְאֹד הָעִיר אֲשֶׁר מֵצַד צִרְתָּן וְהַיַּרְדִּים עַל יַם הָעֶרְבָה יַם הַמֶּלַח תָּמוּ נִכְרְתוּ וְהָעַם עָבְרוּ נֹגַד יְרִיחוֹ

שבת צח:ב ת"ר קרשים מלמטן עוביין אמה ומלמעלן כלין והולכין עד כאצבע
 שנאמר (**שמות כו, כד**) יהיו תמים על ראשו ולהלן הוא אומר (**יהושע ג, טז**) תמו נכרתו דברי רבי יהודה רבי נחמיה אומר כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה שנאמר יחדיו

גזירה שוה

<> לפי רבי יהודה, מהפסוק השני משמע שהמים היורדים מהערבה לים המלח, כלין והולכין ומג"ש לומדים שגם במשכן הקרשים היו כלין והולכין (באלכסון).

<> וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות, יותר ממה שנאמרה
בתחתונות, שנאמר...

<> וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות, יותר ממה שנאמרה בתחתונות, שנאמר...

שמות לה, כה **וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוּוּ וַיָּבִיאוּ מִטּוֹה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ**

שמות לה, כו **וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחֻמָּה טוּוּ אֶת הָעֵזִים**

שבת צט:א וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות דאילו בתחתונות כתיב (**שמות לה, כה**) וכל אשה חכמת לב בידיה טוּוּ ואילו בעליונות כתיב (**שמות לה, כו**) וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוּוּ את העזים

<> "נשא ליבן" - חכמה יתירה היתה להן.

<> מנין שאם עשה רשות היחיד על ידי הכותל וזרק חפץ ונח
על גבי הכותל שחייב?

<> מנין שאם עשה רשות היחיד על ידי הכותל וזרק חפץ ונח על גבי הכותל שחייב?

שבת צט:ב בעי רבי יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו מי אמרינן כיון דאינו רחב ד' מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רה"י כמאן דמלי דמיא אמר עולא קל וחומר לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש

קל וחומר

<> הכותל ברשות הרבים ועשה את הכותל לכרמלית וזרק חפץ מרשות הרבים לכותל, חייב משום הוצאה מק"ו שאם לאחרים עושה זה רשות היחיד, קל וחומר שלעצמו יהיה הכותל רשות היחיד.

<> מנין שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה?

<> מנין שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה?

ויקרא כז, לד אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי

שבת קד:א והכתיב (**ויקרא כז, לד**) אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה
אלא מיהוה הואי מידע לא הוה ידעין הי באמצע תיבה הי בסוף תיבה
ואתו צופים תקנינהו ואכתי אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר
מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום גופא

<> 'לחדש דבר' - לשנות את הכתוב בתורה.

<> מנין שבא ליטמא פותחין לו, בא ליטהר מסייעים אותו?

<> מנין שבא ליטמא פותחין לו, בא ליטהר מסייעים אותו?

משלי ג, לד **אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן**

שבת קד:א דאמר ר"ל מ"ד (**משלי ג, לד**) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעים אותו

<> "אם ללצים הוא יליץ" - מי שבא להטמא - רשע כלץ אז אין מסייעין לו ולא מונעין ממנו. "ולענוים יתן חן" - הבא ליטהר מסייעין אותו. ופירושו מי שרוצה לחטא מהשמים לא עוצרים בעדו, אבל הרוצה לשוב בתשובה מהשמים מסייעין לו.

<> מהו נוטוריקון "אב המון" של אברהם?

<> מהו נוטריקון "אב המון" של אברהם?

בראשית יז, ה ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך

שבת קה:א מנין ללשון נוטריקון מן התורה שנא' ([בראשית יז, ה](#)) כי א"ב המון גוים

נתתיך אב נתתיך לאומות בחור נתתיך באומות המון חביב נתתיך
באומות מלך נתתיך לאומות ותיק נתתיך באומות נאמן נתתיך לאומות

<> "אב המון" - אב, בחור, המון, מלך, ותיק, נאמן.

<> מהו נוטריקון "נמרצת" לשמעי בן גרא?

<> מהו נוטריקון "נמרצת" לשמעי בן גרא?

מלכים א ב, ח וְהָיָה עִמָּךְ שִׁמְעִי בֶן גֵּרָא בֶן הַיְמִינִי מִבְּחָרִים וְהוּא קָלְלָנִי קָלְלָה נִמְרָצָת
בְּיוֹם לְכַתִּי מִחֲנֻיִם וְהוּא יָרַד לְקִרְאָתִי הַיַּרְדֵּן וְאָשָׁבַע לוֹ בֵּינִי לֵאמֹר אִם
אֲמִיתֶךָ בְּחָרֵב

שבת קה:א רב אחא בר יעקב אמר ([מלכים א ב, ח](#)) והוא קללני קללה נמרצת
נוטריקון נואף הוא מואבי הוא רוצח הוא צורר הוא תועבה הוא

<> "נמרצת" - נואף, מואבי, רוצח, צורר, תועבה.

<> מהו נוטריקון של אחי יוסף שענו ליוסף?

<> מהו נוטריקון של אחי יוסף שענו ליוסף?

בראשית מד, טז וַיֹּאמֶר יְהוָה מֶה נֹאמֵר לְאֲדֹנָי מֶה נְדַבֵּר וּמֶה נִצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת
עֹן עֲבָדֶיךָ הַנְּנוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ

שבת קה:א (**בראשית מד, טז**) מה נדבר ומה נצטד"ק נכונים אנחנו צדיקים אנחנו
טהורים אנחנו דכים אנחנו קדושים אנחנו

<> נכונים, צדיקים, טהורים, דכים, קדושים.

<> מהו יצר הרע שיש בגופו של אדם?

<> מהו יצר הרע שיש בגופו של אדם?

תהלים פא, י לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר

שבת קה:ב המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד ע"ז שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד א"ר אבין מאי קראה (תהלים פא, י) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע

<> "אל זר" - יצר הרע.

<> כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן
בבית גנזיו, שנאמר...

<> כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו, שנאמר...

תהלים נו, ט נְדִי סִפְרָתָה אֶתָּה שִׁמָּה דְמָעוֹתַי בְּנֹאדְךָ הֲלֹא בְּסִפְרָתְךָ

שבת קה:ב א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר
הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו שנאמר (תהלים נו, ט) נודי ספרתה אתה
שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך

<> כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו,
שנאמר...

<> כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו, שנאמר...

יהושע כד, ל וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת סָרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהָרָה גֵּעַשׁ

שבת קה:ב א"ר יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו שנאמר (**יהושע כד, ל**) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש

<> "להר געש" - נתעצלו בהספדו של יהושע לכן געש ההר לקוברם.

<> כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים,
שנאמר...

<> כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים, שנאמר...

ישעיהו כז, ח בְּסִאסָּאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים

שבת קה:ב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים מדה כנגד מדה שנאמר ([ישעיהו כז, ח](#)) בסאסאה בשלחה תריבנה

<> הוא לא ספד על צדיק שנתקצרו ימיו כך הקב"ה ישיב לו מידה כנגד מידה.
"בסאסאה"- באותה מדת סאה.

<> מנין לחבורה שאינה חוזרת?

<> מנין לחבורה שאינה חוזרת?

ירמיהו יג, כג הִיִּהְפֹךְ כוֹשֵׁי עוֹרוֹ וְנִמַּר חֲבֵרְבוֹרָתוֹ גַּם אַתֶּם תּוֹכְלוּ לְהִיטִיב לַמְּדֵי הָרַע

שבת קז:ב מנין לחבורה שאינה חוזרת דכתיב ([ירמיהו יג, כג](#)) היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו

<> חבורה נקראת חבורה רק כשאינה חוזרת (לקדמותה) כמו עורו של כושי והנמשל לאדם שאינו מסוגל לשוב בתשובה.

<> מנין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה?

<> מנין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה?

שמות יג, ט וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בָּיִת חִזְקָה הוֹצֵאתָ יְיָ מִמִּצְרַיִם

שבת קח:א מניין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה א"ל דכתיב **(שמות יג, ט)** למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך

<> "תורת ה' בפיך" - עור בהמה טהורה שמותרת באכילה.

<> מנין לדם שהוא אדום?

<> מנין לדם שהוא אדום?

מלכים ב ג, כב וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וְהִשְׁמֵשׁ זֶרְחָה עַל הַמַּיִם וַיֵּרְאוּ מוֹאֵב מִנֶּגֶד אֶת הַמַּיִם
אֲדָמִים כְּדָם

שבת קח:א מניין לדם שהוא אדום שנאמר (**מלכים ב ג, כב**) ויראו מואב מנגד את
המים אדומים כדם

<> מנין למילה שבאותו מקום?

<> מניין למילה שבאותו מקום?

ויקרא יב, ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בֶּשֶׁר עֶרְלָתוֹ
ויקרא יט, כג וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֵכֶל וְעֶרְלָתָם עֶרְלָתוֹ אֶת פְּרִי שְׁלֹשׁ
שָׁנִים יִהְיֶה לָּכֶם עֶרְלִים לֹא יֵאָכֵל

שבת קח:א מניין למילה שבאותו מקום נאמר כאן ערלתו ונאמר להלן ערלתו מה
להלן דבר שעושה פרי אף כאן דבר שעושה פרי גזירה שוה

<> בפסוק השני "ערלתו" - מעץ מאכל שנותן פרי. ומג"ש לומדים שגם הערלה בתינוק
במקום שעתיד לעשות פרי (פריה ורביה).

<> מנין לערלה שהיא בלב?

<> מנין לערלה שהיא בלב?

דברים י' טז ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד

שבת קח:א אימא לבו דכתיב (דברים י' טז) ומלתם את ערלת לבבכם

<> מנין שתפילין מותרים מעור נבלה של בהמה טהורה?

<> מנין שתפילין מותרים מעור נבלה של בהמה טהורה?

שמות יג, ט וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֻזְקָה הוֹצֵאתָ יְיָ מִמִּצְרָיִם

דברים יד, כא לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לְגֵר אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאָכְלָהּ אוֹ מִכַּר לְנֹכְרֵי כִּי עִם קְדוּשַׁת אֲתָהּ לֵיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ

שבת קח:א דכתיב (**שמות יג, ט**) למען תהיה תורת ה' בפיק מדבר המותר בפיק אלא מעתה על גבי עור נבלות וטרפות אל יכתבו א"ל אמשול לך משל למה"ד לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות אחד הרגו מלך ואחד הרגו איספקליטור איזה מהן משובח הוי אומר זה שהרגו מלך אלא מעתה יאכלו אמר ליה התורה אמרה (**דברים יד, כא**) לא תאכלו כל נבלה ואת אמרת יאכלו א"ל קאלוס

<> מהפסוק הראשון לומדים שתפילין צריכים להיות מן המותר בפיק, מבהמה טהורה ומהפסוק השני לומדים "לא תאכלו כל נבלה" - תאכלו היא דאסרה התורה אבל לא לאוכל מותר.

<> מנין שכל הימים כמקוה?

<> מנין שכל הימים כמקוה?

בראשית א, י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיְבֹשֶׁת אֶרֶץ וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב

שבת קט:א דתנן כל הימים כמקוה שנאמר (**בראשית א, י**) ולמקוה המים קרא ימים
דברי ר"מ ר"מ ר' יהודה אומר ים הגדול כמקוה ולא נאמר ימים אלא שיש בו
מיני ימים הרבה

<> מכאן שכל הימים כשרים למקוה.

<> מנין שסירוס באדם אסור?

<> מניין שסירוס באדם אסור?

ויקרא כב, כד ומעונך וכתות ונתוק וקריות לא תקריבו ליי ובארצכם לא תעשו

שבת קי"ב והתניא מניין לסירוס באדם שהוא אסור ת"ל (**ויקרא כב, כד**) ובארצכם לא תעשו בכם

<> "לא תקריבו" - לבהמה להקריבה על המזבח, "לא תעשו" - לאדם.

<> לפי רבי יוחנן בן ברוקא, גם נשים חייבות בפריה ורביה,
שנאמר...

<> לפי רבי יוחנן בן ברוקא, גם נשים חייבות בפריה ורביה, שנאמר...

בראשית א, כח וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכַבְּשׁוּהָ וַרְדּוּ בְדִגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הַרְמֵשֶׁת עַל הָאָרֶץ

שבת קיא:א ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר (**בראשית א, כח**) ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו מאי איכא למימר בזקינה אי נמי בעקרה

<> נפקא מינה בנישואין שניים, אם לאשה אין ילדים ולבעל יש.

<> מנין שאיסור אפיית חמץ בקרבן מנחה בכל שלבי
האפייה?

<> מנין שאיסור אפיית חמץ בקרבן מנחה בכל שלבי האפייה?

- ויקרא ו, י **לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם**
- ויקרא ב, יא **כל המנחה אשר תקריבו ליי לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי**
- ויקרא כב, כד **ומעוץ וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליי ובארצכם לא תעשו**

שבת קיא:א קל וחומר הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב שנאמר **(ויקרא ו, י)** לא תאפה חמץ **(ויקרא ב, יא)** לא תעשה חמץ במסרס אחר מסרס שהוא חייב שנאמר **(ויקרא כב, כד)** ומעוץ וכתות ונתוק וכרות אם על כרות חייב על נתוק **לא כל שכן** אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב

<> נאמר לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ ללמד שחייב בכל שלב של אפיית החמץ, לישה וכו'. וכן במסרס.

<> לא יהא מלבושך בשבת כמלבושך בחול והילוכך בשבת
כהילוכך בחול, שנאמר...

<> לא יהא מלבושך בשבת כמלבושך בחול והילוכך בשבת כהילוכך בחול, שנאמר...

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש
ׁׁ מְכַבֵּד וְכֹבֵדָתוֹ מַעֲשׂוֹת דְרָכֶיךָ מִמְצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבַּר דְבַר

שבת קיג:א **(ישעיהו נח, יג)** וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של
שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדתי מעשות
דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול

<> "וכבדתו מעשות דרכיך" - שילבש בגדים מיוחדים לשבת ולא יפסע פסיעה גסה
בשבת.

<> מנין שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול?

<> מנין שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול?

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש
ׁׁ מִכְבֵּד וְכַבְּדָתוּ מַעֲשׂוֹת דְרָכֶיךָ מִמְצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר

שבת קיג:א (**ישעיהו נח, יג**) ממצוא חפצך חפצך אסורין חפצי שמים מותרין ודבר
דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול דבור אסור הרהור מותר

<> 'חפצך אסורין' - אסור לדבר על עסקים בשבת, 'חפצי שמים מותרים' - מותר
למכור עליות לתורה בשבת ומותר לשדך הבנות בשבת, שנאמר 'לא תוהו בראה לשבת
יצרה' - הקב"ה חפץ בעולם שיהא מיושב ולכן זה חפצי שמים.

<> מנין שרות לבשה בגדי שבת?

<> מנין שרות לבשה בגדי שבת?

רוּת ג, ג וְרַחֲצֵת וְסִכָּת וְשִׁמְתָּ שְׂמֹלֶתֶיךָ עָלֶיךָ וְיָרַדְתָּ הַגֶּרֶן אֶל תְּוֹדְעֵי לְאִישׁ עַד כְּלֹתוֹ
לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת

שבת קיג:ב (רוּת ג, ג) ורחצת וסכת ושמת שמלותיך א"ר אלעזר אלו בגדים של שבת

<> "ושמת שמלותיך" - וכי ערומה היתה, אלא מכאן שהיו אלה בגדים מיוחדים
דהיינו בגדי שבת.

<> אמר ר' אלעזר, דבר חכמה ראה ברות שני שבלין לקטה,
שלשה שבלין אינה לקטה, שנאמר...

<> אמר ר' אלעזר, דבר חכמה ראה ברות שני שבלין לקטה, שלשה שבלין אינה לקטה, שנאמר...

ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחר הקוצרים ויקר מקרה חלקת השדה לבעז
 אשר ממשפחת אלימלך רות ב, ג
 ויאמר בעז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת רות ב, ה

שבת קיג:ב (רות ב, ג) ותלך ותבוא ותלקט בשדה אמר רבי אלעזר שהלכה ובאת
 הלכה ובאת עד שמצאה בני אדם המהוגנין לילך עמהם (רות ב, ה) ויאמר
 בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז
 לשאול בנערה אמר ר' אלעזר דבר חכמה ראה בה שני שבלין לקטה
 שלשה שבלין אינה לקטה

<> שני שיבולים לקטה שלושה שיבולים לא לקטה - שני שיבולים זה לקט שנאמר
 "לעני ולגר תעזב אותם", שלושה שיבולים זה לא לקט. (פאה פרק ו משנה ה).

<> בועז דבק ברות כיון שראה בה מעלה טובה, שנאמר...

<> בועז דבק ברות כיון שראה בה מעלה טובה, שנאמר...

וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֵל רֹת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחֵר וְגַם לֹא
תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי

רות ב, ח

וַתִּשְׁנֶה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשָּׂק עֲרֶפֶה לְחֻמוֹתֶיהָ וְרוֹת דְּבָקָה בָּהּ

רות א, יד

שבת קיג:ב במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה עומדות מעומד נופלות מיושב (רות
ב, ח) וכה תדבקין עם נערותי וכי דרכו של בועז לדבק עם הנשים א"ר
אלעזר כיון דחזא (רות א, יד) ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר
שרי לאידבוקי בה

<> כיון שראה שרות דבקה בנעמי, אמר מותר לדבק בה שהיא צדקת.

<> מנין שבועז רמז לרות שעתידה מלכות בית דוד לצאת ממנה?
ממנה?

<> מנין שבועז רמז לרות שעתידה מלכות בית דוד לצאת ממנה?

שמואל ב ז, יח וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר מִי אָנֹכִי יְיָ וְיָמִי בֵּיתִי כִּי הֵבִיאֲתָנִי עַד הַלֵּם

רות ב, יד וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז לָעֵת הָאֹכֶל גְּשֵׁי הַלֵּם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטַבַּלְתְּ פֶּתֶךָ בַּחֲמֶץ וְתֵשֶׁב מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיִּצְבֹּט לָהּ קָלִי וְתֹאכַל וְתִשְׁבַּע וְתִתֵּר

שבת קיג:ב ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום א"ר אלעזר רמז רמז לה עתידה מלכות בית דוד לצאת ממך דכתיב ביה הלום שנאמר **(שמואל ב ז, יח)** ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני ה' ומי ביתי כי הביאתני עד הלום **(רות ב, יד)** וטבלת פתך בחומץ א"ר אלעזר מכאן שהחומץ יפה לשרב

<> "הלום" - מילה זו שמופיעה בשני הפסוקים מרמזת על הקשר ואת זה ראה בועז ברוח הקודש.

<> בועז רמז לרות שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק,
שנאמר...

<> בועז רמז לרות שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק, שנאמר...

רות ב, יד וַיֹּאמֶר לָהּ בְעֵז לֶעֶת הָאֵכָל גְּשֵׁי הַלֶּם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטִבַּלְתְּ פְּתָךְ בַּחֲמֶץ
וְתִשְׁבִּי מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיִּצְבֹּט לָהּ קְלִי וְתֹאכַל וְתִשְׁבַּע וְתִתֵּר

שבת קיג:ב **(רות ב, יד)** ותשב מצד הקוצרים א"ר אלעזר מצד הקוצרים ולא בתוך
הקוצרים רמז רמז לה שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק

<> ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה,
שנאמר...

<> ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה, שנאמר...

רות ב, יד וַיֹּאמֶר לָהּ בְעֵז לָעֵת הָאֶכֶל גֹּשִׁי הַלֶּם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטִבַּלְתְּ פְתֹךְ בַּחֲמֶץ וְתֵשֵׁב מִצַּד הַקּוֹצִים וַיִּצְבֹּט לָהּ קְלִי וְתֹאכַל וְתִשְׁבַּע וְתִתֵּר

שבת קיג:ב **(רות ב, יד)** ויצבט לה קלי ותאכל אמר רבי אלעזר ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה

<> "ותאכל ותשבע ותותר" - לשון של עושר הוא, ששלושת מלכים אלה היו מזרעה של רות והיו עשירים שהיו כל מלכי ארץ מביאים להם מנחה.

<> לימדה תורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן קדירה לרבו,
אל ימזוג בהן כוס לרבו, שנאמר...

<> לימדה תורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן קדירה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו, שנאמר...

ויקרא ו, ד **וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מְקוֹם טְהוֹר**

שבת קיד:א מניין לשנוי בגדים מן התורה שנא' (**ויקרא ו, ד**) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו

<> מנין שכל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו, חייב מיתה?

<> מנין שכל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו, חייב מיתה?

משלי ח, לו וְחֹטְאֵי חֵמֶס נִפְשׁוּ כָּל מְשֻׁנְאֵי אֲהָבוּ מוֹת

שבת קיד:א אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנאמר (משלי ח, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משניאי

<> שממאיס עצמו בעיני הבריות ומשניא את התורה עליהם.

<> לפי רבי ישמעאל חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים,
אבל חלבי יום הכיפורים לא קריבין בשבת, שנאמר...

<> לפי רבי ישמעאל חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים, אבל חלבי יום הכיפורים לא קריבין בשבת, שנאמר...

במדבר כח, י **עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֹלֹת הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ**

שבת קיד:א ת"ר (**במדבר כח, י**) עולת שבת בשבתו לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו

<> "עולת שבת בשבתו" - כשחל יום הכיפורים במוצאי שבת.

<> מנין שיוה"כ שחל להיות בשבת, אסור בקניבת ירק?

<> מנין שיוה"כ שחל להיות בשבת, אסור בקניבת ירק?

שמות טז, כג ויאמר אלהם הוא אשר דבר יי שבתון שבת קדש ליי מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר

שמות כ, ט ויום השביעי שבת ליי אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנדך ובנדך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך

שבת קיד:ב מנין ליוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל (שמות טז, כג) שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב (שמות כ, ט) לא תעשה כל מלאכה אלא לאו אקניבת ירק ש"מ

<> 'קניבת ירק' = קיצוץ ירק, מ"שבתון" לומדים שבות בשבת ואין איסור שבות ביום הכיפורים רק איסור מלאכה, קניבת ירק ביום הכיפורים שחל בחול (כדי לאוכלו בצאת הצום) מותר, כיון שעינוי הוא וזה מצות היום אבל ביוה"כ שחל בשבת אסרו חכמים משום שבות.

מסכת שבת

מבואי התלמוד

<> מנין ארמית בתורה?

<> מניין ארמית בתורה?

בראשית לא, מז ויקרא לו לבן יגר שהדוּתָא ויעקב קרא לו גלעד

שבת קטוב: תרגום שבתורה מאי ניהו (בראשית לא, מז) יגר שהדוּתָא ואף על גב
דלית בה שמונים וחמש אותיות

<> "יגר שהדוּתָא" - גל עד.

<> הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן
שבשמים, עליהם הכתוב אומר...

<> הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים, עליהם הכתוב אומר...>

תהלים קלט, כא הלא משנאיך יי אשנא ובתקוממך אתקוטט

שבת קטז:א א"ר ישמעאל ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים **על אחת כמה וכמה** ועליהם אמר דוד (**תהלים קלט, כא**) הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי

קל וחומר

<> קל וחומר שאלה שמטילים איבה על הציבור שורפים את כתביהם עם האזכרות שבהם, כמו במגילת סוטה.

<> מנין שלעולם ישכים אדם להוצאת שבת?

מבואי התלמוד

מסכת שבת

<> מנין שלעולם ישכים אדם להוצאת שבת?

שמות טז, ה **וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיָאוּ וְהָיָה מִשָּׁנָה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם**

שמות טז, כא **וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כִּפֵּי אֶכְלוֹ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמַס**

שבת קיז:ב א"ר חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר (**שמות טז, ה**) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר

<> 'ישכים' - "בבוקר בבוקר".

<> מנין שחייב אדם לאכול שלוש סעודות בשבת?

<> מנין שחייב אדם לאכול שלוש סעודות בשבת?

שמות טז, כה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכָלְהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לִי הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשָּׂדֶה

שבת קיז:ב ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש רבי חידקא אומר ארבע
א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (**שמות טז, כה**) ויאמר משה אכלוהו
היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה

<> נאמר בפסוק שלוש פעמים "היום", מזה למדו חז"ל שלוש סעודות בשבת.

<> כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות,
מחבלו של משיח, שנאמר...

<> כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות, מחבלו של משיח, שנאמר...

שמות טז, כה ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום ליי היום לא תמצאוהו בשדה
מלאכי ג, כג הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יי הגדול והנורא

שבת קיח:א כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של
משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג מחבלו של משיח כתיב
הכא יום וכתיב התם (מלאכי ג, כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה
הנביא לפני בוא יום וגו'

גזירה שוה

<> "יום ה' הגדול והנורא" - יום בו יבא המשיח. מג"ש לומדים שכל המקיים שלוש
סעודות בשבת (נאמר שלוש פעמים היום), יינצל מחבלי משיח.

<> מנין שכל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול מדינה של
גהינוס?

<> מנין שכל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול מדינה של גהינום?

שמות טז, כה ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום ליי היום לא תמצאנהו בשדה
צפניה א, טו יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך
ואפלה יום ענן וערפל

שבת קיח:א מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתוב התם (צפניה א, טו) יום עברה
גזירה שוה היום ההוא

<> "יום עברה" - יום זעם - גהינום. מג"ש לומדים שכל המקיים שלוש סעודות בשבת,
יניצל מדינה של גהינום.

<> מנין שכל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול ממלחמת
גוג ומגוג?

<> מנין שכל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול ממלחמת גוג ומגוג?

שמות טז, כה ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום ליי היום לא תמצאנהו בשדה
יחזקאל לח, יח והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על אדמת ישראל נאם יי תעלה חמתי
באפי

שבת קיח:א ממלחמת גוג ומגוג כתיב הכא יום וכתוב התם (יחזקאל לח, יח) ביום בא
גוג גזירה שוה

<> "תעלה חמתי באפי" - מלחמת גוג ומגוג. מג"ש לומדים שכל המקיים שלוש
סעודות בשבת, יינצל ממלחמת גוג ומגוג.

<> מנין שכל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים?

<> מנין שכל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים?

ישעיהו נח, יד אַז תִּתְעַנֵּג עַל יְיָ וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִי יְיָ דִבֶּר

בראשית כח, יד וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעֵפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצַּת יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ

שבת קיח:א כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (**ישעיהו נח, יד**) אז תתענג על ה' והרכבתוך על במתי ארץ והאכלתיך

<> "אז תתענג" - כל המענג את השבת נותנים לו "נחלת יעקב אביך" - "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" הברכה שנאמרה ליעקב אבינו, שפירושה נחלה בלי מיצרים (בלי גבול).

<> כל המענג את השבת נותנין לו נחלה, לא כאברהם ולא
כיצחק אלא כיעקב, שנאמר...

<> כל המענג את השבת נותנין לו נחלה, לא כאברהם ולא כיצחק אלא כיעקב, שנאמר ...

בראשית יג, יז **קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אתננה**
 בראשית כו, ג **גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך**
 בראשית כח, יד **יהיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך**

שבת קיח:ב נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם שכתוב בו (**בראשית יג, יז**) קום התהלך בארץ לארצה וגו' ולא כיצחק שכתוב בו (**בראשית כו, ג**) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל אלא כיעקב שכתוב בו (**בראשית כח, יד**) ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה

<> בפיסקה הקודמת נאמר "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" - דווקא יעקב כי ביעקב נאמר, "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" שפירושה נחלה בלי מצרים.

<> מנין שהמענג את השבת ניצול משיעבוד גלויות?

<> מנין שהמענג את השבת ניצול משיעבוד גלויות?

ישעיהו נח, יד אַז תִּתְעַנֵּג עַל יְיָ וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי יְיָ דָבָר

דברים לג, כט אֲשֶׁרִיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בֵּינִי מִגֹּן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתֶךָ וַיִּפְחָשׂוּ אֲבִיךָ לְךָ וְאַתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ

שבת קיח:ב ר"נ בר יצחק אמר ניצול משיעבוד גלויות כתיב הכא והרכבתך על במתי
גזירה שוה ארץ וכתוב התם (דברים לג, כט) ואתה על במותימו תדרוך

<> הפסוק הראשון מדבר על שבת שנאמר בפסוק שלפניו "אם תשמור משבת רגליך" ומג"ש לומדים שניצל משיעבוד מלכויות שנאמר "ואתה על במותימו תדרוך" - שאויבי ישראל יהיו נכנעים להם.

<> מניין שכל המענג את השבת, נותנין לו משאלות לבו?

<> מנין שכל המענג את השבת, נותנין לו משאלות לבו?

תהלים לז, ד **וְהִתְעַנַּג עַל יְיָ וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֹת לֶבָד**

שבת קיח:ב אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר ([תהלים לז](#), ד) **וְהִתְעַנַּג עַל ה' וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֹת לֶבָד**

<> מנין שכל המשמר שבת כהלכתה, אפילו עובד עבודה זרה כדורו של אנוש, מוחלין לו?

<> מנין שכל המשמר שבת כהלכתה, אפילו עובד עבודה זרה כדורו של אנוש, מוחלין לו?
לו?

ישעיהו נו, ב אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יִחַזֵּיק בָּהּ שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֲלָלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מִמַּעֲשוֹת כָּל רָע

שבת קיח:ב כל המשמר שבת כהלכתה אפי' עובד ע"ז [כדור] אנוש מוחלין לו שנאמר **(ישעיהו נו, ב)** אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו

<> "שומר שבת מחללו" - מלחלל אותו.

<> מנין שאלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן
אומה ולשון?

<> מנין שאלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון?

שמות טז, כז ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו
שמות יז, ח ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם

שבת קיח:ב אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון
שנאמר (שמות טז, כז) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וכתיב
סמיכות בתריה ויבא עמלק

<> כיון שיצאו מן העם ללקוט (ועברו על הוצאה מרשות לרשות), מיד ויבא עמלק.

<> מנין שאם ישראל שומרים שתי שבתות כהלכתן, מיד
נגאליים?

<> מנין שאם ישראל שומרים שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים?

ישעיהו נו, ד פי כה אָמַר יי לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבָּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בְּאֲשֶׁר חָפְצָתִי
וּמְחַזְּקִים בְּבְרִיתִי

ישעיהו נו, ז וְהִבִּיאֹתִים אֶל הַר קְדֹשִׁי וְשִׁמְחֹתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם
לְרִצּוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים

שבת קיח:ב אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי
שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנא' (ישעיהו נו, ד) כה אמר ה' לסריסים
אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'
סמיכות

<> "אשר ישמרו את שבתותי" - לשון רבים ולכן אם משמרין שתי שבתות,
"והביאותים אל הר קודשי" - גאולה. 'וכתיב בתריה' - וכתוב אחרי כן (בסמוך).

<> מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

<> מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

תהלים עב, ה **יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרַח דּוֹר דּוֹרִים**

שבת קיח:ב א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה א"ר זירא מאי קרא [\(תהלים עב, ה\)](#) **יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרַח דּוֹר דּוֹרִים**

<> "ייראוך עם שמש" - תפילת שחרית עם הנץ, "ולפני ירח" - תפילת מנחה, קודם אור הירח, לפני השקיעה.

<> מנין שעשירים שבא"י זוכין בעושרם כיון שמעשרין?

<> מנין שעשירים שבא"י זוכין בעושרם כיון שמעשרין?

דברים יד, כב עֶשֶׂר תַּעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה

שבת קיט:א בעא מיניה רבי מר' ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבא"י במה הן זוכין א"ל
בשביל שמעשרין שנאמר (**דברים יד, כב**) עֶשֶׂר תַּעֲשֹׂר עֶשֶׂר בְּשִׁבִיל
שִׁתְּעֹשֶׂר

<> "עשר תעשר" - עשר בשביל שתתעשר.

<> מנין שיום כיפור שאין בו לא אכילה ולא שתיה, מכבדהו
בכסות?

<> מנין שיום כיפור שאין בו לא אכילה ולא שתיה, מכבדהו בכסות?

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש
ׁׁ מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר

שבת קיט:א א"ל ריש גלותא לרב המנונא מאי דכתיב (**ישעיהו נח, יג**) ולקדוש ה'
מכובד א"ל זה יוה"כ שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו
בכסות נקיה וכבדתו

<> כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב
כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ומנין

<> כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ומנין שהדיבור נחשב למעשה, שנאמר ...

תהלים לג, ו **בְּדַבַּר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פָּיו כָּל צְבָאָם**

שבת קיט:ב כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תקרי ויכולו אלא ויכלו אמר רבי אלעזר מניין שהדיבור כמעשה שנאמר (**תהלים לג, ו**) בדבר ה' שמים נעשו

<> כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו
גזר דינו, שנאמר...

<> כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו, שנאמר...

שופטים ה, ב **בְּפֹרֵעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרָכּוֹ יְיָ**

שבת קיט:ב אריב"ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר (**שופטים ה, ב**) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' מ"ט בפרוע פרעות משום דברכו ה'

<> בזכות "ברכו ה'" , זוכה ל"בפרוע פרעות" - נפרעין ממנו וקורעין את גזר דינו.

<> מנין שאם עונה אמן יהא שמיה רבא מבורך בכל כחו,
אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה, מוחלין לו?

<> מנין שאם עונה אמן יהא שמיה רבא מבורך בכל כחו, אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה, מוחלין לו?

שופטים ה, ב **בְּפֶרֶעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרָכּוֹ יְיָ**
שמות לב, כה **וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת הָעַם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרַעַה אֶהְיֶה לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם**

שבת קיט:ב א"ר יוחנן אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו כתיב הכא **בפרוע**
פרעות וכתוב התם (**שמות לב, כה**) כי **פרוע** הוא **גזירה שוה**

<> פסוק שני עבודה זרה, עגל הזהב, פסוק ראשון "בפרוע פרעות" - פורעין לו, מוחלין לו, "בהתנדב עם ברכו ה'" - כשמברך יהא שמיה רבה.

<> מנין שכל העונה אמן בכל כחו, פותחין לו שערי גן עדן?

<> מנין שכל העונה אמן בכל כחו, פותחין לו שערי גן עדן?

ישעיהו כו, ב פֶּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צְדִיק שֹׁמֵר אֲמֹנִים

שבת קיט:ב אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר
(ישעיהו כו, ב) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תיקרי
שומר אמונים אלא שאומרים אמן

<> "פתחו שערים" - שערי גן עדן, ל"שומר אמונים" - למי שאומרים אמן.

<> מנין שאין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת?

<> מנין שאין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת?

ירמיהו יז, כז ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ובא בשערי ירושלים ביום השבת והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה

שבת קיט:ב א"ר יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת שנאמר (**ירמיהו יז, כז**) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא וגו' והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת,
שנאמר ...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת, שנאמר...

יחזקאל כב, כו פְּהִנִּיָּה חֲמָסוֹ תוֹרְתִי וַיַּחֲלֵלוּ קִדְשִׁי בֵּין קִדְשׁ לְחַל לֹא הִבְדִּילוּ וּבֵין הַטָּמֵא לְטָהוֹר לֹא הוֹדִיעוּ וּמִשַּׁבְּתוֹתַי הֶעֱלִימוּ עֵינֵיהֶם וְאַחַל בְּתוֹכְכֶם

שבת קיט:ב אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת שנאמר **(יחזקאל כב, כו)** ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית
וערבית, שנאמר...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית, שנאמר ...

ישעיהו ה, יא הוי משכימי בבקר שׁכר ירדפו מאחרי בנשף יין ודליקם
ישעיהו ה, יא והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל יי לא יביטו ומעשה
ידיו לא ראו
ישעיהו ה, יג לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא

שבת קיט:ב אמר ר' אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית
וערבית שנאמר ([ישעיהו ה, יא](#)) הוי משכימי בבקר שׁכר ירדפו וגו' וכתוב
([ישעיהו ה, יב](#)) והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא
יביטו וכתוב ([ישעיהו ה, יג](#)) לכן גלה עמי מבלי דעת

<> שהיו משכימים בבוקר ומאחרים בערב לשתות שכר במקום לקרא קריאת שמע
ערבית ושחרית.

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של
בית רבן, שנאמר...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן, שנאמר...

ירמיהו ו, יא וְאֵת חֶמֶת יְיָ מְלֵאתִי נְלֵאתִי הִכִּיל שְׁפוֹךְ עַל עוֹלָל בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים
יִחַדּוּ כִּי גַם אִישׁ עִם אִשָּׁה יִלְכְּדוּ זֶקֶן עִם מְלֵא יָמִים

שבת קיט:ב אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות
של בית רבן שנאמר **(ירמיהו ו, יא)** שפוך על עולל בחוץ וגו' מה טעם
שפוך משום דעולל בחוץ

<> "שפוך על עולל בחוץ" - שהתינוקות היו בחוץ - מחוץ לבית המדרש.

<> לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים
זה מזה, שנאמר...

<> לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה, שנאמר...

ירמיהו ו, טו **הַבִּישׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַם בּוֹשׁ לֹא יְבוֹשׁוּ גַם הַכָּלִים לֹא יִדְעוּ לָכֵן יִפְלוּ בְּנִפְלִים בְּעַת פְּקֻדָּתֵימָם יִכְשְׁלוּ אָמַר יְיָ**

שבת קיט:ב אמר עולא לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה שנאמר (**ירמיהו ו, טו**) הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו וגו

<> "גם בוש לא יבושו" - לא התביישו זה מזה לעבור עבירות זה בפני זה.

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה,
שנאמר ...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, שנאמר...

איכה א, ו וַיֵּצֵא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדָּרָה הָיָה שָׁרִיָּה כְּאַיִלִים לֹא מִצְאוּ מִרְעָה וַיֵּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדְף

שבת קיט:ב א"ר חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה שנאמר (**איכה א, ו**) היו שריה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה ראשו של זה בצד זנבו של זה אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה

<> "היו שריה כאילים" - היו מנהיגיה כאילים כובשים עיניהם בקרקע ולא מוכיחים זה את זה.

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי
חכמים, שנאמר...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר...

דברי הימים ב לו, טז ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתעתעים בנבאיו עד עלות חמת יי בעמו עד לאין מרפא

שבת קיט:ב א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח שנאמר דברי הימים ב לו, טז ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד [ל] אין מרפא

<> "ויהיו מלעיבים במלאכי האלוקים" - היו מעליבים תלמידי חכמים.

<> מנין שכל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו?

<> מנין שכל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו?

דברי הימים א
טז, כב אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו

שבת קיט:ב אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (דברי הימים א טז, כב) אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן ובנביאי אל תרעו אלו ת"ח

<> 'אין רפואה למכתו' - במקור נאמר פסוק זה על הנביאים שבאו להזהיר את העם והם מבזים אותם לכן אין רפואה למכתם.

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי
אמנה, שנאמר...

<> לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה, שנאמר...

ירמיהו ה, א שוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ נָא וּדְעוּ וּבְקִשׁוּ בְּרַחֲבוֹתֶיהָ אִם תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם יֵשׁ עוֹשֶׂה מְשֻׁפֵּט מִבְּקֵשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ

שבת קיט:ב ואמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר ([ירמיהו ה, א](#)) שוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ נָא [ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש] (אם יש איש) עושה משפוט מבקש אמונה ואסלח לה

<> "מבקש אמונה" - אנשי אמנה.

<> כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו, שני מלאכי השרת
המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו...
...

<> כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו, שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו...>

ישעיהו ו, ז וַיִּגַע עַל פִּי וַיֹּאמֶר הֲנֵה נִגַע זֶה עַל שְׁפָתַי וְסָר עֹנֶךָ וְחֹטְאֶתְךָ תִּכְפֹּר

שבת קי"ב: כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו ([ישעיהו ו, ז](#)) וסר עונך וחסאתך תכופר

<> מנין שאסור למחוק את שם השם?

<> מנין שאסור למחוק את שם השם?

דברים יב, ג וְנִתְצַתֶּם אֶת מִזְבְּחֵיכֶם וְשִׁבְרֵתֶם אֶת מִצְבְּתֵיכֶם וְאֲשֵׁרִיֶּהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ
וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאִבְדֹתֶם אֶת שְׁמֵם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא
דברים יב, ד לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לִי אֱלֹהֵיכֶם

שבת קכב: נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליה גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר
לעולם יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף שאני התם דאמר קרא
(דברים יב, ג) ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשו כן לה'
אלהיכם עשייה הוא דאסור גרמא שרי

<> בעבודת אלילים כתוב "ואבדתם את שמם..." ואחרי כן כתוב "לא תעשו כן לה'
אלוקיכם" מכאן לומדים חז"ל שאסור למחוק את שם השם. 'נזדמנה לו טבילה' - אם
כתב שם השם על ידו וטובל טוען רבי יוסי שמותר לטבול כי אם ימחק זה רק בגרמא
וגרמא מותר כי כתוב "לא תעשו כן", משמע עשייה בפועל.

<> לפי רבי יוסי, מלאכה בשבת אסורה, גרמא מותרת,
שנאמר...

<> לפי רבי יוסי, מלאכה בשבת אסורה, גרמא מותרת, שנאמר...

שמות כ, ט וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לִי אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֶתָּה וּבְנֶךָ וּבִתֶּךָ
עֲבָדֶךָ וְאִמְתֶּךָ וּבְהֵמְתֶךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ

שבת קכב: אי הכי הכא נמי כתיב (**שמות כ, ט**) לא תעשה [כל] מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבוויי אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן ומה התם דאדם בהול על ממונו שרי הכא לא כל שכן

<> ואף על פי שגרמא מותרת, כיבוי על ידי גרמא אסור (במקרה של שריפה) שאם תתיר לו כיבוי בגרמא, כיון שאדם בהול על ממונו יבא לכבות גם בידיים.

<> מנין שגדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה?

<> מנין שגדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה?

בראשית יח, ג וַיֹּאמֶר יי אִם נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ

שבת קכז:א אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה דכתיב (**בראשית יח, ג**) ויאמר (ה') אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'

<> "אל נא תעבור מעל עבדך" - אברהם עזב את השכינה לקבל את האורחים שבאו לבקר אותו.

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשבולין, פטור מתרומה גדולה?
גדולה?

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשבולין, פטור מתרומה גדולה?

במדבר יח, כו וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְעֶשֶׂר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתֶם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְיָ מְעֶשֶׂר מִן
הַמְעֶשֶׂר

שבת קכז:ב מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנא' **(במדבר יח, כו)**
והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר

<> שהקדים והפריש מעשר ראשון לפני תרומה גדולה.

<> מנין שאפשר לפדות מעשר בכסף?

<> מנין שאפשר לפדות מעשר בכסף?

דברים יד, כה וְנִתְּתָה בַכֶּסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ

שבת קכח:א מעשר שפדאו על גבי אסימון דרחמנא אמר (**דברים יד, כה**) וצרת הכסף בידך דבר שיש בו צורה הקדש שחיללו על גבי קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו

<> "וצרת הכסף" - יכול לפדות את המעשר (בהמה) בכסף ועם הכסף עולה לירושלים.

<> מנין שמיילדים את הולד בשבת וחותרכין הטבור בשבת?

<> מנין שמייילדים את הולד בשבת וחותרין הטבור בשבת?

יחזקאל טז, ד ומולדותיך ביום הולדת אתך לא כרת שרף ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת

שבת קכט:ב אמר רב כל האמור בפרשת תוכחה עושין לחיה בשבת שנאמר **(יחזקאל טז, ד)** ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרף ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת ומולדותיך ביום הולדת מכאן שמייילדים את הולד בשבת לא כרת שרף מכאן שחותכין הטבור בשבת ובמים לא רחצת למשעי מכאן שרוחצין הולד בשבת והמלח לא המלחת מכאן שמולחין הולד בשבת והחתל לא חתלת מכאן שמלפפין הולד בשבת

<> "ומולדותיך ביום הולדת אותך" - היה די לומר ביום הולדת אותך, מייתור "ומולדותיך" לומדים שכל המלאכות המוזכרות עבור התינוק בשבת מותרות.

<> לפי רבי יוסי הגלילי, על אף שעוף אסור משום נבלה
מותר לאכלו לאחר שנשחט בחלב (מהתורה), שנאמר ...

<> לפי רבי יוסי הגלילי, על אף שעוף אסור משום נבלה מותר לאכול לאחר שנשחט בחלב (מהתורה), שנאמר...

דברים יד, כא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

שבת קלא: דתנן ר' יוסי הגלילי אומר נאמר **(דברים יד, כא)** לא תאכלו כל נבלה ונאמר **(דברים יד, כא)** לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם

<> כל שאסור משום נבילה אסור בחלב, כל שמותר משום נבילה מותר בחלב, דגים שלא אסורים משום נבילה מותרים בחלב, עוף שאסור משום נבילה מותר (מהתורה) בחלב משום שאין לעוף חלב (אבל חכמים אסרו).

<> כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, עדיין עושין אותה
בשמחה, דכתיב..

<> כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, עדיין עושין אותה בשמחה, דכתיב..

תהלים קיט, **שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב**
קסב

שבת קל:א תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב
(**תהלים קיט, קסב**) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב עדיין עושין
אותה בשמחה

<> כגון מילה.

<> כל מצוה שקבלו עליהם בקטטה, עדיין עושין אותה
בקטטה, דכתיב...>

<> כל מצוה שקבלו עליהם בקטטה, עדיין עושין אותה בקטטה, דכתיב...

במדבר יא, י וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעַם בֹּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפָתַח אָהָלוֹ וַיַּחַר אָף יי' מְאֹד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע

שבת קלא: וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב (**במדבר יא, י**) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא

<> "בוכה למשפחותיו" - על עסקי משפחותיו - עריות.

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

<> מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

תהלים סח, יד אם תִשְׁכַּבוּ בֵּין שְׁפָתַיִם כַּנְּפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בְּכֶסֶף וְאַבְרוֹתֶיהָ בִּירְקָרֶק חֲרוּץ

שבת קל:א מאי שנא כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר (**תהלים סח, יד**) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן

<> "כנפי יונה נחפה בכסף" - מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצוות מגינות עליהם.

<> לפי רבי אליעזר, מכשירי שתי הלחם דוחין את השבת,
שנאמר...

<> לפי רבי אליעזר, מכשירי שתי הלחם דוחין את השבת, שנאמר...

וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן
וַיִּקְרָא כג, י
מִמוֹשְׁבֵיכֶם תְּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפֵה שְׁתֵּים שָׁנִי עֶשְׂרִינִים סֵלֶת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ
וַיִּקְרָא כג, יז
תֵּאֱפִינָה בְּכוֹרִים לִי

שבת קלא:א אמר ר' אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת שהרי שתי הלחם חובת
היום הן ולא למדן ר"א אלא מגזירה שוה דתניא ר' אליעזר אומר מניין
למכשירי שתי הלחם שדוחין את השבת נאמרה **הבאה** בעומר ונאמרה
הבאה בשתי הלחם מה הבאה האמורה בעומר מכשירין דוחין את השבת
אף הבאה האמורה בשתי הלחם מכשירין דוחין את השבת

גזירה שוה

<> מכשירי העומר כגון קצירה וטחינה דוחין את השבת שנאמר, "בחריש ובקציר
תשבות", ומג"ש לומדים שגם מכשירי שתי הלחם כגון אפייתה דוחין את השבת.

<> לפי רבי אליעזר, לולב נוטלין ביום ולא בלילה, שנאמר...

<> לפי רבי אליעזר, לולב נוטלין ביום ולא בלילה, שנאמר...

ויקרא כג, מ וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים

שבת קלא:ב ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה ([ויקרא כג, מ](#)) מושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ימים ולא לילות ורבנן איצטריך ס"ד אמינא נילף שבעת ימים מסוכה מה להלן ימים ואפילו לילות אף כאן ימים ואפילו לילות קמ"ל

<> "שבעת ימים" - הייתי חושב שלולב כמו בסוכה, ימים וגם לילות, קמ"ל שלא.

<> מנין שמילה ביום השמיני דוחה את השבת?

<> מנין שמילה ביום השמיני דוחה את השבת?

ויקרא יב, ג **וביום השמיני** ?מול בשר ערלתו

שבת קלב: א אלא היינו טעמא דרבי אליעזר דאמר קרא (**ויקרא יב, ג**) וביום השמיני ימול בשר ערלתו ואפילו בשבת וליכתוב רחמנא במילה וליתו הנך וליגמור מיניה משום דאיכא למיפרך מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות: ע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא במכשירי מילה אבל מילה גופה דברי הכל דוחה שבת

<> מחלוקת במכשירי מילה כגון טלטול הסכין ושאר כלים של המוהל, אבל מילה עצמה אין מחלוקת שדוחה שבת שנאמר "וביום השמיני..."

<> מנין שפיקוח נפש דוחה את השבת?

<> מנין שפיקוח נפש דוחה את השבת?

שבת קלב: א רבי אלעזר בן עזריה אומר מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם דוחה את השבת **קל וחומר** לפיקוח נפש שדוחה את השבת
<> מילה דוחה את השבת שנאמר "וביום השמיני".

<> מילה דוחה את הצרעת בין בזמנה בין שלא בזמנה,
מילה אינה דוחה יום טוב אלא בזמנה בלבד, שנאמר...

<> מילה דוחה את הצרעת בין בזמנה בין שלא בזמנה, מילה אינה דוחה יום טוב אלא בזמנה בלבד, שנאמר...

ויקרא יב, ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ
דברים כד, ח הַשְּׂמֶר בְּנִגְעַת הַצֶּרְעָה לְשִׁמֵּר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת

שבת קלב:ב תנו רבנן מילה דוחה את הצרעת בין בזמנה בין שלא בזמנה יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד מנהני מילי דתנו רבנן ([ויקרא יב, ג](#)) ימול בשר ערלתו ואע"פ שיש שם בהרת יקוץ ומה אני מקיים ([דברים כד, ח](#)) השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ ממילה או אינו אלא אפילו מילה

<> "ביום השמיני ימול בשר ערלתו" - מילה שנופלת בשבת או ביום טוב לא דוחים את המילה אבל אם המילה נדחתה מסיבה כלשהיא (כגון רפואית) אין מלין בשבת או ביום טוב. "השמר בנגע הצרעת" - מילה דוחה צרעת - אם יש צרעת במקום המילה מלין, אפילו שבכול מקום אחר בגוף אסור להוציא את הצרעת.

<> מנין שמילה דוחה את הצרעת?

<> מנין שמילה דוחה את הצרעת?

שבת קלב:ב דאתיא מק"ו ומה שבת חמורה מילה דוחה אותה צרעת לא כ"ש

קל וחומר

<> שבת חמורה מן הצרעת כיון שיש בה עונשים ואזהרות הרבה ואילו בצרעת יש רק איסור אחד, לכן ק"ו שאם מילה דוחה את השבת, מילה דוחה את הצרעת וצריך למול גם אם יש בהרת במקום המילה.

<> מנין שמילה דוחה את השבת?

<> מנין שמילה דוחה את השבת?

שבת קלב: ומה צרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת מילה דוחה אותה שבת שנדחת מפני העבודה אינו דין שתהא מילה דוחה אותה

<> מנין שצרעת דוחה שבת?

<> מנין שצרעת דוחה שבת?

שבת קלב:ב רבא אמר מילה בזמנה דוחה לא צריכא קרא מק"ו אתיא ומה שבת
דחמירא דוחה צרעת לא כל שכן

<> שבת חמירא - שבת חמורה כיון שיש בה הרבה איסורים בצרעת יש רק איסור אחד.

<> לפי רבא, הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה,
שנאמר...

<> לפי רבא, הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה, שנאמר...

שמות יב, טז וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ויקרא כג, ג ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליי בכל מושבתיכם

שבת קלג:א רבא אמר אמר קרא (שמות יב, טז) הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא מק"ו רב אשי אמר (ויקרא כג, ג) שבתון עשה הוא והוה ליה י"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה

<> לפי רבא, "הוא" - ולא מכשירין - מכשירי אוכל נפש, כגון להכין סכין תנור וכיריים. "לבדו" - ולא מילה שלא בזמנה, שאם דחו את המילה, אין מילה שלא בזמנה דוחה יום טוב. לפי רב אשי אין עשה של מילה דוחה עשה ולא תעשה של יום טוב

<> בצרעת, מותר לעשות בסיב על גבי רגלו ומוט על גבי
כתיפו, שנאמר...

<> בצרעת, מותר לעשות בסיב על גבי רגלו ומוט על גבי כתיפו, שנאמר...

דברים כד, ח **הַשֹּׁמֵר בְּנֹגַע הַצִּרְעָתָה לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַפְּהָנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת**

שבת קלג: א **(דברים כד, ח)** השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות לעשות אי אתה עושה אבל עושה אתה בסיב שעל גבי רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו ואם עברה עברה

<> שאם עשה בסיב על גבי רגלו או מוט על גבי כתיפו והדבר עלול להסיר את הנגע זה מותר.

<> התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה
ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה, שנאמר...

<> התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה, שנאמר...>

שמות טו, ב עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלֵי וְאַנּוּהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ

שבת קלג:ב התם משום דלא בעינן (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו אבל הכא דבעינן זה אלי ואנוהו הכי נמי דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה

<> רבי אלעזר בן עזריה אומר, מרחיצין את הקטן ביום
השלישי שחל להיות בשבת, שנאמר...

<> רבי אלעזר בן עזריה אומר, מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת, שנאמר ...

בראשית לד, כה וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהֵיוֹתָם לְאָבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אָחִי דִינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר

שבת קלד:ב ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית לד, כה) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים

<> שהיום השלישי הוא סכנה לתינוק אם לא מרחיצים אותו וספק פיקוח נפש דוחה שבת.

<> כל שלאמו טומאת לידה נימול לשמונה וכל שאין לאמו
טומאת לידה אין נימול לשמונה, שנאמר...

<> כל שלאמו טומאת לידה נימול לשמונה וכל שאין לאמו טומאת לידה אין נימול לשמונה, שנאמר...>

ויקרא יב, ב דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים
כִּימֵי נִדַת דָּוְתָהּ תִּטְמָא
ויקרא יב, ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ

שבת קלה: א אמר ר' אסי כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה וכל שאין אמו טמאה לידה אין נימול לשמונה שנאמר (**ויקרא יב, ב**) אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו ולא ספק דוחה את השבת ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת

<> 'שלאמו טומאת לידה נימול לשמונה' - כיון שכתוב "וטמאה" ואחרי כן "וביום השמיני", 'שאין לאמו טומאת לידה' כגון נוכרית שהתגיירה עם בנה.

<> לפי רבן שמעון בן גמליאל, כל ששהה ל' יום באדם אינו
נפל, שנאמר...

<> לפי רבן שמעון בן גמליאל, כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל, שנאמר...

במדבר יח, טז וּפְדוּיֹ מִבְּנֵי חֹדֶשׁ תַּפְּדָה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא

שבת קלה:ב תניא ר"ש בן גמליאל אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שנאמר
(**במדבר יח, טז**) וּפְדוּיֹ מִבְּנֵי חֹדֶשׁ תַּפְּדָה

<> "מבן חודש תפדה" - עד שלושים יום נקרא נפל ולכן פודים רק כשמגיע לשלושים יום.

<> שמונת ימים בבהמה אינו נפל, שנאמר...

<> שמונת ימים בבהמה אינו נפל, שנאמר...

ויקרא כב, כז שֹׁר או כָּשָׁב או עֵז כִּי יוֹלַד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי
וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לַיְיָ

שבת קלה:ב שמנת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר (**ויקרא כב, כז**) ומיום השמיני
והלאה ירצה לקרבן וגו

<> "ומיום השמיני והלאה" - משמונה ימים והלאה אינו נפל וראוי להיות קורבן.

<> הכל כשרים לקדש מי חטאת חוץ מחרש שוטה וקטן,
רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ואנדרוגינוס

<> הכל כשרים לקדש מי חטאת חוץ מחרש שוטה וקטן, רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ואנדרוגינוס ואנדרוגינוס שונה במילה, משום דכתיב...

בראשית יז, י זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר

שבת קלז:א הכל כשרים לקדש חוץ מחש"ו רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ואנדרוגינוס ש"מ ומאי שנא מילה משום דכתיב ([בראשית יז, י](#)) המול לכם כל זכר

<> הכל כשרים לקדש מי חטאת (של פרה אדומה), לפי רבי יהודה חוץ מאנדרוגינוס, אבל לגבי מילה אנדרוגינוס כשר כיון שנאמר "המול לכם כל זכר" - "כל" בא לרבות את האנדרוגינוס.

<> מנין שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ?

<> מנין שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ?

ירמיהו לג, כה פה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי

שבת קלז:ב והמברך אומר אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (**ירמיהו לג, כה**) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי בא"י כורת הברית

<> "אם לא בריתי" - ברית כרת ה' עם אברהם "זאת בריתי אשר תשמרו ... המול לכם כל זכר".

<> לפי רב, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר...

<> לפי רב, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר...

דברים כח, נט **וְהִפְלֵא יְיָ אֶת מִכְתָּרָךְ וְאֶת מִכּוֹת זִרְעֶךָ מִכּוֹת גְּדֻלּוֹת וְנֶאֱמָנוֹת וְחֻלִּים רָעִים וְנֶאֱמָנוֹת**

ישעיהו כט, יד **לִכֵּן הִנְנִי יוֹסֵף לְהִפְלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וְאֶבְדָּה חֲכֻמַּת חֲכָמָיו וּבְיַנִּית נְבִיָּו תִּסְתַּתֵּר**

שבת קלח:ב תורה דאמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (**דברים כח, נט**) והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר (**ישעיהו כט, יד**) לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה

<> "ואבדה חכמת חכמיו"- זו תורה, ומכאן שהפלאה הכוונה לשכחת התורה.

<> לפי חכמים, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר...

<> לפי חכמים, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר...

עמוס ח, יא הנה ימים באים נאם יי והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי יי

עמוס ח, יב ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר יי ולא ימצאו

שבת קלח:ב ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר ([עמוס ח, יא](#)) הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתוב ([עמוס ח, יב](#)) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה

<> "ולא ימצאו" - כיון שתשתכח תורה יהיו צמאים לשמוע דבר ה'.

<> לפי רבי שמעון בן יוחי, תורה לא תשתכח מישראל,
שנאמר ...

<> לפי רבי שמעון בן יוחי, תורה לא תשתכח מישראל, שנאמר...

דברים לא, כא וְהָיָה כִּי תִמְצָאֲךָ אֶת־רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעִנְיָתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד
כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ כִּי יִדְעִתִּי אֶת יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטָרָם
אֲבִיאֲנֹו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי

שבת קלח:ב תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל
שנאמר (**דברים לא, כא**) כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים
ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו

<> "כי לא תשכח מפי זרעו" - לפי רבי שמעון יש הבטחה מהקב"ה שלא תשתכח תורה מישראל.

<> אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני
ישראל, שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל

<> אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל, שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל, שנאמר...

שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו מיכה ג, ט

שבת קלט: א תניא רבי יוסי בן אלישע אומר אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל שנאמר (מיכה ג, ט) שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו בונה ציון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו וגו'

<> רשעים הן אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם,
לפיכך מביא הקב"ה עליהן ג' פורעניות כנגד ג' עבירות

<> רשעים הן אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם, לפיכך מביא הקב"ה עליהן ג' פורעניות כנגד ג' עבירות שבידם, שנאמר...

מיכה ג, יב לְכֹן בְּגַלְלֵכֶם צִיּוֹן שְׂדֵה תְּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינַי תִּהְיֶה וְהָר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר

שבת קלט:א רשעים הן אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם לפיכך מביא הקב"ה עליהן ג' פורעניות כנגד ג' עבירות שבידם שנאמר (**מיכה ג, יב**) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיני תהיה והר הבית לבמות יער

<> ג' עבירות' - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. 'שתלו בטחונם...' - שאמרו שהקרבת הקורבנות תכפר להם על עבירות שעשו ולא עשו תשובה ולכן נענשו.

<> אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים
ושוטרים רעים מישראל, שנאמר...

<> אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל, שנאמר ...

ישעיהו א, כה **וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלֶיךָ וְאֶצְרֹף כְּבֹר סִיגֶיךָ וְאֶסִּירָה כָּל בְּדִילֶיךָ**

שבת קלט: א ואין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר (**ישעיהו א, כה**) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סגין ואסירה כל בדיליך ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציק כבתחלה וגו

<> מנין שאין ירושלים נפדה אלא בצדקה?

<> מנין שאין ירושלים נפדה אלא בצדקה?

ישעיהו א, כז ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

שבת קלט: א אמר עולא אין ירושלים נפדה אלא בצדקה שנאמר [\(ישעיהו א, כז\)](#) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

<> מנין שמיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין?

<> מנין שמיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין?

בראשית מט, כו בְּרַכְתָּ אֲבִיךָ גְּבָרוּ עַל בְּרַכַּת הוֹרֵי עַד תֵּאָוֹת גְּבַעַת עוֹלָם תִּהְיֶינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף
וּלְקַדְקֵד נְזִיר אָחִיו

שבת קלט:א ואמר רבי מלאי משום ר' יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא
טעם טעם יין דכתיב (בראשית מט, כו) ולקדקד נזיר אחיו

<> "ולקדקד" - לראש, שנעשה משנה למלך מצרים, "נזיר אחיו" - שפרש מן היין.

<> מנין שאף אחיו של יוסף לא טעמו טעם יין?

<> מנין שאף אחיו של יוסף לא טעמו טעם יין?

בראשית מג, לד וַיֵּשָׂא מִשָּׂאת מֵאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְבַּ מִשָּׂאת בְּנֵימָן מִמִּשָּׂאת כָּלֶם חֲמֵשׁ דֹּת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ

שבת קלט:א ר' יוסי בר' חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב (בראשית מג, לד) וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא (הוה שיכרות)

<> בשכר מה זכה אהרון לחושן ומשפט על ליבו?

<> בשכר מה זכה אהרון לחושן ומשפט על ליבו?

שמות ד, יד וַיַּחַר אֵף יי בְּמִשְׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֶחִיד הַלֹּוי יִדְעִתִּי כִּי דָבָר יִדְבֹר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאֲתְךָ וְרֹאֵךְ וְשִׂמַח בְּלִבּוֹ

שבת קלט:א ואמר רבי מלאי בשכר (**שמות ד, יד**) וראך ושמח בלבו זכה לחשן המשפט על לבו

<> מנין לפי רבי עקיבא, שחלב בהמה מטמא טומאת
אוכלין, בין שיצא ממנה ברצון בין שלא ברצון?

<> מניין לפי רבי עקיבא, שחלב בהמה מטמא טומאת אוכלין, בין שיצא ממנה ברצון בין שלא ברצון?

שבת קמג:ב התנן חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון חלב בהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר ר' עקיבא **קל וחומר** הוא ומה חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שמייוחד בין לקטנים בין לגדולים אינו דין שיטמא בין לרצון ובין שלא לרצון

קל וחומר

<> 'בין שלא ברצון' - שנטף מן הבהמה בלא רצון הבעלים, חלב בהמה חשוב יותר ודבר החשוב יותר, יותר סביר שיקבל טומאה.

<> ושמואל אמר, אחד כבשים ואחד שלקות, לגופן מותר
למימיהן פטור אבל אסור, שנאמר...

<> ושמואל אמר, אחד כבשים ואחד שלקות, לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור, שנאמר ...

איוב יט, כז אֲשֶׁר אָנִי אֶחְזֶה לִי וְעֵינַי רְאוּ וְלֹא זָר כָּלוּ כְלִי־תִי בְּחֻקֵי

שבת קמה:א ושמואל אמר אחד כבשים ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור א"ל האלהים ([איוב יט, כז](#)) עיני ראו ולא זר כלו כליותי בחקי וגו

<> 'לגופן מותר' - אם סוחט את הירקות הכבושים שרוצה לאכול את הירקות ולא את מימיהן מותר אבל חכמים גזרו שמא יסחט זיתים וענבים. למימיהן, פטור אבל אסור כיון שהמשיקה לא גדל בתוכו.

<> אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך, אומר
ואם לאו לא תאמרו, שנאמר...

<> אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך, אומר והוא ואם לאו לא תאמרהו, שנאמר ...

משלי ז, ד **אָמַר לְחַכְמָה אַחֲתִי אֶתְּ וּמָדַע לְבִינָה תִקְרָא**

שבת קמה:ב רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם ([משלי ז, ד](#)) אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומר והוא ואם לאו לא תאמרהו

<> בכל ענין, אמור דברים שמבוססים על אמת ולא על ניחושים בעלמה.

<> רבי יהודה אומר, נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה,
שנאמר...

<> רבי יהודה אומר, נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה, שנאמר...

ירמיהו ט, ט על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עבר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו

שבת קמה:ב והכא מנלן דגלו דתניא רבי יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (**ירמיהו ט, ט**) על ההרים אשא בכי ונהי וגו' מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמ"ה בגימטריא חמשין וותרתין הוו

<> בהמה בגימטריא 52.

<> אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני, אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן,

<> אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני, אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן, שנאמר...>

וְהִשְׁפַּתִּי כָּל מְשׁוּשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה וְשַׁבְּתָהּ וְכָל מוֹעֵדָה **הושע ב, יג**
חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטֹרַח נִלְאִיתִי נְשָׂא **ישעיהו א, יד**

שבת קמה:ב מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב **(הושע ב, יג)** והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתי וכל מועדה וכתוב **(ישעיהו א, יד)** חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח מאי היו עלי לטורח א"ר אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן

<> "היו עלי לטורח" - מטריחין אותי.

<> מנין שתלמידי חכמים שבבבל עושין ציצין ופרחים לתורה?

<> מנין שתלמידי חכמים שבבבל עושין ציצין ופרחים לתורה?

ישעיהו כז, ו הבאים ישרש יעקב וציץ ופרח וישראל ומלאו פני תבל תנובה

שבת קמה:ב מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי ([ישעיהו כז, ו](#)) הבאים ישרש יעקב וציץ ופרח וישראל תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה

<> המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו
אעפ"כ יקבל ממנו, משום שנאמר...

<> המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו, משום שנאמר ...

דברים טו, ב וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוּט כָּל בֶּעַל מַשָּׂה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשֶׂה בְרַעְיוֹ לֹא יִגֹּשׁ אֶת רַעְיוֹ וְאֶת אֲחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לֵי

שבת קמח:ב כדתנן המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו משום שנאמר (**דברים טו, ב**) וזה דבר השמטה

<> "וזה דבר השמיטה" - שצריך להזכיר לו שזו שנת שמיטה והוא מוותר על החוב, אבל אם עדיין רוצה להחזיר מותר לקבל ממנו.

<> מנין שאין מעשרין בשבת?

<> מנין שאין מעשרין בשבת?

שבת קמח:ב אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן לא מקדישין ולא מעריכין ולא
מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות כל אלו ביר"ט אמרו ק"ו בשבת

<> 'הלכה כסתם משנה' - כל משנה שלא נזכר בה שם אומרו הלכה כאותה משנה.

<> מנין שאסור להסתכל בעבודה זרה?

<> מנין שאסור להסתכל בעבודה זרה?

ויקרא יט, ד אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יי אלהיכם

שבת קמט: א תנו רבנן כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת ודיוקנא עצמה אף בחול אסור להסתכל בה משום שנאמר (**ויקרא יט, ד**) אל תפנו אל האלילים מאי תלמודא אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם

<> לפי רבי יוחנן, מנין שאסור להרהר בדברי תורה בבית
המרחץ ובבית הכסא?

<> לפי רבי יוחנן, מנין שאסור להרהר בדברי תורה בבית המרחץ ובבית הכסא?

דברים כג, טו כי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך

שבת קנ:א אמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא שאני התם דבעינן **(דברים כג, טו)** והיה מחנך קדוש

<> אבל במסקנת הגמרא, לפי רבי יוחנן הרהור לאו כדיבור דמי ולכן דיבור אסור אבל הרהור מותר בבית המרחץ.

<> יש מקום לסבור שערות עכו"ם אינה ערוה, שנאמר...

<> יש מקום לסבור שערות עכו"ם אינה ערוה, שנאמר...

יחזקאל כג, כ ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם

שבת קנ:א דאמר רב יהודה עכו"ם ערום אסור לקרות קרית שמע כנגדו מאי איריא עכו"ם אפי' ישראל נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ישראל דאסור אבל עכו"ם כיון דכתיב ביה (**יחזקאל כג, כ**) אשר בשר חמורים בשרם אימא שפיר דמי קמ"ל

<> "בשר חמורים בשרם" - שאין ערות העכו"ם ערוה ומותר לקרא שמע כנגדה כשם שמותר לקרא לפני ערות חמור ואולם מסקנת הגמרא שאסור שנאמר "וערות אביהם לא ראו".

<> מנין שערות נכרי נקראת ערוה ואסור לקראת שמע
כנגדה?

<> מנין שערות נכרי נקראת ערוה ואסור לקראת שמע כנגדה?

בראשית ט, כג וַיִּקַּח שָׁם וַיִּפֹּת אֶת הַשָּׁמְלָה וַיְשִׁימוּ עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אַחֲרַיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֵרוֹת אֲבֵיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרַיִת וְעֵרוֹת אֲבֵיהֶם לֹא רָאוּ

שבת קנ:א אימא הכי נמי אמר קרא ([בראשית ט, כג](#)) וערות אביהם לא ראו

<> "ערוות אביהם לא ראו" - מסקנת הגמרא שערוות עכו"ם ערוה ואסור לקרא קריאת שמע כנגדה.

<> מנין שחפציד אסורים, חפצי שמים מותרין?

<> מנין שחפציד אסורים, חפצי שמים מותרין?

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפציד ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש
ׁׁ מַכְבֵּד וְכַבְּדָתוּ מַעֲשׂוֹת דְרָכֶיךָ מִמְצוֹא חֶפְצֶךָ וְדַבֵּר דָּבָר

שבת קנ:א משדכין על התינוקות ליארס בשבת ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו
אומנות אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דבר חפציד אסורים חפצי שמים
מותרין

<> כגון למכור עליות לתורה זה חפצי שמים וכן לשדך הבנות זה חפצי שמים שנאמר
"לא תוהו בראה לשבת יצרה".

<> מנין שדיבור אסור, הרהור מותר?

<> מניין שדיבור אסור, הרהור מותר?

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש
ׁׁ מכבד וכבודתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר

שבת קנ:א דכתיב (ישעיהו נח, יג) ממצוא חפצך ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר

<> 'דיבור' - כגון על עסקים אסור אבל הרהור מותר שנאמר "ודבר דבר".

<> מנין שכיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות ואין מחללין עליו את השבת?

<> מנין שכיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות ואין מחללין עליו את השבת?

תהלים פח, ו **בַּמַּתִּים חִפְּשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שִׁכְבִּי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם עוֹד וְהִמָּה מִיָּד נִגְזְרוּ**

שבת קנא:ב תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו כיון שמת אדם בטל מן המצוות והיינו דא"ר יוחנן (**תהלים פח, ו**) במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות

<> "במתים חופשי..."- כיון שמת ואינו יכול לקיים מצוות אין מחללין עליו את השבת (כי כבר אי אפשר לומר חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה) אלא מחכים עד צאת השבת לטפל בקבורתו.

<> כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על בעלי חיים, כיון
שמת בטלה אימתו, שנאמר...>

<> כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על בעלי חיים, כיון שמת בטלה אימתו, שנאמר...

בראשית ט, ב וּמִוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכֹל דְּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ

שבת קנא:ב ר' שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים אבל עוג מלך הבשן מת צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים שנאמר (**בראשית ט, ב**) ומוראכם וחתכם יהיה כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כיון שמת בטלה אימתו

<> "ומראכם וחתכם" - כיון שבטלה אימתו צריך לשמור גופתו מפני החולדה ומן העכברים.

<> מנין שאין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה?

<> מנין שאין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה?

תהלים מט, יג וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ

שבת קנא:ב דאמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר
(תהלים מט, יג) אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו

<> "נמשל כבהמות נדמו" - כשהאדם נדמה לה כבהמה אז מושלת בו ורודפת אחריו,
אבל אם רואה אותו כאדם אז "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חיית הארץ".

<> מנין שעשה, עד שאתה מוצא, ומצוי לך ועודך בידך?

<> מנין שעשה, עד שאתה מוצא, ומצוי לך ועודך בידך?

קהלת יב, א וזכר את בוראיק בימי בחורתיק עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ

שבת קנא:ב ותניא רשב"א אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך ואף שלמה אמר בחכמתו ([קהלת יב, א](#)) וזכור את בוראיק בימי בחורותיק עד [אשר] (ש) לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה

<> 'עשה' - צדקה, 'עד שאתה מוצא' - למי לתת, 'ומצוי לך' - ממון 'ועודך בידך' - כל זמן שאתה עדיין חי.

<> מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד
מלכיות בלבד?

<> מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכיות בלבד?

דברים טו, יא **פִּי לֹא יַחְדַּל אֲבִיוֹן מִקְרֵב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנֹכִי מְצַוֶּה לְאמֹר פֶּתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאַחִיד לְעֹנֶיךָ וּלְאֲבִינֶךָ בְּאֶרֶץ**

שבת קנא:ב דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד שנא' (**דברים טו, יא**) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ

<> "כי לא יחדל אביון" - שעדיין יהיו עניים ועשירים ועולם כמנהגו נוהג. 'שיעבוד מלכויות' - גלות, שיעבוד לאומות העולם במקומות שעם ישראל חי. כשיבא המשיח ועם ישראל ישוב לארצו, לא יהיה יותר שיעבוד זה.

<> כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים,

<> כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים, שנאמר...

דברים יג, יח וְלֹא יִדְבֹק בְּיָדָךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מִחֶרְוֹן אֲפֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֵּךְ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ

שבת קנא:ב ותנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם תניא ר' גמליאל ברבי אומר (**דברים יג, יח**) ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים

<> מידה כנגד מידה.

<> הפדחת והחוטם, הנשמה, הלסתות ומאור עיניו, עליהם
הכתוב אומר...

<> הפדחת והחוטם, הנשמה, הלסתות ומאור עיניו, עליהם הכתוב אומר...

קהלת יב, ב עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבו העבים אחר הגשם

שבת קנא:ב (קהלת יב, ב) עד אשר לא תחשך השמש והאור זו פדחת והחוטם והירח זו נשמה והכוכבים אלו הלסתות ושבו העבים אחר הגשם זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי

<> "עד אשר לא תחשך השמש" - לפני שנפטר מן העולם.

<> בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגים,
עליהם הכתוב אומר...>

<> בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגים, עליהם הכתוב אומר...

מלאכי ב, ג הַנְּנִי גַעַר לְכֶם אֶת הַזֶּרַע וְזָרִיתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֱלֹו

שבת קנא:ב וכן הוא אומר ([מלאכי ב, ג](#)) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב חגא אלו בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגים

<> "פרש" - שפורשים מן התורה. "פרש על פניכם" - הפרשות.

<> מנין שתלמידי חכמים כל זמן שמזקינין, חכמה נתוספת
בהם?

<> מנין שתלמידי חכמים כל זמן שמזקינין, חכמה נתוספת בהם?

איוב יב, יב **בְּיָשִׁישִׁים חִכְמָה וְאַרְךָ יָמִים תְּבוּנָה**

שבת קנב:א תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר ([איוב יב](#), [יב](#)) **בְּיָשִׁישִׁים חִכְמָה וְאַרְךָ יָמִים תְּבוּנָה**

<> עמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן,
שנאמר...

<> עמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן, שנאמר...

איוב יב, כ **מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח**

שבת קנב:א ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר (**איוב יב, כ**)
מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח

<> "מסיר שפה לנאמנים" - ה' מסיר חוכמה מעמי הארצות שמזדקנים.

<> מנין שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו?

<> מנין שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו?

גם מגבה יראו וחתחתים בדרך וינאץ השקד ויסתבל החגב ותפר האביונה
קהלת יב, ה
כי הולך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הספדים

שבת קנב: א (קהלת יב, ה) כי הולך האדם אל בית עולמו א"ר יצחק מלמד שכל צדיק
וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר
כשהן נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו
מדור לפי כבודו

<> מנין שדברים שאדם עושה בילדותו, משחירים פניו לעת
זקנתו?

<> מנין שדברים שאדם עושה בילדותו, משחירים פניו לעת זקנתו?

קהלת יא, י וְהָסַר פֶּעַס מִלִּבּוֹ וְהֶעֱבַר רָעָה מִבְּשָׂרָהּ כִּי הֵיְלֵדוֹת וְהִשְׁחָרוֹת הַבָּל

שבת קנב:א מאי דכתיב (קהלת יא, י) כי הילדות והשחרות הבל דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו

<> מנין שקשה רימה למת כמחט בבשר החי?

<> מנין שקשה רימה למת כמחט בבשר החי?

איוב יד, כב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל

שבת קנב:א ואמר רבי יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנאמר (איוב יד, כב) אך בשרו עליו יכאב

<> מנין שנפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה?

<> מנין שנפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה?

בראשית נ, י וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֶן הָאֵטוּד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אָבֶל שִׁבְעַת יָמִים

איוב יד, כב אך בָּשְׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תִּאָּבֵל

שבת קנב:א אמר רב חסדא נפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה שנא' ונפשו עליו תאבל וכתיב (בראשית נ, י) ויעש לאביו אבל שבעת ימים גזירה שוה

<> "ונפשו עליו תאבל" - אצל יעקב כתוב שעשו לו מספד שבעה ימים ומג"ש לומדים שגם המת מתאבל על עצמו שבעה ימים.

<> כל שאומרים בפני המת יודע (שומע) עד שיסתם הגולל
או עד שיתעכל הבשר, שנאמר...

<> כל שאומרים בפני המת יודע (שומע) עד שיסתם הגולל או עד שיתעכל הבשר, שנאמר ...

איוב יד, כב אַךְ בָּשְׂרוּ עָלָיו יְכָאֵב וְנִפְּשׁוּ עָלָיו תְּאָבֵל
קהלת יב, ז וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרָיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה

שבת קנ"ב: א"ר אבהו כל שאומרים בפני המת יודע עד שיסתם הגולל פליגי בה רבי חייא ור"ש ברבי חד אמר עד שיסתם הגולל וחד אמר עד שיתעכל הבשר מאן דאמר עד שיתעכל הבשר דכתיב ([איוב יד, כב](#)) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל מאן דאמר עד שיסתם הגולל דכתיב ([קהלת יב, ז](#)) וישוב העפר על הארץ כשהיה

<> 'עד שיסתם הגולל' - שהנשמה שבה אל הבורא אחר שנסתם הגולל ולכן כבר אינו שומע מה שאומרים בפניו. 'עד שיתעכל הבשר' - שעד אז עדיין מרגיש ושומע.

<> הקב"ה נתן לך את הנשמה בטהרה, אף אתה השב לו
בטהרה, שנאמר...

<> הקב"ה נתן לך את הנשמה בטהרה, אף אתה השב לו בטהרה, שנאמר...

קהלת יב, ז ויֵשֶׁב הָעֶפְרָיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה

שבת קנב:ב (קהלת יב, ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה תנה לו כמו שנתנה לך בטהרה אף אתה בטהרה

<> הקב"ה על גופן של צדיקים אומר...

<> הקב"ה על גופן של צדיקים אומר...

ישעיהו נז, ב יבוא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו

שבת קנב:ב אף הקב"ה על גופן של צדיקים אומר (**ישעיהו נז, ב**) יבא שלום ינוחו על משכבותם

<> הקב"ה על נשמתן של צדיקים אומר...

<> הקב"ה על נשמתן של צדיקים אומר...

שמואל א כה, ויקם אדם לרדפו ולבקש את נפשו והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את יי אלהיך ואת נפש איביך קלענה בתוך כף הקלע

שבת קנב:ב ועל נשמתן הוא אומר (שמואל א כה, כט) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים

<> "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים" - חיי הנצח.

<> הקב"ה על גופן של רשעים אומר...

<> הקב"ה על גופן של רשעים אומר...

ישעיהו מח, כב אין שלום אָמַר יי לְרָשָׁעִים

שבת קנב:ב על גופן של רשעים הוא אומר ([ישעיהו מח, כב](#)) אין שלום אמר ה' לרשעים

<> שלא תהיה להם שלוה בקבר.

<> הקב"ה על נשמתן של רשעים אומר...

<> הקב"ה על נשמתן של רשעים אומר...

שמואל א כה, ויקם אדם לרדפו ולבקש את נפשו והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים
כט את יי אלהיך ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע

שבת קנב:ב ועל נשמתן הוא אומר (שמואל א כה, כט) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך
כף הקלע

<> "ואת נפש אויביך יקלענה" - ייסורים בגהינום.

<> אפילו צדיקים נרקבים ונעשים עפר, שנאמר...

<> אפילו צדיקים נרקבים ונעשים עפר, שנאמר...

קהלת יב, ז וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה

שבת קנב:ב עתידים צדיקים דהוו עפרא דכתיב ([קהלת יב, ז](#)) וישוב העפר על הארץ כשהיה

<> כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים, שנאמר...

משלי יד, ל חיי בשרים לב מרפא ורקב עצמות קנאה

שבת קנב:ב דכתיב (משלי יד, ל) ורקב עצמות קנאה כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים

<> שוב יום אחד לפני מיתתך, שנאמר...

<> שוב יום אחד לפני מיתתך, שנאמר...

קהלת ט, ח **בְּכֹל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֵאשְׁךָ אֶל יַחְסָר**

שבת קנג:א שוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו ([קהלת ט, ח](#)) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר

<> "בגדך לבנים" - סימן לתשובה, שתשוב בתשובה כמו "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו".

<> בכל התורה כולה חייב אדם חטאת רק על לאו שיש בו מעשה, שנאמר...</p></div>

<> בכל התורה כולה חייב אדם חטאת רק על לאו שיש בו מעשה, שנאמר...

במדבר טו, כט **הָאֲזָרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם תֹּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּשִׁגְגָה**
במדבר טו, ל **וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רְמָה מִן הָאֲזָרַח וּמִן הַגֵּר אֵת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּה**

שבת קנג:ב מה הוא בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אף בהמתו נמי בשוגג
חייב חטאת במזיד חייב סקילה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא **היקש**
דכתיב **(במדבר טו, כט)** תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר
תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לע"ז מה ע"ז דעביד מעשה
בגופיה ה"נ עד דעביד מעשה בגופיה

<> כל מצוות לא תעשה הוקשו לעבודה זרה, (כיון שעבר על "אנוכי האלוקיך" ו"לא יהיה לך" ששניהם נאמרו מפי הגבורה" כאילו עבר על כל התורה כולה) מה עבודה זרה אינו חייב עד שיעשה מעשה בגופו, כך כל מצוות לא תעשה אינו חייב אלא על לאו שיש בו מעשה.

<> יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה
אכילתו במעיו ג' ימים, שנאמר...

<> יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים, שנאמר...

משלי כט, ז יִדַע צְדִיק דִּין דְּלִים רָשָׁע לֹא יָבִין דַּעַת

שבת קנה:ב דרש רבי יונה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב ([משלי כט, ז](#)) יודע צדיק דין דלים יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים

<> לפי רבי יוחנן, אין מזל לישראל, שנאמר...

<> לפי רבי יוחנן, אין מזל לישראל, שנאמר...

ירמיהו י', ב כה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי דָרֶךְ הַגּוֹיִם אֶל תִּלְמְדוּ וּמֵאֲתוֹת הַשָּׁמַיִם אֶל תִּחְתּוּ כִּי יִחְתּוּ הַגּוֹיִם מִהֶמָּה

שבת קנו:א רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מניין שאין מזל לישראל שנאמר ([ירמיהו י', ב](#)) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה הם יחתו ולא ישראל

<> 'אין מזל לישראל' - ישראל מעל המזל. "יחתו" - ייראו, יפחדו. אין לישראל לפחד ממה שנראה במזל כי ישראל יכול לשנות את מזלו על ידי תפילה.

<> לפי רב, אין מזל לישראל, שנאמר...

<> לפי רב, אין מזל לישראל, שנאמר...

בראשית טו, ה וַיּוֹצֵא אֶת־הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ
בראשית טו, ג וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זֶרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי
בראשית טו, ד וְהִנֵּה דָבָר יְיָ אֱלֹהֵי לְאֹמְרֵי לֹא יִרְשָׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִרְשָׁךָ

שבת קנו:א ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר (בראשית טו, ה) ויוצא אותו החוצה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע (בראשית טו, ג) בן ביתי יורש אותי אמר לו לאו (בראשית טו, ד) כי אם אשר יצא ממעיך אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל

<> 'איצטגנינות'- מזלות .

<> מנין שצדקה תציל לא רק ממיתה משונה, אלא גם
ממיתה עצמה?

<> מנין שצדקה תציל לא רק ממיתה משונה, אלא גם ממיתה עצמה?

משלי י, ב לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממוֹת

שבת קנו:ב (משלי י, ב) וצדקה תציל ממוֹת ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה

מקורות הש"ס
מסכת עירובין

COPYRIGHT © 2020

כל הזכויות שמורות למחבר
Shmuel Zvuloni

All Rights Reserved

No part of this book may be reproduced, transmitted, copied or translated in any paper or digital media.

היות והושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבין לאומיות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, תרגום בנייר ובשום אמצעי דיגיטלי.

<> מנין שמקדש נקרא גם משכן ומשכן נקרא גם מקדש?

<> מנין שמקדש נקרא גם משכן ומשכן נקרא גם מקדש?

וַיִּקְרָא כו, יא וַנְתַתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם
במדבר י, כא וַנְסַעו הַקְּהָתִים נוֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בָּאָם

עירובין ב:א והא כי כתיב ההיא במשכן כתיב אלא אשכחן מקדש דאיקרי משכן
ומשכן דאיקרי מקדש בשלמא מקדש דאיקרי משכן דכתיב (ויקרא כו, ד)
ונתתי (את) משכני בתוכם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא
מדכתיב (במדבר י, כא) ונשאו הקהתים נושאי המקדש והקימו את
המשכן עד בואם

<> לכן דינים שנאמרו במשכן אמורים גם במקדש.

<> לפי רבה, גובה הסוכה אסור שיעבור עשרים אמה,
שנאמר...

<> לפי רבה, גובה הסוכה אסור שיעבור עשרים אמה, שנאמר...

ויקרא כג, מג לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם

עירובין ג:א ורב נחמן בר יצחק הניחא אי לא סבירא ליה הא דרבה אלא אי סבירא ליה הא דרבה דאמר רבה כתיב (**ויקרא כג, מג**) למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי עד עשרים אמה אדם יודע שדר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע משום דלא שלטא ביה עינא

<> "למען ידעו דורותיכם" - מעל עשרים אמה אין אדם יודע (מרגיש) שיושב בסוכה.

<> מנין ששיעורין מדאורייתא?

<> מנין ששיעורין מדאורייתא?

דברים ה, ח אָרֶץ חֹטָה וְשַׁעֲרָהּ וְגִפֶּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אָרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ

עירובין ד:א אמר ר' חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב ([דברים ה, ח](#)) ארץ חטה ושעורה וגו' ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לכדתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס

<> 'פרס' - מלשון פרוסה שיעורהו חכמים בחצי כיכר האמור בעירוב שצריך למזון שתי סעודות. 'בכדי אכילת פרס' - הזמן שלוקח לאכול פרוסה זו.

<> מנין ששיעור כזית, כגרוגרת וככותבת מהתורה?

<> מנין ששיעור כזית, כגרוגרת וככותבת מהתורה?

דברים ח, ח אָרֶץ חֲטָה וְשִׁעֲרָה וְגִפֶּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ

עירובין ד:ב תאנה כגרוגרת להוצאת שבת רמון כדתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים ([דברים ח, ח](#)) ארץ זית שמן (ודבש) ארץ שכל שיעוריה כזיתים

<> שיעור תאנה - כגרוגרת להוצאה בשבת. שיעור כזית - למאכלות אסורות. שיעור תמרים - ככותבת לחיוב כרת ביום הכיפורים.

<> מנין שחציצה מהתורה?

<> מנין שחציצה מהתורה?

ויקרא טו, טז וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכֵבֶת זֶרַע וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב

עירובין ד:ב ואסמכינהו רבנן אקראי חציצין דאורייתא נינהו דכתיב (**ויקרא טו, טז**)
ורחץ את כל בשרו (במים) שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים

<> העושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל, עליו
הכתוב אומר...

<> העושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל, עליו הכתוב אומר...

קהלת ב, יד הַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בְּחִשְׁךְ הוֹלֵךְ וַיִּדְעֵתִי גַם אֲנִי שֶׁמִּקְרָה אֶחָד יִקְרָה אֶת כָּלָם

עירובין ו:ב והא תניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה כדברי בית הלל עושה מקולי ב"ש ומקולי ב"ה רשע מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר (**קהלת ב, יד**) הכסיל בחשך הולך

<> שצריך לנהוג תמיד או לפי בית שמאי או לפי בית הלל וכל זה לפני שיצאה בת קול והכריזה שבכל המחלוקות הלכה כבית הלל.

<> מנין שמגילת סוטה צריכה שתיכתב בכתב שיכול
למחות?

<> מנין שמגילת סוטה צריכה שתיכתב בכתב שיכול למחות?

במדבר ה, כג וְכָתַב אֶת הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַפֶּהַן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים

עירובין יג:א אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו והלא אמרה תורה (**במדבר ה, כג**) וכתב (**במדבר ה, כג**) ומחה כתב שיכול למחות

<> "ומחה" - כתב שיכול למחוק.

<> מנין שגט צריך שיהיה כתוב לשמה (לשם האשה)?

<> מנין שגט צריך שיהיה כתוב לשמה (לשם האשה)?

דברים כד, א **כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבִעֲלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מֵצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ**

עירובין יג:ב ונמלך ומצאו בן עירו ואמר שמך כשמי ושם אשתך כשם אשתי פסול לגרש בו הכי השתא התם (**דברים כד, א**) וכתב לה כתיב בעינן כתיבה לשמה הכא ועשה לה כתיב בעינן עשייה לשמה

<> "וכתב לה" - לשמה.

<> עדיף לשבת למול הרב, משום שנאמר...

<> עדיף לשבת למול הרב, משום שנאמר...

ישעיהו ל, כ וַנִּתֵּן לְכֶם יְיָ לֶחֶם צָר וַיְמִיט לְחֶץ וְלֹא יִפְגַּף עוֹד מוֹרֵיךְ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךְ

עירובין יג:ב אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב ([ישעיהו ל, כ](#)) והיו עיניך רואות את מוריך

<> מנין ששרץ שאינו ממית ואינו מרבה טומאה יש לומר
שהוא טהור?

<> מנין ששרץ שאינו ממית ואינו מרבה טומאה יש לומר שהוא טהור?

עירובין יג:ב תנא תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים אמר רבינא אני אדון ואטהרנו ומה נחש שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאין ממית ומרבה טומאה לא כ"ש קל וחומר

<> נחש ממית ומרבה טומאת מת וטומאת נבילה (את מי שממית), הוא עצמו אינו טמא במותו, שרץ שאינו ממית ואינו מרבה טומאה - ואינו משמונת השרצים הטמאים שמנתה התורה (חולד והעכבר למיניהו והצב והאנקה והכח והלטאה והחומט והתנשמת) ק"ו שלא יהיה טמא במותו.

<> מנין שמקוה טהרה צריך שיהיו בו ארבעים סאה?

<> מנין שמקוה טהרה צריך שיהיו בו ארבעים סאה?

ויקרא טו, טז וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכֵבֶת זֶרַע וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב

עירובין יד:א רבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה מכדי מקוה כמה הוי ארבעים סאה כדתניא ([ויקרא טו, טז](#)) ורחץ את בשרו במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה

<> אמה אורך על אמה רוחב בגובה 3 אמות - שיערו חכמים בארבעים סאה.

<> מנין לפי רבי יוסי הגלילי, שכל דבר שיש בו רוח חיים,
אין כותבין עליו גיטי נשים?

<> מנין לפי רבי יוסי הגלילי, שכל דבר שיש בו רוח חיים, אין כותבין עליו גיטי נשים?

דברים כד, א **כ** פי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו

עירובין טו:ב ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי לא פסין לביראות ולא גולל לקבר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי דתניא (**דברים כד, א**) ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל (**דברים כד, א**) וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל

<> מנין שיש הוה אמינא לומר שגירושין בכסף?

<> מנין שיש הוה אמינא לומר שגירושין בכסף?

דברים כד, ב וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר

עירובין טו:ב בספר כתיב לספירות דברים בעלמא הוא דאתא ורבנן האי וכתב לה מאי דרשי ביה ההוא מבעי ליה בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף היקש סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל

<> "ויצאה" - גירושין, "והיתה" - קידושין, הייתי חושב שבגלל ההיקש גם גרושין בכסף כמו קידושין, קמ"ל שלא, גירושין בגט שנאמר "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה".

<> מנין ששני פרצופים היו לו לאדם הראשון?

<> מנין ששני פרצופים היו לו לאדם הראשון?

תהלים קלט, ה אָחֹר וְקִדְמָה צִרְתָּנִי וְתִשָּׁת עָלַי כַּפָּה

עירובין יח:א א"ר ירמיה בן אלעזר דיו פרצוף פנים היה לו לאדם הראשון שנאמר
(תהלים קלט, ה) אָחֹר וְקִדְמָה צִרְתָּנִי

<> רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, שנאמר...

<> רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, שנאמר...

בראשית ב, כב וַיְבָרֵךְ יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם

עירובין יח:א (**בראשית ב, כב**) ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למ"ד פרצוף היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למ"ד זנב מאי אחור וקדם צרתני כדר' אמי דא"ר אמי אחור למעשה בראשית וקדם לפורענות

<> לפי רבי שמעון בן פזי, אדם אומר כל חייו, אוי לי מיצרי,
אוי לי מיוצרי, שנאמר...

<> לפי רבי שמעון בן פזי, אדם אומר כל חייו, אוי לי מיצרי, אוי לי מיוצרי, שנאמר...

בראשית ב, ז וַיִּצְרֵם יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה וַיִּפְחֵם בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה

עירובין יח:א (**בראשית ב, ז**) וייצר תרין יודין אלא למ"ד זנב מאי וייצר כדר"ש בן פזי דא"ר שמעון בן פזי אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי

<> 'אוי לי מיצרי' - אם שומע לעצת יוצרו, כי יצר הרע מצער אותו, 'אוי לי מיוצרי' - אם שומע לעצת היצר, כי ה' יעניש אותו.

<> למאן דאמר פרצוף, היינו דכתיב...

<> למאן דאמר פרצוף, היינו דכתיב...

בראשית ה, ב זָכַר וּנְקָבָה בְּרֵאשִׁית וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרֵאשִׁית

עירובין יח:א למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב (**בראשית ה, ב**) זכר ונקבה בראם אלא
למאן דאמר זנב מאי זכר ונקבה בראם

<> בתחילה עלתה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא
אלא אחד, שנאמר...

<> בתחילה עלתה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד, שנאמר...

בראשית א, כז וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֶת־אֱתָם
אֶת־אֱתָם

עירובין יח:א לכדר' אבהו דר' אבהו רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתוב **(בראשית א, כז)** כי בצלם אלהים ברא אותנו בתחלה עלתה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד

<> "ברא אותנו" - משמע ברא רק את האדם, ומה שכתוב "זכר ונקבה בראם" זה מה שעלתה במחשבה בתחילה.

<> המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל
שיסתכל בה, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר...

<> המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר...

משלי יא, כא יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט

עירובין יח:ב תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם

<> מנין שמנוח, עם הארץ היה?

<> מנין שמנוח, עם הארץ היה?

שופטים יג, יא וַיִּקְרָא מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֵא אֶל הָאִשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִשׁ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֲנִי

עירובין יח:ב אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה שנאמר (שופטים יג, יא) ויקם וילך מנוח אחרי אשתו

<> שהברייתא אומרת "לא ילך אדם אחרי אשה ואפילו היא אשתו".

<> אלקנה הלך אחרי אשתו וכן אלישע הלך אחרי
השונמית, שנאמר...

<> אלקנה הלך אחרי אשתו וכן אלישע הלך אחרי השונמית, שנאמר...

שמואל א ב, יא וילך אלקנה הרמתה על ביתו והנער היה משרת את יי את פני עלי הפהן
מלכים ב ד, ל ותאמר אם הנער חי יי וחי נפשך אם אעזבך ויקם וילך אחריה

עירובין יח:ב וילך אלקנה אחרי אשתו הכי נמי וגבי אלישע דכתיב (מלכים ב ד, ל)
ויקם וילך אחריה הכי נמי אלא אחרי דבריה ועצתה הכא נמי אחרי
דבריה ועצתה

<> "הרמתה על ביתו" - אחרי אשתו וכן אלישע הלך אחרי האשה השונמית ומסבירה
הגמרא שהלכו אחרי עצתן ולא אחריהן ממש.

<> אצל רבקה נאמר שהלכו אחרי האיש, שנאמר...

<> אצל רבקה נאמר שהלכו אחרי האיש, שנאמר...

בראשית כד, סא וַתִּקַּם רִבְקָה וַנְעֻרְתֶּיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל הַגַּמְלִים וַתִּלְכְּנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רִבְקָה וַיֵּלֶךְ

עירובין יח:ב ולמאי דאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה אפילו בי רב נמי לא קרא דכתיב (**בראשית כד, סא**) ותקם רבקה ונעורתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ולא לפני האיש

<> כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין
ושידין ולילין, שנאמר...

<> כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין, שנאמר...

בראשית ה, ג וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיֻּלְדוּ בְדַמּוֹתָיו כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת

עירובין יח:ב ואמר ר' ירמיה בן אלעזר כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין שנאמר (**בראשית ה, ג**) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו מכלל דעד האידנא לאו כצלמו אוליד

<> 'רוחין ושידין ולילין' - לא בצלם אדם.

<> מנין שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו?
בפניו?

<> מנין שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו?

בראשית ז, א וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ בֹּא אִתָּהּ וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתְּבֵה כִּי אֶתְּךָ רְאִיתִי צָדִיק לְפָנַי
בְּדוֹר הַזֶּה

בראשית ו, ט אֱלֹהִים תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צָדִיק תְּמִים הָיָה בְּדוֹרְתּוֹ אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהַלֵּךְ נֹחַ

עירובין יח:ב ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו
שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב (**בראשית ז, א**) כי אותך ראיתי
צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב (**בראשית ו, ט**) נח איש
צדיק תמים היה בדורותיו

<> שלא בפניו הוסיף המקרא "תמים" וזה כל שבחו.

<> אמרה יונה לפני הקב"ה, רבשי"ע יהיו מזונותי מרורין
כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר

<> אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם, שנאמר...

בראשית ת, יא וַתָּבֵא אֱלֹהֵי הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב וְהִנֵּה עָלָה זֵית טָרֶף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ
משלי ל, ח שָׁוֵא וּדְבַר כָּזָב הֲרַחֵק מִמֶּנִּי רֹאשׁ וְעֲשֵׂר אֶל תִּתֶּן לִי הַטְּרִיפְנֵי לֶחֶם חֲקִי

עירובין יח:ב וא"ר ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב (**בראשית ת, יא**) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתוב התם (**משלי ל, ח**) הטרטיפני לחם חוקי

גזירה שוה

<> "הטרטיפני" - בפסוק השני הכוונה לאוכל ומג"ש לומדים שגם בפסוק הראשון.

<> מנין שכל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה, שוב אינו נחרב?
נחרב?

<> מנין שכל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה, שוב אינו נחרב?

איוב לה, י ולא אָמַר אֵיה אֱלֹהִים עֲשֵׂי נִתַּן זְמִירוֹת בְּלַיְלָה

עירובין יח:ב וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר ([איוב לה, י](#)) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה

<> אם ילמד בלילה לא יגיע למצב שיאמר איה ה'.

<> נתקלה בבל נתקלו שכיניה, נתקלה שומרון נתברכו
שכיניה, שנאמר...

<> נתקללה בבל נתקללו שכיניה, נתקללה שומרון נתברכו שכיניה, שנאמר...

ישעיהו יד, כג וְשִׁמְתִּיהָ לְמֹרֶשׁ קִפּוּד וְאֶגְמִי מִיָּם וְטֹאטְאֵתֶיהָ בְּמִטְאָטְא הַשְּׂמֵד נָאֵם יי
צְבָאוֹת

מיכה א, ו וְשִׁמְתִּי שְׁמֹרֹן לְעֵי הַשְּׂדֵה לְמִטְעֵי כָרֶם וְהִגַּרְתִּי לְגֵי אַבְנֵיהָ וִיסְדִּיהָ אֶגְלָה

עירובין יח:ב ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שכיניה דכתיב [\(ישעיהו יד, כג\)](#) ושמתי למורש קיפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב [\(מיכה א, ו\)](#) ושמתי שומרון לעי השדה

<> "ושמתי למורש קיפוד" - שבבל תהפך למאורה של קיפודים ושומרון למטעי כרם.

<> מנין שמיום שחרב בית המקדש, דיו לעולם שישתמש
בשתי אותיות?

<> מנין שמיום שחרב בית המקדש, דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות?

תהלים קנ, ו כל הנשמה תהלל יה הללו יה

עירובין יח:ב אמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר ([תהלים קנ, ו](#)) כל הנשמה תהלל יה הללויה

<> "י-ה" - במקום השם המלא של ה'.

<> מדת הקב"ה, אדם מתחייב הריגה למקום שותק,
שנאמר...

<> מדת הקב"ה, אדם מתחייב הריגה למקום שותק, שנאמר...

תהלים סה, ב **לך דמיה תהלה אלהים בציון ולך ישלם נדר**

עירובין יט:א שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק שנאמר (**תהלים סה, ב**) לך דומיה תהלה

<> "לך דומיה תהילה" - שתיקה, כמו "וידום אהרון" אחרי שמתו שני בניו.

<> ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן, שנאמר...

<> ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן, שנאמר...

תהלים סה, ב לך דמיה תהלה אלהים בציון ולך ישלם נדר

עירובין יט:א ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן שנאמר (**תהלים סה, ב**) ולך ישולם נדר

<> "נדר" - להביא קורבן.

<> אלה שמצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו רבונו
של עולם, יפה דנת, יפה זכית, יפה חייבת ויפה תקנת,

<> אלה שמצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו רבונו של עולם, יפה דנת, יפה זכית, יפה חייבת ויפה תקנת, עליהם הכתוב אומר...

תהלים פד, ז עֲבָרִי בְעֵמֶק הַבְּכָא מֵעֵין יִשִׁיתוּהוּ גַם בְּרֻכּוֹת יַעֲטָה מוֹרָה

עירובין יט:א דא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב **(תהלים פד, ז)** עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה עוברי אלו בני אדם שעוברין על רצונו של הקב"ה עמק שמעמיקין להם גיהנם הבכא שבוכין ומורידין דמעות כמעין של שיתין גם ברכות יעטה מורה שמצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו רבונו של עולם יפה דנת יפה זכית יפה חייבת ויפה תקנת

<> "גם ברכות יעטה מורה" - שמצדיקין את הדין ומעטים ברכות על הקב"ה שכן ייסורים מזככים את נשמתם ומביאים אותם לחיי עולם.

<> מנין שרשעים, אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין
בתשובה?

<> מנין שרשעים, אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה?

ישעיהו סו, כד וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בֵּי כִי תוֹלְעֵתָם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר

עירובין יט:א גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים איני והאמר רבי שמעון בן לקיש רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר (**ישעיהו סו, כד**) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם

<> "ואשם לא תכבה" - אש גיהנום.

<> מנין שפושעי ישראל, אין אור גיהנם שולטת בהן?

<> מנין שפושעי ישראל, אין אור גיהנם שולטת בהן?

שיר השירים ו, ז כפּלח הרמון רקתך מבעד לצמתך

עירובין יט:א פושעי ישראל אין אור גיהנם שולטת בהן ק"ו ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב עמד כמה שנים ולא שלטה בו האור פושעי ישראל שמליאין מצות כרמון שנאמר ([שיר השירים ו, ז](#)) כפּלח הרמון רקתך ואמר ר"ש בן לקיש אל תיקרי רקתך אלא ריקתיך שאפי' ריקנין שבך מליאין מצות כרמון

קל וחומר

<> 'אור גהיננס' - (בקובוץ) אש גהיננס.

<> שלשה פתחים יש לגיהנם, אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים, שנאמר...

<> שלשה פתחים יש לגיהנם, אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים, שנאמר...

במדבר טז, לג וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱל

יונה ב, ג וַיֵּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֵל יְיָ וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׂאוֹל שׁוֹעֵתִי שְׂמַעַתְךָ קוֹלִי יִשְׁעִיהוּ לֹא, ט וְסָלְעוּ מִמְּגוֹר יַעֲבוֹר וַחֲתוּ מִנֶּס שְׁרִיּוֹ נָאִם יְיָ אֲשֶׁר אֹר לֹ בְצִיּוֹן וַתִּנּוֹר לֹ בִירוּשָׁלַם

עירובין יט:א שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב ([במדבר טז, לג](#)) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב ([יונה ב, ג](#)) מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים דכתיב ([ישעיהו לא, ט](#)) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים

<> פסוק ראשון במדבר, פסוק שני בים, פסוק שלישי בירושלים.

<> ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן, שאול דכתיב...

<> ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן, שאול דכתיב...

ויאמר קראתי מצרה לי אל יי ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי [יונה ב, ג](#)

עירובין יט:א א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית שאול דכתיב ([יונה ב, ג](#)) מבטן שאול שועתי שמעת קולי

מסכת עירובין

מבואי התלמוד

<> אבדון, דכתיב...

<> אבדון, דכתיב...

תהלים פח, יב היספר בקבר חסדך אמונתך באבדון

עירובין יט:א אבדון דכתיב (תהלים פח, יב) היסופר בקבר חסדך אמונתך באבדון

מסכת עירובין

מבואי התלמוד

<> באר שחת, דכתיב...

<> באר שחת, דכתיב...

תהלים טז, י' כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת

עירובין יט:א באר שחת דכתיב ([תהלים טז, י'](#)) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת

<> ובור שאון מטיט היון, שנאמר...

<> ובור שאון מטיט היום, שנאמר...

תהלים מ, ג ויעלני מבור שאון מטיט היום ויקם על סלע רגלי פונן אשרי

עירובין יט:א ובור שאון וטיט היום דכתיב (תהלים מ, ג) ויעלני מבור שאון מטיט היום

מסכת עירובין

מבואי התלמוד

<> וצלמות, דכתיב...

<> וצלמות, דכתיב...

תהלים קז, י' יְשִׁבֵי חֶשֶׁךְ וְצִלְמוֹת אֶסִירֵי עֵינַי וּבְרִזָּל

עירובין יט:א וצלמות דכתיב ([תהלים קז, י'](#)) יושבי חשך וצלמות

<> דבר זה אמרו דוד ולא פירשו...

<> דבר זה אמרו דוד ולא פירשו...

תהלים קיט, צו **לְכָל תַּכְלָה רְאִיתִי קֶץ רְחֹבָה מְצוֹתְךָ מְאֹד**

עירובין כא:א אמר רב חסדא דריש מרי בר מר מאי דכתיב **(תהלים קיט, צו)** לכל תכלה ראייתי קץ רחבה מצותך מאד דבר זה אמרו דוד ולא פירשו

<> "לכל תכלה ראייתי קץ" - לכל דבר יש סוף, "רחבה מצותך" - זו התורה.

<> פסוק זה אמרו איוב ולא פירשו...

<> פסוק זה אמרו איוב ולא פירשו...

איוב יא, ט אַרְכָּה מְאֹרֶץ מְדָה וּרְחֹבָה מִנֵּי יָם

עירובין כא:א אמרו איוב ולא פירשו דכתיב (איוב יא, ט) ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים

<> "ארוכה מארץ מדה"- התורה.

<> פסוק זה אמרו יחזקאל ולא פירשו...

<> פסוק זה אמרו יחזקאל ולא פירשו...

יחזקאל ב, י וַיִּפְרֹשׂ אֹתָהּ לְפָנַי וְהִיא כְּתוּבָה פָּנִים וְאַחֹר וְכָתוּב אֵלֶיהָ קִנִּים וְהָגָה וְהִיא
יחזקאל לב, טז קִינָה הִיא וְקוֹנְנוֹתָ בְּנוֹת הַגּוֹיִם תִּקְוֶנָה אֹתָהּ עַל מִצְרִים וְעַל כָּל הַמוֹנָה
תִּקְוֶנָה אֹתָהּ נְאֻם יְיָ

עירובין כא:א אמרו יחזקאל ולא פירשו דכתיב (**יחזקאל ב, י**) ויפרש אותה לפני והיא
כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והגה והי קינים זו פורענותן של
צדיקים בעולם הזה וכן הוא אומר (**יחזקאל לב, טז**) קינה היא וקוננוה
והגה זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא

<> "ויפרוש אותה" - תורה שבעל פה.

<> בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ובנות ישראל
שמגידות פתחיהן לבעליהן, עליהן נאמר...

<> בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ובנות ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן, עליהן נאמר...

שיר השירים ז, הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים דודי צפנתי יד

עירובין כא:ב דרש רבא מאי דכתיב (שיר השירים ז, יד) הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ועל פתחינו כל מגדים אלו בנות ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן

<> "ועל פתחינו כל מגדים" - שומרות את הבתולים לבעליהן.

<> שלמה אמר על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים
משל, שנאמר...

<> שלמה אמר על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל, שנאמר...

מלכים א ה, יב וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלֶּף

עירובין כא:ב דכתיב (**מלכים א ה, יב**) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים

<> מנין שיש שכר למצוות לעתיד לבא?

<> מנין שיש שכר למצוות לעתיד לבא?

דברים ז, יא וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם
לְעִשׂוֹתָם

עירובין כב:א (**דברים ז, יא**) אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר
לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם

<> "היום לעשותם" - 'למחר לקבל שכרם' - בעולם הבא.

<> מנין שהי ארך אפים גם לצדיקים וגם לרשעים?

<> מנין שה' ארך אפים גם לצדיקים וגם לרשעים?

שמות לד, ו ויעבר יי על פניו ויקרא יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת

עירובין כב:א (שמות לד, ו) ארך אפים ארך אף מבעי ליה אלא ארך אפים לצדיקים ארך אפים לרשעים

<> "ארך אפים" - ולא ארך אף, אלא ארך אפים, לצדיקים ולרשעים.

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה?
גדולה?

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה?

במדבר יח, כו וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבַּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְעֵשֶׂר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתֶם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְיָ מֵעֵשֶׂר מִן
הַמְעֵשֶׂר

עירובין לא:ב אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה
שנאמר (**במדבר יח, כו**) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר
מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן
המעשר

<> 'שהקדימו בשיבולים' - שלקח מעשר ראשון לפני תרומה גדולה כשהגרעינים עדיין
היו בשיבולים. 'תרומה גדולה' - שמגיעה לכהן.

<> חול מדין לשבת וחול מדין ליו"ט ואין יו"ט מדין לשבת
ואין שבת מדינה ליום טוב, שנאמר...

<> חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב, שנאמר ...

שמות טז, ה **וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיָאוּ וְהָיָה מִשְׁנָה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם**

עירובין לח:ב והא איתמר שבת ויו"ט רב אמר נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה התם משום הכנה דתניא ([שמות טז, ה](#)) והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב

<> "והכינו..." - יום שישי שהוא חול מכין לשבת וכן חול מכין ליום טוב.

<> לפי רבי חנינא, רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יכנס, שנאמר...

<> לפי רבי חנינא, רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יכנס, שנאמר...

ישעיהו נח, יג **אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יי מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר**

עירובין נב:ב א"ר חנינא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יכנס דכתיב ([ישעיהו נח, יג](#)) אם תשיב משבת רגלך רגלך כתיב והתניא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום יכנס הא מני אחרים היא דתניא אחרים אומרים למקום שרובו הוא נזקר

<> ארבע זוגות היו בה אדם וחיה, אברהם ושרה, יצחק
ורבקה, יעקב ולאה, שנאמר...

<> ארבע זוגות היו בה אדם וחיה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה, שנאמר...

בראשית לה, כז וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מִמְרַא קְרִית הָאֲרֻבַּע הוּא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק

עירובין נג:א אלא למאן דאמר שני בתים זה לפניו מזה מאי מכפלה שכפולה בזוגות **(בראשית לה, כז)** ממרא קרית ארבע א"ר יצחק קרית הארבע זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה

<> מי הפיל את אברהם אבינו בתוך כבשן האש?

<> מי הפיל את אברהם אבינו בתוך כבשן האש?

בראשית יד, א וַיְהִי בִימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שֹׁנַעַר אֲרִיֹךְ מֶלֶךְ אֶלְסָר כְּדָרְלֶעֶמֶר מֶלֶךְ עֵילָם
וַתִּדְעַל מֶלֶךְ גּוֹיִם

עירובין נג:א (**בראשית יד, א**) ויהי בימי אמרפל רב ושמואל חד אמר נמרוד שמו ולמה
נקרא שמו אמרפל שאמר והפיל לאברהם אבינו בתוך כבשן האש וחד
אמר אמרפל שמו ולמה נקרא שמו נמרוד שהמריד את כל העולם כולו
עליו במלכותו

<> רב ושמואל, חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו
גזירותיו, דכתיב...

<> רב ושמואל, חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו, דכתיב...

שמות א, ח ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף

עירובין נג: א (שמות א, ח) ויקם מלך חדש על מצרים רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו

<> על דוד שהיה מפרש ומדקדק בטעמו של דבר, נאמר...

<> על דוד שהיה מפרש ומדקדק בטעמו של דבר, נאמר...

תהלים קיט, עד **יִרְאֵיךְ יִרְאוּנִי וְיִשְׁמְחוּ כִּי לְדַבְרְךָ יִחְלְתִי**

עירובין נג:א אמר בני יהודה דגלו מסכתא נתקיימה תורתן בידם בני גליל דלא גלו מסכתא לא נתקיימה תורתן בידם דוד גלי מסכתא שאול לא גלי מסכתא דוד דגלי מסכתא כתיב ביה (**תהלים קיט, עד**) יראיך יראוני וישמחו

<> "יראיך יראוני וישמחו" - אוסר את האסור ומתיר את המותר.

<> על שאול, שלא היה מפרש ומדקדק בטעמו של דבר,
נאמר...

<> על שאול, שלא היה מפרש ומדקדק בטעמו של דבר, נאמר...

שמואל א יד, מז וְשָׂאוֹל לְכַד הַמְּלוּכָה עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב בְּכָל אֵיבָיו בְּמוֹאָב וּבְבְנֵי עַמּוֹן וּבְאֲדוֹם וּבְמִלְכֵי צוּבָה וּבְפְלִשְׁתִּים וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ

עירובין נג:א שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (שמואל א יד, מז) אל כל אשר יפנה ירשיע

<> "ובכל אשר יפנה ירשיע" - ששאל לא היה זוכה להורות כהלכה.

<> מנין שהקב"ה מחל לשאול על אותו עון?

<> מנין שהקב"ה מחל לשאול על אותו עון?

שמואל א כח, וַיִּתֵּן יְיָ גַם אֶת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ בְּיַד פְּלִשְׁתִּים וּמָחָר אָתָּה וּבְנִיךָ עִמִּי גַם אֶת מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל יִתֵּן יְיָ בְּיַד פְּלִשְׁתִּים יט

עירובין נגב ואמר ר' יוחנן מניין שמחל לו הקב"ה על אותו עון שנאמר ([שמואל א](#) [כח, יט](#)) מחר אתה ובניך עמי עמי במחיצתי

<> 'על אותו עון' - שהרג את עיר הכהנים, 'במחיצתי' - בעולם הבא, במחיצתו של שמואל הנביא בגן עדן, מכאן שמחל לו הקב"ה על אותו עון.

<> מנין שאם התורה ערוכה ברמי"ח אברים שלך, משתמרת
ואם לאו, אינה משתמרת?

<> מנין שאם התורה ערוכה ברמ"ח אברים שלך, משתמרת ואם לאו, אינה משתמרת?

שמואל ב כג, ה **פ**י לא כן בִּיתִי עִם אֵל פִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָה פִּי כָּל יְשָׁעִי וְכָל חִפְּץ פִּי לֹא יִצְמִיחַ

עירובין נד:א אמרה ליה לא כך כתוב (**שמואל ב כג, ה**) ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת

<> 'אם ערוכה ברמ"ח אברים' - שלומד בקול, עם כל הגוף, תורתו משתמרת.

<> מנין שהתורה נותנת חיים ומרפא למי שמוציא את
לימודו בפה?

<> מנין שהתורה נותנת חיים ומרפא למי שמוציא את לימודו בפה?

משלי ד, כב **כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם וְלֹכֵל בְּשָׂרוֹ מֵרֶפָא**

עירובין נד:א א"ל שמואל לרב יהודה שיננא פתח פומיך קרי פתח פומיך תני כי היכי דתתקיים בך ותוריך חיי שנאמר (**משלי ד, כב**) כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה

<> "למוציאיהם" - למוציאם בפה.

<> המהלך בדרך ואין עמו לוייה והחש בראשו והחש בגרונו
יעסוק בתורה, שנאמר...

<> המהלך בדרך ואין עמו לוייה והחש בראשו והחש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר...

משלי א, ט **כִּי לֹוִית חֵן הֵם לְרֵאשֶׁךְ וְעֲנָקִים לְגִרְגֹותֶיךָ**

עירובין נד:א א"ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה שנאמר **(משלי א, ט)** כי לוית חן הם חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן הם לראשך חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וענקים לגרגרותיך חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו מרפא

<> 'ואין עמו לוייה' - אין עמו אנשים שילוהו, ישמרו עליו.

<> מנין ששמחה היא לאיש שיודע לדרוש דבר בעתו?

<> מנין ששמחה היא לאיש שיודע לדרוש דבר בעתו?

משלי טו, כג שְׂמֵחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנָה פִּיּוֹ וְדָבָר בְּעֵתוֹ מַה טוֹב

עירובין נד:א (משלי טו, כג) שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב

<> "ודבר בעתו מה טוב" - שדורש הלכות חג בחג.

<> אימתי הלימוד שגור בפי האדם, כאשר הוא לומד כדי לקיים את מה שכתוב בו, שנאמר...

<> אימתי הלימוד שגור בפי האדם, כאשר הוא לומד כדי לקיים את מה שכתוב בו, שנאמר ...

דברים ל, יד פִּי קְרוֹב אֵלַיךְ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ

עירובין נד:א ר' יצחק אמר מהכא (דברים ל, יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפִּיךָ ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפִּיךָ ובלבבך לעשותו

<> מנין שהקב"ה נותן לאדם את בקשתו רק לאחר שהאדם
מבטא בקשתו בשפתיו?

<> מנין שהקב"ה נותן לאדם את בקשתו רק לאחר שהאדם מבטא בקשתו בשפתיו?

תהלים כא, ג תְּאוֹת לִבּוֹ נָתַתָּה לוֹ וְאַרְשֶׁת שְׁפָתָיו בַּל מְנַעַת סָלָה

עירובין נד:א רבא אמר מהכא (תהלים כא, ג) תאוות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה אימתי תאוות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה

<> "ארשת שפתיו" - ביטוי שפתיים. ולא נענה אם רק מבקש בליבו.

<> אם משים אדם עצמו כערוגה, זו שהכל דשין בה וכבושם
זה שהכל מתבשמין בה, תלמודו מתקיים ואם לאו אין

<> אם משים אדם עצמו כערוגה, זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה, תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים, שנאמר ...

שיר השירים ה, לְחַיּוּ כְעָרוֹגַת הַבָּשָׂם מִגְדָּלוֹת מְרֻקָּחִים שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשָׁנִים נְטָפוֹת מִזֶּרַע עֵבֶר יג

עירובין נד:א מאי דכתיב (שיר השירים ה, יג) לחיו כערוגת הבשם אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים

<> אם אדם משים עצמו, את לחייו כאבן, זו שאינה נמחית
תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו,

<> אם אדם משים עצמו, את לחייו כאבן, זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו, שנאמר...

שמות לא, יח וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כָּכֹלְתוֹ לְדַבֵּר אֶתֹּ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֶבֶן
קְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים

עירובין נד:א (שמות לא, יח) לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו

<> 'תלמודו מתקיים בידו' - אינו שוכח תלמודו, כמו האבן שאינה נמחית.

<> מנין שאלמלי, לא נשתברו לוחות הראשונות, לא
נשתכחה תורה מישראל?

<> מנין שאלמלי, לא נשתברו לוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל?

שמות לב, טז וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלַּחַת

עירובין נד:א מאי דכתיב (**שמות לב, טז**) חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות

<> "חרות על הלוחות" - חקוק על ליבותיהם של ישראל, לכן לא היתה נשכחת.

<> אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו, שנאמר...

<> אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו, שנאמר...

במדבר כא, יח בָּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקֵק בְּמִשְׁעָנֶתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה

עירובין נד:א אמר רב מתנה מאי דכתיב (במדבר כא, יח) וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו

<> 'משים עצמו כמדבר' - זה שהכל דשין בו - שיש בו מידת הענוה.

<> אם אדם מגיס לבו בתורה, הקב"ה משפילו ואם חוזר בו
הקב"ה מגביהו, שנאמר...

<> אם אדם מגיס לבו בתורה, הקב"ה משפילו ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו, שנאמר...

במדבר כא, יח **בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקֵק בְּמִשְׁעָנֹתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה**
ישעיהו מ, ד **כָּל גֵּיא יִנְשֵׂא וְכָל הָר וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה**

עירובין נד:א מאי דכתיב וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות
הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו
במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון
שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מגיס לבו הקדוש
ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו
שנאמר (**ישעיהו מ, ד**) כל גיא ינשא

<> 'מגיס ליבו' - מתגאה, "כל גיא ינשא" - הקב"ה מגביהו.

<> רוכבי אתונות, אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר
וממדינה למדינה ללמד תורה, שנאמר...

<> רוכבי אתונות, אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמד תורה, שנאמר...

שופטים ה, י **רַכְבֵי אֲתוֹנוֹת צָחוֹרוֹת יֹשְׁבֵי עַל מְדִין וְהֹלְכֵי עַל דֶּרֶךְ שִׁיחוֹ**

עירובין נד:ב (**שופטים ה, י**) רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין [והולכי על דרך שיחו] רוכבי אתונות אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד (בו) תורה צחורות שעושין אותה כצהרים יושבי על מדין שדנין דין אמת לאמיתו והולכי אלו בעלי מקרא על דרך אלו בעלי משנה שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתן דברי תורה

<> למה נמשלו דברי תורה כדד?

<> למה נמשלו דברי תורה כדד?

משלי ה, יט אֵילַת אַהֲבִים וַיַּעֲלֵת חֵן וַדְּיָהּ יְרוּךְ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבַתָּה תִשָּׂגָה תַּמִּיד

עירובין נד:ב מאי דכתיב (משלי ה, יט) אילת אהבים ויעלת חן וגו' למה נמשלו דברי תורה לאילת לומר לך מה אילה רחמה צר וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה ויעלת חן שמעלת חן על לומדיה דדיה ירווך בכל עת למה נמשלו דברי תורה כדד מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם באהבתה תשגה תמיד

<> מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו?

<> מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו?

דברים לא, יט וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמָּה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

עירובין נד:ב ר"ע אומר מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנאמר **(דברים לא, יט)** ולמדה את בני ישראל ומניין עד שתהא סדורה בפיהם שנאמר שימה בפיהם

<> "שימה בפיהם" - עד שתהא שגורה בפיהם.

<> מנין שחייב אדם להראות פנים לתלמידו?

<> מנין שחייב אדם להראות פנים לתלמידו?

שמות כא, א וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם

עירובין נד:ב ומניין שחייב להראות לו פנים שנאמר (שמות כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וליגמרו כולהו ממשה כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו וכבוד לזקנים

<> "תשים לפניהם" - טעם המיישב תלמודם.

<> מנין שאין תורה נקנית אלא בסימנין?

<> מנין שאין תורה נקנית אלא בסימנין?

דברים לא, יט וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
ירמיהו לא, כ הַצִּיבִי לְךָ צִיּוֹנִים שְׁמִי לְךָ תִּמְרוֹרִים שְׁתִּי לְבָד לְמַסְלָה דָּרֹךְ הַלֶּכֶת שׁוּבֵי בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל שְׁבִי אֶל עָרֶיךָ אֵלֶּה

עירובין נד:ב אמר רב חסדא אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפיהם אל תקרי שימה אלא סימנה שמעה רב תחליפא ממערבא אזל אמרה קמיה דר' אבהו אמר אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה (**ירמיהו לא, כ**) הַצִּיבִי לְךָ צִיּוֹנִים שִׁמִּי לְךָ וְגו' עשו ציונים לתורה

<> "שימה בפיהם" - סימנים בפיהם, 'הציבי לך ציונים' - סימנים כדי לזכור את הלימוד.

<> מנין שציון זה לשון סימן?

<> מנין שציון זה לשון סימן?

יחזקאל לט, טו וְעָבְרוּ הָעֵבְרִים בְּאֶרֶץ וְרָאָה עֵצָם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוֹן עַד קָבְרוּ אֶת־וּ
הַמְקַבְּרִים אֶל גֵּיא הַמּוֹן גּוֹג

עירובין נד:ב ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב (**יחזקאל לט, טו**)
וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון

<> "ציון" - כשהיו רואים עצם אדם היו שמים ציון כדי שבני אדם יתרחקו משם בגלל
טומאת מת.

<> מנין שצריך לקבוע עיתים לתורה?

<> מנין שצריך לקבוע עיתים לתורה?

משלי ז, ד אָמַר לַחֲכָמָה אַחֲתִי אֶת וּמִדַּע לְבִינָה תִקְרָא

עירובין נד:ב ר' אליעזר אמר מהכא ([משלי ז, ד](#)) אמור לחכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא עשה מודעים לתורה רבא אמר עשה מועדים לתורה

<> "ומדע לבינה תקרא" - עשה מודעים לתורה, אל תקרי מודעים אלא מועדים, קבע עיתים לתורה.

<> מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים?

<> מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים?

עירובין נד:ב א"ר אליעזר חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים וקל וחומר ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה מפי הגבורה כך הדיוט מפי הדיוט על אחת כמה וכמה

<> התורה לא נמצאת אצל מי שמגביה דעתו עליה או מי שמרחיב דעתו עליה, שנאמר...</p></div>

<> התורה לא נמצאת אצל מי שמגביה דעתו עליה או מי שמרחיב דעתו עליה, שנאמר...

דברים ל, יב לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה

עירובין נה:א מאי דכתיב (**דברים ל, יב**) לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה רבא אמר לא בשמים היא לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה כשמים ולא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כים רבי יוחנן אמר לא בשמים היא לא תמצא בגסי רוח ולא מעבר לים היא לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרים

<> "לא בשמים היא" - התורה לא נמצאת אצל מי שמתגאה.

<> מנין שכל מקום שיש בו חילול ה', אין חולקין כבוד לרב?

<> מנין שכל מקום שיש בו חילול ה', אין חולקין כבוד לרב?

משלי כא, ל אין חִקְמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֵצָה לְנֹגֵד יי

עירובין סג:א אמר ליה **(משלי כא, ל)** אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש בו חילול ה' אין חולקין כבוד לרב

<> "אין חכמה..." אין לחכמה (של הרב) ערך, "לנגד ה' " - כשעושה דבר נגד רצון ה', לכן כל מקום שיש בו חילול השם (כשהרב עושה דבר נגד ההלכה) אין חולקין כבוד לרב.

<> מנין שאף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא
מן ההדיוט?

<> מנין שאף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט?

ויקרא א, ז וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ

עירובין סג:א אמר רבא בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה ושלא בפניו לא והא תניא ר"א אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש ([ויקרא א, ז](#)) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

<> "ונתנו בני אהרן הכהן..." שהכהן צריך לעשות משהו מעצמו אפילו שאש יורדת מן השמים.

<> מנין שכל המורה הלכה בפני רבו, ראוי להכישו נחש?

<> מנין שכל המורה הלכה בפני רבו, ראוי להכישו נחש?

ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים ואתם ישישים על
איוב לב, ו
כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם
דברים לב, כד
מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי וכן בהמות אשלח בם עם חמת זחלי
עפר

עירובין סג:א כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש שנאמר (איוב לב, ו) ויען
אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים וגו' על כן זחלתי וכתוב
(דברים לב, כד) עם חמת זחלי עפר

<> "צעיר אני לימים ואתם ישישים" - מורה הלכה לפני רבו. "חמת זחלי עפר" -
נחשים.

<> מנין שכל המורה הלכה בפני רבו, נקרא חוטא?

<> מנין שכל המורה הלכה בפני רבו, נקרא חוטא?

תהלים קיט, יא בְּלִבִּי צִפְנֹתִי אִמְרַתְךָ לְמַעַן לֹא אֶחְטֵא לְךָ
תהלים מ, י בְּשֵׁרְתִי צֶדֶק בְּקֹהֶל רֵב הִנֵּה שִׁפְתֵי לֹא אֶכְלָא יי אַתָּה יְדַעְתָּ

עירובין סג:א אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר (תהלים קיט, יא) בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך רב המנונא רמי כתיב בלבי צפנתי אמרתך וכתיב (תהלים מ, י) בשרתי צדק בקהל רב לא קשיא כאן בזמן שעירא היאירי קיים כאן בזמן שאין עירא היאירי קיים

<> עירא היאירי היה רבו של דוד ודוד לא רצה להורות הלכה בזמן שרבו היה חי. הפסוק הראשון כשרבו היה קיים, הפסוק השני כשלא היה קיים.

<> מנין שיהושע הוזהר על ביטול תורה?

<> מנין שיהושע הוזהר על ביטול תורה?

וַיְהִי בְהֵיטֵב יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהָיָה אִישׁ עֹמֵד לְנִגְדוֹ וְחָרְבוּ
שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנוּ אִתָּהּ אִם לְצָרֵינוּ
וַיִּשְׁימוּ הָעַם אֶת כָּל הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצְפוֹן לְעִיר וְאֶת עֲקֵבוֹ מִיָּם לְעִיר וַיֵּלֶךְ
יְהוֹשֻׁעַ בְּלֵילָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק

יהושע ה, יג

יהושע ח, יג

עירובין סג:ב לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה
שנאמר ([יהושע ה, יג](#)) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו'
וכתיב ויאמר (לו) כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' אמר לו אמש
ביטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה על איזה
מהן באת אמר לו עתה באתי מיד ([יהושע ח, יג](#)) וילך יהושע בלילה ההוא
בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה

<> כל הישן בחדר שאיש ואשתו שרויין בה, עליו הכתוב
אומר...

<> כל הישן בחדר שאיש ואשתו שרויין בה, עליו הכתוב אומר...

מיכה ב, ט נְשֵׁי עַמֵּי תִגְרְשׁוּן מִבַּיִת תַּעֲנֹגְיָהּ מֵעַל עַלְלֶיהָ תִקְחוּ הַדְרֵי לְעוֹלָם

עירובין סג:ב כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר ([מיכה ב](#), ט) נְשֵׁי עַמֵּי תִגְרְשׁוּן מִבַּיִת תַּעֲנֹגְיָהּ

<> "נשי עמי תגרשון" - שהם מתבישים ממנו לקיים מצות פריה ורביה.

<> מנין שכל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד
הונה של תורה?

<> מנין שכל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה?

משלי כט, ג איש אהב חכמה ישמח אביו ורעה זונות יאבד הון

עירובין סד:א אמר מר הכי האמר ר' אחא בר חנינא מאי דכתיב (משלי כט, ג) ורועה זונות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה

<> "ורועה זונות" - זונות נוטריקון זו נאה, שאם אומר שמועה זו נאה ארענה "יאבד הון" - שצריך ללמוד הכל ולא רק מה שאוהב ואם עושה כך שוכח תלמודו.

<> כל הנודר ראוי לדוקרו בחרב, אלא שחכמים מתירין לו
נדרו, שנאמר...

<> כל הנודר ראוי לדוקרו בחרב, אלא שחכמים מתירין לו נדרו, שנאמר...

משלי יב, יח יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא

עירובין סד:ב אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא (משלי יב, יח)
יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו
בחרב אלא שלשון חכמים מרפא

<> "בוטה במדקרות חרב" - מי שמבטא נדר בשפתים ראוי לדוקרו בחרב, אלא
ש"ולשון חכמים מרפא" - שיכולים חכמים להתיר את נדרו.

<> רבי אליעזר בן עזריה אומר, יכול אני לפטור את כל
העולם כולו מן הדין, בטענה שהם שיכורים ואינם נתפשים

<> רבי אליעזר בן עזריה אומר, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, בטענה שהם שיכורים ואינם נתפשים על מעשיהם, שנאמר ...

ישעיהו נא, כא לְכֵן שָׁמְעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתִּי וְלֹא מִיֵּין

עירובין סה:א יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנאמר (**ישעיהו נא, כא**) לְכֵן שָׁמְעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתִּי וְלֹא מִיֵּין

<> "שכורת ולא מיין" - מן הגלות.

<> מנין שכל שאינו מתפלל בשעת שיכרות, סוגרין צרות
שלא יבואו עליו?

<> מנין שכל שאינו מתפלל בשעת שיכרות, סוגרין צרות שלא יבואו עליו?

איוב מא, ז גאֹוה אַפִּיקי מְגַנִּים סְגוּר חוֹתֵם צָר

עירובין סה:א א"ר חנינא כל המפיק מגן בשעת גאווה סוגרין וחותמין צרות בעדו שנאמר ([איוב מא, ז](#)) גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר

<> "גאווה" - מין, "אפיקי מגינים" - שנמנע מלומר "מגן אברהם", כלומר אם אינו מתפלל בזמן ששתוי, "סגור חותם צר" - סוגרים צרות בעדו.

<> המפייסין אותו בדבר בשעה שליבו טוב ביין, יש בו דומה
להקב"ה שנתפייס בריח, שנאמר...

<> המפייסין אותו בדבר בשעה שליבו טוב ביין, יש בו דומה להקב"ה שנתפייס בריח, שנאמר ...

בראשית ת, כא וַיִּרַח יְיָ אֶת רִיחַ הַנִּיחּוֹחַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל לִבּוֹ לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וְלֹא אֶסֶף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי

עירובין סה:א א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר (בראשית ת, כא) וירח ה' את ריח הניחוח

<> מנין שלא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר
לרשעים?

<> מנין שלא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים?

משלי לא, ו תנו שכר לאובד ויין למרי נפש

עירובין סה:א א"ר חנין לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא'
(משלי לא, ו) תנו שכר לאובד וגו'

<> "לאובד" - לרשעים, "למרי נפש" - לאבלים.

<> מנין שכל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים, אינו בכלל
ברכה?

<> מנין שכל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים, אינו בכלל ברכה?

שמות כג, כה **וְעַבְדְּתֶם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מִימְיֶךָ וְהִסְרַתִּי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ**

עירובין סה:א א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' ([שמות כג, כה](#)) וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף מים שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים

<> "ואת מימך" - הכוונה כאן ליון.

<> מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה,
חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא,

<> מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה, חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא, שנאמר...

ויקרא א, ב דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם

עירובין סט:ב כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות רב אשי אמר האי תנא הוא דחמירא עליה שבת כע"ז כדתניא (**ויקרא א,** **ב**) מכם ולא כולכם פרט למומר מכם בכם חלקתי ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא

<> "מכם קורבן להי" - מכל אחד חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבת בפרהסיא, שנחשבים מומרים לכל התורה כולה.

מסכת עירובין

מבואי התלמוד

<> וכמה עיסת המדבר...

<> וכמה עיסת המדבר...

שמות טז, לו [והעומר עשירית האיפה הוא](#)

עירובין פג:ב כדי עיסותיכם וכמה עיסותיכם כדי עיסת המדבר וכמה עיסת המדבר
דכתיב [\(שמות טז, לו\)](#) והעומר עשירית האיפה הוא

<> "והעומר" - שהיו אוכלים במדבר לפני כניסתם לארץ.

<> מנין שהעולם מתקיים כשיש בו עשירים שמזמנין
מזונות לעניים?

<> מנין שהעולם מתקיים כשיש בו עשירים שמזמנין מזונות לעניים?

תהלים סא, ח **יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וְאֱמֶת מִן יִנְצְרוּהוּ**

עירובין פו:א אמר לו לכשתגיע אצל אביו אמור לו אל תשגרהו בכלים הללו לפני רבי מכבד עשירים ר' עקיבא מכבד עשירים כדדרש רבא בר מרי (**תהלים סא**, **ח**) **יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וְאֱמֶת מִן יִנְצְרוּהוּ** אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן ינצרוהו

<> "ישב עולם" - העולם מתקיים כשיש "חסד ואמת".

<> אין מניחין תפילין בלילה ובשבתות וימים טובים,
שנאמר...

<> אין מניחין תפילין בלילה ובשבתות וימים טובים, שנאמר...

שמות יג, י
שמות יג, ט
וְשִׁמְרֶתָ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֵד מִיָּמִים יְמִימָה
וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְּיָד
חֻקָּה הוֹצֵאתָ יְיָ מִמִּצְרָיִם

עירובין צו:א הישן בשמיני בסוכה ילקה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא ומאן שמעת
ליה שבת זמן תפילין ר' עקיבא דתניא (שמות יג, י) ושמרת את החקה
הזאת למועדה מימים ימימה ימים ולא לילות מימים ולא כל ימים פרט
לשבתות וימים טובים דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר לא נאמר
חוקה זו אלא לענין פסח בלבד

<> "מימים ימימה" - מכאן שאין מניחים תפילין בלילה.

<> אין מניחין תפילין בשבתות וימים טובים, שנאמר...

<> אין מניחין תפילין בשבתות וימים טובים, שנאמר...

שמות יג, ט והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יי בפיך כי ביד חזקה הוצאך יי ממצרים

עירובין צו:א והתניא ר"ע אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים ת"ל (שמות יג, ט) והיה לך לאות על ידך מי שצריכין אות יצאו אלו שהן גופן אות

<> שבשבת נאמר, "כי אות היא ביני וביניכם" וכן בימים טובים שנאמר בהם "שבתון".

<> מנין שאשה אינה סומכת ידה על ראש קרבנה?

<> מנין שאשה אינה סומכת ידה על ראש קרבנה?

ויקרא א, ב דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַיהוָה מִן
הַבְּהֵמָה מִן הַבֶּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבָּנְכֶם
ויקרא א, ד וְסִמֵּךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו

עירובין צו:ב דתנן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע הא נשים מעכבין וסתם מתני'
רבי מאיר ולא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי דתניא (ויקרא א, ב) דבר אל
בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות

<> מנין שכיח בפני רבו חייב מיתה?

<> מנין שכיח בפני רבו חייב מיתה?

משלי ח, לו וְחִטָּאֵי חֵמֶס נִפְשׁוּ כָּל מְשֻׁנְאֵי אֲהָבוֹ מוֹת

עירובין צט:א אמר ר"ל כיח בפני רבו חייב מיתה שנאמר (משלי ח, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי למשנאי אלא למשניאי והא מינס אניס כיח ורק קאמרינן

<> "משנאי אהבו מות" - אם עושה דברים מאוסים לפני רבו חייב מיתה (בידי שמים).

<> מנין שאסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת?

<> מנין שאסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת?

משלי יט, ב גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא

עירובין ק:ב אמר רב אסי אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר
(משלי יט, ב) ואץ ברגלים חוטא תני חדא מותר לילך ע"ג עשבים בשבת
ותניא אידך אסור ל"ק הא בלחים הא ביבשים

<> "ואץ ברגליים חוטא" - שתולש אותם בהליכתו.

<> מנין שהכופה אשתו לדבר מצוה, יהיו לו בנים שאינם
הגונים?

<> מנין שהכופה אשתו לדבר מצוה, יהיו לו בנים שאינם הגונים?

משלי יט, ב גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא

עירובין ק:ב מאי קראה **(משלי יט, ב)** גם בלא דעת נפש לא טוב תניא נמי הכי גם בלא דעת נפש לא טוב זה הכופה אשתו לדבר מצוה

<> "בלא דעת נפש" - שכפאה. "ואץ ברגליו חוטא" - שציער אותה, 'לדבר מצוה' - תשמיש.

<> מנין שבני יששכר היו נבונים?

מבואי התלמוד

מסכת עירובין

<> מנין שבני יששכר היו נבונים?

בראשית ל, טז וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכַר
שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאֵי בְנֵי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בְּלֵילָה הַזֶּה
דברי הימים א יב, לג וּמִבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים לְדַעַת מָה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רְאִשֵׁיהֶם
מְאֹתִים וְכָל אַחֵיהֶם עַל פִּיהֶם

עירובין ק:ב ואילו גבי לאה כתיב ([בראשית ל, טז](#)) ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי
תבוא כי שכר שכרתיך וכתיב ([דברי הימים א יב, לג](#)) ומבני יששכר יודעי
בינה

<> "שכור שכרתיך" - לכן קראה לו יששכר ובשכר זה שתבעה יעקב לדבר מצוה זכתה
שיצאו ממנה, "יודעי בינה" - מבינים דבר מתוך דבר.

<> מנין שעשר קללות נתקללה חוה?

<> מנין שעשר קללות נתקללה חוה?

בראשית ג, טז **אֵל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אָרְבָּה עֲצָבוֹנָךְ וְהָרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֵל אִישׁךָ תִּשְׁוֹקְתֶךָ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ**

עירובין ק:ב עשר קללות נתקללה חוה דכתיב ([בראשית ג, טז](#)) אל האשה אמר הרבה ארבה אלו שני טפי דמים אחת דם נדה ואחת דם בתולים עצבונך זה צער גידול בנים והרונך זה צער העיבור בעצב תלדי בנים כמשמעו ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שיוצא לדרך והוא ימשל בך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש תובע בפה

<> הגמרא מונה שבע קללות ורב דימי הוסיף עוד שלוש קללות, עטופה כאבל ומנודה מכל אדם וחיבושה בבית האסורין.

<> מנין שמותר לחתוך יבלת ביד מקורבן פסח כשערב פסח
חל בשבת?

<> מנין שמותר לחתוך יבלת ביד מקורבן פסח כשערב פסח חל בשבת?

עירובין קג:א אמר רבי אליעזר ק"ו ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת
אלו שמשום שבות אינו דין שידחו את השבת אלא אמר רב יוסף הא קל וחומר
והא ביד ושבות מקדש במקדש התירו שבות דמקדש במדינה לא התירו

<> 'משום שבות' - שאינה מלאכה מל"ט מלאכות וחכמים אסרו שנראית כעין מלאכה
ואיסור מלאכה משום שבות התירו חכמים במקדש, משום שבמקדש הכהנים בקיאים
במלאכות ואין חשש שיבואו לטעות.

<> לפי שמואל, המכניס טמא שרץ למקדש חייב והמכניס
שרץ עצמו פטור, שנאמר...

<> לפי שמואל, המכניס טמא שרץ למקדש חייב והמכניס שרץ עצמו פטור, שנאמר...

במדבר ה, ג **מִזְכֹּר עַד נִקְבָּה תִשְׁלַחוּ אֶל מַחוּץ לַמִּחָנֶה תִשְׁלַחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹכֵן בְּתוֹכָם**

עירובין קד:ב אמר שמואל המכניס טמא שרץ למקדש חייב שרץ עצמו פטור מאי טעמא אמר קרא (**במדבר ה, ג**) מזכר ועד נקבה תשלחו מי שיש לו טהרה במקוה יצא שרץ שאין לו טהרה

<> "מזכר עד נקבה תשלחו" - מה שיש לו טהרה במקוה כגון אדם וכלים, חייב, יצא שרץ שאין לו טהרה במקוה.

מקורות הש"ס מסכת פסחים

COPYRIGHT © 2020

כל הזכויות שמורות למחבר
Shmuel Zvuloni

All Rights Reserved

No part of this book may be reproduced, transmitted, copied or translated in any paper or digital media.

היות והושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבין לאומיות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, תרגום בנייר ובשום אמצעי דיגיטלי.

מסכת פסחים

מבואי התלמוד

<> מנין שאור זה יום?

<> מנין שאור זה יום?

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

פסחים ב:א מיתבי (**בראשית א, ה**) ויקרא אלהים לאור יום אלמא אור יממא הוא
הכי קאמר למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשיך
ובא קרא לילה

<> מנין שלכוכבים יש אור אך אינם מאירים ולכן אין לומר
שאור זה לילה?

<> מנין שלכוכבים יש אור אך אינם מאירים ולכן אין לומר שאור זה לילה?

תהלים קמת, ג הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וַיְרַח הַלְלוּהוּ כָּל פּוֹכְבֵי אֹר

פסחים ב:א מיתבי (**תהלים קמת, ג**) הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים הוא

<> איוב מצפה לאור שיגיע עם שחר, מכאן שאור זה יום,
שנאמר ...

<> איוב מצפה לאור שיגיע עם שחר, מכאן שאור זה יום, שנאמר...

איוב ג, ט **יְחַשְׁכוּ כּוֹכְבֵי נֶשֶׁפּוֹ יְקוֹ לְאוֹר וְאֵין וְאֵל יִרְאֶה בְּעַפְעָפֵי שָׁחַר**

פסחים ב:ב מיתיבי (**איוב ג, ט**) יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפעפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור יממא הוא התם מילט הוא דקא לייט ליה איוב למזליה אמר יהא רעוא דליצפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה

<> "יחשכו כוכבי נשפו" - יחשכו כוכבי לילה.

<> דוד התפלל שלא יהיה לו חושך בעולם הבא שדומה ליום ושיהיה לו אור בעולם הזה שדומה ללילה, שנאמר...

<> דוד התפלל שלא יהיה לו חושך בעולם הבא שדומה ליום ושיהיה לו אור בעולם הזה שדומה ללילה, שנאמר...

תהלים קלט, יא וְאָמַר אֶךְ חֹשֶׁךְ יְשׁוּפְנֵי וְלֵילָה אִוֵּר בְּעֵדְנֵי

פסחים ב:ב מיתבי (תהלים קלט, יא) ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור ימא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני

<> מכאן שאור הוא לאו דוקא יום.

<> מנין שזבחים נאכלים ביום ובלילה אחר היום עד הבוקר?

<> מנין שזבחים נאכלים ביום ובלילה אחר היום עד הבוקר?

ויקרא יט, ו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף

פסחים ג:א זבחים נאכלים ליום אחד ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחר היום אף כאן לילה אחר היום ת"ל ([ויקרא יט, ו](#)) ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי

<> מנין שלעולם יספר אדם בלשון נקיה?

<> מנין שלעולם יספר אדם בלשון נקיה?

ויקרא טו, ט וְכֹל הַמְרֻכָּב אֲשֶׁר יֵרָכַב עָלָיו הַזֵּב יִטְמָא
ויקרא טו, כג וְאִם עַל הַמְשֻׁכָּב הוּא אֹו עַל הַכֶּלִי אֲשֶׁר הוּא יִשְׁבֵּת עָלָיו בְּנִגְעוֹ בּוֹ יִטְמָא
עַד הָעֶרֶב

פסחים ג:א תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו
מרכב ובאשה קראו מושב

<> "והיא יושבת" - שגנאי הוא לאשה לומר רוכבת.

<> והרי גם באשה, רבקה כתוב לשון מרכב, שנאמר...

<> והרי גם באשה, רבקה כתוב לשון מרכב, שנאמר...

בראשית כד, סא וַתִּקַּם רַבֶּקָה וְנִעְרוּתֶיהָ וַתִּרְפָּנָה עַל הַגַּמְלִים וַתִּלְכְּנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רַבֶּקָה וַיִּלְךְ

שמות ד, כ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְפָּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיֵּשֶׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ

פסחים ג:א ובאשה לא כתיב בה מרכב והכתיב (**בראשית כד, סא**) ותקם רבקה ונערוותיה ותרכבנה על הגמלים התם משום ביעתותא דגמלים אורחא היא והכתיב (**שמות ד, כ**) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור התם

<> לשון רכיבה נאמר אצל רבקה משום הפחד (גובה הגמל) היתה צריכה לרכב ולא לשבת ואצל ציפורה לשון רכיבה, שהיתה יחד עם בניה.

<> מנין שלעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו?

<> מנין שלעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו?

בראשית ז, ח מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה

פסחים ג:א לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר (**בראשית ז, ח**) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה

<> "איננה טהורה" - ולא אמר הכתוב "טמאה".

<> וכן אצל אביגיל כתוב לשון מרכב, שנאמר...

<> וכן אצל אביגיל כתוב לשון מרכב, שנאמר...

שמואל א כה, כ וְהִיא הִיא רֹכֶבֶת עַל הַחֲמֹר וַיִּרְדֹּת בְּסִתְרֵי הָהָר וְהִנֵּה דָוִד וְאֲנָשָׁיו יֹרְדִים לְקִרְאָתָהּ וַתִּפְגַּשׁ אֹתָם

פסחים ג:ב והכתיב (**שמואל א כה, כ**) והיא רוכבת על החמור התם משום ביעתותא דליליא אורחא הוא

<> "היא רוכבת" - משום הפחד בלילה נאמר רוכבת, שתפסה היטב בחמור.

<> מנין שכל היום השמיני כשר למילה?

<> מנין שכל היום השמיני כשר למילה?

ויקרא יב, ג **וביום השמיני** ?מול בשר ערלתו

פסחים ד:א דלכולי עלמא אור אורתא הוא מכדי בין לרבי יהודה ובין לר' מאיר חמץ אינו אסור אלא משש שעות ולמעלה ונבדוק בשית וכי תימא זריזין מקדימין למצות נבדוק מצפרא דכתיב (**ויקרא יב, ג**) וביום השמיני ימול בשר ערלתו ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצות

<> על אף שכתוב ביום השמיני ולכן כל היום השמיני כשר למילה, מצוה למול בבוקר, שזריזים מקדימין למצוות.

<> מנין שזריזין מקדימים למצוות?

<> מנין שזריזין מקדימים למצוות?

בראשית כב, ג וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת חַמְרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נַעֲרָיו אִתּוֹ וְאֶת יֶצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְקַע עֵצִי עֲלֵה וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים

פסחים ד:א ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימים למצות שנאמר **(בראשית כב, ג)** וישכם אברהם בבקר

<> מנין שהשבתת שאור הוקשה לאכילת חמץ?

<> מנין שהשבתת שאור הוקשה לאכילת חמץ?

שמות יב, יט שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמץ ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ

פסחים ה:א דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה
השבתת שאור לאכילת חמץ דכתיב (שמות יב, יט) שבעת ימים שאור לא
היקש ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמץ ונכרתה

<> משעה שנאסר החמץ באכילה, נתחייב בהשבתה.

<> מנין שאכילת חמץ הוקשה לאכילת מצה?

<> מנין שאכילת חמץ הוקשה לאכילת מצה?

שמות יב, כ **כָּל מִחְמָצָת לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצּוֹת**

פסחים ה:א ואכילת חמץ לאכילת מצה דכתיב (**שמות יב, כ**) כל מחמצת לא תאכלו
בכל מושבותיכם תאכלו מצות ה'יקש

<> משעה שחל חיוב אכילת מצה, חל איסור אכילת חמץ.

<> מצינו י"ד שנקרא ראשון, שנאמר...

<> מצינו י"ד שנקרא ראשון, שנאמר...

שמות יב, יח בְּרֵאשֶׁן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹ תֹאכְלוּ מִצַּת עַד יוֹם הָאֶחָד
וְעֹשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹ
שמות יב, טו שִׁבְעַת יָמִים מִצֹּת תֹּאכְלוּ אֶךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם כִּי כָּל
אֶכֶל חֶמֶץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי
פסחים ה:א מצינו י"ד שנקרא ראשון שנאמר (**שמות יב, יח**) בראשון בארבעה עשר
יום לחדש

<> נאמר "ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם" ונאמר כאן "בראשון בארבעה
עשר", מכאן שהשבתת שאור בארבעה עשר.

<> מנין שראשון משמע מעיקרא?

<> מנין שראשון משמע מעיקרא?

איוב טו, ז הַרְאִישׁוֹן אָדָם תִּנְלֵד וְלִפְנֵי גְבֻעוֹת חוֹלְלֵת

פסחים ה:א רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא שמע דאמר קרא (**איוב טו, ז**)
הראשון אדם תולד

<> "הראשון" משמעו בפסוק זה, קודם, שאיוב נשאל האם נולדת לפני אדם הראשון
כשה' ברא את העולם, שאתה מבין הנהגת הבורא. מכאן שראשון משמעו קודם.

<> בשכר שלושה שנקראו ראשון, ראשון של פסח ראשון של
חג וראשון של לולב, זכו לשלושה ראשון - להכרית זרעו של

<> בשכר שלושה שנקראו ראשון, ראשון של פסח ראשון של חג וראשון של לולב, זכו לשלושה ראשון - להכרית זרעו של עשיו, שנאמר...

בראשית כה, כה וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כָּלֹּ פְּאֲדָרֶת שְׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֶשָׂו

פסחים ה:א בשכר שלשה ראשון זכו לשלושה ראשון להכרית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח להכרית זרעו של עשו דכתיב (**בראשית כה, כה**, **כה**) ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער

<> "הראשון" - שעשיו היה הבכור. ראשון של פסח, שנאמר "אך ביום הראשון תשביתו שאור..". ראשון של חג, שנאמר "ביום בראשון שבתון וביום השמיני שבתון...", ראשון של לולב שנאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון...".

<> מנין שבנין בית המקדש נקרא ראשון?

<> מנין שבנין בית המקדש נקרא ראשון?

ירמיהו יז, יב כָּסָא כְבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְּשָׁנוּ

פסחים ה:א ולבנין בית המקדש דכתיב (ירמיהו יז, יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו

<> מנין ששמו של משיח נקרא ראשון?

<> מנין ששמו של משיח נקרא ראשון?

ישעיהו מא, כז ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן

פסחים ה:א ולשמו של משיח דכתיב (**ישעיהו מא, כז**) ראשון לציון הנה הנם

<> "מבשר אתן" - בשורת ביאת המשיח.

<> לפי רבי ישמעאל, צריך להשבית החמץ מזמן שמקריבין
קורבן פסח, שנאמר...

<> לפי רבי ישמעאל, צריך להשבית החמץ מזמן שמקריבין קורבן פסח, שנאמר...

שמות לד, כה לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח

פסחים ה:א רבא אמר מהכא (**שמות לד, כה**) לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים

<> "לא תשחט על חמץ דם זבחי" - מצות השבתת החמץ מזמן ששוחטין את הפסח.

<> לפי רבי עקיבא, לא יתכן שצריך לבער החמץ בחמישה עשר כי הבערה היא אב מלאכה ואסורה בחג שלא לצורך

<> לפי רבי עקיבא, לא יתכן שצריך לבער החמץ בחמישה עשר כי הבערה היא אב מלאכה ואסורה בחג שלא לצורך אוכל נפש, שנאמר...

שמות יב, טו שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיתכם כי כל
אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי
שמות יב, טז וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם

פסחים ה:א רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר (שמות יב, טו) אך ביום
הראשון תשביתו שאור מבתיכם וכתוב כל מלאכה לא (תעשו) ומצינו
היקש להבערה שהיא אב מלאכה

<> "אך אשר יאכל לכל נפש..." - שריפת החמץ אינה לצורך אוכל נפש לכן לא יתכן
ש"תשביתו" בט"ו בניסן, מכאן ש"אך ביום הראשון" הכוונה ל"ד ניסן.

<> מנין ששלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים
ושל גבוה?

<> מנין ששלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה?

שמות יג, ז מִצוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרְאֶה לְךָ חֶמֶץ וְלֹא יֵרְאֶה לְךָ שָׂאֵר בְּכֹל גְּבֻלְךָ

פסחים ה:ב והלא כבר נאמר (**שמות יג, ז**) לא יראה לך שאור [ולא יראה לך חמץ]
בכל גבולך לפי שנא' לא יראה לך שאור שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה

<> 'של אחרים' - של נכרים, 'של גבוה' - של הקדש, מהמילה "לך" בפסוק "ולא יראה לך חמץ" לומדים חכמים, שחמץ של נכרים או של הקדש שנמצא ברשותך אי אתה עובר בבל יראה ובל ימצא, מכיון שאינו שלך.

<> שאור אסור בחצר כמו בבית וגם בחצר שלך אי אתה
רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, שנאמר...

<> שאור אסור בחצר כמו בבית וגם בחצר שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, שנאמר...

שמות יב, יט שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ
שמות יג, ז מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל
גבלך

פסחים ה:ב ת"ל שאור שאור לגזרה שוה נאמר שאור בבתי שאור לא ימצא
בבתיכם ונאמר שאור בגבולין לא יראה לך שאור מה שאור האמור
בבתי עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן
הנכרי אף שאור האמור בגבולין עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל
יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי' ומה שאור האמור בגבולין שלך אי
אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור
בבתי שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה

גזירה שוה

<> "שאור" - קמח ומים ששהו זמן רב ומהווים מעין שמרים. "בכל גבולך" - בחצר שלך.

<> לפי תנא קמא, שואלין ודורשין בהלכות פסח שלושים
יום לפני הפסח, שנאמר...

<> לפי תנא קמא, שואלין ודורשין בהלכות פסח שלושים יום לפני הפסח, שנאמר...

במדבר ט, ב וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ
במדבר ט, ו וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם
הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲהָרֹן בַּיּוֹם הַהוּא

פסחים ו:ב שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני שנאמר (**במדבר ט**,
ב) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וכתוב (**במדבר ט, ו**) ויהי אנשים
אשר היו טמאים לנפש אדם

<> מפסח ראשון עד פסח שני שלושים יום, מזה שמשה לימד אותם הלכות פסח שני
שלושים יום לפני זה, לומדים שגם פסח ראשון לומדים שלושים יום לפני הפסח.

<> לפי רשב"ג, שואלין ודורשין בהלכות פסח שתי שבתות
לפני הפסח, שנאמר...

<> לפי רשב"ג, שואלין ודורשין בהלכות פסח שתי שבתות לפני הפסח, שנאמר...

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֳדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה
דְּבַרְוּ אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשׂוֹר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה
לְבַיִת אָבֹתָ שֶׁה לְבַיִת

שמות יב, ב

שמות יב, ג

פסחים ו:ב מאי טעמא דרשב"ג שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח
שנאמר (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים וכתוב דברו אל כל
עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות

<> 'משה עומד בראש חודש' - שבועים לפני פסח, ראש חודש ניסן.

<> כשמשה עמד והכריז על פסח ראשון, זה היה בראש
חודש, שנאמר...

<> כשמשה עמד והכריז על פסח ראשון, זה היה בראש חודש, שנאמר...

במדבר ט, א וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר

במדבר א, א וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר

פסחים ו:ב אמר רב נחמן בר יצחק אתיא מדבר מדבר מכתוב הכא (**במדבר ט, א**)
במדבר סיני וכתוב התם (**במדבר א, א**) וידבר י"י אל משה **במדבר סיני**
באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש

גזירה שוה

<> בפסוק השני, בפרשת הפיקודים כתוב "באחד לחודש" ומג"ש לומדים שגם הפסוק הראשון, פרשת הפסח היה באחד לחודש, בפסוק אחרי כתוב שה' צוה "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו".

<> מנין שלשון 'עובר' פירושו 'לפני'?

מבואי התלמוד

מסכת פסחים

<> מנין שלשון 'עובר' פירושו 'לפני'?

שמואל ב יח, כג ויהי מה ארוץ ויאמר לו רויץ וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי
בראשית לג, ג והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו
מיכה ב, יג עלה הפרץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם ויי
בראשם

פסחים ז:ב כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא
דאקדומי הוא אמר ר"נ בר יצחק דאמר קרא (שמואל ב יח, כג) וירץ
אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי אביי אמר מהכא (בראשית לג, ג)
והוא עבר לפניהם ואבע"א מהכא (מיכה ב, יג) ויעבר מלכם לפניהם וה'
בראשם

<> 'כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן' - אומר את הברכה לפני שמקיים את
המצוה.

<> מנין שמציאת חמץ על ידי חיפוש?

<> מנין שמציאת חמץ על ידי חיפוש?

שמות יב, יט **שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמץ ונכרתה הנפש**
ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ
בראשית מד, יב **ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן**

פסחים ז:ב אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציאה ומציאה מחיפוש וחיפוש מחיפוש
וחיפוש מנרות ונרות מנר מציאה ממציאה כתיב הכא (**שמות יב, יט**)
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתוב התם (**בראשית מד, יב**)
ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא ומציאה מחיפוש דידיה

גזירה שוה

<> "ויחפש" - אצל בנימין מציאה ע"י חיפוש ומג"ש לומדים שגם בביעור חמץ מציאה ע"י חיפוש.

מסכת פסחים

מבואי התלמוד

<> מנין שחיפוש בנר?

<> מנין שחיפוש בנר?

וְהָיָה בְּעֵת הַהֵיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַם בְּנֵרוֹת וּפְקֻדָּתִי עַל הָאֲנָשִׁים הַקְּפָאִים
עַל שְׁמֵרֵיהֶם הָאֲמָרִים בְּלִבָּבָם לֹא יֵיטִיב יֵי וְלֹא יִרָע
נֵר יֵי נִשְׁמַת אָדָם חִפֵּשׂ כָּל חֲדָרֵי בֵּטָן **משלי כ, כז**

פסחים ז:ב וחיפוש מנרות דכתיב (**צפניה א, יב**) בעת ההיא אחפש את ירושלים
בנרות ונרות מנר דכתיב (**משלי כ, כז**) נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חופש
כל חדרי בטן

<> שני הפסוקים מלמדים שחיפוש נעשה בנר.

<> מנין שבדיקת חמץ בנר?

מבואי התלמוד

מסכת פסחים

<> מנין שבדיקת חמץ בנר?

שמות יב, יט שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם פי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ
בראשית מד, יב ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן
צפניה א, יב והיה בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות ופקדתי על האנשים הקפאים
על שמריהם האמרים בלבבם לא ייטיב יי ולא ירע
משלי כ, כז נר יי נשמת אדם חפש כל חדריו בטן

פסחים ח:א מפני שאור הנר יפה לבדיקה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר
(שמות יב, יט) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם ואומר (בראשית מד, יב)
ויחפש בגדול החל ואומר (צפניה א, יב) בעת ההיא אחפש את
ירושלים בנרות ואומר (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי
בטן

גזירה שוה

<> מג"ש בפסוק הראשון והשני לומדים שביעור חמץ ע"י חיפוש ומג"ש בפסוק שלישי
ורביעי לומדים שחיפוש בנר.

<> מנין שצדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה?

<> מנין שצדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה?

חבוק ג, ד וְנִגְהָ כְּאֹרֶת תְּהִיָּה קֶרְנֵיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשֵׁם חֲבִיּוֹן עֲזָה

פסחים ח:א מאי דכתיב ([חבוק ג, ד](#)) ונוגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עוזו למה צדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה

<> "ונוגה כאור תהיה" - לעתיד לבא יהיה אור הצדיקים כאור הנר לעומת אור השכינה שיהיה כאור האבוקה, מכאן שאור האבוקה גדול מאור הנר.

<> מנין ששלוחי מצוה עלולים להנזק במקום שההיזק
שכיח?

<> מנין ששלוחי מצוה עלולים להנזק במקום שההיזק שכיח?

שמואל א טז, ב וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגָנִי וַיֹּאמֶר יְיָ עֲגַלְתָּ בְּקֶרֶת תִּקַּח בְּיָדְךָ וְאָמַרְתָּ לְזַבַּח לִי בָּאתִי

פסחים ח:ב והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזיקא שאני שנאמר (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאוול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך

<> שמואל חשש משאוול אף שנשלח על ידי הקב"ה, מכאן שכשההיזק ברור שליחי מצוה כן יכולים להנזק.

<> מנין ששלוחי מצוה אינן ניזוקין?

<> מנין ששלוחי מצוה אינן ניזוקין?

שמות לד, כד **כִּי אֹרִישׁ גּוֹיִם מִפְּנֵיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבוּלְךָ וְלֹא יִחַמַּד אִישׁ אֶת אֶרְצְךָ בְּעֵלְתֶךָ לְרֹאוֹת אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה**

פסחים ח:ב **קל וחומר**
שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן כמאן כי האי תנא דתניא איסי בן יהודה אומר כלפי שאמרה תורה (**שמות לד, כד**) ולא יחמוד איש את ארצך מלמד שתהא פרתך רועה באפר ואין חיה מזיקתה תרנגולתך מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתה והלא דברים ק"ו ומה אלו שדרכן לזוק אינן ניזוקין בני אדם שאין דרכן לזוק על אחת כמה וכמה

<> שבזמן שישראל עולים לרגל (שלוחי מצוה) ומשאירים את רכושם, רכושם לא ינזק וקל וחומר לעולים עצמם שלא ינזקו.

<> מנין שגם בחזרה שלוחי מצוה אינם ניזוקין?

<> מנין שגם בחזרה שלוחי מצוה אינם ניזוקין?

דברים טז, ז וּבְשִׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יי אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בְּבָקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ

פסחים ח:ב אין לי אלא בהליכה בחזרה מנין תלמוד לומר [\(דברים טז, ז\)](#) ופנית בבקר והלכת לאהליך מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום

<> "ופנית בבוקר" - זו החזרה, "והלכת לאוהלך" - בשלום.

<> לפי רבי יהודה, בודקין שלוש פעמים כנגד שלש השבתות
שבתורה, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, בודקין שלוש פעמים כנגד שלש השבתות שבתורה, שנאמר...

שמות יג, ז מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל
גבלך

שמות יב, יט שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמץ ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ

שמות יב, טו שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל
אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי

פסחים יב מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש
השבתות שבתורה (שמות יג, ז) לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור
(שמות יב, יט) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם (שמות יב, טו) אך
ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם

<> גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק, מוכרין לאחרים
ואין מוכרין לעצמן, שנאמר...

<> גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק, מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן, שנאמר...

במדבר לב, כב וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנַי יְיָ וְאַחַר תֵּשְׁבוּ וְהֵייתֶם נְקִיִּים מִיּוֹמֵי שְׂרָאֵל וְהֵייתֶה הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְאַחֲזָה לְפָנַי יְיָ

פסחים יג:א דתניא גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן משום שנאמר (**במדבר לב, כב**) והייתם נקיים מה' ומישראל

<> 'תמחוי' - שמוכרים אוכל לעניים בזול. "והייתם נקיים" - שלא יחשדו בהם שמכרו לעצמם בזול.

<> מנין שאין אוכל מטמא אוכל?

<> מנין שאין אוכל מטמא אוכל?

ויקרא יא, לח וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם

פסחים יד:א והא אין אוכל מטמא אוכל דתניא יכול יהא אוכל מטמא אוכל ת"ל
(ויקרא יא, לח) וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא הוא
טמא ואין עושה כיוצא בו טמא

<> "טמא הוא לכם" - זרע שהוכשר ע"י מים ונטמא ע"י שרץ, הזרע טמא אבל לא
האוכל שיגע בו הזרע.

<> דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם, דם שאין הנפש יוצאה בו
אינו קרוי דם, שנאמר...

<> דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם, דם שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם, שנאמר...

דברים יב, כג רק חֶזֶק לְבַלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר

פסחים טז:ב רב שמואל בר אמי דאמר רחמנא (**דברים יב, כג**) רק חזק לבלתי אכול
הדם כי הדם הוא הנפש דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם דם שאין הנפש
יוצאה בו אינו קרוי דם

<> "כי הדם הוא הנפש" - דם שהנפש יוצאה בו נקרא דם ולא דם התמצית ששותת
לאחר שהבהמה מתה.

<> עון הקודשים שנשא אהרון הוא עון טומאה ולא עון
פיגול ולא עון נותר, שנאמר...

<> עון הקודשים שנשא אהרון הוא עון טומאה ולא עון פיגול ולא עון נותר, שנאמר...

וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהְרֹן וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת עֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְכֹל מִתְּנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי יי
וְאִם הָאָכַל יֵאָכַל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פֶּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה
וְאִם הָאָכַל יֵאָכַל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלָמִיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ
לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פֶּגוּל וְהִנֵּפֶשׁ הָאֲכָלֶת מִמֶּנּוּ עֹנָה תִּשָּׂא

שמות כח, לח

ויקרא יט, ז

ויקרא ז, יח

פסחים טז:ב ת"ש (שמות כח, לח) ונשא אהרון את עון הקדשים וכי איזה עון הוא
נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר (ויקרא יט, ז) לא ירצה אם עון נותר
הרי כבר נאמר (ויקרא ז, יח) לא יחשב הא אינו נושא אלא עון טומאה
שהותרה מכללה בציבור

<> הציץ נושא (מכפר) את עון הקודשים שהוא עון טומאה - שהקלה התורה בעון
טומאה של ציבור שמביאים קורבנות למקדש כשהם טמאים.

<> מנין שמשקין הבאין מחמת כלי אינם מטמאים את הכלים?
הכלים?

<> מנין שמשקין הבאין מחמת כלי אינם מטמאים את הכלים?

פסחים יח:א ואימא לטמא את הכלים ולא ק"ו הוא ומה כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי משקין הבאין מחמת כלי אינו דין שלא יטמאו את הכלים קל וחומר

<> 'כלי שמטמא משקה' - כלי שהוא ראשון לטומאה, 'משקין הבאין מחמת כלי' - שהיו בכלי ראשון והם שני לטומאה.

<> מנין שאוכל אינו מטמא כלי?

<> מנין שאוכל אינו מטמא כלי?

פסחים יח:ב היכי דריש מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא יטמא לטמא את המשקין אתה אומר לטמא את המשקין או אינו אלא לטמא את הכלי אמרת ק"ו ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי

קל וחומר

<> שלישי בקודש (טמא שנגע בקורבן), הבשר פסול
באכילה, שנאמר...

<> שלישי בקודש (טמא שנגע בקורבן), הבשר פסול באכילה, שנאמר...

וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַבֶּשֶׂר כָּל טְהוֹר יֵאָכֵל
וּבֶשֶׂר

ויקרא ז, יט

פסחים יח:ב א"ר יוסי מניין לרביעי בקודש שהוא פסול ודין הוא ומה מחוסר כפורים
שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה
רביעי בקודש ולמדנו שלישי בקודש מן התורה ורביעי מקל וחומר שלישי
מן התורה דכתיב ([ויקרא ז, יט](#)) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל

קל וחומר

<> אוכל מטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאין
מאויר כלי חרס, שנאמר...

<> אוכל מטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס, שנאמר...

ויקרא יא, לג וְכֹל כְּלֵי חָרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֵתוֹ תִּשְׁבְּרוּ
ויקרא יא, לד מִכֹּל הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיַּם יִטְמָא וְכֹל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה
בְּכֹל כְּלֵי יִטְמָא

פסחים כ:ב ת"ל (ויקרא יא, לג) כל אשר בתוכו יטמא וסמך ליה מכל האוכל אוכל
מטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס

<> "מכל האוכל" - מהסמיכות לומדים שרק האוכל מאויר כלי החרס נטמא ולא
הכלים.

<> מנין שחמץ אסור בהנאה?

<> מנין שחמץ אסור בהנאה?

שמות יג, ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוּר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יי אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חֻמֶּץ

פסחים כא:ב אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר (**שמות יג, ג**) לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה טעמא דכתב רחמנא לא יאכל חמץ הא לא כתב לא יאכל הוה אמינא איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה

<> "ולא יאכל חמץ" - מזה שנאמר לא יאכל (ולא לא תאכל) לומדים שזה אסור גם באכילה וגם בהנאה.

<> מנין שנבילה מותרת בהנאה?

<> מנין שנבילה מותרת בהנאה?

דברים יד, כא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

פסחים כא:ב כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה (משמע) עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה דתניא (**דברים יד, כא**) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי וגו' אין לי אלא לגר בנתינה ולנכרי במכירה לגר במכירה מנין ת"ל לגר אשר בשעריך תתננה או מכור לנכרי בנתינה מנין תלמוד לומר תתננה ואכלה או מכור לנכרי

<> "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה" - שמותר לתת את הנבילה (בהמה שמתה בלא שחיטה - במוות טבעי או תאונה) לגר תושב (נכרי שגר בארץ וקיבל על עצמו לא לעבוד עבודה זרה) או למכור לנכרי, בשני המקרים נראה שנבילה אסורה באכילה אבל מותרת בהנאה. 'כל מקום שנאמר לא יאכל' - מכאן לומדת הגמרא שבכל מקום בתורה שנאמר לא יאכל, לא תאכל או לא תאכל זה כולל איסור הנאה אלא אם פירש הכתוב שמותר בהנאה כמו בנבילה.

<> לפי רבי יהודה, כל איסורים שבתורה אסורין בהנאה,
שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, כל איסורים שבתורה אסורין בהנאה, שנאמר...

שמות כב, ל וְאִנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבֶשֶׂר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ

פסחים כא:ב לרבי יהודה דאמר לדברים ככתבן הוא דאתא הא כל איסורים שבתורה מנא ליה דאסורין בהנאה נפקא ליה (**שמות כב, ל**) מלכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה

<> "לכלב תשליכון אותו" - לפי רבי יהודה, בבשר טריפה (בהמה שיש לה מום כגון חור בריאה) כתוב לכלב תשליכון אותו ובזה יש לו הנאה, ובכל איסורים אחרים כגון בשר חולין שנשחטו בעזרה, לא כתוב לכלב תשליכון אותו ולכן אסורים גם בהנאה.

<> מנין שדם מותר בהנאה?

<> מנין שדם מותר בהנאה?

דברים יב, כד לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים
דברים יב, כג רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר

פסחים כב:א ותנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל
ומועלין בו שאני דם דאיתקש למים דכתיב דברים יב, כד לא תאכלנו
על הארץ תשפכנו כמים מה מים מותרין אף דם מותר

היקש

<> "כמים" - מה מים מותרים בהנאה, כך דם מותר בהנאה.

<> מנין שעובדי כוכבים ניסכו יין לעבודה זרה?

<> מנין שעובדי כוכבים ניסכו יין לעבודה זרה?

דברים לב, לח אֲשֶׁר חִלַּב זְבַחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יֵיִן נְסִיכָם יְקוֹמוּ וַיַּעֲזְרוּכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה

פסחים כב:א ואימא כמים המתנסכים על גבי המזבח אמר רבי אבהו כמים רוב מים מידי רוב מים כתיב אלא אמר רב אשי כמים הנשפכין ולא כמים הניסכין ואימא כמים הנשפכין לפני ע"ז התם נמי ניסוך איקרי דכתיב [\(דברים](#)
[לב, לח\)](#) ישתו יין נסיכם

<> "יין נסיכם" - יין שהיו מנסכים על גבי המזבח.

<> מנין שאבר מן החי אסור?

<> מנין שאבר מן החי אסור?

דברים יב, כג רק חֶזֶק לְבִלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר

פסחים כב:ב והרי אבר מן החי דכתיב (**דברים יב, כג**) לא תאכל הנפש עם הבשר

<> "לא תאכל הנפש עם הבשר" - לא תאכל הבשר כשהנפש עדיין בו.

<> מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני
נח?

<> מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח?

ויקרא יט, יד לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יי

פסחים כב:ב תניא רבי נתן אומר מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל ([ויקרא יט, יד](#)) ולפני עור לא תתן מכשול

<> "ולפני עור לא תתן מכשול" - עוור הוא לאו דוקא שאינו רואה, אלא כל אדם שההלכה נסתרת ממנו.

<> מה אבר מן החי אסור אף דם מן החי אסור, שנאמר...

<> מה אבר מן החי אסור אף דם מן החי אסור, שנאמר...

דברים יב, כג רק חֶזֶק לְבִלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר

פסחים כב:ב הא לכלבים שרי שאני אבר מן החי **דאיתקש** לדם דכתיב (**דברים יב, כג**)
רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולחזקיה למאי הלכתא
היקש איתקש אבר מן החי לדם אמר לך דם הוא **דאיתקש** לאבר מן החי מה
אבר מן החי אסור אף דם מן החי אסור

<> "הנפש עם הבשר" - אבר מן החי, מההיקש לומדים שגם דם שיצא מבעל חיים
כשהוא חי אסור באכילה.

<> מנין ששור הנסקל אסור באכילה, גם אם שחטו לאחר
שניגמר דינו?

<> מנין ששור הנסקל אסור באכילה, גם אם שחטו לאחר שניגמר דינו?

שמות כא, כח וְכִי יִגַח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וְמֵת סָקוּל יִסְקַל הַשׁוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשׁוֹר נָקִי

פסחים כב:ב והרי שור הנסקל דרחמנא אמר (**שמות כא, כח**) לא יאכל את בשרו ותניא ממשמע שנאמר (**שמות כא, כח**) סקול יסקל השור איני יודע שהיא נבלה ונבלה אסורה באכילה ומה ת"ל לא יאכל מגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שניגמר (את) דינו אסור

<> "סקול יסקל השור..". - אם שחט בעל השור את השור לפני שהוציאו אותו לסקילה, כדי שיוכל לאכל אותו או למכורו, אסור באכילה.

<> מנין ששור הנסקל אסור בהנאה?

<> מנין ששור הנסקל אסור בהנאה?

שמות כא, כח וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וַיַּתֵּן סִקּוּל וַיִּסְקַל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי

פסחים כב:ב אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ת"ל (**שמות כא, כח**) ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום טעמא דכתב ובעל השור נקי דאי מלא יאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע

<> "בעל השור נקי" - נקי מכל הנאה ממנו.

<> מנין שערלה אסורה בהנאה?

<> מנין שערלה אסורה בהנאה?

ויקרא יט, כג וְכִי תֵבֵאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל עֵץ מֵאֵכֶל וְעֵרְלֹתֶם עֵרְלֹתוֹ אֶת פְּרִיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֵרְלִים לֹא יֵאָכֵל

פסחים כב:ב והרי ערלה דרחמנא אמר (**ויקרא יט, כג**) ערלים לא יאכל ותניא ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ממנו שלא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל וערלתם ערלתו ערלים לא יאכל לרבות את כולם טעמא דכתב רחמנא וערלתם ערלתו ערלים הא לאו הכי

<> מכפל המילים "וערלתם ערלתו", לומדים שאסורה באכילה ואסורה בהנאה.

<> מנין שתרומה מותרת בהנאה לזר?

<> מנין שתרומה מותרת בהנאה לזר?

ויקרא כב, י וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשֵׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ

פסחים כג:א והרי תרומה דרחמנא אמר **(ויקרא כב, י)** וכל זר לא יאכל קדש ותנן מערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה

<> "וכל זר לא יאכל קודש" - תרומה אסורה באכילה אבל מותרת בהנאה. 'מערבין' - עירוב תחומין לנזיר בין ולישראל בתרומה, מכאן שמותרת בהנאה שיכול בעזרתה לצאת מחוץ לתחום.

<> מנין ששיער נזיר אסור בהנאה?

<> מנין ששיער נזיר אסור בהנאה?

במדבר ו, ה כָּל יְמֵי נְדָר נְזִירוֹ תַעֲרֵל לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִים אֲשֶׁר יִזְרֶה לִּי
קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֵל פְּרַע שְׂעָר רֵאשׁוֹ

פסחים כג:א ותנן מערבין לנזיר ביין אמר מר זוטרא שאני התם דאמר קרא נזרו שלו
יהא רב אשי אמר (**במדבר ו, ה**) קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו גידולו
קדוש ואין דבר אחר קדוש

<> "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" - מכאן ששער הנזיר אסור בהנאה.

<> מנין שחדש אסור באכילה ומותר בהנאה?

<> מנין שחדש אסור באכילה ומותר בהנאה?

ויקרא כג, יד וְלֶחֶם וְקָלִי וְכֶרֶם לֹא תֹאכְלוּ עַד עֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבֵּיאוֹתְכֶם אֶת קֶרְבַּן
אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם

פסחים כג:א והרי חדש דרחמנא אמר (**ויקרא כג, יד**) לחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד
עצם היום הזה ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה

<> "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו" - אכילה אסורה, הנאה מותרת, מותר להאכיל
בחדש את בהמתו.

<> מנין ששרצים מותרים בהנאה?

<> מנין ששרצים מותרים בהנאה?

ויקרא יא, מא וְכֹל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל

פסחים כג:א והרי שרצים דרחמנא אמר (ויקרא יא, מא) שקץ הוא לא יאכל ותנן צידי חיה ועופות ודגים שנזדמנו להם מינין טמאין מותרין למוכרן לנכרים שאני התם דאמר קרא לכם שלכם יהא אי הכי אפי' לכתחלה נמי שאני הכא דאמר קרא יהיו בהוייתן יהו

<> לפי חכמים, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של
אחרים ושל גבוה, שנאמר...

<> לפי חכמים, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, שנאמר...

שמות יג, ז מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך

פסחים כג:א תניא ר' יוסי הגלילי אומר תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה שאני התם דאמר קרא ([שמות יג, ז](#)) ולא יראה לך שאור שלך יהא ורבנן שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה

<> 'של אחרים' - של נכרים, 'של גבוה' - של הקדש, מהמילה "לך" בפסוק "ולא יראה לך חמץ" לומדים חכמים, שחמץ של נכרים או של הקדש שנמצא ברשותך אי אתה עובר בבל יראה ובל ימצא, מכיון שאינו שלך.

<> מנין לפי רבי יהודה שחולין שנשחטו בעזרה, אסורים
בהנאה?

<> מנין לפי רבי יהודה שחולין שנשחטו בעזרה, אסורים בהנאה?

שמות כב, ל וְאִנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשְׂרָבִים בְּשָׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ

פסחים כג:ב מהיכא דנפקא ליה לר' יהודה (**שמות כב, ל**) מלכלב תשליכון אותו קסבר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא

<> "לכלב תשליכון אותו" - לומדת הגמרא, אותו תשליכון לכלב ולא חולין שנשחטו בעזרה, לכן טריפה לפי רבי יהודה מותרת בהנאה וחולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה.

<> מנין לפי רבי יוסי הגלילי, שגיד מותר בהנאה?

<> מנין לפי רבי יוסי הגלילי, שגיד מותר בהנאה?

פסחים כג:ב ור' יוסי הגלילי אשכחן חלב דשרייה רחמנא בהנאה אלא גיד נימא דאסור איבעית אימא הכי נמי דאסור איבעית אימא מייתי לה בק"ו ומה חלב שענוש כרת מותר בהנאה גיד שאינו ענוש כרת לא כל שכן

קל וחומר

<> מה חלב שענוש כרת מותר בהנאה, גיד שאינו ענוש כרת, לא כל שכן.

<> מנין שאמורי קדשים קלים שנותרו צריך לשרוף באש?

<> מנין שאמורי קדשים שנותרו צריך לשרוף באש?

שמות כט, לד **וְאִם יוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֵּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ**
לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא

פסחים כד:א ואמורי קדשים קלים מנין תלמוד לומר (וכל) בקדש באש תשרף אמר
ליה רבי יונתן רבך מהאי קרא קאמר לה **(שמות כט, לד)** ואם יותר מבשר
המלואים ומן הלחם עד הבקר וגו'

<> 'אמורים' - החלקים שנאמר עליהם להקריב על גבי המזבח.

<> מנין שבשר קודש אסור לאדם לאכול כשהוא טמא?

<> מנין שבשר קודש אסור לאדם לאכול כשהוא טמא?

דברים כו, יד לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יי אלהי עשיתי ככל אשר צויתני

פסחים כד:א דהא נפקא ליה מקל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אמרה תורה **קל וחומר** (דברים כו, יד) לא בערתי ממנו בטמא בשר קדש חמור לא כל שכן <> "ולא בערתי ממנו בטמא" - שמן מעשר שני שנטמא וקל וחומר לבשר קודשים שאסור לאכול בטומאה.

<> מנין שבשר בחלב אסור בהנאה?

<> מנין שבשר בחלב אסור בהנאה?

פסחים כד:ב ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה קל וחומר

<> בבשר וחלב נעבדה (נעשתה) בה עבירה שכן עצם הבישול אסור.

<> מנין שאוכל חלב חי, פטור ממלקות?

<> מנין שאוכל חלב חי, פטור ממלקות?

פסחים כד:ב איכא דאמרי א"ר אבהו אמר ר' יוחנן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי למעוטי שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו שהוא פטור וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור

קל וחומר

<> אוכל חלב חי, שלא כדרך אכילתו, אסור אבל פטור ממלקות.

<> מנין לבשר בחלב שהוא אסור באכילה?

<> מנין לבשר בחלב שהוא אסור באכילה?

דברים יד, כא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי
עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו
שמות כב, ל ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו

פסחים כד:ב מנין לבשר בחלב שהוא אסור נאמר כאן (**דברים יד, ב**) כי עם קדוש
אתה ונאמר להלן (**שמות כב, ל**) ואנשי קדש תהיון לי מה להלן אסור אף
גזירה שוה כאן אסור

<> "לא תבשל גדי בחלב אמו" - בטריפה כתוב "לא תאכלו" ומגזירה שווה "קדוש",
"קודש" לומדים שגם בשר וחלב אסור באכילה.

<> מנין שיש אדם שממונו חביב עליו מגופו?

<> מנין שיש אדם שממונו חביב עליו מגופו?

דברים ו, ה וְאֶהְבֶּתְּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ

פסחים כה:א אם נאמר **(דברים ו, ה)** בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך אלא לומר לך אם יש אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ויש אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאודך

<> מנין שרוצח ניתן להצילו בנפשו?

<> מנין שרוצח ניתן להצילו בנפשו?

דברים כב, כו וְלִנְעֵרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לְנֵעֵרָה חֲטָא מוֹת כִּי פֶּאֶשֶׁר יִקוּם אִישׁ עַל רַעְהוּ וּרְצָחוּ נַפְשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה

פסחים כה:ב ע"ז הא דאמרן גילוי עריות ושפיכות דמים דתניא ר' אומר **(דברים כב, כו)** כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה ענין רוצח אצל נערה המאורסה הרי זה בא ללמד ונמצא למד **מקיש רוצח** לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו

היקש

<> 'להצילו בנפשו' - מדין רודף - מותר להרוג אדם שרודף אחרי אדם אחר להרגו כשם שאת הנערה המאורסה מותר להצילה, גם אם צריך להרוג את הרודף אחריה לאונסה.

<> מנין שנערה המאורסה תהרג ואל תעבור?

<> מנין שנערה המאורסה תהרג ואל תעבור?

דברים כב, כו וְלִנְעֵרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לְנֵעֵרָה חֲטָא מוֹת כִּי פֶאֶשֶׁר יִקוּם אִישׁ עַל רַעְהוּ וּרְצָחוֹ נָפֶשׁ בְּן הַדָּבָר הַזֶּה

פסחים כה:ב ונערה המאורסה מרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור **שפיכות דמים** גופיה מנלן סברא הוא כי ההוא דאתא לקמיה דרבא א"ל מרי דוראי אמר לי זיל קטליה לפלני' ואי לא קטלינא לך א"ל ליקטלוך ולא תיקטול מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי

היקש

<> 'שפיכות דמים' - יהרג ואל יעבור - נלמדת מסברה - מה ראית שהדם שלך יותר אדום משל חבירך ונערה המאורסה מהיקש, כשם ששפיכות דמים יהרג ואל יעבור, כך בגילוי עריות תהרג ואל תעבור.

<> מנין לפי חכמים, שבגדי כהונה טעונים גניזה, לפי רבי
דוסא, שלא ישתמש בהם ליום כפור אחר?

<> מנין לפי חכמים, שבגדי כהונה טעונין גניזה, לפי רבי דוסא, שלא ישתמש בהם ליום כפור אחר?

ויקרא טז, כג וּבָא אֶהְרֹן אֶל אֱהֹל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לְבַשׁ בָּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם

פסחים כו:א בגדי כהונה דכתיב ([ויקרא טז, כג](#)) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה הניחא לרבנן דאמרי מלמד שטעונין גניזה אלא לר' דוסא דפליג עלייהו דאמר אבל ראויין הן לכהן הדיוט ומאי והניחם שם שלא ישתמש בהם ביום כפורים אחר

<> מנין לפי רבי יהודה, שחמץ טעון שריפה?

<> מנין לפי רבי יהודה, שחמץ טעון שריפה?

שמות יב, י ולא תותירו מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר וְהִנֵּתֶר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ

פסחים כז:ב א"ר יהודה אין ביעור חמץ אלא שריפה והדין נותן ומה נותר שאינו בבל יראה ובל ימצא טעון שריפה חמץ שישנו בבל יראה ובל ימצא לא כל שכן שטעון שריפה

<> הנותר מקורבן הפסח עד הבוקר טעון שריפה, קל וחומר לחמץ כי הוא חמור יותר כי יש בו גם יבל יראה'.

<> מצוה לשרוף החמץ באש, אבל אם לא מצא עצים ישבית
בכל דבר שיכול להשביתו, שנאמר...

<> מצוה לשרוף החמץ באש, אבל אם לא מצא עצים ישבית בכל דבר שיכול להשביתו, שנאמר ...

שמות יב, טו שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונקרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השבעי

פסחים כז:ב אמרו לו כל דין שאתה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מצא עצים לשורפו יהא יושב ובטל והתורה אמרה (**שמות יב, טו**) תשביתו שאור מבתיכם בכל דבר שאתה יכול להשביתו

<> "תשביתו" - בכל דבר כגון זורקו לאשפה או לנהר.

<> חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל
ישראל אסור בהנאה, שנאמר...

<> חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה, שנאמר...

שמות יג, ז מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך

פסחים כח:א חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה שנאמר (שמות יג, ז) לא יראה לך שאור

<> "ולא יראה לך שאור" - שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים (של נכרים), לכן בחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח קנסוהו חז"ל ואסור בהנאה.

<> מנין לפי רבי יהודה, שהאוכל חמץ משש שעות ומעלה
עובר בלא תעשה?

<> מנין לפי רבי יהודה, שהאוכל חמץ משש שעות ומעלה עובר בלא תעשה?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פסחים כח:ב ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר **(דברים טז, ג)** לא תאכל עליו חמץ דברי רבי יהודה

<> מזמן שמצוה לשחוט את הפסח אסור לאכול חמץ, "עליו" - על קורבן פסח.

<> מנין שפסח מצרים, אין חימוצו נוהג אלא יום אחד?

<> מנין שפסח מצרים, אין חימוצו נוהג אלא יום אחד?

שמות יג, ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוּר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאוּתֶם מִמִּצְרָיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ הַיּוֹם אַתֶּם יֵצְאוּ בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

פסחים כח:ב רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד תלמוד לומר לא יאכל חמץ וסמיק ליה (שמות יג, ד) היום אתם יוצאים

<> "היום הזה אשר יצאתם ממצרים" - ואחרי כן "ולא יאכל חמץ".

<> מנין שהנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו, מוציאין מזה ונותנין לזה?

<> מנין שהנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו, מוציאין מזה ונותנין לזה?

במדבר ה, ז וְהִתְּוֹדוּ אֶת חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִשִּׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׁם לוֹ

פסחים לא: א רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל (**במדבר ה, ז**) ונתן לאשר אשם לו

<> "ונתן לאשר אשם לו" - אם ראובן הלוח לשמעון ושמעון ללוי בית דין מוציאים מלוי לתת לראובן.

<> מנין שבעל חוב קונה משכון?

<> מנין שבעל חוב קונה משכון?

דברים כד, יג הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כִּבְּא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וַיִּבְרַכְךָ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנַי יי אֱלֹהֶיךָ

פסחים לא:ב דא"ר יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (**דברים כד, יג**) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון

<> "ולך תהיה צדקה" - אם המלוה אינו קונה את המשכון (העבוט) כשנותן לו את ההלוואה, איזו צדקה זו שנותן ללוה את אשר הוא שלו (של הלוה) כשמחזיר לו את המשכון. "כבא השמש" - בערב.

<> מנין לפי רבי מאיר, שישראל מנכרי קונה משכון?

<> מנין לפי רבי מאיר, שישראל מנכרי קונה משכון?

דברים כד, יג הָשִׁיב תְּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וַיְבָרְכֵךְ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנַי יי אֱלֹהֶיךָ

פסחים לא:ב ת"ק סבר הני מילי ישראל מישראל הוא דקרינא ביה ולך תהיה צדקה אבל ישראל מנכרי לא קני ור"מ סבר קל וחומר ישראל מישראל קני קל וחומר ישראל מנכרי לא כל שכן

<> לפי רבי מאיר, ישראל שהלוה לנכרי קונה את המשכון שנותן לו הנוכרי מקל וחומר, אבל לפי ת"ק אין ענין של "צדקה" בנוכרי ולכן אין את הסברה של "צדקה מנין".

<> לפי תנא קמא, האוכל כזית תרומה בשגגה משלם קרן
וחומש, שנאמר...

<> לפי תנא קמא, האוכל כזית תרומה בשגגה משלם קרן וחומש, שנאמר...

ויקרא כב, יד וַאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וַיִּסֹּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וַנִּתֵּן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ

פסחים לב:ב ת"ר האוכל כזית תרומה משלם קרן וחומש אבא שאול אומר עד שיהא בו שוה פרוטה מ"ט דתנא קמא אמר קרא (**ויקרא כב, יד**) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ואכילה בכזית ואבא שאול מאי טעמא אמר קרא ונתן ואין נתינה פחות משוה פרוטה

<> לפי תנא קמא, ישראל שאכל בשוגג כזית תרומה ששייכת לכהן חייב קרן וחומש. ולפי אבא שאול אם אכל שוה פרוטה חייב קרן וחומש.

<> מעילה (שאין בה כרת אלא רק מיתה בידי שמים), פטר
את המזיד מלהביא קורבן, שנאמר...

<> מעילה (שאין בה כרת אלא רק מיתה בידי שמים), פטר את המזיד מלהביא קורבן, שנאמר ...

ויקרא ה, טו נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מֵעַל וְחִטָּאָה בְּשִׁגְגָה מִקְדָּשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אֵיל תְּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאִשָּׁם

פסחים לב:ב ואף רב פפא הדר ביה דתניא (**ויקרא ה, טו**) וחטאה בשגגה פרט למזיד והלא דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת פוטר בהן את המזיד מעילה שאין בה כרת אינו דין שפטר את המזיד לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה תאמר במעילה שחייב בה מיתה ת"ל בשגגה פרט למזיד

קל וחומר

<> "וחטאה בשגגה" - פרט למזיד.

<> לפי רבי, הזיד במעילה בכזית, חייב מיתה, שנאמר...

<> לפי רבי, הזיד במעילה בכזית, חייב מיתה, שנאמר...

ויקרא כב, ט וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלֵיו חֲטָא וַיָּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחְלָלְהוּ אֲנִי יְיָ
מְקַדְּשִׁים

ויקרא ה, טו נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מֵעַל וְחֲטָאָהּ בְּשִׁגְגָה מְקַדְּשִׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לִי אֵיל
תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ כָּסֶף שְׁקָלִים בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם

פסחים לג:א הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מאי טעמא
דרבי אמר רבי אבהו גמר חטא חטא מתרומה מה תרומה במיתה אף
מעילה במיתה ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית

גזירה שוה

<> בפסוק הראשון כתוב, "ומתו" ומג"ש לומדים שגם בפסוק השני, העונש הוא
בשגה קורבן אשם, במזיד מיתה.

<> דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו
במצה, יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ, שנאמר...

<> דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה, יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ, שנאמר...

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך

פסחים לה:א וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא (**דברים טז, ג**) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ היקש

<> מצה הוקשה לחמץ, ללמד שמה שבא לידי חימוץ יוצאים בו ידי חובת מצה בערב פסח, שהוא חובה מן התורה באכילת מצה.

<> לפי ריש לקיש, אכל מצה עשירה שהחמיצה, אין חייב עליה כרת, שנאמר...

<> לפי ריש לקיש, אכל מצה עשירה שהחמיצה, אין חייב עליה כרת, שנאמר...

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פסחים לה: א מאי טעמא דריש לקיש א"ל דאמר קרא לא תאכל עליו חמץ [וגו'] דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו במצה חייבין על חימוצו כרת והא הואיל ואין אדם יוצא בה ידי חובתו דהויא ליה מצה עשירה אין חייבין על חימוצה כרת

<> מצה עשירה, כיון שלא יוצא בה ידי חובתו, אין חייבין על חימוצה כרת.

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה גדולה?
גדולה?

<> מנין שמעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה גדולה?

במדבר יח, כו וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבַּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתֶם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְיָ מַעֲשֵׂר מִן
הַמַּעֲשֵׂר

פסחים לה:ב אמר רבי שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור
מתרומה גדולה שנאמר (**במדבר יח, כו**) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר
מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת
מעשר מן המעשר

<> אם הקדים והפריש מעשר ראשון מתבואה שעדיין בשיבולים לפני שהפריש תרומה
גדולה, פטור מתרומה גדולה.

<> מנין שמעשר שני והקדש ניתן לפדות בכסף?

<> מנין שמעשר שני והקדש ניתן לפדות בכסף?

וְנִתְּתָהּ בַכֶּסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ
וְאִם גָּאֵל יִגְאֹל אֶת הַשְּׂדֵה הַמִּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִּׁית כֶּסֶף עֲרֹכָךָ עָלָיו וְקָם
לוֹ

דברים יד, כה

ויקרא כז, יט

פסחים לה:ב פשיטא לעולם דנפדו ומאי לא נפדו שלא נפדו כהלכתן מעשר שני
שפדאו על גב אסימון דרחמנא אמר (דברים יד, כה) וצרת הכסף דבר
שיש לו צורה והקדש שחיללו על גבי קרקע דרחמנא אמר (ויקרא כז, יט)
ונתן הכסף וקם לו

<> "וצרת הכסף" - שניתן לפדות בכסף שיש לו צורה. 'והקדש שחיללו על גבי קרקע' -
שאם רוצה להעביר את הקדושה של ההקדש לקרקע, אינו יכול לעשות כן אלא צריך
לפדות בכסף.

<> מנין שלא יוצא אדם במעשר שני ידי חובת אכילת מצה?

<> מנין שלא יוצא אדם במעשר שני ידי חובת אכילת מצה?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך

פסחים לו: א ת"ר יכול יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים ת"ל (דברים טז, ג) לחם עוני מה שנאכל באנינות יצא זה שאינו נאכל באנינות אלא בשמחה

<> "לחם עוני" - מצה, מעשר שני נאכל בשמחה ולא באנינות (בצער) שנאמר "לא אכלתי באוני ממנו" ולכן לא יוצאים ידי חובת אכילת מצה שהוא לחם עוני במעשר שני שנאכל בשמחה.

<> מנין שיציקה ולישה כשירה בכל אדם?

<> מנין שיציקה ולישה כשירה בכל אדם?

וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קֶרְבָּן מִנְחָה לִי סֹלֶת יִהְיֶה קֶרְבָּנוּ וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבִנָּה **ויקרא ב, א**

וְהִבִּיֵּאתָ אֶל בְּנֵי אֹהֶלן הַפְּתֻנִים וְקִמַּץ מִשֶּׁם מְלֵא קִמְצוֹ מִסֹּלֶתָהּ וּמִשֶּׁמֶנָּה עַל כָּל לִבְנֹתֶיהָ וְהִקְטִיר הִלָּהֵן אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לִי **ויקרא ב, ב**

פסחים לו:א והכתיב (**ויקרא ב, א**) ויצק עליה שמן וגו' והביאה אל הכהן מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בכל אדם לישה נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא

<> רק בפסוק השני נעשה על ידי כהנים, אחרי שהביאה אל הכהנים "וקמץ..." אבן "ויצק עליה" - ע"י הבעלים.

<> מנין שאין אדם יוצא ידי חובת בכורים במצות?

<> מנין שאין אדם יוצא ידי חובת בכורים במצות?

שמות יב, כ **כָּל מִחְמָצָת לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצּוֹת**

פסחים לו:א תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים תלמוד לומר **(שמות יב, כ)** בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי

<> בכורים נאכלים בירושלים, שנאמר "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם", מצות, "בכל מושבותיכם" - בגבולין (חוץ מירושלים), לכן אין יוצאים חובת בכורים במצות.

<> מנין שמעשר שני שנטמא, פודין אותו אפילו בירושלים?

<> מנין שמעשר שני שנטמא, פודין אותו אפילו בירושלים?

דברים יד, כד וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום אשר יבחר
יי אלהיך לשום שמו שם כי יברכה יי אלהיך
דברים יד, כה ונתתה בפסוף וצרת הפסוף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר יי אלהיך בו
בראשית מג, לד וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש
דות וישתו וישכרו עמו

פסחים לו:ב דא"ר (אליעזר) מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפי' בירושלים
ת"ל (דברים יד, כד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר
(בראשית מג, לד) וישא משאת מאת פניו

<> "המקום אשר יבחר ה' " - בירושלים.

<> מנין שביכורים אסורים לאונן?

<> מנין שביכורים אסורים לאונן?

דברים יב, יז לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובללת בקרך וצאנך
וכל נדרריך אשר תדר ונדבתריך ותרומת ידך
דברים כו, יד לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת
שמעתי בקול יי אלהי עשיתי ככל אשר צויתני

פסחים לו:ב מאי טעמא דרבנן דכתיב (דברים יב, יז) לא תוכל לאכול בשעריך ואמר
מר תרומת ידך אלו ביכורים דאיתקש ביכורים למעשר מה מעשר אסור
היקש לאונן אף ביכורים אסור לאונן

<> הפסוק השני מדבר על מעשר - מעשר אסור לאונן שנאמר "לא אכלתי באוני
ממנו", בפסוק הראשון "ותרומת ידך" - ביכורים. וביכורים הוקשו למעשר ("מעשר
דגנך"), ומההיקש לומדים שגם ביכורים אסורים לאונן.

<> לפי רבי יהודה, אין לחם אלא האפוי בתנור, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, אין לחם אלא האפוי בתנור, שנאמר...

ויקרא כו, כו בְּשִׁבְרֵי לֶכֶם מִטֹּה לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֹכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהָשִׁיבוּ לַחֲמֹכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֵתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ

פסחים לז:ב ור' יהודה סבר אין לחם אלא האפוי בתנור מעיקרא וכיון דמעיקרא לאו בתנור אפייה לאו לחם הוא אמר רבא מאי טעמא דר' יהודה דכתיב **(ויקרא כו, כו)** ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד לחם האפוי בתנור אחד קרוי לחם ושאין אפוי בתנור אחד אין קרוי לחם

<> מנין לפי רבא, שמצה צריכה להיות משלכם, כדי לצאת
בה ידי חובה בערב פסח?

<> מנין לפי רבא, שמצה צריכה להיות משלכם, כדי לצאת בה ידי חובה בערב פסח?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבועת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון
יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך
במדבר טו, יט והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליי

פסחים לח:א אמר רבא ואיתימא רב יימר בר שלמיא אתיא לחם לחם כתיב הכא
(דברים טז, ג) לחם עוני וכתוב התם (במדבר טו, יט) והיה באכלכם
מלחם הארץ מה להלן משלכם אף כאן משלכם

גזירה שוה

<> הפסוק הראשון - מצה, הפסוק השני - תרומה, בתרומה נאמר "ראשית
עריסותיכם" (משלכם) תרימו תרומה לכהן ומג"ש לומדים שגם מצה צריכה להיות
משלכם.

<> מנין שצריך לשמור את המצות לשם מצות מצה?

<> מנין שצריך לשמור את המצות לשם מצות מצה?

שמות יב, יז ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם

פסחים לח:ב (שמות יב, יז) ושמרתם את המצות מצה המשתמרת לשם מצה יצתה זו שאין משתמרת לשם מצה אלא לשום זבח

<> "ושמרתם..." - מצה המשתמרת, ששומרים שלא תבא לידי חימוץ (שלא תבא במגע עם מים).

<> מנין שאין מבשלין את הפסח אפילו בשאר משקים, כגון
מי פרות שנותנים טעם בתבשיל?

<> מנין שאין מבשלין את הפסח אפילו בשאר משקים, כגון מי פרות שנותנים טעם בתבשיל?

שמות יב, ט **אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֶא וּבְשֵׁל מִבֶּשֶׂל בְּמַיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֵאשׁוּ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קִרְבּוֹ**

פסחים מא:א ת"ר (**שמות יב, ט**) במים אין לי אלא במים שאר משקין מניין אמרת קל וחומר ומה מים שאין מפיגין טעמן אסורין שאר משקין שמפיגין טעמן לא כ"ש

<> "ובשל מבושל במים" - על מים שאין נותנים טעמם בבשר נאמר "אל תאכלו ממנו..." קל וחומר בשאר משקין שנותנים טעמם בבשר.

<> לפי רבי, קורבן פסח אסור לבשל גם בשאר משקין,
שנאמר...

<> לפי רבי, קורבן פסח אסור לבשל גם בשאר משקין, שנאמר...

שמות יב, ט אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו

פסחים מא:א רבי אומר במים אין לי אלא מים שאר משקין מניין ת"ל (שמות יב, ט) ובשל מבושל מ"מ מאי בינייהו איכא בינייהו צלי קדר ורבנן האי בשל מבושל

<> "ובשל מבושל" - מכל מקום, בכל משקה.

<> מנין שצלאו כל צרכו, מותר?

<> מנין שצלאו כל צרכו, מותר?

שמות יב, ט אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו

פסחים מא:א ת"ר יכול צלאו כל צרכו יהא חייב ת"ל ([שמות יב, ט](#)) אל תאכל ממנו נא ובשל מבושל במים נא ובשל מבושל אמרתי לך ולא שצלאו כל צרכו

<> "אל תאכלו ממנו נא" - צלאו כל צרכו כלומר צלאו יותר מדי, אינו חייב מלקות כי מהפסוק לומדים דוקא אם בשלו או לא צלאו מספיק אבל אם צלאו יותר מדי (שרפו) אינו חייב.

<> מנין שאכל ממנו כזית חי, פטור אבל אסור?

<> מנין שאכל ממנו כזית חי, פטור אבל אסור?

שמות יב, ט אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים פי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו

פסחים מא:א תנו רבנן יכול אכל כזית חי יהא חייב תלמוד לומר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יהא מותר תלמוד לומר **(שמות יב, ט)** כי אם צלי אש

<> מזה שכתוב "אל תאכלו ממנו נא" - מצות לא תעשה שאם עבר ואכל מבושל או נא (לא צלוי מספיק) חייב מלקות, אבל אם אכלו חי פטור (ממלקות) אבל אסור, כי נאמר "כי אם צלי אש...".

<> מנין שאסור לאכול נא, גם מבעוד יום?

<> מנין שאסור לאכול נא, גם מבעוד יום?

פסחים מא:ב תניא אידך יכול אכל כזית נא מבעוד יום יהא חייב ודין הוא ומה בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו דין שישנו בבל תאכל נא קל וחומר

<> מצות אכילת קורבן פסח בערב החמש עשרה שנאמר "ואכלו את הבשר בלילה הזה", ולומדים בקל וחומר שאם בערב שמותר לאכול צלי אש אסור לאכול נא, קל וחומר שמבעוד יום, אסור לאכול נא.

<> מנין שבשעה שישנו בקום אכול עלי ישנו בבל תאכל נא,
בשעה שאינו בקום אכול עלי אינו בבל תאכל נא?

<> מנין שבשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא, בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא?

שמות יב, ט **אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבִשְׁל מִבֶּשֶׁל בְּמַיִם כִּי אִם צָלִי אֲשֶׁר רָאִשׁוּ עַל פְּרָעִיו וְעַל קִרְבּוֹ**

פסחים מא:ב תלמוד לומר (**שמות יב, ט**) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש ומה תלמוד לומר כי אם צלי אש לומר לך בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא

<> בפסוק הקודם נאמר "ואכלו אותו בלילה ההוא צלי אש" לכן פסוק זה בא להוסיף שבשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא, בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא ומשמע מכאן שאינו חייב מלקות אם אכל נא מבעוד יום.

<> מנין שאם אכל נא ביום, פטור?

<> מנין שאם אכל נא ביום, פטור?

שמות יב, ח וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֲשֶׁר וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֵאָכְלוּ

פסחים מא:ב מה נא בלאו אף צלי בלאו בשלמא נא כתיב אל תאכלו ממנו נא אלא צלי מנלן דכתיב (**שמות יב, ח**) ואכלו את הבשר בלילה הזה בלילה אין ביום לא האי לאו הבא מכלל עשה הוא וכל לאו הבא מכלל עשה עשה

<> נאמר "בלילה הזה" בלילה ולא ביום, לכן אם עבר ואכל ביום נא, פטור ממלקות כיון שזה לאו הבא מכלל עשה וזה כביטול מצות עשה שאין לוקין על זה.

<> שור או שה שיש בו מום צריך להמיר אותו בכסף לבדק
הבית ולא תמימים שאותם צריך להעלות על המזבח,

<> שור או שה שיש בו מום צריך להמיר אותו בכסף לבדק הבית ולא תמימים שאותם צריך להעלות על המזבח, שנאמר...

ויקרא כב, כג וְשׁוֹר וְשֵׂה שְׂרוּעַ וְקְלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְגִידָר לֹא יִרְצָה

פסחים מב:א רבי יהודה היא דתניא (**ויקרא כב, כג**) שור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו ואתו אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים לבדק הבית

<> "נדבה תעשה אותו" - אם יש בו מום צריך להמיר אותו בכסף לבדק הבית, ואם אין מום בבהמה אסור להמירה לבדק הבית אלא צריך להקריבה על גבי המזבח.

<> בנות עשירים טופלות אותן בסולת, בנות מלכים בשמן
המור, שנאמר...

<> בנות עשירים טופלות אותן בסולת, בנות מלכים בשמן המור, שנאמר...

אסתר ב, יב וַבְּהִגֵּיעַ תֵּרַ נְעֵרָה וְנִעְרָה לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ מִקֶּץ הַיּוֹת לָהּ כְּדַת הַנָּשִׁים שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלֹאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שֵׁשֶׁה חֳדָשִׁים בְּשֵׁמוֹ הַמֶּר וְשֵׁשֶׁה חֳדָשִׁים בְּבִשְׂמֵים וּבִתְמָרוּקֵי הַנָּשִׁים

פסחים מג:א בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנא' **(אסתר ב, יב)** ששה חדשים בשמן המור

<> שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים.

<> כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי
אסורים בפסח, שנאמר...

<> כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי אסורים בפסח, שנאמר...

שמות יב, כ **כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֵי־כֶם תֹאכְלוּ מִצּוֹת**

פסחים מג:א ורב יהודה מ"ט לא אמר כרב נחמן אמר לך עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא חמץ דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעיניה לא אמר תניא כוותיה דרב יהודה (**שמות יב, כ**) כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי

<> אלו הן תערובות חמץ שאם אכל אותם בפסח אינו ענוש כרת, כי רק על חמץ נאמר "ונכרתה..." , אוכל מחמצת עובר בלאו.

<> מנין שעל חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו?

<> מנין שעל חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו?

שמות יב, טו שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי

פסחים מג:א יכול יהא ענוש כרת ת"ל (**שמות יב, טו**) כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו

<> תערובת חמץ עובר בלאו שנאמר "כל מחמצת לא תאכלו".

<> השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה, שנאמר...

<> השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה, שנאמר...

במדבר ה, ו דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֲדָם לְמַעַל מֵעַל
בֵּין וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא

פסחים מג:א וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (**במדבר ה, ו**) איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת האדם השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה

<> כל מצוות לא תעשה, חייבין על שגגתן חטאת.

<> מנין שנשים חייבות בבל תאכל חמץ?

<> מנין שנשים חייבות בבל תאכל חמץ?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פסחים מג:ב סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב (דברים טז, ג) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כל שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ והני נשי הואיל וליתנהו בקום אכול מצה דהויא ליה מצות עשה שהזמן גרמא (היא) אימא בבל תאכל חמץ נמי ליתנהו קמ"ל

היקש

<> הייתי חושב שבגלל ההיקש נשים פטורות מבל תאכל חמץ, כיון שאכילת מצה זה מצות עשה שהזמן גרמא, קמ"ל שההיקש בא ללמד שחייבות גם בבל תאכל חמץ וגם באכילת מצה.

<> מנין שנשים חייבות באכילת מצה, אפילו שזה מצות
עשה שזמן גרמא?

<> מנין שנשים חייבות באכילת מצה, אפילו שזה מצות עשה שזמן גרמא?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פסחים מג:ב דאמר ר"א נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנא' לא תאכל עליו חמץ וגו' כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו באכילת מצה והני נשי נמי הויל וישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה היקש

<> נשים חייבות באכילת מצה מהתורה, מכיון שהקיש הכתוב אכילת מצה לבל תאכל חמץ.

<> מנין שכל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור
חוץ מאיסורי נזיר?

<> מנין שכל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר?

במדבר ו, ג מִיֵּין וְשֶׁכֶר יִזִּיר חֲמֵץ יַיִן וְחֲמֵץ שֶׁכֶר לֹא יִשְׁתֶּה וְכֹל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לֶחִים וַיִּבְשִׂים לֹא יֵאָכֵל

פסחים מג:ב אמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה (**במדבר ו, ג**) משרת וזעירי אמר אף שאור בל תקטירו כמאן כר"א דדריש כל

<> "וכל משרת ענבים" - אם טבל הנזיר לחם ביין, כל המאכל נמדד בכזית לחיוב מלקות, כיון שכתוב משרת ענבים.

<> מנין שתערובת של כלאים או עורלה אסורים אם נותנים
טעם הכלאים או העורלה בתערובת?

<> מנין שתערובת של כלאים או עורלה אסורים אם נותנים טעם הכלאים או העורלה בתערובת?

פסחים מד:ב שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב מכאן אתה דן לכל התורה כולה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאים שאיסורו איסור עולם ואיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר והוא הדין לערלה

קל וחומר

<> 'שאיין איסורו איסור עולם' - שאיסורו פג אחרי תקופת הנזירות, 'שיש היתר לאיסורו' - שיכול לעשות התרת נדרים. קל וחומר שכלאים ועורלה שאין היתר לאיסורם ואיסורם איסור עולם, שתהא התערובת אסורה אפילו שיש רק טעם איסור בתערובת.

<> מנין שאיסורי נזיר מצטרפים זה עם זה בכזית לחייבו
קורבן חטאת?

<> מנין שאיסורי נזיר מצטרפים זה עם זה בכזית לחייבו קורבן חטאת?

במדבר ו, ד פל ימי נזרו מפל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל

פסחים מה:א א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא (**במדבר ו, ד**) מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה

<> מזה שכתוב "מחרצנים ועד זג" לומדים שמצטרפים זה עם זה, כי מספיק היה לכתוב "מכל אשר יעשה מגפן היין". שמצטרפים זה עם זה - חרצנים וזג בחישוב הכזית.

<> מנין שעבודה זרה אסורה בהנאה?

<> מנין שעבודה זרה אסורה בהנאה?

דברים יג, יח ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב יי מחרון אפו ונתן לך
רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבתך
דברים ז, כו ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב
תתעבנו כי חרם הוא

פסחים מח:א עצי אשירה ואזהרה מהכא ([דברים יג, יח](#)) ולא ידבק בידך מאומה מן
החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאביי ונלקי נמי משום ([דברים ז, כו](#))
ולא תביא תועבה אל ביתך

<> "ולא ידבק בידך מאומה" - שיש איסור הנאה מעבודה זרה.

<> מנין שאסור להשחית דברים של קדושה?

<> מנין שאסור להשחית דברים של קדושה?

דברים יב, ג וּנְתַצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתֵיכֶם וְשִׁבְרֹתֶם אֶת מִצְבְּתֵיכֶם וְאֲשִׁירֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ
וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאִבְדֹתֵיכֶם אֶת שָׁמַיִם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא
דברים יב, ד לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לִי אֱלֹהֵיכֶם

פסחים מח:א ואזהרה מהכא (דברים יב, ג) ואשיריהם תשרפון באש לא תעשון כן לה' אלהיכם

<> על עבודה זרה כתוב שצריך לנתץ ולשבר ובסמוך נאמר "לא תעשון..." , מכאן שאסור למחוק את שם ה' בספר תורה, תפילין ומזוזות.

<> מנין שכל הנהנה מסעודת הרשות, לסוף גולה?

<> מנין שכל הנהנה מסעודת הרשות, לסוף גולה?

עמוס ו, ד הַשֹּׁכְבִים עַל מְטוֹת שֵׁן וְסֻרְחִים עַל עֲרְשׂוֹתָם וְאַכְלִים כָּרִים מִצֶּאֱן וְעִגְלִים
מִתּוֹךְ מִרְבֵּק

עמוס ו, ז לֵכֵן עֲתָה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גְּלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים

פסחים מט:א כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה שנא' (עמוס ו, ד) ואוכלים כרים
מצאן ועגלים מתוך מרבק וכתוב לכן עתה יגלו בראש גולים

<> 'סעודת הרשות' - סעודה באכילה מופרזת שאינה סעודה של מצוה. "כרים" -
כבשים.

<> ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ
ועל בנותיהן הוא אומר...

<> ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר...

דברים כז, כא אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל הָעַם אָמֵן

פסחים מט:ב ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר (**דברים כז, כא**) ארוור שוכב עם כל בהמה

<> "ארוור שוכב עם כל בהמה" - שכיון שאינן מבינים תורה הם כבהמה.

<> מנין שעם הארץ אסור לאכול בשר בהמה?

<> מנין שעם הארץ אסור לאכול בשר בהמה?

ויקרא יא, מו זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ

פסחים מט:ב תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר [\(ויקרא יא, מו\)](#) זאת תורת הבהמה והעוף

<> "זאת תורת הבהמה..." מי שלומד תורה מותר באכילת בשר, מי שלא לומד תורה אסור באכילת בשר.

<> לפי רבי אלעזר, עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך,
שנאמר...

<> לפי רבי אלעזר, עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך, שנאמר...

דברים ל, כ לַאֲהָבָה אֶת יי אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ
לְשַׁבֵּת עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתַת
לָהֶם

פסחים מט:ב אמר רבי אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר (דברים ל, כ) כי היא חייך ואורך ימך על חיי לא חס על חיי חבירו לא כל שכן

<> לפי רבי יהודה, חייב בברכת המזון באכילה שיש בה
שביעה שזה בכביצה, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, חייב בברכת המזון באכילה שיש בה שביעה שזה בכביצה, שנאמר...

דברים ת, י **וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ**

פסחים מט:ב רבי מאיר סבר **(דברים ת, י)** ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו בכביצה

<> כל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאילו בועל ארוסתו
בפניו, שנאמר...

<> כל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאילו בועל ארוסתו בפניו, שנאמר...

דברים לג, ד תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב

פסחים מט:ב תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר (**דברים לג, ד**) תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה

<> 'אל תקרי מורשה אלא מאורסה' - כשאדם עוסק בתורה הוא כביכול מאורס אליה וכשרואה עם הארץ שהתלמיד חכם עוסק בתורה והוא לא, הוא מתבייש בזה, כיון שמה שנאמר "מורשה קהלת יעקב" היא לכל קהילות יעקב, גם לעם הארץ, לכן נאמר כאילו בועל ארוסתו (של עם הארץ) בפניו.

<> אמר הקב"ה, לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני
ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת, שנאמר...

<> אמר הקב"ה, לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת, שנאמר...

שמות ג, טו וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדוֹר דָּר

פסחים נ:א לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י סבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב (שמות ג, טו) זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת

<> מנין שספיחין אסורים?

<> מנין שספיחין אסורים?

ויקרא כה, כ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו

פסחים נא:ב וחכ"א כל הספיחין אסורים ותרוייהו אליבא דר' עקיבא דתניא (**ויקרא כה, כ**) הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו א"ר עקיבא וכי מאחר שאין זורעין מהיכא אוספין מכאן לספיחין שהן אסורין

<> 'ספיחין' - ירקות שצמחו מעצמם מזרעים שנפלו בשעת הקצירה לפני השמיטה, גזירה שמא יזריעו בשמיטה.

<> כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית,
כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן הבית, שנאמר...

<> כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית, כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן הבית, שנאמר...

ויקרא כה, ז **וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחֲיָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תְּהִיָּה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל**

פסחים נב:ב מנא הני מילי אמר רב חמא בר עוקבא א"ר יוסי בר חנינא אמר קרא **(ויקרא כה, ז)** ולבהמתך ולחיה אשר בארץ כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן הבית

<> "ולבהמתך ולחיה אשר בארץ" - כל זמן שהחיה בשדה אוכלת מפירות שביעית, האכל לבהמתך בבית מפירות שביעית.

<> סימן להרים מילין, סימן לעמקים דקלים, סימן לנחלים
קנים, סימן לשפלה שקמה, שנאמר...

<> סימן להרים מילין, סימן לעמקים דקלים, סימן לנחלים קנים, סימן לשפלה שקמה, שנאמר ...

מלכים א י, כז ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרב

פסחים נג:א רבן שמעון בן גמליאל אומר סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (**מלכים א י, כז**) ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה

<> שקמה שגדילה בשפלה.

<> חנניה, מישאל ועזריה שמסרו עצמם לכבשן האש, נשאו
קל וחומר בעצמן מצפרדעים, שנאמר...

<> חנניה, מישאל ועזריה שמסרו עצמם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, שנאמר...

שמות ז, כח וְשָׂרֵץ הַיָּאֵר צִפְרֻדָּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתָךְ וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל מִטְתְּךָ וּבְבֵית עֶבְדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבַתְּנוּרֶיךָ וּבַמִּשְׁאֲרוֹתֶיךָ

פסחים נג:ב מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת ה' לכבשן האש נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת ה' כתיב בהו (שמות ז, כח) ובאו [ועלו] בביתך [וגו'] ובתנורֶיךָ ובמשארותֶיךָ אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם אנו שמצווין על קדושת ה' על אחת כמה וכמה

קל וחומר

<> הצפרדעים במצרים קפצו לתנורים במסירות נפש לקיים רצון ה'.

<> כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב
בישיבה של מעלה, שנאמר...

<> כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר...

קהלת ז, יב **כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַכֹּסֵף וַיִּתְרוֹן דַּעַת הַחֲכָמָה תַּחֲיָהּ בְּעֹלָהּ**

פסחים נג:ב כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה
שנא' (**קהלת ז, יב**) כי בצל החכמה בצל הכסף

<> 'בישיבה של מעלה' - בעולם הבא, "החכמה תחיה בעליה" - תזכה את בעל הכסף
שתמך בחכם, בחיי העולם הבא.

<> בין שאמרו להדליק את הנר בלילי יוה"כ ובין שאמרו
שלא להדליק שניהן לדבר אחד נתכוונו, שנאמר...

<> בין שאמרו להדליק את הנר בלילי יוה"כ ובין שאמרו שלא להדליק שניהן לדבר אחד נתכוונו, שנאמר...

ישעיהו ס, כא **וְעַמְךָ כָּל־צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהַתְּפָאֵר**

פסחים נג:ב תנא בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהן לדבר אחד נתכוונו אמר רב יהושע דרש רבא ([ישעיהו ס, כא](#)) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו אלא לדבר אחד

<> 'בין שאמרו להדליקי' - שלא יבא לידי תשמיש, כי אסור לשמש לאור הנר. 'ובין שאמרו שלא להדליקי' - שלא יראה את אשתו ויתאווה לה.

<> מנין שאיש תבונה, לכשיחקור היטב את מחשבת החכם,
יוכל להבין אותה, גם כשמסתיר אותה בעומק ליבו?

<> מנין שאיש תבונה, לכשיחקור היטב את מחשבת החכם, יוכל להבין אותה, גם כשמסתיר אותה בעומק ליבו?

משלי כ, ה מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה

פסחים נגב ר"ש בן אלעזר אומר יום הכפורים שחל להיות בשבת אף במקום שאמרו שלא להדליק מדליקין מפני כבוד השבת ועני רבי יוחנן בתריה וחכמים אוסרים א"ל עדא תהא קרי עליה רב יוסף (משלי כ, ה) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה מים עמוקים עצה בלב איש זה עולא ואיש תבונה ידלנה זה רבה בר בר חנה

<> מנין שתורה נבראה קודם בריאת העולם?

<> מנין שתורה נבראה קודם בריאת העולם?

משלי ח, כב יי קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז

פסחים נד:א שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ([משלי ח, כב](#)) ה' קנני ראשית דרכו

<> התורה אומרת ה' קנני - ה' ברא אותי (כמו שאמרה חוה "קניתי איש את ה' " שהיתה שותפה בבריאת קין), "קדם מפעליו" - קודם בריאת העולם.

<> מנין שתשובה נבראה קודם בריאת העולם?

<> מנין שתשובה נבראה קודם בריאת העולם?

תהלים צ, ב בְּטָרַם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלֹל אֶרֶץ וְתִבֵּל וַיַּעֲוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתְּהָ אֵל
תהלים צ, ג תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא וְתֵאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם

פסחים נד:א תשובה דכתיב (תהלים צ, ב) בטרם הרים יולדו וכתיב (תהלים צ, ג) תשב
אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם

<> "בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל" - טרם בריאת העולם. "תשב אנוש עד דכא"
- הקב"ה מחכה לאדם שישוב בתשובה עד לדכדוכה של נפש, עד רגעיו האחרונים.

<> מנין שגן עדן נברא קודם בריאת העולם?

<> מנין שגן עדן נברא קודם בריאת העולם?

בראשית ב, ח וַיִּטֶע יי אֱלֹהִים גֶּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם וַיִּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יֵצֵר

פסחים נד:א גן עדן דכתיב (**בראשית ב, ח**) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם

<> "מקדם" - קודם בריאת העולם, הקב"ה ברא את גן עדן ואחרי כן "וישם שם את האדם" שהוא נזר הבריאה.

<> מנין שגיהנום נברא קודם בריאת העולם?

<> מנין שגיהנום נברא קודם בריאת העולם?

ישעיהו ל, לג **כִּי עָרוּךְ מֵאֲתָמוֹל תִּפְתָּה גַם הִיא לְמַלְךְ הוּכָן הָעַמִּיק הַרְחֵב מְדַרְתָּה אֲשׁ וְעֲצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְיָ כְּנַחַל גְּפְרִית בְּעֶרְהָ בָּהּ**

פסחים נד:א גיהנם דכתיב (**ישעיהו ל, לג**) כי ערוך מאתמול תפתה כסא הכבוד

<> "כי ערוך מאתמול" - מוכן מלפני בריאת העולם. "תפתה" - גיהנום, שכל המתפתה מיצרו נופל בו. אש ועצים "נשמת ה' כנחל גפרית" - שמזככת את הנשמה ומביאה אותו לחיי העולם הבא.

<> מנין שכסא הכבוד ובית המקדש נבראו קודם בריאת
העולם?

<> מנין שכסא הכבוד ובית המקדש נבראו קודם בריאת העולם?

ירמיהו יז, יב כָּסֵא כְבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְּשֵׁנוּ

פסחים נד:א ובית המקדש דכתיב (ירמיהו יז, יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו

<> "מרום מראשון" - לפני בריאת העולם.

<> מנין ששמו של משיח נברא קודם בריאת העולם?

<> מנין ששמו של משיח נברא קודם בריאת העולם?

תהלים עב, יז יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו ויתברכו בו כל גוים אשרוהו

פסחים נד:א שמו של משיח דכתיב (תהלים עב, יז) יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו

<> "לפני שמש" - לפני בריאת (השמש) העולם. "ינון" - שמו של משיח (כמו ינון ואליה אנוכי שולח).

<> לפי רבא, מפסיקין מעט בין "היום" ל "על לבבך",
שנאמר ...

<> לפי רבא, מפסיקין מעט בין "היום" ל "על לבבך", שנאמר...

דברים ו, ד	שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד
דברים ו, ו	וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ

פסחים נו:א אמר רב יהודה אומרים ([דברים ו, ד](#)) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין רבא אמר מפסיקין היו אלא שהיו אומרים היום על לבבך דמשמע היום על לבבך ולא מחר על לבבך

<> "היום על לבבך" - שאם לא יפסיק מעט, זה נשמע, היום ולא מחר.

<> מנין שביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו
שכינה?

<> מנין שביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה?

בראשית מט, א וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הָאֶסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים

פסחים נו: א דאמר רשב"ל (**בראשית מט, א**) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו

<> "באחרית הימים" - קץ הימין. כיון שנסתלקה ממנו שכינה וחשש שמא יצא ממנו פסול, הרגיעו אותו בניו ואמרו, "שמע ישראל (יעקב) ה' אלוקינו...".

<> מנין שעז וכבש שקולים בהבאת קורבן?

<> מנין שעז וכבש שקולים בהבאת קורבן?

ויקרא ד, לב ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה
ויקרא ג, יב ואם עז קרבנו והקריבו לפני יי

פסחים נז:ב ר"ש אומר כבשים קודמים לעזים בכל מקום יכול מפני שמובחרין במינן ת"ל ([ויקרא ד, לב](#)) אם כבש יביא קרבנו מלמד ששניהן שקולין כאחד רבינא אמר אפילו מקרא נמי לא קרא דכתיב ([ויקרא ג, ז](#)) אם כבש אם עז אי בעי כבש לייתה אי בעי עז לייתה

<> מנין שתמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרוב בתשעה
ומחצה?

<> מנין שתמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרוב בתשעה ומחצה?

במדבר כח, ד אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם

פסחים נח:א ר' יהושע בן לוי דאמר קרא (**במדבר כח, ד**) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים חלקהו לבין שני ערבים ב' שעות ומחצה לכאן שתי שעות ומחצה לכאן ושעה אחת לעשייתו

<> "בין הערבים" - שמונה וחצי שעות מהנץ החמה.

<> מנין שלא יהיה דבר קרב לפני תמיד של שחר?

<> מנין שלא יהיה דבר קרב לפני תמיד של שחר?

ויקרא ו, ה וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּוְקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבָעַר עָלֶיהָ הַפֶּהן עֲצִים בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר
וְעֹרֹךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים

פסחים נח:ב תנו רבנן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר (ויקרא
ו, ה) וערך עליה העולה מאי תלמודא אמר רבא (ויקרא ו, ג) העולה
עולה ראשונה

<> "תוקד בו לא תכבה" - קורבן התמיד. "בבוקר בבוקר" - עולה ראשונה.

<> מנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים?

<> מנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים?

ויקרא ו, ה וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּוְקַד בּוֹ לֹא תִכָּבֵהּ וּבָעַר עָלֶיהָ הַפֶּהֶן עֲצִים בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה
וְעָרַף עָלֶיהָ הָעֶלְהָ וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים

פסחים נח:ב ומנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים ת"ל (**ויקרא ו, ה**)
והקטיר עליה חלבי השלמים מאי תלמודא אמר אביי עליה שלמים ולא
על חבירתה שלמים

<> קורבנות שלמים רק אחרי תמיד של שחר ולא אחרי חבירתה, תמיד של בין הערבים.

<> מנין שאין לך עבודה שכשירה מערב עד בוקר, אלא
הטבת הנרות?

<> מנין שאין לך עבודה שכשירה מערב עד בוקר, אלא הטבת הנרות?

שמות כז, כא בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפֶּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֵן וּבְנֵי מִעֲרַב עַד
בֹּקֶר לִפְנֵי יְיָ חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

פסחים נט:א מאי טעמא אמר קרא (**שמות כז, כא**) יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד
בקר אותו מערב עד בוקר ואין דבר אחר מערב עד בוקר ואיתקש קטרת
לנרות

<> מנין שאין לך דבר שקודם לתמיד של שחר, אלא קטרת
בלבד?

<> מנין שאין לך דבר שקודם לתמיד של שחר, אלא קטרת בלבד?

שמות ל, ז והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וקטירנה

פסחים נט:א תנו רבנן אין לך דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד שנאמר
בה בבקר בבקר ויוקדם קטרת דבר שנאמר בו בבקר בבקר דכתיב (שמות
ל, ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו
אלא בקר אחד

<> גם בקטורת נאמר "בבוקר בבוקר".

<> מנין שכהנים צריכין להקטיר האמורין קודם שיזכו
בחזה ובשוק?

<> מנין שכהנים צריכין להקטיר האמורין קודם שיזכו בחזה ובשוק?

ויקרא ז, לא והקטיר הפהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו

פסחים נט:ב דתניא יכול יהו כהנים רשאים בחזה ושוק קודם הקטרת אמורין תלמוד לומר **(ויקרא ז, לא)** והקטיר הכהן את החלב המזבחה והדר **(ויקרא ז, לא)** והיה החזה לאהרן ולבניו

<> קודם "והקטיר" ואחרי כן "והיה החזה".

<> מנין שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין?

<> מנין שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין?

שמות כט, לג **וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם**

פסחים נט:ב וכמה דכהנים לא אכלי בשר בעלים לא מתכפרי דתניא (**שמות כט, לג**)
ואכלו אותם אשר כפר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין

<> "ואכלו אותם" - הכהנים, "כופר בהם" - הבעלים.

<> מנין שאפילו אם נטמאו אמורין או אבדו, זכאין הכהנים
בחזה ובשוק?

<> מנין שאפילו אם נטמאו אמורין או אבדו, זכאין הכהנים בחזה ובשוק?

[ויקרא ז, לא](#) והקטיר הפהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו

פסחים נט:ב דתניא יכול נטמאו אמורין או שאבדו לא יהו כהנים זכאין בחזה ושוק תלמוד לומר [\(ויקרא ז, לא\)](#) והיה החזה לאהרן ולבניו

<> "והיה החזה" - מכל מקום.

<> מנין שמותר להשאיר את האימורים של קורבן פסח כל הלילה, אבל לא עד הבוקר?

<> מנין שמותר להשאיר את האימורים של קורבן פסח כל הלילה, אבל לא עד הבוקר?

שמות לד, כה לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זֶבְחֵי וְלֹא יֵלִין לְבַקֵּר זֶבַח חַג הַפֶּסַח

פסחים נט:ב רב ספרא לרב כתיב (**שמות לד, כה**) לא ילין לבקר זבח חג הפסח לבקר
הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין

<> מנין שאסור להקריב קורבן של חול בשבת וקורבן של
חול ביום טוב?

<> מנין שאסור להקריב קורבן של חול בשבת וקורבן של חול ביום טוב?

במדבר כח, י עלת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֹלַת הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ

פסחים נט:ב והכתיב (**במדבר כח, י**) עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביום טוב

<> וגם יום טוב נקרא שבת.

<> מנין שאם שחט את הפסח קודם חצות, פסול?

<> מנין שאם שחט את הפסח קודם חצות, פסול?

שמות יב, ו והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים

פסחים סא:א שחטו קודם חצות פסול משום שנא' (שמות יב, ו) בין הערבים

<> 'חצות' - חצות היום, שכתוב "בין הערבים" - שזה לאחר חצות היום.

<> מנין שאין הפסח נשחט, אלא למנויו ואם נשחט שלא
למנויו זה מעכב?

<> מנין שאין הפסח נשחט, אלא למנויו ואם נשחט שלא למנויו זה מעכב?

שמות יב, ד וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מֵהֵיטֵב וְלָקַח הוּא וְשָׁכְנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת
נִפְשֵׁת אִישׁ לְפִי אֹכְלוֹ תִּכְסֹּוּ עַל הַשָּׂה

פסחים סא:א דת"ר (**שמות יב, ד**) במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול
שחטו שלא למנויו יהא כעובר על המצוה וכשר ת"ל במכסת תכוסו
הכתוב שנה עליו לעכב

<> "במכסת נפשות... תכוסו", כיון שנכתב פעמים משמע שזה מעכב אם לא נשחט
למנויו.

<> מנין שאכילת קורבן פסח צריכה להיות לאכליו (לאנשים
שיכולים לאכול את הקורבן)?

<> מנין שאכילת קורבן פסח צריכה להיות לאכליו (לאנשים שיכולים לאכול את הקורבן)?

שמות יב, ד ואם ימעט הבית מהית משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במקסת נפשת איש לפי אכלו תכוסו על השה

פסחים סא:א ר' אומר לשון סורסי הוא כאדם שאומר לחבירו כוס לי טלה זה אשכחן שלא למנויו שלא לאוכליו מנא לן אמר קרא (שמות יב, ד) איש לפי אכלו תכוסו איתקש אוכלין למנויין

היקש

<> "לפי אוכלו תכוסו על השה" - אכלו הוקש לתכוסו.

<> מנין שהפסח נשחט בשלש כתות?

<> מנין שהפסח נשחט בשלש כתות?

שמות יב, ו והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים

פסחים סד:א הפסח נשחט בשלש כתות שנאמר (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל קהל ועדה וישראל

<> "קהל", "עדת", "ישראל", הרי זה שלוש כיתות.

<> לפי רבי אלעזר, קורבן פסח טעון זריקת הדם על יסוד
המזבח, שנאמר...

<> לפי רבי אלעזר, קורבן פסח טעון זריקת הדם על יסוד המזבח, שנאמר...

במדבר יח, יז אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוּ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוּ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֵת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת חֲלָבָם תִּקְטִיר אֲשֶׁה לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה
ויקרא א, יא וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יַד הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי יְיָ וְזָרְקוּ בְּנֵי אֹהֶל הַפְּתִיחַ אֵת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב

פסחים סד:ב דתניא ר' יוסי הגלילי אומר **(במדבר יח, יז)** את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר דמו לא נאמר אלא דמם חלבו לא נאמר אלא חלבם למד על בכור ומעשר ופסח שהן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח מנלן דטעונין יסוד אמר רבי אלעזר אתיא זריקה זריקה מעולה כתיב הכא את דמם תזרוק על המזבח וכתוב התם **(ויקרא א, יא)** וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב מה עולה טעונה יסוד אף פסח נמי טעון יסוד

גזירה שוה

<> הפסוק הראשון - קורבן פסח, הפסוק השני - קורבן עולה, בקורבן עולה נאמר "ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה" ומג"ש לומדים שגם קורבן פסח זורק הכהן אל יסוד המזבח.

<> ומנין שאת דם העולה שופכים אל יסוד המזבח?

<> ומנין שאת דם העולה שופכים אל יסוד המזבח?

ויקרא ד, ז ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יי אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד

פסחים טה:א ועולה גופה מנלן אמר קרא (**ויקרא ד, ז**) אל יסוד מזבח העולה אלמא עולה טעונה יסוד

<> מנין שדם שהנפש יוצאה בו מכפר, דם שאין הנפש
יוצאה בו אינו מכפר?

<> מנין שדם שהנפש יוצאה בו מכפר, דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר?

ויקרא יז, יא **כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נֹתְתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם
כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ יְכַפֵּר**

פסחים טה:א רבי יהודה לטעמיה דאמר דם התמצית דם מעליא הוא דתניא דם התמצית באזהרה רבי יהודה אומר בהיכרת והאמר ר' אלעזר מודה ר' יהודה לענין כפרה שאינו מכפר שנא' **(ויקרא יז, יא)** כי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר

<> 'דם שהנפש יוצאה בו' - דם ששותת בזמן השחיטה, 'דם שאין הנפש יוצאה בו' - נקרא גם דם התמצית, הדם ששותת לאחר שהבהמה מתה. 'מכפר' - כשנזרק על גבי המזבח.

<> מנין לפי רבי אליעזר, שהזאת מי חטאת לטהר טמא מת,
כשי"ד חל להיות בשבת, מותרת?

<> מנין לפי רבי אליעזר, שהזאת מי חטאת לטהר טמא מת, כשי"ד חל להיות בשבת, מותרת?

פסחים סה:ב אמר לו רבי אליעזר ועליה אני דן ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת הזאה שהיא משום שבות אינו דין שדוחה את השבת קל וחומר

<> שחיטה היא מל"ט מלאכות ולכן אסורה מהתורה. הזאת מי חטאת אסורה מדרבנן משום שבות, כיון שדומה לתיקון. על כל פנים שחיטת קורבן הפסח מותרת בשבת, ולכן בקל וחומר, לפי רבי אליעזר, תהיה גם הזאה מותרת.

<> מנין ששוחטין את הפסח גם בשבת?

<> מנין ששוחטין את הפסח גם בשבת?

במדבר ט, ב וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ

פסחים סו:א אמר לו ר' אליעזר עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה (**במדבר ט, ב**) במועדו בין בחול בין בשבת אמר לו רבי הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת

<> "במועדו" - ואפילו בשבת.

<> מנין שקורבן פסח דוחה את השבת?

<> מנין שקורבן פסח דוחה את השבת?

במדבר ט, ב וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ
במדבר כח, ב צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי יְיָ נִיחָחֵי
תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ

פסחים סו:א אמרו לו מנין לך אמר להם נאמר מועדו בפסח ונאמר (במדבר כח, ב) **מועדו** בתמיד מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת ועוד ק"ו הוא ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת

גזירה שוה

<> בקורבן התמיד מקריבים גם בשבת שנאמר "עולת שבת בשבתו" ומג"ש לומדים שגם קורבן פסח מקריבים אם חל ערב פסח בשבת.

<> מנין שעולת התמיד קרבה בשבת?

<> מנין שעולת התמיד קרבה בשבת?

במדבר כה, י **עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ**

פסחים סו:א אמר קרא (**במדבר כה, י**) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד מכלל [עולה] דתמיד קרבה בשבת

<> "עולת שבת בשבתו" - קורבן מוסף שנוסף לקורבן התמיד מקריבין בשבת.

<> מנין שפסח דוחה את השבת?

<> מנין שפסח דוחה את השבת?

במדבר כח, י' **עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֹלַת הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ**

פסחים סו:א אלא אמר קרא (**במדבר כח, י'**) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד
מכלל [עולה] דתמיד קרבה בשבת אמר מר ועוד ק"ו ומה תמיד שאין
קל וחומר

ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת

<> 'פסח שענוש כרת' - אם מבטל מצות אכילת קורבן פסח בערב פסח.

<> כל המתיהר, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת כדבורה,
שנאמר...

<> כל המתיהר, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת כדבורה, שנאמר...

שופטים ה, ז **חָדְלוּ פְּרִזּוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדְלוּ עַד שְׁקִמְתִּי דְבוּרָה שְׁקִמְתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל**
שופטים ה, יב **עוֹרֵי עוֹרֵי דְבוּרָה עוֹרֵי דְבָרִי שִׁיר קוּם בְּרַק וְשָׁבָה שְׁבִיבָה בֶּן אֲבִינֵעַם**

פסחים סו:ב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב (**שופטים ה, ז**) חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו וכתיב (**שופטים ה, יב**) עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר

<> דבורה התיירה בזה שאמרה שבזמנה "חדלו פרזון בישראל" שלא היו צריכים לשבת בערים המוקפות חומה מפני האויבים ובכך השפילה את המנהיגים שלפניה, לכן אבדה את רוח הקודש עד שצריכה היתה לומר "עורי עורי...".

<> כל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת כמשה,
שנאמר...

<> כל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת כמשה, שנאמר...

במדבר לא, יד וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֱלֹפִים וְשְׂרֵי הַמְּאֹת הַבָּאִים מִצְבֵּא הַמִּלְחָמָה

במדבר לא, כא וַיֹּאמֶר אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצִּבָּא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה

פסחים סו:ב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממה דכתיב **(במדבר לא, יד)** ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' וכתוב **(במדבר לא, כא)** ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה

<> כשקצף משה על פיקודי החיל, התגאה ולכן אלעזר הכהן המשיך לדבר עם אנשי הצבא.

<> כל המתיהר, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת כאלישע,
שנאמר...

<> כל המתיהר, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת כאלישע, שנאמר...

מלכים ב ג, יד וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע חִי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר עִמָּדָתִי לְפָנָיו כִּי לֹוֹלִי פָּנִי יְהוֹשִׁפֵט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נוֹשֵׂא אִם אֲבִיט אֶלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָ

מלכים ב ג, טו וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֹן וְהָיָה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן וְתָהִי עָלָיו יָד יְיָ

פסחים סו:ב אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב (**מלכים ב ג, יד**) לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו' וכתוב (**מלכים ב ג, טו**) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו'

<> אלישע התיהר ליהורם מלך ישראל שהיה רשע ואמר שהוא מוכן להפגש עמו רק בזכות יהושפט מלך יהודה שהיה צדיק, לכן אבד נבואתו והיה צריך את המנגן (הניגון מעורר את הנבואה).

<> כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין
אותו כאליאב, שנאמר...

<> כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו כאליאב, שנאמר...

שמואל א יז, כח וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְרוֹ אֶל הָאֲנָשִׁים וַיַּחַר אֵף אֱלִיאָב בְּדוֹד
וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה יֵרְדָתָּ וְעַל מִי נִטְשָׁתָּ מֵעַט הַצֹּאן הַהֵנָּה בַּמְדַּבֵּר אֲנִי יְדַעְתִּי
אֶת זְדוֹנְךָ וְאֵת רָע לְבַבְךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יֵרְדָתָּ

פסחים סו:ב כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן
מאליאב שנאמר (**שמואל א יז, כח**) ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה]
ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת
רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת

<> "וישמע אליאב אחיו" - כיון שכעס אליאב על דוד, ה' מאס בו מלהיות למלך.

<> מנין שאיש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני?

<> מנין שאיש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני?

במדבר ט, י דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְהִי טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְדַרְדָּר רְחֻקָה לָכֶם אוֹ לְדַתְיֶכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לִי

פסחים סו:ב אמר רבי יוחנן דאמר קרא (**במדבר ט, י**) איש איש כי יהיה טמא לנפש איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני

<> "איש איש" - הכפילות של איש באה ללמד דוקא איש ולא ציבור.

<> זבין ומצורעים משתלחים מחוץ למחנה, שנאמר...

<> זבין ומצורעים משתלחים מחוץ למחנה, שנאמר...

במדבר ה, ב צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

פסחים סו:ב אמר רבי שמעון בן לקיש מהכא (**במדבר ה, ב**) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מתים ואל יאמר זבין ומצורעין ואני אומר אם טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין לא כל שכן

קל וחומר

<> לפי ריש לקיש, היה מספיק לכתוב "וכל טמא לנפש" והייתי יודע כל צרוע וכל זב מקל וחומר, כי טומאת מצורע וזב חמורה מטומאת מת כי יוצאת מגופם.

<> מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו פטור, שנאמר...

<> מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו פטור, שנאמר...

ויקרא יג, מו כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בַּדַּד יֵשֵׁב מחוץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ

פסחים סז:א אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו פטור שנאמר (ויקרא יג, מו) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו בדד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה

<> 'לפנים ממחיצתו' - בתוך החומה וכיון שזה לאו הניתק לעשה, הלאו הוא לא להכנס למחנה והעשה זה "בדד ישב". לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, לכן אומר רב חסדא שפטור ממלקות.

<> וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה ולא טמא מת בלבד
אמרו אלא אפילו מת עצמו, שנאמר...

<> וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו, שנאמר ...

שמות יג, יט ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד פקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם

פסחים סז:א וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר (שמות יג, יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו

<> 'טמא מת' - משה, 'ואפילו מת עצמו' - יוסף.

<> לפי רבי יהודה, זבים יושבים בנפרד מטמאי מתים,
שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, זבים יושבים בנפרד מטמאי מתים, שנאמר...

במדבר ה, ג מִזְכֹּר עַד נִקְבָּה תִשְׁלַחוּ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׂכֵן בְּתוֹכָם

פסחים סז:א יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר (במדבר ה, ג) ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה

<> "מחניהם" - ברבים, מכאן שזבים וטמאי מתים יושבים בנפרד.

<> מצורעים, זבים וטמאי מתים, יושבים בנפרד מחוץ
למחנה, שנאמר...

<> מצורעים, זבים וטמאי מתים, יושבים בנפרד מחוץ למחנה, שנאמר...

במדבר ה, ב צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

פסחים טז:א ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר **(במדבר ה, ב)** וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כ"ש קל וחומר

<> זבין חמורים יותר מטמאי מתים, כי הטומאה נובעת מגופם.

<> בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין,
אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין,

<> בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין, אין טמאי מתים משתלחין
אין זבין ומצורעין משתלחין, שנאמר...

במדבר ה, ב **צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש**

פסחים סז:ב ת"ל (**במדבר ה, ב**) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש
בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים
משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין היקש

<> הוקשו הטמאים זה לזה ללמד שרק בשעה שטמאי מתים משתלחין גם מצורעים
וזבים משתלחים.

<> מנין שעתידים צדיקים שיחיו מתים?

<> מנין שעתידים צדיקים שיחיו מתים?

זכריה ת, ד פה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עַד יָשׁוּבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחְבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ
מְשַׁעֲנֵתוֹ בְּיָדוֹ מֵרֵב יָמִים
מלכים ב, ד, כט וַיֹּאמֶר לְגִיחְזִי חָגֵר מִתְנַיֵךְ וְקַח מְשַׁעֲנֵתִי בְיָדְךָ וְלֵךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא
תְבָרְכֵנוּ וְכִי יְבָרְכֶךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשָׁמַתְּ מְשַׁעֲנֵתִי עַל פְּנֵי הַנָּעִר

פסחים סח:א א"ר יונתן עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר ([זכריה ת, ד](#)) עוד ישבו
זקנים וזקנות ברחבות ירושלם גזירה שוה

<> ונאמר באלישע שאמר לגיחזי "ושמת משענתי על פני הנער" לפני שהחיה אותו
ומג"ש לומדים שגם זקנים וזקנות (צדיקים) יחיו מתים.

<> אור החמה ואור הלבנה יתמעטו בעולם הבא ויגדלו
שבעתים בימות המשיח, שנאמר...

<> אור החמה ואור הלבנה יתמעטו בעולם הבא ויגדלו שבעתים בימות המשיח, שנאמר...

ישעיהו כד, כג וְחִפְרָה הַלְבֵנָה וּבֹשֶׁה הַחֲמָה כִּי מֶלֶךְ יִי צָבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנָגַד זְקִנָיו כְּבוֹד

ישעיהו ל, כו וְהָיָה אֹר הַלְבֵנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹר שְׁבַעֲתַי הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבַשׁ יִי אֶת שֶׁבַר עַמּוֹ וּמַחֲץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא

פסחים סח:א רב חסדא רמי כתיב ([ישעיהו כד, כג](#)) וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתיב ([ישעיהו ל, כו](#)) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח

<> "וחפרה הלבנה ובושה החמה" - בימות המשיח אור החמה והלבנה יגברו ובעולם הבא יפחתו כיון שיתבישו מאור השכינה.

<> מנין שתחית המתים מן התורה?

<> מנין שתחית המתים מן התורה?

דברים לב, לט ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל

פסחים טח:א רבא רמי כתיב (**דברים לב, לט**) אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא השתא אחויי מחיי מרפא לא כל שכן אלא אמר הקב"ה מה שאני ממית אני מחיה כמו שמחצתי ואני ארפא ת"ר אני אמית ואחיה יכול מיתה באחד וחיים באחד כדרך שהעולם נוהג ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מכה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה

קל וחומר

<> אם ה' ממית ומחיה קל וחומר שמרפא את שמוחץ, אלא בא הפסוק ללמד שאותם שה' ממית הוא יחיה, מכאן לתחיית המתים מן התורה.

<> לפי רבי יהושע, החג חציו לה' וחציו לכם, שנאמר...

<> לפי רבי יהושע, החג חציו לה' וחציו לכם, שנאמר...

דברים טז, ח ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליי אלהיך לא תעשה מלאכה

במדבר כט, לה ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו

פסחים סח:ב כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר כט, לה) עצרת תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם

<> "עצרת לה' אלוקיך" - חציו לה', "עצרת תהיה לכם" - חציו לכם.

<> מנין שבשבת בעינן לכם?

<> מנין שבשבת בעינן לכם?

ישעיהו נח, יג אם תשיב משבת רגלך עשות חפציק ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יי מכבד וכבודתו מעשות דרכיק ממצוא חפצך ודבר דבר

פסחים סח:ב אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם מ"ט (ישעיהו נח, יג) וקראת לשבת עונג

<> "וקראת לשבת עונג" - לכם - שמצוה להתענג בשבת.

<> מנין שגם בפורים בעינן לכם?

<> מנין שגם בפורים בעינן לכם?

אסתר ט, כב כַּיְמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נֶהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֶבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מְשֻׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְנֹת לְאֲבִיוֹנִים

פסחים סח:ב אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ"ט (**אסתר ט, כב**) ימי משתה ושמחה כתיב ביה

<> "ימי משתה ושמחה" - לכם - שמצוה לעשות סעודת פורים.

<> כל האוכל ושותה בתשעה בתשרי, מעלה עליו הכתוב
כאילו מתענה תשיעי ועשירי, שנאמר...

<> כל האוכל ושותה בתשעה בתשרי, מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי, שנאמר ...

ויקרא כג, לב שֶׁבֶת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּתְּשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַּי מֵעֶרְבַּי עַד עֶרְבַּי תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֵיכֶם

פסחים סח:ב דתני חייא בר רב מדפתי (**ויקרא כג, לב**) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה (הם) מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי

<> על אף שמתחילים להתענות בערב, אחרי שקיעת החמה שזה כבר עשירי, לכן "בתשעה לחדש" הכונה מבעוד יום שעדיין מותר לאכול ומכאן לומדים שאם אוכל בתשיעי כאילו מתענה.

<> מנין שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ?

<> מנין שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ?

ירמיהו לג, כה פה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי
יהושע א, ח לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר
לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאַז תִּשְׁכַּל

פסחים סח:ב והא"ר אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (ירמיהו
לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת

<> "אם לא בריתי יומם ולילה" - העולם מתקיים בזכות שעם ישראל מקיימים את
הברית עם הקב"ה ללמוד תורה יומם ולילה.

<> מנין שבשבת אסור לעשות מלאכה שאסורה משום שבת, אפילו שבות מצוה אם אפשר לעשותה בערב שבת?

<> מנין שבשבת אסור לעשות מלאכה שאסורה משום שבות, אפילו שבות מצוה אם אפשר לעשותה בערב שבת?

פסחים סח:ב דקאמר ר' אליעזר נמי י"ט רשות אית ליה פירכא ומה י"ט שהתיר בו מלאכה של רשות לא התיר שבות שעמה שבת שלא התיר בה אלא מלאכה של מצוה אינו דין שלא תתיר שבות שעמה קל וחומר

<> 'אסורה משום שבות' - שאינה מל"ט מלאכות וחכמים אסרו משום שנראית כמלאכה. 'מלאכה של רשות' - אוכל נפש, 'מלאכה של מצוה' - קורבנות ציבור הקרבים אפילו בשבת שנאמר, "וביום השבת שני כבשים..."

<> מנין שחגיגה אינה דוחה שבת?

<> מנין שחגיגה אינה דוחה שבת?

ויקרא כג, מא וַחֲגַגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיְיָ שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תַחֲגֹגוּ אֹתוֹ

פסחים ע:ב ורבנן מ"ט לא דחי שבת הא ודאי קרבן ציבור הוא א"ר אילעא משום רבי יהודה בן ספרא אמר קרא ([ויקרא כג, מא](#)) וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה שבעה שמונה הוו אלא מכאן לחגיגה שאינה דוחה את השבת

<> "חג לה' שבעת ימים" - והרי שמונה ימי החג יחד עם שמיני עצרת, מכאן שאין מקריבים קורבן חגיגה בשבת.

<> מנין ששלמים ששחטן מערב יום טוב, אינו יוצא בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה?

<> מנין ששלמים ששחטן מערב יום טוב, אינו יוצא בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה?

דברים כז, ז וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וְשִׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ

פסחים ע:ב אמר רבי אלעזר שלמים ששחטן מערב י"ט אינו יוצא בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה משום שמחה דכתיב (**דברים כז, ז**) וזבחת ושמחת בעינן זביחה

<> כיון שצריך שתהיה שמחה עם הזביחה כמו שנאמר בפסוק "וזבחת"..."ושמחת", אין הזביחה בערב יום טוב נחשבת כי השמחה היא רק בחג עצמו.

<> מנין שאימורי חגיגת חמשה עשר, נפסלין בלינה?

<> מנין שאימורי חגיגת חמשה עשר, נפסלין בלינה?

שמות כג, יח לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר
שמות כג, יט ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

פסחים עא:א מנין לאימורי חגיגת חמשה עשר שנפסלין בלינה שנאמר (שמות כג, יח) סמיכות ולא ילין חלב חגי עד בקר וסמך ליה ראשית

<> "לא ילין חלב חגי" - אמורי חגיגה (חלק הקורבן שמוקטר על גבי המזבח),
"ראשית" - זה היום הראשון של החג ומהסמיכות לומדים ש"לא ילין חלב חגי" מערב
ט"ו לבוקר ט"ו.

<> מנין שצריך להיות שמח גם בשמיני עצרת?

<> מנין שצריך להיות שמח גם בשמיני עצרת?

דברים טז, טו שבעת ימים תחג ליי אלהיך במקום אשר יבחר יי כי יברכך יי אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח

פסחים עא:א לימא מסייע ליה **(דברים טז, טו)** והיית אך שמח לרבות לילי י"ט האחרון לשמחה אתה אומר לילי י"ט האחרון או אינו אלא לילי יום טוב הראשון תלמוד לומר אך (שמח) חלק

<> "והיית אך שמח" - והרי כבר נאמר "ושמחת בחגך", אלא שזה בא לרבות את ליל שמיני עצרת.

<> לפי רבי יהושע, היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה
או בן חלוצה, כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח

<> לפי רבי יהושע, היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח כשרין, שנאמר...

דברים לג, יא בְּרַךְ יְיָ חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצֶה מִחֵץ מִתְּנִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאָיו מִן יְקוּמוֹן

פסחים עב:ב דתנן היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין ור' יהושע מכשיר ואמרינן מ"ט דר' יהושע דכתיב (**דברים לג, יא**) ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה

<> מהפסוק לומדים שאין עבודת הכהנים נפסלת למפרע, אבל מכאן ולהבא עבודתו פסולה.

<> מנין שבת איש כהן שזינתה מיתתה בשריפה כבני אהרון?

<> מנין שבת איש כהן שזינתה מיתתה בשריפה כבני אהרון?

ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולא לתמר בניו ראשיכם אל תפרעו
ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית
ישראל יבכו את השרפה אשר שרף יי
ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף

ויקרא י, ו

ויקרא כא, ט

פסחים עה:א שריפה שריפה מבני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן
שריפת נשמה וגוף קיים

גזירה שוה

<> בני אהרון ידוע שנשרפו וגופותהם נשארו ומג"ש לומדים שגם במיתת בית דין
בשריפה, שריפת נשמה וגוף קיים - שאין שורפים את הגוף אלא שבולעים עופרת חמה
ונשרפים מבפנים.

<> מנין שאדם שבית דין גזרו עליו מיתה, צריכים לברור לו מיתה יפה?

<> מנין שאדם שבית דין גזרו עליו מיתה, צריכים לברור לו מיתה יפה?

ויקרא יט, יח לא תקם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַךְ כַּמוֹךָ אֲנִי יי

פסחים עה:א ונעביד לה חמי האור משום דר"נ דאמר ר"נ אמר קרא (**ויקרא יט, יח**)
ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה

<> 'ברור לו מיתה יפה' - אפילו שחייב מיתה, מצוה לאהוב אותו.

<> מנין שראש חדש נקרא מועד?

<> מנין שראש חדש נקרא מועד?

איכה א, טו סלה כל אפירי יי בקרבי קרא עלי מועד לשבר בחורי גת דרך יי לבתולת
בת יהודה

פסחים עז:א קמ"ל דראש חדש איקרי מועד כדאביי דאמר אביי תמוז דהאי שתא
מלויי מליוה דכתיב ([איכה א, טו](#)) קרא עלי מועד לשבור בחורי

<> "קרא עלי מועד" - ראש חודש תמוז.

<> לפי רבי יהושע, אם אין דם אין בשר, אם אין בשר אין
דם, שנאמר...

<> לפי רבי יהושע, אם אין דם אין בשר, אם אין בשר אין דם, שנאמר...

דברים יב, כז וְעָשִׂיתָ עֲלֵתֶיךָ הַבֶּשֶׂר וְהַדָּם עַל מִזְבֵּחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדָם זְבַחֶיךָ יִשְׁפֹּךְ עַל מִזְבֵּחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכַל

פסחים עז:א נימא מתניתין דלא כרבי יהושע דתניא (**דברים יב, כז**) ועשית עולותיך הבשר והדם רבי יהושע אומר אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם

<> "ועשית עולותיך הבשר והדם" - אם אין הדם ראוי לזריקה אז גם לא מקריבים את הבשר, ואם אין הבשר ראוי להקרבה או לאכילה אז לא זורקים את הדם.

<> מנין שבשר צריך זריקה על המזבח?

<> מנין שבשר צריך זריקה על המזבח?

דברים יב, כז ועשית עלתך הבשר והדם על מזבח יי אלהיך ודם זבחיך ישפך על מזבח יי אלהיך והבשר תאכל

פסחים עז:א שנאמר (דברים יב, כז) ודם זבחיך ישפך ומה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך מה דם בזריקה אף בשר בזריקה

היקש

<> מנין לפי רבי יהושע, שאין הבשר מותר באכילה עד
שיזרק הדם?

<> מנין לפי רבי יהושע, שאין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם?

פסחים ע"ב ור' יהושע אין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם קל וחומר הוא ומה אימורין דכי ליתנהו לא מעכבי כי איתנהו מעכבי דם דכי ליתיה מעכב כי קל וחומר איתיה לא כל שכן דמעכב

<> קל וחומר מאימורים, כשאימורים לא ראויים להקרבה אינם מעכבים את הבשר מלאכלו ואילו דם שאינו ראוי לזריקה מעכב את הבשר מלאכלו, קל וחומר שאם הדם ראוי לזריקה שצריך לעכב אכילת הבשר עד אחר זריקת הדם.

<> מנין שאין הפסח נשחט אלא לאוכליו ואם נשחט שלא
לאוכליו זה מעכב?

<> מנין שאין הפסח נשחט אלא לאוכליו ואם נשחט שלא לאוכליו זה מעכב?

שמות יב, ד ואם ימעט הבית מהית משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במקסת
נפשת איש לפי אכלו תכסו על השנה

פסחים עח:ב והתניא (שמות יב, ד) במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול
שחטו שלא למנויו יהא כעובר על המצוה וכשר ת"ל איש לפי אכלו
תכוסו הכתוב שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנוין

היקש

<> ההיקש של "אכלו" ל"תכוסו" בא ללמד שאם לא קבעו למי שיכול לאכול את
הפסח, זה מעכב והקרוב פסול.

<> מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד?

<> מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד?

שמות יב, ו והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים

פסחים עח:ב מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד ת"ל ([שמות יב, ו](#)) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מלמד שכל ישראל יוצאין בפסח אחד

<> "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל" - מכאן גם לומדים ששלוחו של אדם כמותו, שכאן כל הקהל ממנים שליח, אדם אחד שישחט עבורם.

<> ר"א בן מתיא אומר, אין היחיד מכריע את הציבור
לטומאה, שנאמר...

<> ר"א בן מתתיהו אומר, אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה, שנאמר...

דברים טז, ה לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר יי אלהיך נתן לך

פסחים פ:א ר"א בן מתתיהו אומר אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה שנאמר
(**דברים טז, ה**) לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך

<> "באחד" - אם מספר הטמאים עולה על מספר הטהורים באחד, אין הציבור יכול להקריב את הפסח בטומאה אלא צריך שהטמאים יעלו על הטהורים בשנים.

<> מנין שכל מקום שציבור עושים פסח ראשון, עושה
היחיד פסח שני, אין הציבור עושה פסח ראשון אין היחיד

<> מנין שכל מקום שציבור עושים פסח ראשון, עושה היחיד פסח שני, אין הציבור עושה פסח ראשון אין היחיד עושה פסח שני?

במדבר ט, ב וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ

פסחים פ:א כל היכא דעבדי ציבור בראשון עביד יחיד בשני כל היכא דלא עבדי ציבור בראשון לא עביד יחיד בשני אמר להו שמואל זילו אמרו ליה לאבא (במדבר ט, ב) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו

<> אם זבים רבים וטמאי מתים מועטים, אין הזבים עושים פסח ראשון וגם אין טמאי המתים עושים פסח שני, אפילו שהפסוק מורה לעשות את הפסח במועדו, כי בפסח ראשון לא הותרה הטומאה בציבור, כי רוב הציבור לא היה טמא מת, ופסח שני אין עושים, כי הציבור לא עשה פסח ראשון.

<> מנין שבמקום שהותרה טומאה ידועה הותרה טומאת
התהום שאיננה ידועה?

<> מנין שבמקום שהותרה טומאה ידועה הותרה טומאת התהום שאיננה ידועה?

פסחים פא:א אמר רבה ק"ו ומה במקום שלא הותרה לו טומאה ידועה הותרה לו טומאת התהום מקום שהותרה לו טומאה ידועה אינו דין שהותרה לו טומאת התהום

<> 'טומאת התהום' - שאינה ידועה - שלא ידוע אם בתהום יש קברים ועוברים מעל לתהום.

<> מנין לפי רבי יוחנן, שטמא מת עושה פסח שני, רק אם
הטומאה היתה ברורה לו?

<> מנין לפי רבי יוחנן, שטמא מת עושה פסח שני, רק אם הטומאה היתה ברורה לו?

במדבר ט, י דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְהִי טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדַרְדָּר רְחֻקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לִי

פסחים פא:ב עושה פסח מנלן א"ר יוחנן אמר קרא (**במדבר ט, י**) בדרך רחוקה לכם במחורת לכם

<> מהמילה "לכם" לומדים שרק אם הטומאה היתה מחוורת (ברורה) חייב לעשות פסח שני ולא אם לא נודעה הטומאה כמו בטומאת התהום.

<> מנין שקדשי קדשים שנטמאו דינם בשריפה?

<> מנין שקדשי קדשים שנטמאו דינם בשריפה?

פסחים פב:א אי נמי עייל דמה לפנים בת שריפה היא בשלמא נטמא גלי רחמנא
בקדשים קלים כ"ש בקדשי קדשים

<> בקודשים קלים אמרה התורה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף",
קל וחומר בקדשי קודשים.

<> מנין לפי רבי, שכל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת
עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם?

<> מנין לפי רבי, שכל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם?

שמות יב, מו בְּבֵית אֶחָד יֹאכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ

פסחים פד:א ר' אומר (שמות יב, מו) בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם

היקש

<> מנין שחייב משום שבירת עצם רק אם יש בו שיעור
אכילה?

<> מנין שחייב משום שבירת עצם רק אם יש בו שיעור אכילה?

שמות יב, מו בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעַצֶּם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ

פסחים פד:ב דתניא ר' אומר (שמות יב, מו) בבית אחד יאכל (שמות יב, מו) ועצם לא תשברו בו על הכשר הוא חייב ואינו חייב על הפסול היתה לו שעת הכושר ונפסל בשעת אכילה אין בו משום שבירת עצם יש בו שיעור אכילה יש בו משום שבירת עצם אין בו שיעור אכילה אין בו משום שבירת עצם

<> "יאכל" - אכילה נקראת אכילה רק אם יש בה שיעור.

<> מנין שאסור להעביר הפסח מחבורה לחבורה?

<> מנין שאסור להעביר הפסח מחבורה לחבורה?

שמות יב, מו בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֵצָם לֹא תִשְׂבְּרוּ בוֹ

פסחים פה:ב מחבורה לחבורה מנין דתניא (שמות יב, מו) לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה אין לי אלא מבית לבית מחבורה לחבורה מנין ת"ל חוצה חוץ לאכילתו

<> לפי רבי יהודה, מותר לאכול את הפסח בשתי חבורות
בבית אחד, שנאמר...

<> לפי רבי יהודה, מותר לאכול את הפסח בשתי חבורות בבית אחד, שנאמר...

שמות יב, ז וְלָקַחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם

שמות יב, מו בְּבַיִת אֶחָד יֹאכַל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעַצֵּם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ

פסחים פו:א מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא (שמות יב, ז) על הבתים אשר יאכלו אותם בהם מלמד שהפסח נאכל בשתי חבורות יכול יהא האוכל אוכל בשתי מקומות תלמוד לומר (שמות יב, מו) בבית אחד יאכל

<> אשה, רגל הראשון אחרי שהתחתנה אוכלת משל אביה,
מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה,

<> אשה, רגל הראשון אחרי שהתחתנה אוכלת משל אביה, מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה, שנאמר...

שיר השירים ח, אָנִי חוֹמָה וְשַׁדַּי כְּמַגְדָּלוֹת אֲזֵי הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם

פסחים פז:א ורמינהו אשה רגל הראשון אוכלת משל אביה מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה לא קשיא כאן ברדופה לילך כאן בשאינה רדופה דכתיב (**שיר השירים ח, י**) אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום

<> "כמוצאת שלום" - שחביב עליה בית בעלה כבית אביה.

<> ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד
שבחה בבית אביה, כדכתיב...

<> ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה, כדכתיב...

הושע ב, יח וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֹאֵם יְיָ תִקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בְּעָלִי

פסחים פז:א וא"ר יוחנן ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה כדכתיב ([הושע ב, יח](#)) והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי

<> "תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי" - לעתיד לבא יהיה הקשר של הקב"ה לעם ישראל חזק יותר.

<> אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות, אלו תלמידי חכמים,
שנאמר...

<> אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות, אלו תלמידי חכמים, שנאמר...

שיר השירים ח, אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שיִדבר בה

שיר השירים ח, אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום

פסחים פז:א (שיר השירים ח, ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה א"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד (שיר השירים ח, ג) אני חומה ושדי כמגדלות אמר רבי יוחנן אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים

<> אשר בנינו כנטיעים, אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם
חטא, בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן

<> אשר בנינו כנטיעים, אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן, שנאמר...

תהלים קמד, יב אֲשֶׁר בָּנִינוּ כְּנִטְעִים מְגֹדְלִים בְּנִעֻרֵיהֶם בְּנֹתֵינוּ כְּזוֹיֹת מְחֻטָּבוֹת תְּבִנִית הֵיכַל

פסחים פז:א אמר רב מאי דכתיב ([תהלים קמד, יב](#)) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל אשר בנינו כנטיעים אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן

<> הקב"ה אומר, מארבעה קנינין שקניתי בעולמי תורה
קנין אחד, שנאמר...

<> הקב"ה אומר, מארבעה קנינין שקניתי בעולמי תורה קנין אחד, שנאמר...

משלי ח, כב **?? קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז**

פסחים פז:ב מארבעה קנינין שקניתי בעולמי תורה קנין אחד דכתיב (**משלי ח, כב**) ה' קנני ראשית דרכו

<> התורה אומרת, "ה' קנני..." - ה' ברא אותי.

<> שמים וארץ קנין אחד, שנאמר...

<> שמים וארץ קנין אחד, שנאמר...

בראשית יד, יט וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֵלְיוֹן קִנְיַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ

פסחים פז:ב שמים וארץ קנין אחד דכתיב ([בראשית יד, יט](#)) קונה שמים וארץ

<> "קונה שמים וארץ" - בורא שמים וארץ.

<> בית המקדש קנין אחד, שנאמר...

<> בית המקדש קנין אחד, שנאמר...

תהלים עח, נד וַיָּבִיֵאֵם אֶל גְּבוּל קִדְשׁוֹ הָרַזָּה קִנְיָתָהּ יְמִינוֹ

פסחים פז:ב בית המקדש קנין אחד דכתיב (תהלים עח, נד) הר זה קנתה ימינו

<> ישראל קנין אחד, שנאמר...

<> ישראל קנין אחד, שנאמר...

שמות טו, טז תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך יי עד יעבר עם זו קניית

פסחים פז:ב ישראל קנין אחד דכתיב (שמות טו, טז) עם זו קניית

<> "קניית" יצרת, "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו".

<> הושע, לאחר שהקב"ה גער בו, התחיל לברך את ישראל,
שנאמר...

<> הושע, לאחר שהקב"ה גער בו, התחיל לברך את ישראל, שנאמר...

הושע ב, א וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי

פסחים פז:ב אמר לו הקב"ה עד שאתה מבקש רחמים על עצמך בקש רחמים על ישראל שגזרת עליהם שלש גזירות בעבורך עמד ובקש רחמים ובטל גזירה והתחיל לברכן שנאמר (**הושע ב, א**) והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו'

<> והיה במקום אשר יאמר להם, לא עמי אתם, יאמר להם
בני אל חי, שנאמר...

<> והיה במקום אשר יאמר להם, לא עמי אתם, יאמר להם בני אל חי, שנאמר...

הושע ב, כה וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה ואמרתי ללא עמי אתה והוא יאמר אלהי

פסחים פז:ב והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו וגו' (**הושע ב, כה**) וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה ואמרתי ללא עמי אתה

<> אפילו דור שאת אביו יקלל ואת אמו לא יברך, אל תלשן
עבד אל אדוניו, שנאמר...

<> אפילו דור שאת אביו יקלל ואת אמו לא יברך, אל תלשן עבד אל אדוניו, שנאמר...

משלי ל, י אל תלשן עבד אל אדוניו פן יקללך ואשמת
משלי ל, יא דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך

פסחים פז:ב אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מאי דכתיב (משלי ל, י) אל תלשן עבד אל אדוניו פן יקללך ואשמת וכתיב (משלי ל, יא) דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך משום דאביו יקלל ואת אמו לא יברך אל תלשן אלא אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יברך אל תלשן עבד אל אדוניו

<> "אל תלשן עבד אל אדוניו" - אל תקטרג על ישראל אפילו אם הם רשעים, ודבר זה נלמד מהנביא הושע שקטרג על ישראל ונענש על כך.

<> צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות,
שנאמר...

<> צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות, שנאמר...

שופטים ה, יא מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות יי צדקת פרזנו בישראל אז ירדו לשערים עם יי

פסחים פז:ב מנלן מהושע א"ר אושעיא מאי דכתיב (**שופטים ה, יא**) צדקת פרזנו בישראל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות

<> "צדקות פרזנו בישראל" - שכיון שהם מפוזרים אי אפשר לכלותם יחד.

<> יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל
גזירות אכזריות כאדום לפיכך הגלה אותם לבבל, שנאמר...

<> יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל גזירות אכזריות כאדום לפיכך הגלה אותם לבבל, שנאמר...

איוב כח, כג אֱלֹהִים הַבֵּין דְרָכָה וְהוּא יֵדַע אֶת מְקוֹמָהּ

פסחים פז:ב תני רבי חייא מאי דכתיב (**איוב כח, כג**) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל גזירות אכזריות אדום לפיכך הגלה אותם לבבל

<> בבבל יכלו ללמוד תורה ולא באדום.

<> לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני
שעמוקה כשאול, שנאמר...

<> לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשואל, שנאמר...

הושע יג, יד מִיַּד שְׂאוֹל אֶפְדִּים מִמּוֹת אֲגָאֶלֶם אֵהִי דְבָרֶיךָ מוֹת אֵהִי קִטְבְּךָ שְׂאוֹל נָחַם
יִסְתֵּר מֵעֵינַי

פסחים פז:ב ואמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני
שעמוקה כשואל שנאמר ([הושע יג, יד](#)) מִיַּד שְׂאוֹל אֶפְדִּים מִמּוֹת אֲגָאֶלֶם
רבי חנינא אמר מפני שקרוב לשונם ללשון תורה

<> "מיד שואל אפדים" - ובבל עמוקה כשואל לכן ה' יפדה אותם משם מהר. רבי חנינא
אומר שהקב"ה הגלה אותם לבבל, כי לשון הבבלי ארמית שדומה ללשון התורה ולכן
לא תשכח תורה מישראל..

<> אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק, שנאמר...

<> אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק, שנאמר...

ישעיהו ב, ג וְהִלְכּוּ עִמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכֵן וְנַעֲלָה אֶל הַר יְיָ אֵל בַּיִת אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנוּ מִדְרָכָיו וְנִלְכָה בְּאַרְחֻתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלַם

פסחים פח:א ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב **(ישעיהו ב, ג)** והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו' אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק

<> "בית אלוקי יעקב" - בית המקדש נקרא, בית אלוקי יעקב כיון שיעקב קרא לו בית אל.

<> לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר...

<> לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר...

בראשית כב, יד וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְיָ יִרְאֶה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר יְיָ יִרְאֶה

פסחים פח: אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר (**בראשית כב, יד**) אשר יאמר
היום בהר ה' יראה

<> "בהר ה' יראה" - אברהם קרא לבית המקדש, "הר".

<> לא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר...

<> לא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר...

בראשית כד, סג וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים

פסחים פח:א ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר (**בראשית כד, סג**) ויצא יצחק לשוח בשדה

<> "לשוח בשדה" - יצחק קרא לבית המקדש שדה.

<> אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר...

<> אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר...

בראשית כח, יט וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בַּיַּת אֵל וְאוּלָם לוֹז שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה

פסחים פח:א אלא כיעקב שקראו בית שנאמר (**בראשית כח, יט**) ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל

<> "בית אל" - יעקב קרא לו בית, בית אל.

<> מנין שגדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ?

מבואי התלמוד

מסכת פסחים

<> מנין שגדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ?

הושע ב, ב וּנְקַבְצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ
כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קִרְא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

פסחים פח:א ר' יוחנן גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (הושע ב, ב) וּנְקַבְצוּ בְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל וְכָתִיב (בראשית א, ה) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

<> "יום" יזרעאל - כ"יום" שנבראו בו שמים וארץ.

<> מנין שלא נברא העולם אלא לפריה ורביה?

<> מנין שלא נברא העולם אלא לפריה ורביה?

ישעיהו מה, יח **כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הַאֲלֹהִים יִצֵר הָאָרֶץ וְעָשָׂה הוּא כּוֹנֵנָה לֹא תִהְיֶה בְרָאָה לְשַׁבַּת יִצְרָה אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד**

פסחים פח:ב והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (**ישעיהו מה, יח**) לא תוהו ברא לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין

<> "לא תוהו בראה..."., הקב"ה ברא את העולם כדי שיהיה מיושב.

<> מנין שצריך להמנות על הפסח לפני השחיטה?

<> מנין שצריך להמנות על הפסח לפני השחיטה?

שמות יב, ד וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מֵהֵיטֵב וְלָקַח הוּא וְשָׁכְנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בְּמַכְסֵת נִפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֹכְלוֹ תִּכְוֶסוּ עַל הַשָּׂה

פסחים פט:א אבל לימנות דברי הכל עד שישחט דאמר קרא (**שמות יב, ד**) במכסת נפשות והדר תכוסו

<> "במכסת נפשות" - לקבוע בשביל מי נקבע הפסח כלומר להמנות, ואחרי כן כתוב בפסוק "תכוסו על הששה" כלומר לשחוט.

<> אלה שנזקקו לפסח שני טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי
שלהן להיות בערב הפסח, שנאמר...

<> אלה שנזקקו לפסח שני טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח, שנאמר ...

במדבר ט, ו וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם הַהוּא

פסחים צ:ב כרבי יצחק דאמר טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח שנאמר (**במדבר ט, ו**) ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא הוא דאינן יכולין לעשות אבל למחר יכולין לעשות

<> "ביום ההוא" - אבל למחר (לערב) יכולין ובכל זאת היו צריכים לחכות לפסח שני.

<> מנין שיוולדת טובלת בלילה?

<> מנין שיולדת טובלת בלילה?

ויקרא טו, יט וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָה שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ וְכָל הַנִּגַּע בָּהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב

פסחים צ:ב כדתניא כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה
דתניא יכול תהא טובלת מבעוד יום תלמוד לומר ([ויקרא טו, יט](#)) שבעת ימים תהיה בנדתה תהא בנדתה כל שבעה ויולדת איתקש לנדה

<> "שבעת ימים תהיה בנידתה" - כל שבעה לכן טובלת בסוף שבעה שזה בלילה וכן יולדת שהוקשה לנידה.

<> מנין שאם היה אסור בבית האסורין של ישראל שוחטין
עליו את הפסח?

<> מנין שאם היה אסור בבית האסורין של ישראל שוחטין עליו את הפסח?

פפניה ג, יג שְׂאֲרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְלֹא יִדְבְּרוּ כְזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תְּרֻמִית כִּי הִמָּה יִרְעוּ וְרִבְצוּ וְאֵין מִחְרִיד

פסחים צא:א אמר רבה בר הונא א"ר יוחנן לא שנו אלא בית האסורין דעכו"ם אבל בית האסורין דישאל שוחטין בפני עצמו כיון דאבטחינהו מפיק ליה דכתיב (**פפניה ג, יג**) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב

<> "שארית ישראל לא יעשו עולה" - שאם הבטיחוהו בבית אסורים של ישראל שישחררו אותו בערב פסח, מונים אותו במכסת הנפשות גם לפני שיצא, שישראל נאמנים לא לעשות עולה ולא לדבר כזב, אבל לא אם היה אסור בבית אסורים של עכו"ם.

<> מנין שנשים חייבות באכילת מצה אפילו שזה מצות עשה
שהזמן גרמא?

<> מנין שנשים חייבות באכילת מצה אפילו שזה מצות עשה שהזמן גרמא?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פסחים צא:ב הא דאמר רבי אלעזר נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנאמר **(דברים טז, ג)** לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה והני נשים הואיל וישנן בבל תאכל חמץ ישנן בקום אכול מצה

היקש

<> כיון שחייבות בבל תאכל חמץ (שהרי חייבות בכל מצוות לא תעשה) חייבות בקום אכול מצה.

<> מנין שמי שבדרך רחוקה, אינו יכול למנות שליח לעשות
עבורו קורבן פסח?

<> מנין שמי שבדרך רחוקה, אינו יכול למנות שליח לעשות עבורו קורבן פסח?

במדבר ט, י דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְהִי טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדַרְדָּר רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לִי

פסחים צב:ב דתניא ר"ע אומר נאמר **(במדבר ט, י)** טמא ונאמ' **(במדבר ט, י)** בדרך
רחוקה מה טמא שספק בידו לעשות ואינו עושה אף דרך רחוקה היקש

<> מההיקש לומדים שכשם שטמא שיכול לעשות את הפסח ע"י שליח ויטהר בלילה ויאכל, מ"מ אינו עושה כיון שהתורה אסרה עליו, כך מי שהיה בדרך רחוקה ויכול להגיע עד הערב (לרושלים) ויאכל, מ"מ אינו עושה (על ידי שליח) כי התורה אסרה עליו.

<> מנין שהמגדף את ה' חייב כרת?

<> מנין שהמגדף את ה' חייב כרת?

ויקרא כד, טו וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאֹמֵר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנָשָׂא חָטְאוֹ
במדבר ט, יג וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מֵעַמִּיהָ כִּי קָרְבַן יִי לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדוֹ חָטְאוֹ וְשָׂא הָאִישׁ הַהוּא

פסחים צג:ב קסבר מגדף היינו מברך ה' וכתוב במברך את ה' (ויקרא כד, טו) ונשא
חטאו וגמר האי חטאו דהכא מחטאו דהתם מה להלן כרת אף כאן נמי
גזירה שוה כרת

<> בפסוק השני העונש מפורש "ונכרתה..." ומג"ש לומדים שגם במגדף העונש כרת.

<> מנין שמעלות השחר עד הנץ החמה חמישה מילין?

<> מנין שמעלות השחר עד הנץ החמה חמישה מילין?

בראשית יט, טו **וּכְמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֵּאֵיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת שְׁתֵּי בָנֶיךָ הַנִּמְצָאִים פֶּן תִּסָּפֵה בְּעֵינֵי הָעִיר**
בראשית יט, כג **הַשָּׁמֶשׁ יֵצֵא עַל הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צִעְרָה**

פסחים צג:ב אמר מר מעלות השחר עד הנץ החמה חמשת מילין מנא לן דכתיב **(בראשית יט, טו)** וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים וגו' וכתיב **(בראשית יט, כג)** השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ואמר רבי חנינא לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא חמשה מילין

<> רבי חנינא לדידי חזי לי - רבי חנינא שער את המרחק מסדום לצוער חמישה מילין, לפי הפסוקים לוט יצא מסדום בעלות השחר והגיע לצוער בהנץ החמה, מכאן שהזמן מעלות השחר עד הנץ החמה זה הזמן שלוקח ללכת מהלך חמישה מילין.

<> מנין ששנותיו של אדם שבעים שנה?

<> מנין ששנותיו של אדם שבעים שנה?

תהלים צ, י ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורהבם עמל ואון כי גז חיש ונעפה

פסחים צד:ב כמה שנותיו של אדם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה שנאמר **(תהלים צ, י)** ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה

<> מנין שפסח שני אינו טעון לינה בירושלים?

<> מנין שפסח שני אינו טעון לינה בירושלים?

דברים טז, ז וּבְשִׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בַבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ

דברים טז, ח שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה

פסחים צה:ב ר' יהודה אומר מניין לפסח שני שאין טעון לינה שנאמר **(דברים טז, ז)** ופנית בבקר והלכת לאהליך **(דברים טז, ח)** ששת ימים תאכל מצות הנאכל לשה טעון לינה שאין נאכל לשה אין טעון לינה סמיכות

<> מהסמיכות לומדים שרק כשיש ששת ימים של חג צריך ללון בירושלים, שנאמר "ופנית בבוקר" ולכן בפסח שני שאינו אלא יום אחד, אין צריך ללון בירושלים.

<> בפסח הבא בטומאה, אין שאר טמאים שאכלו ממנו
חייבים משום טמא שאכל קודש, שנאמר...

<> בפסח הבא בטומאה, אין שאר טמאים שאכלו ממנו חייבים משום טמא שאכל קודש, שנאמר ...

וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָף וְהַבֶּשֶׂר כָּל טְהוֹר יֵאָכֵל
וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בֶּשֶׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לִי וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמּוּהָ

ויקרא ז, יט
ויקרא ז, כ

פסחים צה:ב ת"ר זבין וזבות נדות ויולדות שאכלו בפסח שבא בטומאה יכול יהו חייבין תלמוד לומר (ויקרא ז, יט) כל טהור יאכל בשר (ויקרא ז, כ) והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה נאכל לטהורים חייבים עליו משום טמא ושאינו נאכל לטהורין אין טמאין חייבין עליו משום טמא

סמיכות

<> "והנפש אשר תאכל בשר" - כיון שפסח הבא בטומאה, אינו נאכל לטמאי מתים, זבים שאכלו אותו אינם חייבים כרת.

<> מנין שקורבן התמיד טעון ביקור ד' ימים קודם
השחיטה?

<> מניין שקורבן התמיד טעון ביקור ד' ימים קודם השחיטה?

במדבר כח, ב צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי ראשית ניחחי
 תשמרו להקריב לי במועדו
 שמות יב, ו והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל
 עדת ישראל בין הערבים
 שמות יב, ג דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש ששה
 לבית אבת ששה לבית

פסחים צו:א והתניא בן בג בג אומר מניין לתמיד שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה
 שנא' (במדבר כח, ב) תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר והיה
 לכם למשמרת עד ארבעה עשר מה להלן טעון ביקור ד' ימים קודם
 שחיטה אף כאן טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה

גזירה שוה

<> "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום" - ובפסח מצרים נאמר "בעשור לחודש
 הזה" מכאן שארבעה ימים היו בודקים שאין בקורבן מום ומג"ש לומדים שגם בקורבן
 התמיד "תשמרו להקריב לי במועד" בודקים ארבעה ימים קודם השחיטה שאין מום
 בקורבן.

<> מנין שפסח מצרים לא היה חימוצו נוהג אלא יום אחד?

<> מנין שפסח מצרים לא היה חימוצו נוהג אלא יום אחד?

שמות יג, ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוּר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאוּתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית

עֲבָדִים כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חֻמֶּץ

הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב שמות יג, ד

פסחים צו:ב אלא אחמץ מכלל דפסח מצרים לילה אחד ותו לא והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד ת"ל (שמות יג, ג) לא יאכל חמץ וסמך ליה היום אתם יוצאים אלא ה"ק לילה אחד והוא הדין לפסח דורות וחימוצו כל היום ופסח דורות נוהג כל שבעה

<> מהסמיכות לומדים מהמילה "היום" שפסח מצרים היה חימוצו נוהג רק בחמישה עשר.

<> מנין שיפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים?

<> מנין שיפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים?

משלי יז, כח גם אויל מַחְרִיש חָכָם יִחְשַׁב אֵטָם שְׁפָתָיו נְבוֹן

פסחים צט:א מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים שנאמר
(משלי יז, כח) אויל מחריש חכם יחשב

<> צריך לזכור את השבת על היין והלילה חשוב יותר
מהיום כי הוא תחילת היום, שנאמר...

<> צריך לזכור את השבת על היין והלילה חשוב יותר מהיום כי הוא תחילת היום, שנאמר...

שמות כ, ז זכור את יום השבת לקדשו

פסחים קו:א ת"ר (**שמות כ, ז**) זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא ביום בלילה מנין ת"ל זכור את יום השבת לקדשו בלילה מנין אדרבה עיקר קדושת בלילה הוא קדיש דכי קדיש תחלת יומא בעי לקידושי

<> כי הוא תחילת היום - שהיום מתחיל מהערב.

<> מנין שיין של ארבע כוסות, צריך שיהיה בו טעם ומראה?

<> מנין שיין של ארבע כוסות, צריך שיהיה בו טעם ומראה?

משלי כג, לא אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים

פסחים קח:ב רבי יהודה אומר צריך שיהא בו טעם ומראה אמר רבא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב [\(משלי כג, לא\)](#) אל תרא יין כי יתאדם

<> "כי יתאדם" - מכאן שצריך שיהיה אדום ושיהיה בו טעם יין.

<> מנין שחייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל?

<> מנין שחייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל?

דברים טז, יד וְשִׂמְחֵת בְּחֻקְךָ אֶתְּךָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהַיְתוּם
וְהָאֱלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ

פסחים קט:א ת"ר חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל שנא' **(דברים טז, יד)** ושמחת
בחוקך במה משמחם ביין רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם ונשים
בראוי להן אנשים בראוי להם ביין ונשים במאי תני רב יוסף בבבל בבגדי
צבעונין בארץ ישראל בבגדי פשתן מגוהצין

<> מנין שבזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר?

<> מנין שבזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר?

דברים כז, ז וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וְשִׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ

פסחים קט:א תניא רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה
אלא בבשר שנאמר (**דברים כז, ז**) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני
ה' אלהיך

<> "וזבחת שלמים" - בשר.

<> מנין שעכשיו שאין בית המקדש קיים, אין שמחה אלא
ביין?

<> מנין שעכשיו שאין בית המקדש קיים, אין שמחה אלא ביין?

תהלים קד, טו וַיֵּין יִשְׂמַח לִבָּב אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׂמֶן וְלֶחֶם לִבָּב אֲנוּשׁ יִסְעֵד

פסחים קט:א ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר ([תהלים קד](#),
[טו](#)) ויין ישמח לבב אנוש

<> מנין שמקוה טהרה צריך שיהיו בו ארבעים סאה?

<> מנין שמקוה טהרה צריך שיהיו בו ארבעים סאה?

ויקרא טו, טז וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכֵבֶת זֶרַע וְרֵחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב

פסחים קט:א כדתניא (**ויקרא טו, טז**) ורחץ במים את כל בשרו שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים במים במי מקוה את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים שיעור מי מקוה ארבעים סאה

<> אמה על אמה בגובה שלוש אמות שהוא גובה של אדם רגיל, שיערו חכמים שהם ארבעים סאה.

<> מנין שליל פסח הוא לילה המשומר מן המזיקין?

<> מנין שליל פסח הוא לילה המשומר מן המזיקין?

שמות יב, מב ליל שמרים הוא ליי להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה ליי שמרים לכל בני ישראל לדרתם

פסחים קט:ב אמר קרא (שמות יב, מב) ליל שמורים ליל המשומר ובא מן המזיקין

<> מנין שאין שואלין בכלדיים (בבעלי אוב)?

<> מנין שאין שואלין בכלדיים (בבעלי אוב)?

דברים יח, יג **תמים תהיה עם יי אלהיך**

פסחים קיג:ב אמר רב משום רבי יוסי איש הוצל מניין שאין שואלין בכלדיים שנאמר
(**דברים יח, יג**) תמים תהיה עם ה' אלהיך

<> "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" - בטח בה' בכל מה שיקרה לך.

<> מנין שהלל היה כורך את המצה עם המרור ואוכלן בבת
אחת?

<> מנין שהלל היה כורך את המצה עם המרור ואוכלן בבת אחת?

במדבר ט, יא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֶת־עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ

פסחים קטו:א אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן שנאמר (**במדבר ט, יא**) על מצות ומרורים יאכלוהו

<> כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי
חובתו, פסח, על שום שפסח המקום על בתי אבותינו

<> כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, פסח, על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר...

שמות יב, כז **וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לִי אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֵת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ**

פסחים קטז:ב שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים שנאמר **(שמות יב, כז)** וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לִי אֲשֶׁר פָּסַח וְגו'

<> מצה, על שום שנגאלו אבותינו ממצרים, שנאמר...

<> מצה, על שום שנגאלו אבותינו ממצרים, שנאמר...

שמות יב, לט וַיֹּאפֹּו אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֶמֶץ כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכֻלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם

פסחים קטז:ב מצה על שום שנגאלו אבותינו ממצרים שנאמר (**שמות יב, לט**) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים וגו'

<> מרור, על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו
במצרים, שנאמר...

<> מרור, על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר...

שמות א, יד וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עֲבָדָה בְּשָׂדֵה אֶת כָּל עֲבָדְתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפִרְךָ

פסחים קטז:ב מרור על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים שנאמר (שמות א, יד) וימררו את חייהם וגו

<> בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא
יצא ממצרים, שנאמר...

<> בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר...

שמות יג, ח **וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוּר זֶה עָשָׂה יי לי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם**

פסחים קטז:ב בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים
שנאמר (**שמות יג, ח**) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי
בצאתי ממצרים

<> "עשה ה' לי" - כאילו הוא יצא ממצרים.

<> מנין לפי רב אחא בר יעקב, שסומא פטור מלומר את
ההגדה?

<> מנין לפי רב אחא בר יעקב, שסומא פטור מלומר את ההגדה?

והגדת לבנד ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים
דברים יג, ח
ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא
דברים כא, כ

פסחים קטז:ב אמר רב אחא בר יעקב סומא פטור מלומר הגדה כתיב הכא בעבור זה
וכתיב התם (**דברים כא, כ**) בננו זה מה להלן פרט לסומא אף כאן פרט
לסומין גזירה שוה

<> "בנינו זה" - אם הורי הבן סומין, אינם יכולים לומר "בנינו זה" ולכן פטורים
ומג"ש לומדים שהסומא פטור ממצות הגדה (אבל גזירה שוה זו מופרכת על ידי
חכמים).

<> לפי רבי מאיר, כל תושבחות האמורות בספר תהלים
כולן דוד אמרן, שנאמר...

<> לפי רבי מאיר, כל תושבחות האמורות בספר תהלים כולן דוד אמרן, שנאמר...

תהלים עב, כ כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי

פסחים קיז:א תניא היה ר"מ אומר כל תושבחות האמורות בספר תהלים כלן דוד אמרן
שנאמר ([תהלים עב, כ](#)) כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי אֵל תִּיקְרֵי כָּלוּ אֵלָּא כָּל
אֱלֹהִים

<> אין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצוה,
שנאמר...

<> אין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר...

מלכים ב ג, טו וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֹן וְהָיָה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן וַתְּהִי עָלָיו יָד יְיָ

פסחים קיז:א שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (**מלכים ב ג, טו**) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'

<> היה זה אלישע הנביא.

<> כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר,
תכוינה, שנאמר...

<> כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר, תכוינה, שנאמר...

שיר השירים ה, כְּעֲרוּגַת הַבָּשָׂם מְגֹדְלוֹת מְרֻקָּחִים שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נְטָפוֹת מִזֶּבֶר עֵבֶר יג

פסחים קיז:א אמר רב כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר (**שיר השירים ה, יג**) שפתותיו שושנים נוטפות מר עובר אל תקרי שושנים אלא ששונים אל תקרי מר עובר אלא מר עבר

<> לפי רב, צריך ללמוד לפני רבו ביראת כבוד.

<> מנין שצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום?

מבואי התלמוד

מסכת פסחים

<> מנין שצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבועת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך שמות כ, ז זכור את יום השבת לקדשו

פסחים קיז:ב אמר רב אחא בר יעקב וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום כתיב הכא (דברים טז, ג) למען תזכור את יום וכתוב התם (שמות כ, ז) זכור את יום השבת לקדשו גזירה שוה

<> בפסח נאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים" ומג"ש לומדים שגם בשבת צריך להזכיר יציאת מצרים.

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם כפליים כיולדה?

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם כפליים כיולדה?

בראשית ג, טז אַל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אֲרֵבָה עֲצָבוֹנָךְ וְהִרְנִיךְ בְּעֵצָב תִּלְדִּי בָנִים וְאֶל אִישׁךָ תִּשׁוּקֶתְךָ וְהוּא יִמְשָׁל בְּךָ
בראשית ג, יז וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ

פסחים קיח:א ר' יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים כיולדה דאילו ביולדה כתי'
([בראשית ג, טז](#)) בעצב ובמזונות כתי' ([בראשית ג, יז](#)) בעצבון

<> עצבון גדול מעצב.

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף?

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף?

תהלים קלו, כה נתן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו
תהלים קלו, יג לגזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו

פסחים קיח:א קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב (תהלים קלו, כה) נתן לחם לכל בשר וסמך ליה לגזר ים סוף לגזרים

סמיכות

<> כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה,
שנאמר...

<> כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה, שנאמר...

שמות לד, יז אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ
שמות לד, יח אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאֲבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאֲבִיב יֵצְאֶת מִמִּצְרָיִם

פסחים קיח:א כל המבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז שנאמר ([שמות לד, יז](#)) אלהי מסכה לא תעשה לך וכתוב בתריה את חג המצות תשמור

סמיכות

<> כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד
עדות שקר בחבירו, ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר...

<> כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו, ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר...

שמות כב, ל וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשְׂרַבְשֵׁבָה טָרְפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ
שמות כג, א לֹא תִשָּׂא שְׁמֵעַ שְׂוֹא אֶל תַּשְׁתִּיזְדָּךְ עִם רָשָׁע לְהִיתִי עַד חֶמְס

פסחים קיח:א ר"א בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים שנאמר (שמות כב, ל) לכלב תשליכון אותו וכתוב בתריה (שמות כג, א) לא תשא שמע שוא

סמיכות

<> "לא תשא שמע שוא" - לא תקבל או תספר שמועת שקר, כלומר לשון הרע.

<> בהלל יש חמישה דברים, קריאת ים סוף, שנאמר...

<> בהלל יש חמישה דברים, קריאת ים סוף, שנאמר...

תהלים קיד, ג הים רָאָה וַיִּנָּס הַיַּרְדֵּן יָסֵב לְאַחֹר

פסחים קיח:א וקריעת ים סוף דכתיב ([תהלים קיד, ג](#)) הים ראה ויננס

<> מתן תורה, שנאמר...

<> מתן תורה, שנאמר...

תהלים קיד, ד הַהַרִים רְקֵדוּ כְּאֵילִים גְּבֻעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן

פסחים קיח:א מתן תורה דכתי' (תהלים קיד, ד) ההרים רקדו כאילים

<> "ההרים רקדו כאילים" - בשעת מתן תורה ההרים רקדו לאחר שכל הר רצה שתורה תנתן עליו.

<> תחיית המתים, שנאמר...

<> תחיית המתים, שנאמר...

תהלים קטז, ט אַתְּהֵלֵךְ לִפְנֵי יי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים

פסחים קיח:א תחיית המתים דכתיב (תהלים קטז, ט) אתהלך לפני ה'

<> "בארצות החיים" - חיי העולם הבא.

<> חבלי משיח, שנאמר...

<> חבלי משיח, שנאמר...

תהלים קטו, א לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך

פסחים קיח:א חבלו של משיח דכתיב (תהלים קטו, א) לא לנו ה' לא לנו

<> "לא לנו ה' לא לנו" - זו תפילה על חבלי משיח.

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה?

<> מנין שקשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה?

בראשית מח, טז **הַמֵּלֶאךָּ הַגֹּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע יִבְרָךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתֵי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק וַיִּדְגּוּ לִרֵב בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ**

בראשית מח, טו **וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הֲרַעָה אֶתִּי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה**

פסחים קיח:א ר' יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דאילו בגאולה כתיב (**בראשית מח, טז**) המלאך הגואל אותי מכל רע מלאך בעלמא ואילו במזונות כתיב (**בראשית מח, טו**) האלהים הרועה אותי

<> פסוק ראשון מדבר על גאולה, "המלאך הגואל אותי" ונאמר בו מלאך ואילו בפסוק השני שמדבר על מזונותיו של אדם נאמר "האלוקים הרועה אותי". (הרועה - הזן).

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע שמוני בניך
כחולדה זו הדרה בעיקרי בתיים, שנאמר...

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים, שנאמר...

תהלים קיג, ט מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יה

פסחים קיח:ב מאי דכתיב **(תהלים קיג, ט)** מושיבי עקרת הבית אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים

<> "מושיבי עקרת הבית" - כנסת ישראל - החשובים שבעם אומרים לקב"ה שפשוטי העם שמים אותם כחולדה ביסודות הבית. (מזלזלים בהם בגלות)

<> אמרה כנסת ישראל, רבש"ע אימת אני אהובה לפניך,
בזמן שתשמע קול תחנוני, שנאמר...

<> אמרה כנסת ישראל, רבש"ע אימת אני אהובה לפניך, בזמן שתשמע קול תחנוני, שנאמר ...

תהלים קטז, א אֶהְבֶּתִי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תְחִנּוּנָי

פסחים קיח:ב דרש רבא מאי דכתיב (**תהלים קטז, א**) אהבתי כי ישמע ה' אמרה כנסת ישראל רבש"ע אימת אני אהובה לפניך בזמן שתשמע קול תחנוני

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע אע"פ שדלה
אני במצוות, לך אני ולי נאה להושיע, שנאמר...

<> אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע אע"פ שדלה אני במצוות, לך אני ולי נאה להושיע, שנאמר...

תהלים קטז, ו שִׁמְרֵם יְיָ דְלוֹתֵי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ

פסחים קיח:ב דלותי ולי יהושיע אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אע"פ שדלה אני במצוות לך אני ולי נאה להושיע

<> ידו של הקדוש ברוך הוא פרוסה תחת כנפי החיות, כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין, שנאמר...

<> ידו של הקדוש ברוך הוא פרוסה תחת כנפי החיות, כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין, שנאמר...

יחזקאל א, ח וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת כַּנְּפֵיהֶם עַל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְּפֵיהֶם לְאַרְבַּעַתָּם

פסחים קיט:א אמר ר"ש בן לקיש משום רבי יהודה נשיאה מאי דכתיב **(יחזקאל א, ח)** וידי אדם מתחת כנפיהם ידו כתיב זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין

<> כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים,
שנאמר...

<> כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים, שנאמר...

בראשית מז, יד וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר
הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בְּיַתֵּהוּ פְּרֵעָה

פסחים קיט:א אמר שמואל כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר
(**בראשית מז, יד**) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא

<> גם את הכסף והזהב שבשאר הארצות, יוסף ליקטו
והביאו למצרים, שנאמר...

<> גם את הכסף והזהב שבשאר הארצות, יוסף ליקטו והביאו למצרים, שנאמר...

בראשית מא, נז וְכֹל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרֵימָה לְשֹׁבֵר אֶל יוֹסֵף כִּי חָזַק הָרָעַב בְּכָל הָאָרֶץ

פסחים קיט:א אין לי אלא שבארץ מצרים ושבארץ כנען בשאר ארצות מנין תלמוד לומר (**בראשית מא, נז**) וכל הארץ באו מצרימה

<> עושר שמור לבעליו לרעתו, זה עושרו של קורח,
שנאמר...

<> עושר שמור לבעליו לרעתו, זה עושרו של קורח, שנאמר...

קהלת ה, יב
דברים יא, ו

יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רְאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמַשׁ עוֹשֵׁר שְׁמוֹר לְבַעְלָיו לְרַעְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתוֹ וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ
וַתִּבְלַעֵם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת אֶהְלִיָּהֶם וְאֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב
כָּל יִשְׂרָאֵל

פסחים קיט:א (קהלת ה, יב) עושר שמור לבעליו לרעתו אמר רבי שמעון בן לקיש זו
עשרו של קרח שנאמר (דברים יא, ו) ואת כל היקום אשר ברגליהם

<> שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מנצחין אותו ועצב,
אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח, שנאמר...

<> שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מנצחין אותו ועצב, אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח, שנאמר...

תהלים קו, כג וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לִוְלֵי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עֶמֶד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חַמָּתוֹ מִהַשְּׁחִית

פסחים קיט:א שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם בשר ודם מנצחין אותו ועצב אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח שנאמר (**תהלים קו, כג**) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו

<> 'נוצחין אותו ושמח' - משה את ה', שאמר "בחירו" מאחר שמשבח ה' אותו, מן הסתם שמח.

<> כל המצוות, מברך עליהן עובר לעשייתן, מאי עובר?

<> כל המצוות, מברך עליהן עובר לעשייתן, מאי עובר?

שמואל ב יח, כג ויהי מה ארוץ ויאמר לו רויץ וירץ אחימעץ דרך הכפר ויעבר את הכושי
בראשית לג, ג והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו
מיכה ב, יג עלה הפרץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם ויי
בראשם

פסחים קיט:ב כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא
דאקדומי הוא א"ר נחמן בר יצחק דכתיב (שמואל ב יח, כג) וירץ אחימעץ
דרך הכר ויעבור את הכושי אביי אמר מהכא (בראשית לג, ג) והוא עבר
לפניהם איכא דאמרי מהכא (מיכה ב, יג) ויעבור מלכם לפניהם וה'
בראשם

<> עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו
לזרעו של יצחק, שנאמר...

<> עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק, שנאמר...

בראשית כא, ח וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גָדוֹל בְּיוֹם הַגְּמֹל אֶת יִצְחָק

פסחים קיט:ב מאי דכתיב (**בראשית כא, ח**) ויגדל הילד ויגמל עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק

<> לעתיד לבא כשיעשה הקב"ה סעודה לצדיקים ויאמר
הקב"ה לדוד טול וברך, יטול דוד ויאמר?

<> לעתיד לבא כשיעשה הקב"ה סעודה לצדיקים ויאמר הקב"ה לדוד טול וברך, יטול דוד ויאמר?

תהלים קטז, יג כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא

פסחים קיט:ב אומר לו לדוד טול וברך אומר להן אני אברך ולי נאה לברך שנאמר (תהלים קטז, יג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא

<> לפי רבא, מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן,
שנאמר...

<> לפי רבא, מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן, שנאמר...

במדבר ט, יא בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֶת־עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ

שמות יב, יח בְּרֵאשִׁית בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב תֹּאכְלוּ מִצַּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֵשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב

פסחים קכ:א אמר רבא מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן ומאי שנא מרור דכתיב **(במדבר ט, יא)** על מצות ומרורים בזמן דליכא פסח ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומרורים מצה מיהדר הדר ביה קרא **(שמות יב, יח)** בערב תאכלו מצות

<> "על מצות ומרורים יאכלוהו" - נאמר על קורבן פסח וכיון שבזמן הזה אין קורבן פסח, מרור רק מדרבנן, אבל מצה מדאורייתא כי יש פסוק אחר שלא קשור לקורבן פסח, "בערב תאכלו מצות".

<> ערל טמא ושהיה בדרך רחוקה אסורים בקורבן פסח
ומותרים במצה ומרור, שנאמר...

<> ערל טמא ושהיה בדרך רחוקה אסורים בקורבן פסח ומותרים במצה ומרור, שנאמר...

שמות יב, מח וְכִי יִגֹּר אֶתְךָ גֵר וְעָשָׂה פֶסַח לִי הַמּוֹל לּוֹ כָּל זָכָר וְאַזְ יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עֶרְל לֹא יֹאכַל בּוֹ

פסחים קכ:א ורבא אמר לך טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא גרעי מערל ובן נכר דתניא (**שמות יב, מח**) כל ערל לא יאכל בו בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור

<> "וכל ערל לא יאכל בו" - מריבוי המילה "בו" נלמד שרק קרבן פסח לא יאכל, אבל מצה ומרור יאכל.

<> מנין שבערב הראשון חובה לאכול מצה, בשאר הימים
רשות?

<> מנין שבערב הראשון חובה לאכול מצה, בשאר הימים רשות?

<p>שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לִּי אֱלֹהֶיךָ לֹא תֵעָשֶׂה מְלָאכָה</p> <p>וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצֹּת עַל מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ</p> <p>בְּרֵאשִׁון בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ תֹּאכְלוּ מִצַּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֹשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃</p>	<p>דברים טז, ח</p> <p>שמות יב, ח</p> <p>שמות יב, יח</p>
---	---

פסחים קכא: תניא כוותיה דרבא (דברים טז, ח) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מאי טעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומרורים יאכלוהו אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה

<> שביעי שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לכן אין חובה לאכול מצה כל שבעת ימים אלא רשות ובערב הראשון חובה, שכתוב "בערב תאכלו מצות".

<> מנין שהפסח נאכל עד חצות?

<> מנין שהפסח נאכל עד חצות?

וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי אֲשֶׁר וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֵאָכְלוּ
וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם
וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אָנֹכִי יי
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּי הִכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרֹעָה הַיֹּשֵׁב עַל
כֶּסֶאֱוֹ עַד בְּכוֹר הַשֶּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה

שמות יב, ח

שמות יב, יב

שמות יב, כט

פסחים קכב: אמר רב יוסף ר"א בן עזריה הוא דתניא (שמות יב, ח) ואכלו את הבשר
בלילה הזה ר"א בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן
גזירה שוה (שמות יב, יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף
כאן עד חצות

גזירה שוה

<> הפסוק השני, מכת בכורות היה בחצי הלילה כי נאמר אחרי כן "ויהי בחצי הלילה"
ומג"ש לומדים שגם פסח נאכל עד חצות.